

กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE SOLVING PROCESS OF THE FINANCIAL LIABILITIES PROBLEMS
OF TEACHERS AND EDUCATION PERSONNEL

Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Doctor of Philosophy Program in Educational Administration

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2016

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการแก้ไข
ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา” เสนอโดย นายปรีชา วิทยาภรณ์ เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนา บุญหล้า)

...../...../.....

.....กรรมการ ..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

...../...../.....

...../...../.....

54252911 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ: ปัญหาหนี้สิน / ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ปรัชญา วิทยานิพนธ์: กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์: ผศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.นพดล เจริญอักษร และ ผศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์. 212 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) มูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สิน วิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย 2) การเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) การรายงานผลการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ใช้เทคนิคเดลฟาย จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จากตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สิน จำนวน 385 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และ เปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า

1. การเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีมูลเหตุ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความต้องการ ได้แก่ เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่دينอยู่อาศัย เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิต 2) ด้านค่านิยม ได้แก่ ค่านิยมทางวิชาการโดยเป็นหนี้เพราะการศึกษาต่อเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และเป็นหนี้จากการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง ค่านิยมทางเศรษฐกิจ และ ค่านิยมทางสังคม 3) ด้านพฤติกรรม ได้แก่ การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา และนำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวกับอบายมุข

2. ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกัน ได้แก่ มูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทุกรายด้านมีความสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาข้างต้น และมีข้อเสนอแนะของการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้ 1) ด้านรายได้ เกี่ยวกับเรื่องเงินเดือน ค่าตอบแทน ปรับปรุงระบบเงินเดือนใหม่มีความเหมาะสมกับทักษะความสามารถ 2) ด้านหนี้สิน ควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนขนาดใหญ่และเป็นองค์การอิสระ จัดสรรงบประมาณรองรับสวัสดิการที่เหมาะสม มีการประชาสัมพันธ์การจัดสรรหนี้สินอย่างเหมาะสมและถูกต้อง และ 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำการปฏิรูปพัฒนาทั้งระบบส่งเสริมสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งจัดตั้งมูลนิธิส่งเสริมความเข้มแข็งทั้งความรู้และการแก้ปัญหา มีเงินทุนสำรองรองรับการทำกิจกรรมให้กับนักเรียนและการควบคุมคุณภาพ

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สิน พบว่า ความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด คือ ด้านความต้องการ รองลงมา คือ ด้านค่านิยม และด้านพฤติกรรม ความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินมากที่สุดในด้านรายได้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และด้านหนี้สิน ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาและการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกตามเพศ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาและการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิมัธยมศึกษาตอนต้นปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. ....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

..... 2. ....

54252911: MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEYWORDS: LIABILITY ISSUE/ TEACHERS AND EDUCATION PERSONNEL

PREECHA WIYAPORN: THE SOLVING PROCESS OF THE FINANCIAL LIABILITIES PROBLEMS OF TEACHERS AND EDUCATION PERSONNEL. THESIS ADVISORS: ASST.PROF.MAJ.NOPADOL CHENAKSARA. RTAR, Ph.D., AND ASST.PROF. PRASERT INTARAK, Ed.D. 212 pp.

The purposes of this research were to determine; 1) the reasons of the financial liabilities problems of teachers and education personnel, 2) the opinion about solving of the financial liabilities problems of teachers and education personnel , and 3) the comparison on the opinion of teacher and education personnel about the reasons of the financial liabilities and debt solving. The research methodology composed of 5 steps; 1) analyzing variables, 2) collecting the data by Delphi Technique, 3) quantitative collecting data, 4) analyzing the data, and 5) research reporting. The instruments for collecting the data were opinionnaire with the open ended and five rating scales form. The data collected from 17 experts. The statistics used in analyzing the data were Median, Interquartile Range. For the data collected by quantitative method from 385 samples were analyzed by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, content analysis, and t-test.

The findings of study were as follows ;

1. There were three reasons of the financial liabilities of teacher and education personnel; 1) the demand for housing and living, 2) value in education status and work promotion, economic status and social values, 3) habit in high expenses for food and vices paying.

2. The experts were consensused on the financial liabilities of teacher and education personnel. There recommendation for debt solving were; 1) improved the salary system that fit with skill and work ability, 2) formulated independent financial organization, adequated budgeting for teacher services, public relation for debted solving process accurately, and 3) developed quality of life, improved cooperate system with Ministry of Education in debt solving, formulated finance foundation for debted solving, funded for student activities and educational quality control.

3. The opinion on the financial liabilities of teacher and education personnel were rated at a high level. When considered in each aspect, the financial liabilities about demand was rated at a highest level. For the value and habit were rated a highest level respectively. While the opinion on debt solving was rated at a highest level. When considered in each aspect, the financial liabilities about income rated at a highest level, and quality of life and debt causes respectively. The comparison on the opinion about the reason of financial liabilities when considered by gender and education level, it found out that there were no different between male and female, and also education level.

Department of Educational administration

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature .....

Academic Year 2016

Thesis Advisors' signature 1. .... 2. ....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะความกรุณาอนุเคราะห์และให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ และคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่กรุณาช่วยเหลือแนะนำ ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ ให้ความกระจ่างและข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยให้มีความถูกต้องและความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งถึงความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนา บุญหล้า รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร ที่ให้โอกาสและประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ดร.สุริยะ ทวีบุญญาวัตร ที่กรุณาให้ข้อแนะนำเกี่ยวกับการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์ ดร.วิทยา เกริกศุกุลวณิช ที่กรุณาตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัย ให้ข้อแนะนำเกี่ยวกับการใช้สถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมในการนำเสนอข้อมูลและรายงานผลวิจัย ซึ่งส่งผลให้การวิจัยมีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร โรงเรียน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทุกท่าน ขอขอบคุณเพื่อนและพี่น้องนักศึกษาสาขาวิชาบริหารการศึกษาที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือแนะนำและเป็นกำลังใจตลอดมา

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณและขอมอบความสำเร็จในครั้งนี้ให้แก่ภริยา พร้อมด้วยบุตรธิดาที่ให้การสนับสนุนและคอยเป็นกำลังใจให้เป็นอย่างดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	3
ปัญหาของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ข้อคำถามการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	9
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	16
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ.....	29
ทฤษฎีการวัดทัศนคติ.....	29
ทฤษฎีความต้องการ.....	31
ทฤษฎีสองปัจจัย.....	34
ทฤษฎีค่านิยม.....	35
ทฤษฎีพฤติกรรม.....	36
ทฤษฎีบริโภคนิยม.....	40
ทฤษฎีการปรับตัว.....	43
แนวคิดเกี่ยวกับกระแส โลกาภิวัตน์.....	45
แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาหนี้สิน.....	51
มูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สิน.....	51
ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน.....	55
แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา.....	57

บทที่		หน้า
	แบบจำลองแผนยุทธศาสตร์	61
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	66
3	การดำเนินการวิจัย	76
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	76
	ระเบียบวิธีวิจัย	80
	แผนแบบการวิจัย	80
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	81
	ตัวแปรที่ศึกษา	81
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	82
	การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	83
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	84
	การวิเคราะห์ข้อมูล	85
	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	88
	สรุป	88
4	การวิเคราะห์ข้อมูล	90
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตัวแปรมูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา	91
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อสาเหตุของปัญหาและ การแก้ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.....	98
	ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อสาเหตุของปัญหาและการแก้ปัญห หนี้สิน ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.....	116
	การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	116
	การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรมูลเหตุของ ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษา	117
	การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการแก้ไขปัญหานี้สิน ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	122

บทที่		หน้า
	เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ ต่างกัน	128
	เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ ต่างกัน	135
	เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการ ศึกษาต่างกัน	145
	เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการ ศึกษาต่างกัน	153
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	165
	สรุปผลการวิจัย	166
	การอภิปรายผล	170
	ข้อเสนอแนะการวิจัย	176
	ข้อเสนอแนะทั่วไป	176
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	177
	รายการอ้างอิง	178
	ภาคผนวก	186
	ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	187
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์และตอบ แบบสอบถาม	189
	ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	191
	ประวัติผู้วิจัย	212

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แหล่งเงินทุนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	6
2	ข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดกระทรวง ศึกษาธิการ	6
3	สรุปผลการวิเคราะห์มูลเหตุการณ่เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา	92
4	ค้ำฉัฒนฐานและค่าพัสัฒนระหว่างควอไทล์ มูลเหตุที่ก่อให้เกดภาวะหนี้สินของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟาย รอบที่ 2	102
5	ค้ำฉัฒนฐานและค่าพัสัฒนระหว่างควอไทล์ ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถาม เดลฟายรอบที่ 2	107
6	ข้อเสนอแนะของแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สิน	113
7	สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	116
8	แสดงค้ำฉัฒนเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปร เกี่ยวกับมูลเหตุที่ก่อให้เกดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาโดยภาพรวม	117
9	แสดงค้ำฉัฒนเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปร เกี่ยวกับมูลเหตุที่ก่อให้เกดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา จำแนกเป็นรายด้าน	118
10	แสดงค้ำฉัฒนเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปร เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาโดยภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้าน	122
11	แสดงค้ำฉัฒนเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปร เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา จำแนกเป็นรายข้อ.....	123
12	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูกับ บุคลากรทางการศึกษา เป็นรายด้าน จำแนกตามเพศ.....	128
13	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาด้านความต้องการเป็นรายข้อ จำแนกตามเพศ.....	129

ตารางที่		หน้า
14	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านค่านิยมเป็นรายข้อ จำแนกตามเพศ.....	131
15	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านพฤติกรรม จำแนกตามเพศ.....	134
16	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารายด้าน จำแนกตามเพศ.....	135
17	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านรายได้ เป็นรายข้อ จำแนกตามเพศ.....	136
18	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูกับบุคลากรทางการศึกษาด้านหนี้สิน จำแนกตามเพศ.....	137
19	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำแนกตามเพศ.....	141
20	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายด้าน จำแนกตามวุฒិการศึกษ.....	145
21	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความต้องการเป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิการศึกษ.....	146
22	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านค่านิยมเป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิการศึกษ.....	148
23	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านพฤติกรรม จำแนกตามวุฒิการศึกษ.....	151
24	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษ.....	153
25	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านรายได้ เป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิการศึกษ.....	154
26	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูกับบุคลากรทางการศึกษาด้านหนี้สิน จำแนกตามวุฒิการศึกษ.....	156
27	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำแนกตามวุฒิการศึกษ.....	160

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวความคิดในการวิจัย	15
2	ทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์.....	32
3	โครงสร้างทฤษฎีลดแรงขับ	37
4	โครงสร้างของทุนทางปัญญาขององค์กรสมัยใหม่.....	48
5	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	79
6	แผนแบบการวิจัย	80

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรมความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงาน และคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจ สมบูรณ์แข็งแรงประกอบอาชีพได้ มีวิถีชีวิตกลมกลืนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสามารถปรับตัวได้ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว¹ การศึกษาของไทยได้ตื่นตัวในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยมีนโยบายเร่งด่วนด้านการพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเท่าทันต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว² อันมีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพและศักยภาพสูงสุด³ อาชีพครูถือได้ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติและได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลทั่วไปจนถือได้ว่าเป็นผู้นำทางสังคม⁴ ครูจึงต้องทำตัวเป็นแบบอย่างของชาวบ้านทั้งด้านความประพฤติส่วนตัวและความเป็นอยู่ ประกอบกับสังคมในอดีต เป็นสังคมที่เรียบง่าย ทำให้การดำรงชีวิตของครูนั้นมีความสมถะ การใช้จ่ายจะมีความประหยัด อดออมไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่กู้หนี้ยืมสินโดยไม่จำเป็น ครูมีภาระหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมสร้างเสริมสติปัญญาเป็นผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้และเป็นผู้จุดประกายแห่งการเรียนรู้กระตุ้นการใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ได้มีความเพียรพยายามในการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งปลูกฝังกลมกลืนคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์สอนทักษะชีวิตให้สามารถทำงานและดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้⁴ สำหรับประเทศไทย กระแสโลกาภิวัตน์แห่งยุคโลกไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้นคือ “วิกฤตต้มยำกุ้ง” (Tom Yum Kung Crisis) เริ่ม

---

¹ สุมน อมรวิวัฒน์, **บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ** (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549), 14.

² สมนึก ปฏิปทานนท์, “การพัฒนาวิชาชีพครูสังคมศึกษาโดยการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน,” **วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต** 1, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2550): 57.

³ พนม พงษ์ไพบูลย์, **การศึกษาปัจจัยที่ 5 ของชีวิต** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2540), 9-10.

⁴ นาริรัตน์ นาครินทร์, **ครูบ้านนอก**, เข้าถึง 17 พฤษภาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.kroobannok.com>.

ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 ก่อให้เกิดความกลัวว่าจะเกิดการล่มสลายทางเศรษฐกิจทั่วโลก เนื่องจากการแพร่ระบาดของทางการเงิน ภายหลังจากที่ประเทศไทยฟื้นตัวจาก “วิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย” (Asian Financial Crisis) ในช่วงปี พ.ศ. 2540–2541 เศรษฐกิจไทยก็เริ่มทะยานขึ้นอีกครั้ง ในช่วงปี พ.ศ. 2545–2550 โดยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.6 โดยในทศวรรษที่ผ่านมา ความยากจนในไทยลดลงอย่างต่อเนื่องจากจุดสูงสุดที่ร้อยละ 21 เหลือเพียงร้อยละ 8 ในปี พ.ศ. 2552 โดยปัญหาความยากจนส่วนใหญ่ในไทยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชนบท โดยจากจำนวนคนยากจนในประเทศทั้งสิ้น 5.4 ล้านคน กว่าร้อยละ 88 อาศัยอยู่ในชนบท ในปี พ.ศ. 2553 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยได้ชะลอตัวลง เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซา และการเมืองที่ไม่มีเสถียรภาพ สำหรับปี 2554 ในภาพรวม ธนาคารโลกคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัวในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.5 และผลจากนโยบายเศรษฐกิจที่เหมาะสมนี้ ทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวไปข้างหน้าสู่เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษได้ อย่างต่อเนื่อง และประเทศไทยน่าจะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษในภาพรวมได้เกือบทั้งหมด แต่ในทางตรงกันข้าม ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น กลับสูงขึ้นต่อเนื่องกันเรื่อย ๆ⁵

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ⁶ ได้ทำการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า จากสถานการณ์ปัจจุบันที่ภาวะค่าครองชีพสูงและรายได้ของข้าราชการครูต่ำ และนิสัยส่วนตัวที่ชอบความสะดวกสบาย ใ้หุ้ฐฐฐฐ โดยไม่รู้จักประมาณตนในการใช้จ่ายกับสิ่งที่ไม่จำเป็นหรือเกินความจำเป็น และไม่คำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้ จึงทำให้ข้าราชการครูเข้าสู่ภาวะการมีหนี้สินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และภาวะหนี้สินดังกล่าวนี้ได้ส่งผลกระทบต่อ 2 ด้าน ดังนี้ 1) ผลกระทบด้านร่างกาย 2) จิตใจ สุขภาพกายและสุขภาพจิตของข้าราชการครูนั้นเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดนักเรียนนอกจากผู้ปกครอง ซึ่งทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียนทุกๆ ด้าน ดังนั้น ครูจึงมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมนักเรียนให้เจริญงอกงามเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของการศึกษา อีกทั้ง ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู ได้ระบุผลปรากฏว่า 1) คุณลักษณะของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า ข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินส่วนใหญ่มีคุณลักษณะของความเป็นครูอยู่ในระดับ

⁵ The world bank, **Thailand Overview**, accessed July 9, 2012, available from <http://www.worldbank.org/en/country/thailand/overview>

⁶ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, **สภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน** (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554), 12–20.

ปานกลาง 2) ผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) คุณลักษณะและผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินนั้น ในภาพรวมแตกต่างกับข้าราชการครูที่ไม่มีปัญหาหนี้สิน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรากฏการณ์ของสังคมโลกที่เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในบางส่วนของโลก ย่อมส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ของโลก ในเวลาเดียวกัน กระแสโลกาภิวัตน์นั้น ภาวะของการเคลื่อนย้ายทุน 4 แบบ ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ได้แก่ 1) ทุนมนุษย์ (Human Capital) เช่น การอพยพเข้าเมือง การย้ายถิ่น การอพยพจากถิ่นฐาน การเนรเทศ เป็นต้น 2) ทุนการเงิน (Financial Capital) เช่น เงินช่วยเหลือ หุ้น หนี้สินเชื่อและการกู้ยืม เป็นต้น 3) ทุนทรัพยากร (Resource Capital) เช่น พลังงาน โลหะ สินแร่ ไม้ เป็นต้น และ (4) ทุนอำนาจ (Power Capital) ทอฟเลอร์ (Toffler)⁷ ได้แบ่งคลื่นการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกเป็น 5 ชั้น ได้แก่ 1) คลื่นลูกที่ 1 ยุคเกษตรกรรม คลื่นลูกที่ 2 ยุคอุตสาหกรรม คลื่นลูกที่ 3 ยุคคอมพิวเตอร์ คลื่นลูกที่ 4 ยุคนวัตกรรม คลื่นลูกที่ 5 ยุคทรัพย์สินทางปัญญาส่วนประเทศไทย กระแสโลกาภิวัตน์แห่งยุคไร้พรมแดนที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีภาวะหนี้สินสูงขึ้นต่อเนื่อง⁸ กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization Trends) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและอย่างรุนแรงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ทำให้มีการปฏิรูปการศึกษาถึง 3 ครั้ง ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเติบโตมาจากครอบครัวยุคระดับสังคมเศรษฐกิจชั้นกลางลงไป ต้องประสบกับภาวะหนี้สินที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการศึกษาต่อและพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการดูแลครอบครัวในด้านที่อยู่อาศัย การศึกษาและการดูแลบุตร รวมถึงหนี้สิน อันเกิดจากภาวะทางสังคม⁹

⁷ วัฒนา พรพรวราเมธกุล, กระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบที่มีต่อสังคมไทย, เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://wattanaharaji.exteen.com/>

⁸ หนังสือพิมพ์ข่าวสด, มารู้อะไรเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขของรัฐ, เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://www.matichon.co.th/khaosod>

⁹ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554), 14.

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม เช่น สภาพจิตใจที่ท้อแท้ถดถอย ค่านิยมตามกระแสสังคมเศรษฐกิจบริโภคนิยมที่เกินตัว การแบกภาระหนี้สินเกินตัวอยู่ในฐานะล้มละลาย¹⁰ สภาพชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษามีสถานภาพทางสังคมค่อนข้างต่ำและมีปัญหาด้านการเงินอย่างรุนแรง นั่นคือ กำลังเผชิญกับวิกฤตทางการเงินชนิด “รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย” เป็นผู้ตามกระแสสังคมอย่างผิด แทนที่จะทำหน้าที่ชี้นำสังคมได้ เช่น ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นที่ต้องรับผิดชอบจ่ายเกินตัว ได้แก่ งานสัมพันธ์กับชุมชน ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้เป็นหนี้สินเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ทำให้ต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ ทั้งภาคเอกชนและสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อนำมาใช้จ่ายให้เพียงพอต่อความจำเป็น ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้กับแหล่งหนี้หลายแห่งรวมกัน โดยมีการกู้เงินจากแหล่งใหม่เพื่อนำมาใช้หนี้แหล่งเก่าในลักษณะของ “วงจรรหนี้” เป็นเหตุให้วงจรรหนี้ยาวขึ้นไม่สิ้นสุด และเพชรดำ อนุศรี ได้สรุปสาเหตุที่ข้าราชการครูต้องเข้าสู่ภาวะหนี้สินในลักษณะวงจรรหนี้ที่ไม่สิ้นสุดไว้ ดังนี้¹¹

1. กู้ยืมเป็นหนี้ตั้งแต่เรียนหนังสือ เพราะผู้ปกครองต้องกู้เงินเพื่อใช้เป็นทุนการศึกษา เมื่อได้เป็นครูจึงต้องยืมเงินจากแหล่งเงินต่างๆ เพื่อนำไปชำระหนี้ในระบบที่ผู้ปกครองกู้ยืมมา
2. กู้ยืมเพื่อซื้อยานพาหนะเพื่อใช้ในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือติดต่อกงานที่อำเภอ เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีบ้านพักอยู่ห่างจากที่ทำงานมาก เพราะโรงเรียนมีบ้านพักครูไม่เพียงพอหรือมีความทรุดโทรมมากแล้ว จนไม่สามารถอยู่อาศัยได้
3. กู้ยืมเพื่อสร้าง ซ่อมแซม และต่อเติมที่อยู่อาศัย เนื่องจากบ้านพัก มีไม่เพียงพอ ถึงมีก็คับแคบ ยิ่งเมื่อครูแต่งงานมีครอบครัว ก็ยิ่งลำบาก สวัสดิการค่าเช่าบ้านก็ไม่สามารถช่วยเหลือครูได้เท่าที่ควร เนื่องจากกำหนดว่า การบรรจุครั้งแรก และการย้ายตามคำร้องของตนเอง ไม่มีสิทธิ์เบิกค่าเช่าบ้านได้ กอปรกับสถาบันการเงินเปิดโอกาสให้กู้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยได้ ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ก็ยิ่งเป็นเหตุจูงใจให้ครูอยากมีบ้านของตนเองมากยิ่งขึ้น
4. กู้ยืมเป็นทุนส่งบุตรหลานเล่าเรียน และใช้ในการศึกษาของตนเพื่อปรับวิทยฐานะ
5. กู้ยืมเพื่อซื้อเทคโนโลยีหรือเครื่องมือสื่อสาร เช่น คอมพิวเตอร์ วิทยุและโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น
6. กู้ยืมนำไปเป็นทุนสร้างอาชีพเสริม แต่มักล้มเหลว เนื่องจากไม่มีเวลาดูแล ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต หรือขาดประสบการณ์ในการบริหารธุรกิจ

¹⁰ รุ่ง แก้วแดง, **ประวัติการศึกษาไทย** (กรุงเทพฯ: มติชน, 2540), 1-8.

¹¹ เพชรดำ อนุศรี, “ทำอย่างไรหนี้สินครูไทย ... จะลดลง,” **วารสารศึกษาศาสตร์** 25, 2 (ตุลาคม 2544 - มกราคม 2545), 39.

7. กู้ยืมเพราะค่าครองชีพสูง และภาษีสังคมสูง แต่รายได้น้อย
8. กู้ยืมเพราะมีค่านิยมผิด หวังรวยทางลัด เช่น ติดการพนัน เล่นหวย ติดเหล้ายาต้องชอบพบปะสังสรรค์ ไม่มีการวางแผนในการใช้เงิน เป็นต้น
9. กู้ยืมเพราะไม่มีเงินจ่ายค่ารักษาพยาบาล เช่น ประสบอุบัติเหตุร้ายแรง ประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วย เป็นต้น

ดังนั้น สาเหตุการเป็นหนี้ของครูดังกล่าวข้างต้นนี้ คือ ข้าราชการครูมีหนี้สินเนื่องจากซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย นำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน นำไปซื้อหรือผ่อนรถยนต์ ใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร และลงทุนทำอาชีพเสริม เป็นต้น นอกจากนี้ แหล่งเงินกู้ยืมมีส่วนทำให้ข้าราชการครูเป็นหนี้อีกด้วย เพราะเก็บเงินคืนได้สะดวก และบางครั้งต้นสังกัดยังเก็บเงินคืนให้เจ้าหน้าที่อีกด้วย ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูจะไม่เกิดปัญหาหากข้าราชการครูสามารถผ่อนชำระหนี้ได้ตามปกติ แต่เมื่อภาวะหนี้สินมีมากจนเกินกว่าจะชำระได้ ภาวะหนี้สินย่อมส่งผลกระทบต่อข้าราชการครูทั้งทางตรงและทางอ้อมในการประกอบวิชาชีพส่งผลกระทบต่ออย่างยิ่งในการพัฒนาเยาวชนของประเทศชาติ

ปัญหาการวิจัย

ผลการศึกษาของดาว นามบัณฑิต¹² พบว่า ข้าราชการครูมีหนี้สินเนื่องจากซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย นำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน นำไปซื้อหรือผ่อนรถยนต์ ใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร และลงทุนทำอาชีพเสริม เป็นต้น

นอกจากนี้¹³ แหล่งเงินกู้ยืมมีส่วนทำให้ข้าราชการครูเป็นหนี้อีกด้วย เพราะเก็บเงินคืนได้สะดวก และบางครั้งต้นสังกัดยังเก็บเงินคืนให้เจ้าหน้าที่อีกด้วย ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูจะไม่เกิดปัญหาหากข้าราชการครูสามารถผ่อนชำระหนี้ได้ตามปกติ แต่เมื่อภาวะหนี้สินมีมากจนเกินกว่าจะชำระได้ ภาวะหนี้สินย่อมส่งผลกระทบต่อข้าราชการครูทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องทำการกู้ยืม มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

¹² ดาว นามบัณฑิต, “การศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542), บทคัดย่อ.

¹³ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554), 14.

ตารางที่ 1 แหล่งเงินทุนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

แหล่งเงินทุน	ร้อยละ
สหกรณ์	32.01
ธนาคาร	28.48
บัตรเครดิต	14.05
สถาบันการเงินอื่นๆ	13.04
กู้ยืมเงินจากบุคคลอื่น	12.42
รวมทั้งหมด	100.00

ที่มา: ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554), 14.

จากตารางที่ 1 พบว่า แหล่งเงินทุนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนใหญ่ เป็นการกู้จากสหกรณ์ ร้อยละ 32.01 จากธนาคาร ร้อยละ 28.48 และจากบัตรเครดิต ร้อยละ 14.05 ตามลำดับ และสอดคล้องกับข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สิน รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

แหล่งเงินทุน	จำนวนผู้กู้	จำนวนเงิน(ล้านบาท)
1. สำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (ก.ค.ศ.)	7,387	1,066.00
2. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (ช.พ.ค., ช.พ.ส.)*	527,588	383,786.65
3. สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	721,518	408,339,881,031.69
4. ธนาคารออมสิน (โครงการสินเชื่อพัฒนาชีวิตครู)	45,262	49,456.11
รวม	1,301,755	408,340,315,340.45

ที่มา: ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554), 15.

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยรวม จำนวน 1,301,755 ราย เท่ากับ 408,340,315,340.45 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่มีหนี้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมากที่สุด จำนวน 721,518 ราย คิดเป็นจำนวน 408,339,881,031.69 ล้านบาท รองลงมาเป็นสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (ช.พ.ค., ช.พ.ส.) จำนวน 527,588 คน เท่ากับจำนวน 383,786.65 ล้านบาท และธนาคารออมสิน (โครงการสินเชื่อพัฒนาชีวิตครู) จำนวน 45,262 ราย เท่ากับ 49,456.11 ล้านบาท จากข้อมูลในตารางที่ 1-2 ตามปัญหาหนี้ข้างต้นศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู ได้มีระบุข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแก้ไขปัญหานี้สินแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร จากสัดส่วนของข้าราชการครูที่เป็นหนี้ต่อข้าราชการครูทั้งหมดนั้น ครูที่เป็นหนี้เสียถือว่ามีจำนวนไม่มาก จึงควรมีวิธีการแก้ไขโดยเจาะกลุ่มดังกล่าวนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาให้หนี้ข้าราชการครูให้ตรงจุดต่อไปควรสำรวจและตรวจสอบข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบถึงการเป็นหนี้ของข้าราชการครูแต่ละราย และนำมาเป็นฐานข้อมูล เพื่อศึกษาหาแนวทางให้ชัดเจน และแก้ไขอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจต่อผู้กู้โดยการจัดอบรม เพื่อก่อให้เกิดวินัยทางการเงิน ส่วนภาคเอกชนควรมีระบบเครือข่ายเครดิต เพื่อช่วยให้มีวินัยของการเป็นหนี้ ส่วนข้าราชการครูควรมีระบบเครือข่ายเครดิตเช่นเดียวกันกับภาคเอกชน เพื่อป้องกันการสร้างหนี้เกินความสามารถในการชำระหนี้หนี้ข้าราชการครูควรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หนี้ที่สามารถแก้ไขได้ และหนี้ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ส่วนหนี้ที่สามารถแก้ไขได้นั้น ควรตั้งทีมที่ปรึกษาเพื่อหาแนวทางวางแผนการบริหารหนี้ พร้อมทั้งจัดอบรมเกี่ยวกับการแก้ไขหนี้ แล้วจึงไปแก้ไขหนี้ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งเป็นหนี้ที่เกิดจากนิสัยการสร้างหนี้ของข้าราชการครูกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น

จากปัญหาข้างต้น ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเมื่อได้กู้ยืมไปแล้วไม่สามารถบริหารจัดการหนี้ได้แหล่งเงินกู้ที่สำคัญของข้าราชการครู ประกอบด้วย 5 แหล่ง ดังนี้ 1) สหกรณ์ออมทรัพย์ครู 2) ญาติพี่น้อง 3) เพื่อน 4) นายทุน และ 5) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งมูลเหตุของการเป็นหนี้มีเหตุปัจจัยประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อซื้อบ้านและที่ดิน 2) เพื่อการดำรงชีพประจำวัน 3) เพื่อซื้อรถยนต์ 4) เพื่อการศึกษา 5) เพื่อวัตถุประสงค์อื่น 6) เพื่อการลงทุน และ 7) เพื่อซื้อของมีค่า ดังนั้น การแก้ไขปัญหาหนี้สินของครู การพัฒนาคุณภาพชีวิตสำคัญกว่าการกู้เงิน (ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต, 2554) ประกอบด้วย 1) สร้างวินัยทางการเงินและการดำรงชีพ 2) การปรับโครงสร้างหนี้ 3) การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น 4) พัฒนาวิชาชีพและการเพิ่มรายได้ 5) สร้างกลไกในการบริหารจัดการหนี้ และแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สิน และสอดคล้องตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ 1) จัดให้มีคณะกรรมการแก้ไขปัญหานี้สินครูในระดับกระทรวง 2) สร้างความร่วมมือกับธนาคารและสถาบันการเงินอีกหลายแห่ง 3) สร้างรายได้เสริม โดยไม่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอน 4) ลดภาระเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อ 5) จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครู การตระหนักถึงมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการ

ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านความต้องการ 2) ด้านค่านิยม ได้แก่ 2.1) ค่านิยมทางวิชาการ และ 2.2) ค่านิยมทางเศรษฐกิจ 2.3) ค่านิยมทางสังคม และ 3) ด้านพฤติกรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการศึกษากระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินในบริบทของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นบุคลากรที่มีจำนวนมากในประเทศ และมีจำนวนมูลหนี้ปริมาณมาก งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิทยาการวิจัยโดยการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสำรวจปัญหาและนำข้อมูลมาเพื่อสร้างกรอบการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ (Delphi technique) ที่มีต่อการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและนำผลการสัมภาษณ์มาเสนอแนวทางโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องร่วมกับเอกสารการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินแห่งชาติและคณะอื่นๆ ตลอดจนเอกสารสำนักราชการรัฐมนตรีเพื่อให้ได้แนวทางเหมาะสมมากที่สุดในการแก้ปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อทราบมูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. เพื่อทราบความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. เพื่อทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อคำถามการวิจัย

เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางในการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคำถามการวิจัย ดังนี้

1. มูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประกอบด้วยปัจจัยใดบ้าง
2. ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอย่างไร
3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. มูลเหตุปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีมูลเหตุหลายประการ
2. ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นพหุวิธีการสอดคล้องกับสาเหตุของปัญหา
3. ความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ องค์ความรู้ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับมูลเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ศึกษา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ทักษะคิด ความต้อง ค่านิยม และแนวคิดเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ พฤติกรรม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางการกำกับติดตามการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษามาสังเคราะห์เพื่อเสนอเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเกี่ยวข้องกับทัศนคติ และพฤติกรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของครัทซ์ฟิลด์และบอลลาชี (Crutchfield and Ballachy) ได้ให้ความเห็นว่า ทัศนคติอาจเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้¹⁴ 1) การตอบสนองความต้องการของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้ บุคคลนั้นก็จะมี ทัศนคติ ไม่ดีต่อสิ่งนั้น 2) การได้เรียนรู้ความจริงต่างๆ อาจโดยการอ่าน หรือจากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ได้ ฉะนั้น บางคนจึงอาจเกิดทัศนคติไม่ดีต่อผู้อื่น จากการฟังคำติฉินที่ใครๆ มาบอกไว้ก่อนก็ได้ 3) การเข้าไปเป็นสมาชิกหรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักยอมรับเอา ทัศนคติ ของกลุ่มมาเป็นของตน หากทัศนคตินั้นไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเกินไป 4) ทัศนคติเฉพาะบุคคล คือ ผู้ที่มีบุคลิกภาพสมบูรณ์มักมองผู้อื่นในแง่ดี หรือในลักษณะศรัทธาหรือเลื่อมใส ส่วนผู้ปรับตัวยากนั้น จะมีทัศนคติในทางตรงข้าม คือ มักมองว่ามีคนคอยอิจฉาริษยาหรือคิดร้ายต่างๆ ต่อตน

¹⁴ D. Krech, R.S. Crutchfield, and E.L. Ballachy, *Individual in Society* (Bombay: Tata Mcgraw-Hill, 1948), 27.

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเกี่ยวข้องกับความต้องการ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ อับบราฮัม เฮช. มาสโลว์ (Abraham H. Maslow)¹⁵ นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ตั้งทฤษฎีความต้องการขึ้นโดยกล่าวว่า มนุษย์เราทุกคนมีความต้องการอยู่ 5 ระดับโดยมนุษย์มีความต้องการในระดับพื้นฐานเบื้องต้นหลังจากนั้น ระดับความต้องการจะสูงตามลำดับขั้นขึ้นไป มนุษย์พยายามสนองความต้องการของตนเพื่อความอยู่รอด และผลสำเร็จของชีวิตจึงกับการจัด “ลำดับความต้องการของมนุษย์” (Hierarchy of Human Needs) ไว้อย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) ความต้องการของบุคคลสามารถเรียงลำดับความสำคัญได้จากความต้องการระดับต่ำสุดไปหาสูงสุด ลำดับขั้นของความ ต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) 2) ความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว ไม่เป็นสิ่งจูงใจ พฤติกรรมของบุคคล ต่อไปอีกบุคคลจะถูกจูงใจด้วยความต้องการที่อยู่สูงขึ้นไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง 3) ความต้องการของบุคคลจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทันหมดไป ความต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้นมา

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเกี่ยวข้องกับค่านิยม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ แฟรงเกิล (Frankel)¹⁶ ได้กล่าวว่า “ค่านิยม” คือ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิต เมื่อบุคคลให้ค่านิยมต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว แสดงว่าเขาจะยึดถือสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ควรมี ควรทำ และพยายามที่จะรับ สิ่งนั้น ค่านิยมจะอยู่ในสมองและจิตใจของบุคคลเป็นมาตรฐานเฉพาะและน่านำรักษาไว้ มนุษย์มีค่านิยม เป็นของตนเอง แม้ว่าจะไม่รู้ว่สิ่งนั้นๆ เป็นค่านิยมก็ตาม ค่านิยมช่วยให้ตัดสินใจว่า สิ่งนั้นดีหรือเลว อย่งไร ค่านิยมเป็นเครื่องแสดงทิศทางของบุคคลอีกด้วย ส่วน โลค (Locke)¹⁷ ให้ความสำคัญต่อเรื่อง ความพึงพอใจในงาน โดยมีแนวคิดหลักที่ว่า ความพึงพอใจในงานขึ้นอยู่กับผลที่บุคคลได้รับจากการ ทำงาน เช่น รางวัล ว่าตรงกับที่ตน ต้องการมากน้อยเพียงไร กล่าวคือ ยิ่งบุคคลนั้นเห็นว่าสิ่งที่ตน ได้รับมีค่ามากเพียงไร ก็ยิ่งมีความพึงพอใจสูงตามไปด้วย แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเห็นว่าสิ่งที่ตนได้รับ

¹⁵ Abraham H. Maslow, *Motivation and Personality*, 2nd.ed. (New York: Harper and Row, 1970), 54.

¹⁶ S.H. Frankel, *Two Philosophies of Money: The Conflict between Trust and Authority* (New York: St. Martin's Press, 1977), 49.

¹⁷ John Locke., *Theory of value and property*, accessed July 9, 2015, available from http://www.wikipedia.org/wiki/John_Locke#Theory_of_value_and_property

มีค่าน้อย ก็จะมีคามพึงพอใจ ลดน้อยด้วยเช่นกัน และ เฮิร์ตเซอร์เบิร์ก (Herzberg)¹⁸ ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่อาจทำให้เกิดความไม่พึงพอใจได้แก่เงื่อนไขแวดล้อมภายนอกของงาน เช่น คุณภาพการบังคับบัญชา ค่าจ้างค่าตอบแทน นโยบายบริษัท เงื่อนไขการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น แต่ไม่ใช่เป็นตัวงานจริง ปัจจัยเหล่านี้ถ้าได้รับ การตอบสนองก็จะช่วยป้องกัน ปฏิกริยาทางลบจากพนักงานจึงเป็นสิ่งที่มิอาจขาดได้ จึงเรียกปัจจัยเหล่านี้ว่า ปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยเพื่อการคงอยู่ (Hygiene or maintenance factors) แต่ในทางตรงกันข้ามปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน (Satisfaction) พบว่าอยู่ในงานที่ทำ หรือผลที่เกิดจากงานนั้นโดยตรง ได้แก่ ลักษณะของงาน ความสำเร็จของงาน โอกาสได้เลื่อนตำแหน่ง โอกาสได้ก้าวหน้าส่วนบุคคล และได้การยอมรับ เป็นต้น เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้พบว่าสามารถก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานได้สูง Herzberg จึงเรียกปัจจัยกลุ่มนี้ว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivators) ด้วยคุณสมบัติที่แตกต่างกันของปัจจัยทั้งสองคือปัจจัยสุขอนามัยและปัจจัยจูงใจ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีนี้ในระยะหลัง พบว่าทั้งปัจจัยสุขอนามัยและปัจจัยจูงใจต่างมีผลต่อความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจในงานทั้งสองด้าน อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ยังคงมีความสำคัญในการนำไปใช้บริหารองค์การ โดยผู้บริหารได้รับการแนะนำให้สนใจและเอาใจต่อปัจจัยที่ส่งเสริมความพึงพอใจในงาน เช่น การมีโอกาสนก้าวหน้าส่วนบุคคล

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหิวโห้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ ดอลลาร์ด มิลเลอร์ และฮัลล์ (Dollard, Miller and Hull)¹⁹ ได้สร้างทฤษฎีแรงขับ (Drives) โดยถือหลักความสมดุล (Homeostasis) ที่กล่าวว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เราแสวงหาสภาพความสมดุลเสมอหรือมีแนวโน้มที่จะรักษาความคงตัวภายใน สิ่งเร้าก่อนเกิดพฤติกรรมหมายถึง สภาวะที่เกิดการขาด ทำให้เกิดความต้องการและเป็นแรงขับกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมสนองตอบ และทำให้มีการลดความต้องการและฮัลล์ (Hull) ใช้ชื่อว่า “ทฤษฎีลดแรงขับ” (Drive Reduction Theory) ซึ่งมีคำอธิบายว่าสิ่งเร้าก่อนเกิดพฤติกรรมหมายถึง สภาวะที่เกิดการขาด ทำให้เกิดความต้องการและเป็นแรงขับกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมสนองตอบ และทำให้มีการลดความต้องการ

---

¹⁸ Frederick Herzberg, Bernard Mausner, Richard O. Peterson, and Dora F. Capwell, **Job attitudes: Review of research and opinion** (Pittsburg: Psychological Service of Pittsburg, 1959), 59.

¹⁹ J. Dollard and N.E. Miller, **Personality and Psychotherapy** (New York: McGraw-Hill, 1950), 19.

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเกี่ยวข้องกับ การปรับตัว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ มัลม์ และเจมิสัน (Malm and Jamison)²⁰ ได้นิยามความหมายคำว่า “การปรับตัว” (Adjustment) หมายถึง วิธีการที่คนเราปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของตัวเอง ในสภาพแวดล้อม ซึ่งบางครั้ง ส่งเสริม บางครั้งขัดขวาง และบางครั้งสร้างความทุกข์ทรมานแก่เรา กระบวนการปรับตัวยัง เกิดขึ้น จากความจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการและเราสามารถใช่วิธีการแบบต่าง ๆ ในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุถึงความต้องการนั้นๆ ในสภาวะแวดล้อมที่ปกติธรรมดา หรือมีอุปสรรคขัดขวางต่าง ๆ กันไป

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเกี่ยวข้องกับแนวคิดโลกาภิวัตน์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ วัฒนา พรพราเมธกุล²¹ ได้ให้นิยามคำว่า “โลกาภิวัตน์” (Globalization) นั้น หมายถึง ผลจากการ พัฒนาการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ อันแสดงให้เห็นถึงการ เจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่าง ปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาล ทั่วทั้งโลก เป็นคำศัพท์เฉพาะที่บัญญัติขึ้นเพื่อตอบสนอง ปรากฏการณ์ของสังคมโลกที่เกิดจากการติดต่อทางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น ในส่วนหนึ่งของโลก ย่อมส่งผลกระทบต่ออันรวดเร็วและสำคัญต่อส่วนอื่นๆ ของโลกในเวลาเดียวกัน กระแสโลกาภิวัตน์นั้น ภาวะของการเคลื่อนย้ายทุน 4 แบบ ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ได้แก่ (1) ทุนมนุษย์ (Human Capital) เช่น การอพยพเข้าเมือง การย้ายถิ่น การอพยพจากถิ่นฐาน การ เนรเทศ เป็นต้น (2) ทุนการเงิน (Financial Capital) เช่น เงินช่วยเหลือ หนี้ หนี้สินเชื่อและการกู้ยืม เป็นต้น (3) ทุนทรัพยากร (Resource Capital) เช่น พลังงาน โลหะ สินแร่ ไม้ เป็นต้น และ (4) ทุน อำนาจ (Power Capital) เช่น กองกำลังความมั่นคง พันธมิตร กองกำลังติดอาวุธ เป็นต้น และทอฟเฟอร์ (Toffler)²² ได้แบ่งคลื่นการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกหรือลำดับพัฒนาการสังคมมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น โดยมีแนวคิดที่ว่า โลกกำลังสิ้นสุดยุคอุตสาหกรรมและเข้าสู่สังคมข้อมูลข่าวสารและสังคมแห่ง ความรู้ ซึ่งแต่ละชั้นก็จะมีเหตุปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สืบเนื่องมาจากยุคเดิม เหมือนกับวัฏจักร การเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับคำว่า “คลื่น” (Wave) หรือ “ทฤษฎีคลื่น” (Wave Theory) ซึ่งแบ่งง่ายๆ เป็น ยุคเกษตรกรรม ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม และยุคความรู้ ส่วน ฟิน

²⁰ Marguerite Malm and Olis G. Jamison, *Adolescence* (New York: McGraw-Hill Book Company, 1952), 512.

²¹ วัฒนา พรพราเมธกุล, *กระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบต่อสังคมไทย*, เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2555 เข้าถึงได้จาก <http://wattanaharaji.exteen.com/>

²² Alvin Toffler, *The Third Wave* (New York: Tantan Books, 1980), 18.

เลย์ (Finley)²³ นั่นคือ ความเปลี่ยนแปลงระลอกใหญ่เกิดขึ้นและจางหายไปโดยมีระลอกใหม่เกิดมาแทนที่อยู่ตลอดเวลา “ยุคโลกาภิวัตน์” (Globalization Ages) ในยุคนี้ซึ่งต่อเนื่องมาจากยุคที่ 4 จะเป็นยุคที่การพัฒนาจะวัดจาก “ปริมาณทรัพย์สินทางปัญญา” และนอกจากนี้จะต้องมีการสนับสนุนการทำงานของ “คนงานที่มีภูมิรู้” (Knowledge Worker) หรือ “สังคมอุดมปัญญา” (Knowledge-Based Society) เพื่อให้องค์กรได้รับประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรมนุษย์แต่ละคน รวมไปถึงต้องมีความพยายามในการจัดการให้องค์ความรู้ที่จำเป็นอยู่กับองค์กรให้ได้ มีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้ (1) มีการจัดระเบียบความรู้ (ทุนทางปัญญา-Intellectual Capital) ต้องมีสมรรถภาพในการจัดเก็บรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดหมวดหมู่และสืบค้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการใช้งาน (2) สร้างองค์กรและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (Learning Culture) ให้เกิดขึ้นตลอดเวลา (3) เตรียมปัจจัยให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และ (4) เน้นความรู้เกี่ยวกับ ทุนลูกค้า หรือ ทุนความสัมพันธ์ (Relationship Capital) ทุนมนุษย์ (Human Capital) และทุนโครงสร้าง (Structural Capital) ได้แก่ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ฐานข้อมูลโครงสร้างองค์กร สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับสมรรถภาพขององค์กรซึ่งสนับสนุนผลิตภาพของพนักงาน เพื่อสร้างความได้เปรียบด้านการแข่งขันให้กับพนักงาน รวมไปถึงความสามารถในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการพัฒนาสินค้าและบริการ วัฒนา พรพราหมณ์กุล²⁴ ได้อธิบายถึง กระแสโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆ ในโลก โดยเฉพาะประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงและพึ่งพิงกับต่างประเทศสูง ดังเช่น ประเทศไทย จากการประมวลผลการศึกษาและคาดการณ์ของนักวิชาการหลายท่านได้ข้อสรุปถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เป็นประเด็นสำคัญ และเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการเปลี่ยนแปลงลักษณะประชากรทั้งหมดดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลกระทบสำคัญ คือ 1) การสิ้นสุดของตลาดเดียว (The End of Single Market) เดิมตลาดของประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีลักษณะ Homogeneous โดยมีกลุ่มวัยรุ่นเป็นผู้ครอบครองตลาดส่วนใหญ่ แต่ต่อไปในอนาคต ตลาดจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจน คือ 1.1) ตลาดของผู้สูงอายุ 1.2) ตลาดของกลุ่มวัยรุ่น 2) ภาระงบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกับประเทศกำลังพัฒนาซึ่งโครงสร้างของประชากรวัยสูงอายุที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาก จะมีผลต่อค่าใช้จ่ายของรัฐบาลที่จะเพิ่มขึ้น 3) การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว (Mobility of Labour) โดยเฉพาะแรงงานฝีมือหรือ

²³ Michael Finley, *Alvin Toffler and the Third Wave*, accessed July 9, 2014, available from <http://www.cyberkuhinja.com>

²⁴ วัฒนา พรพราหมณ์กุล, *กระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบที่มีต่อสังคมไทย*, เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://wattanaharaji.exteen.com/>

แรงงานที่มีความรู้ (Skilled Labor/Knowledge Labor) 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว 2) ความเหลื่อมล้ำของความรู้ (Knowledge Divide) จะเกิดขึ้นในระดับระหว่างประเทศและในระดับประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ได้แก่ 2.1) การศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในระบบและนอกระบบขยายตัวเพิ่มขึ้นมากจากการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Economy) 2.2) การวิจัยและพัฒนาจะมีความสำคัญมากขึ้น ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพที่จะต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาในเชิงธุรกิจ 2.3) ภาวะกำลังการผลิตส่วนเกิน (Overcapacity) ในสินค้าและบริการซึ่งเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกันก่อให้เกิดผลกระทบต่อ 2 ประการ คือ 3.1) ภาวะการหดตัวทางเศรษฐกิจโลก 3.2 ภาวะของการเติบโตโดยว่างงาน 4) การพึ่งพิงและร่วมมือระหว่างกันมีมากขึ้นรองรับเคลื่อนไหวของข้อมูล เทคโนโลยีสมัยใหม่ การอพยพและอิทธิพลของภาคธุรกิจและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร

เกี่ยวข้องกับแนวทางการแก้ปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่ได้ทำการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของครู พบว่า กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization Trends) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอย่างรวดเร็วและอย่างรุนแรงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ทำให้มีการปฏิรูปการศึกษาถึง 3 ระลอกที่ผ่านมา ที่สำคัญกระแสความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเติบโตมาจากครอบครัวยุคระดับสังคมเศรษฐกิจชั้นกลางลงไปต้องประสบกับภาวะหนี้สินที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการศึกษาต่อและพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการดูแลครอบครัวในด้านที่อยู่อาศัย การศึกษาของบุตร และการดูแลบุตร รวมถึงหนี้สินอันเกิดจากภาวะทางสังคม ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูจะไม่เกิดปัญหาหากข้าราชการครูสามารถผ่อนชำระหนี้ได้ตามปกติ แต่เมื่อภาวะหนี้สินมีมากจนเกินกว่าจะชำระได้ ภาวะหนี้สินย่อมส่งผลกระทบต่อข้าราชการครูทั้งทางตรงและทางอ้อม²⁵

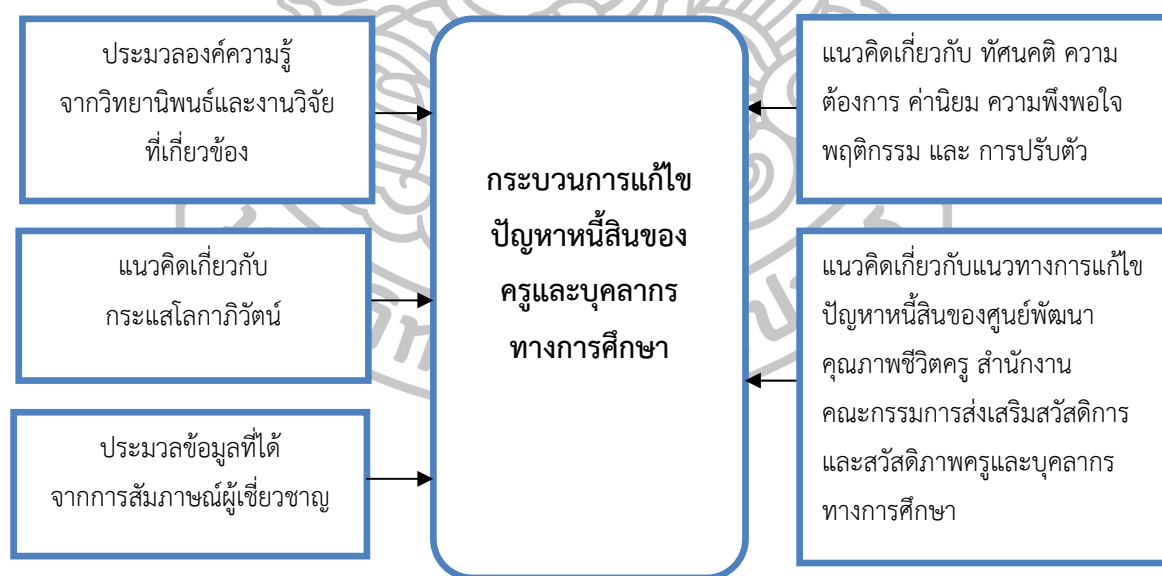
สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ในภาพรวมปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครูในข้อเสนอแนะของ

²⁵ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของ

ข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554): 38-42.

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินแห่งชาติ สมาผู้แทนราษฎร อีกทั้ง นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) มีอำนาจหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตครูให้มีความรู้เรื่องการบริหารการเงินและการแก้ไขปัญหาหนี้สินที่มีประสิทธิภาพ ได้ศึกษาแบบจำลองแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการตามกำหนดแผนยุทธศาสตร์สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อลดอิทธิพลปัญหาหนี้สินที่ทำให้ประสิทธิภาพการทำงาน และความศรัทธาในอาชีพครูได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และแผนการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ดำเนินการเสร็จสิ้นภายในระยะ 4 ปี ตั้งแต่ ปี 2555 ถึงปี 2559 ได้แก่ 1) แผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาหนี้สิน พ.ศ. 2555-2559 2) แผนยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างวินัยทางการเงินและแบบแผนการดำรงชีวิต 3) แผนยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับโครงสร้างหนี้ 4) แผนยุทธศาสตร์ที่ 3 การลดรายจ่าย 5) แผนยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาวิชาชีพและเพิ่มรายได้ 6) แผนยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างมาตรการและกลไกในการบริหารจัดการ

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาประกอบเป็นขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ แสดงรายละเอียดตามแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย

ที่มา : Abraham H. Maslow, **Motivation and Personality**, 2nd.Ed. (New York: Harper and Row, 1970), 10.

: D. Krech, R.S. Crutchfield and E.L. Ballachy, **Individual in Society** (Bombay: Tata Mcgraw-Hill, 1948), 5.

: J. Dollard and N.E. Miller, **Personality and Psychotherapy** (New York: McGraw-Hill, 1950), 1.

: Michael Finley, **Alvin Toffler and the Third Wave**, accessed July 9, 2012, available from <http://www.cyberkuhinja.com>

: S.H. Frankel, **Two Philosophies of Money: The Conflict between Trust and Authority** (New York: St. Martin's Press, 1977), 2.

: Frederick Herzberg, Bernard Mausner, Richard O. Peterson and Dora F. Capwell, **Job attitudes: Review of research and opinion** (Pittsburg: Psychological Service of Pittsburg, 1959), 38.

: Clark Hull, **A Behavior System** (New Haven: Yale University Press, 1952), 1.

: Marguerite Malm and Olis G. Jamison, **Adolescence** (New York: McGraw-Hill Book Company, 1952), 512.

: วัฒนา พรวรามาธกุล, **กระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบที่มีต่อสังคมไทย**, เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://wattanaharaji.exteen.com/>

: ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, **การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย** (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554), 14.

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเพื่อเป็นโครงสร้างผูกพันหรือสนับสนุนการช่วยเหลือเกื้อกูลให้ครูมีหนี้ลดลงหรืออัตราดอกเบี้ยลดลงหรือมีช่วงระยะเวลาผ่อนชำระหนี้ยาวนานขึ้นและเป็นตัวกำหนดแนวทางวิธีการแก้ปัญหาหนี้สินให้ลดลงเพื่อคุณภาพชีวิตข้าราชการดีขึ้นได้ในที่สุด

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณที่จ่ายในลักษณะเงินเดือนในกระทรวงศึกษาธิการ หรือกระทรวงอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “กระบวนการแก้ไขปัญหานี้ส่นของครูและบุคลากรทางการศึกษา” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 1) แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ 2) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้ส่นของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีการวัดทัศนคติ ทฤษฎีความต้องการ ทฤษฎีสองปัจจัย ทฤษฎีค่านิยม ทฤษฎีพฤติกรรม ทฤษฎีบริโภคนิยม ทฤษฎีการปรับตัว 3) แนวคิดเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ 4) แนวคิดเกี่ยวกับปัญหานี้ส่น ได้แก่ มูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหานี้ส่น และแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ส่นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้ส่นของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าทัศนคติเป็นความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ หรือบุคคลที่สนองตอบหรือแสดงออกต่อสิ่งเร้า ในที่นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ลักษณะที่สำคัญ และองค์ประกอบของทัศนคติที่ได้มีผู้รู้ได้ให้นิยามความหมายไว้

คำว่า “ทัศนคติ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Attitude” มาจากคำว่า “Aptus” ในภาษาลาติน ความหมายของคำว่า “ทัศนคติ” นั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความคิด อาทิ Webster’s New World Dictionary of American English หมายถึง (1) ท่าที กิริยา อาการ หรือบุคลิกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ความรู้สึก อารมณ์ (2) อาการ กิริยา ท่าทาง การวางตัว ของการแสดงออกเชิงพฤติกรรม ความรู้สึก หรือความคิด ที่แสดงให้เห็นท่าที ความคิดเห็น (3) ท่าที การวางตัว เจตคติ ความคิดเห็นของบุคคล¹ บางครั้ง คำนี้ใช้ในความหมายว่า “เจตคติ” หรือ “ท่าที” ดังเช่น คำนียามในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้นิยามคำว่า “เจตคติ” หมายถึง ท่าที หรือ

---

¹ Webster. “Webster’s New World Dictionary of American English,” in *Wnw Dictionary, 3rd College Gen Leath*, ed. Victoria Neufeldt and David B. Guralnik (New York: 88 Prentice Hall, 1994), 311.

ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง² นิวคอมบ์ (Newcomb) ได้กล่าวถึง “ทัศนคติ” เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะชอบหรือพึงพอใจ ออยากใกล้ชิดสิ่งนั้นๆ และลักษณะไม่พอใจ เกลียดชัง ไม่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น³ กู๊ด (Good) ได้กล่าวถึง “ทัศนคติ” คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่เป็น การสนับสนุน หรือต่อต้าน สถานการณ์บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใดๆ⁴ โรเซนเบิร์ก และ ฮอฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland) ได้กล่าวถึง “ทัศนคติ” คือ การจงใจต่อแนวโน้มในการตอบสนองอย่างเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เกิดขึ้น⁵ เคลเลอร์ (Kendler) ได้กล่าวถึง “ทัศนคติ” คือ สภาวะความพร้อม ของบุคคล ที่จะแสดงพฤติกรรม ออกมาในทางสนับสนุนหรือต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์หรือแนวความคิด⁶ ในขณะที่ แอลพอร์ต (Allport) ได้กล่าวถึง “ทัศนคติ” คือ สภาวะความพร้อมทางจิต ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ และมีอิทธิพลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อวัตถุและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง⁷ นักจิตวิทยา ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นสภาวะความพร้อมของจิตใจ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สภาวะ ความพร้อมนี้เป็นแรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ที่ เกี่ยวข้อง ทัศนคติจึงก่อรูปได้ดังนี้ 1) เกิดจากการเรียนรู้ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมในสังคม 2) การ สร้างความรู้สึกจากประสบการณ์ของตนเอง 3) ประสบการณ์ที่ได้รับจากเดิม มีทั้งบวกและลบจะส่งผล ถึงทัศนคติต่อสิ่งใหม่ที่คล้ายคลึงกัน 4) การเลียนแบบบุคคลที่ตนเองให้ความสำคัญ และรับเอาทัศนคติ นั้นมาเป็นของตนเอง นอร์แมน แอล มูน (Norman L. Munn) ได้กล่าวถึง “ทัศนคติ” คือ ความรู้สึก และความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อ สิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใดๆ ในทางที่จะยอม

² ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ: นาน มีบุ๊ค พับลิเคชันส์จำกัด, 2546), 321.

³ Newcomb, **Attitude**, accessed October 25, 2014, available from <http://www.novabizz.Ace/Attitude.htm>

⁴ Carter V., Good, **Dictionary of Education** (New York: Mcgraw–Hill, 1959), 48.

⁵ R.J., Rosenberg and C.I. Hovland, **Attitude Organization and Change: An Analysis of Consistency among Attitude Components** (Wesport, 1960), 1.

⁶ H. Kendler, **Basic Psychology** (New York: Appletin–Century–Crofts Company, 1963), 572.

⁷ Gordon W., Allport, **Reading in Attitude Theory and Measurement** (New York: John Welley and Sons Inc., 1967), 28.

รับหรือปฏิเสธซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอด⁸ จี เมอร์ฟี, แอล เมอร์ฟี และ ที นิวคอมบ์ (G. Murphy, L. Murphy and T. Newcomb) ได้กล่าวถึง “ทัศนคติ” คือ ความชอบหรือไม่ชอบ พึงใจหรือไม่พึงใจที่บุคคลแสดงออกมาต่อสิ่งต่างๆ⁹ หลุยส์ แอล. เธอร์สตัน (Thurstone) ได้กล่าวถึง “ทัศนคติ” เป็นผลรวมของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึก อคติ ความกลัวที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง¹⁰ สมเจตน์ นาคเสวีและคณะได้กล่าวถึง “ทัศนคติ” หรือ “เจตคติ” หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อ และความรู้สึกของบุคคลที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ หรือความโน้มเอียงที่จะแสดงออกต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล สถาบัน สถานการณ์ เรื่องราวต่างๆ ไปในทางใดทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้าน คือ ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้¹¹

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ทัศนคติจึงมีความหมายสรุปได้ดังนี้ 1) ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลังจากที่บุคคลได้รับหรือมีประสบการณ์ต่อสิ่งนั้น ความรู้สึกนี้จึงแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ 1.1) ความรู้สึกในทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบและสนับสนุน 1.2) ความรู้สึกในทางลบ เป็นการแสดงออกในลักษณะของความไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย และไม่สนับสนุน 1.3) ความรู้สึกที่เป็นกลาง คือไม่มีความรู้สึกใด ๆ 2) บุคคลแสดงความรู้สึกทางด้านพฤติกรรม ซึ่งแบ่งพฤติกรรมเป็น 2 ลักษณะ คือ 2.1) พฤติกรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ มีการกล่าวถึง สนับสนุน ท่าทาง หน้าตาบอกความพึงพอใจ 2.2) พฤติกรรมภายใน เป็นพฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้ ชอบหรือไม่ชอบก็ไม่แสดงออก หรือความรู้สึกที่เป็นกลาง

ลักษณะที่สำคัญของทัศนคติ

สก๊อตต์ (Scott) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของทัศนคติไว้ ดังนี้¹²

⁸ Norman L., Munn, *Introduction to Psychology* (Boston: Houghton Mifflin Company, 1962), 71.

⁹ Murphy, G., Murhhy, L. and Newcomb, T., *Attitude*, accessed June 25, 2015, available from <http://www.novabizz.Ace/Attitude.htm>

¹⁰ L.L. Thurstone, *The Measurement of Attitudes*. (Chicago: The University of Chicago Press, 1970), 53.

¹¹ สมเจตน์ นาคเสวี และคณะ, “เจตคติต่อการวิจัยและปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยของบุคลากรวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี”, (โครงการสร้างความเข้มแข็งวิทยาลัยอิสลามศึกษา วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2550), 9.

¹² William A., Scott, “Attitude Measurement.” Edited by Gardner Lindzey and Elliot Aronson, *The Handbook of Social Psychology* (New Delhi: Amerind Publishing, 1975), 265.

1. ทศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากการสะสมประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด

2. ทศนคติมีคุณลักษณะของการประเมิน (Evaluative Nature) ทศนคติเกิดจากการประเมินความคิดหรือความเชื่อที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวกับสิ่งของ บุคคลอื่น หรือเหตุการณ์ ซึ่งจะเป็นสื่อกลางที่จะทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง คุณลักษณะของทศนคติในด้านการประเมินนั้น เน้นว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ทศนคติแตกต่างกันอย่างแท้จริงจากแรงผลักดันภายในอื่น ๆ เช่น นิสัย แรงขับ หรือแรงจูงใจ

3. ทศนคติมีคุณภาพและความเข้ม (Quality and Intensity) โดยคุณภาพและความเข้มของทศนคติ จะเป็นสิ่งที่บอกถึงความแตกต่างของทศนคติที่แต่ละคนมีต่อสิ่งต่าง ๆ คุณภาพของทศนคติเป็นสิ่งที่ได้จากการประเมิน เมื่อบุคคลประเมินทศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็อาจมีทศนคติทางบวก (ความรู้สึกชอบ) หรือทศนคติทางลบ (ความรู้สึกไม่ชอบ) ต่อสิ่งนั้น

4. ทศนคติมีความคงทนไม่เปลี่ยนแปลง (Permanence) เนื่องจากทศนคติเกิดจากการสะสมประสบการณ์ และผ่านกระบวนการเรียนรู้มา

5. ทศนคติต้องมีที่หมาย (Attitude Object) โดยมีที่หมายต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น คน วัตถุ สิ่งของ สถานที่ หรือเหตุการณ์ เป็นต้น

6. ทศนคติมีลักษณะความสัมพันธ์ โดยทศนคติจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับ วัตถุ สิ่งของ บุคคลอื่น หรือสถานการณ์

จอห์น (Johns) ทศนคติเป็นลักษณะอารมณ์ที่ค่อนข้างคงที่และมีความคงเส้นคงวา หรือค่อนข้างคงที่ (Relatively stable) ซึ่งบุคคลหนึ่งมีแนวโน้มต่อสิ่งเร้า เช่น วัตถุสิ่งของ สถานการณ์หรือบุคคลอื่น¹³ จากความหมายนี้จะเห็นว่า ทศนคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ที่มุ่งตรงสู่เป้าหมายที่แน่นอน เช่น ถ้าเราถูกถามถึงทศนคติที่มีต่อหัวหน้า เราอาจจะพูดถึง อะไรบางอย่างที่แสดงให้รู้ว่าเราชอบหัวหน้าแค่ไหน ดังนั้นสิ่งที่เราพูดออกมาก็คือ ทศนคติที่เป็นด้านอารมณ์นั่นเอง โดยทศนคติจะเป็นการแสดงออกของพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งเร้า (Stimuli) เช่น วัตถุสิ่งของ สถานการณ์หรือบุคคลอื่น¹⁴

¹³ John R. G. Jenkins, "Marketing and Customer Behaviors" *Journal of Marketing*, 37, 3 (July 1973): 110.

¹⁴ G. Jones, *Organizational behavior : Understanding and managing live at work*, 4th ed. (Moutreal: Harper Collins College Pub., 1996), 131.

องค์ประกอบของทัศนคติ (Components of attitudes)

ซิมบาโดและเอบเบเซน (Zimbardo and Ebbesen) ได้แยกองค์ประกอบของ “ทัศนคติ” ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้¹⁵

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) คือ ส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ทัวไปทั้งที่ชอบ และไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือคิดว่าสิ่งใดดี มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่า สิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งหรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

องค์ประกอบของทัศนคติทั้ง 3 ประการนี้ แสดงนัยความหมายว่า การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน เนื่องจากบุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมีแนวความคิดแตกต่างกันนั่นเอง พรทิพย์ บุญนิพัทธ์ กล่าวว่า ส่วนประกอบทาง (1) ด้านความคิด (2) ความรู้ หรือ (3) ความเข้าใจ จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของ “ทัศนคติ” และส่วนประกอบนี้ จะเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคล ซึ่งอาจแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์การเรียนรู้ และระบบการเลี้ยงดู หรือกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ดังนั้น “การวัดทัศนคติเชิงพฤติกรรม” (Behavioral Attitude Measurement) จึงเป็นแนวทาง “การศึกษาความหมายของทัศนคติของบุคคล” ในสังคมที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง¹⁶

ยอห์น (Johns) กล่าวว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการของ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก (Affect) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ ที่เชื่อว่าเป็นผลของการเรียนรู้ที่ได้จากพ่อแม่ ครูอาจารย์ และเพื่อนวัยเดียวกันเป็นเจตคติที่เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ การชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ เช่น การรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อนาย การชอบหรือไม่ชอบดนตรี งานศิลปะอาหารบางชนิด เป็นต้น ดังนั้นองค์ประกอบนี้จึงเป็นสภาพทางอารมณ์ควบคู่ไปกับการประเมิน (Evaluation) ของแต่ละบุคคล 2) องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวข้องกับความนึกคิด (Cognition) เป็นอีกส่วนหนึ่งของทัศนคติที่เป็นด้านความรู้ การรับรู้ ความเห็นและความ

¹⁵ Philip Zimbardo and Ebbe B. Ebbesen, *Influencing Attitude and Changing Behavior* (New York: McGraw-Hill Companies, 1970), 46.

¹⁶ พรทิพย์ บุญนิพัทธ์, *ภาระการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษา ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดยะลา*. เข้าถึงเมื่อ 29 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://www.inspect12.moe.go.th/insite/Vijai.htm>

เชื่อของบุคคล ซึ่งมีที่มาจากกระบวนการทางความคิดที่ใช้เหตุผลเชิงตรรกะเป็นหลัก จึงเป็นทัศนคติที่ผ่านการประเมินของบุคคลนั้นแล้ว เช่น ความเชื่อว่าคนหรือสิ่งของนั้นดีหรือไม่ดี หรือผู้บังคับบัญชาที่มีความคิด หรือความเชื่อว่า ผู้ใต้บังคับบัญชาของตนมีความเป็นผู้ใหญ่พอสามารถที่จะปกครองตนเองได้ ดังนั้นเขาจึงให้ความเป็นอิสระในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการ เป็นต้น 3) องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavior) เป็นทัศนคติอีกส่วนหนึ่งของบุคคลที่ตั้งใจที่จะกระทำต่อคนอื่นหรือวัตถุสิ่งของด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น การแสดงความเป็นมิตร ให้ความอบอุ่นหรือก้าวร้าว เป็นปฏิปักษ์หรือเอื้ออาทร เป็นต้น โดยแนวโน้มของพฤติกรรมเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ตัวอย่างเช่น ถ้ามีบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย หรือมีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย แนวโน้มพฤติกรรมผู้นั้นก็จะรับฟัง เคารพต่อสิทธิผู้อื่น ขอบการเข้ามีส่วนร่วมหรือแสวงหาความร่วมมือในทางตรงกันข้าม ผู้ที่มีเจตคติไม่ดีในเรื่องนี้ ก็จะแสดงพฤติกรรมต่อต้าน ถอยหนีหรือ หลีกเลียงต่อเหตุการณ์เหล่านั้น¹⁷

สรุปได้ว่า สิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ จึงนำไปสู่การตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ ที่เป็นอารมณ์และความรู้สึก (Affective) ความคิด (Cognitive) หรือพฤติกรรม (Behavioral) ดังนั้นการที่บุคลากรขององค์กรมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรที่ตนเองอยู่จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการบริหารจัดการ พัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ ทัศนคติคือ ความเชื่อและความรู้สึกเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างในสิ่งแวดล้อม และเราได้ทัศนคติมาโดยการเรียนรู้ เมื่อเรียนรู้แล้วทัศนคติจะอยู่ค่อนข้างคงทน และสุดท้ายแม้ว่าทัศนคติจะถูกอิทธิพลของประสบการณ์ แต่มันก็มีอำนาจบังคับการพฤติกรรมได้ กล่าวย่อ ๆ คือว่าทัศนคตินั้นเป็นสิ่งที่เราเรียนรู้และเมื่อรู้แล้วจะอยู่กับเราก่อนข้างเหนียวแน่นกลายเป็นค่านิยมอีกทั้งสามารถเป็นตัวบงการการกระทำของเราได้ด้วย

โดยอีกแง่มุมหนึ่งของทัศนคติที่ได้รับความสนใจคือประโยชน์หรือคุณประโยชน์และนักวิชาการที่สนใจเกี่ยวกับข้อคิดดังกล่าวนี้ก็คือ เคทซ์ (Daniel Katz,) ตามทฤษฎีของนักวิชาการผู้นี้ ทัศนคติมีประโยชน์และหน้าที่อยู่ 4 ประการ คือ¹⁸

1. เป็นประโยชน์โดยการเป็นเครื่องมือ เป็นประโยชน์ในการปรับตัวและเป็นประโยชน์ในการใช้เพื่อทำการต่าง ๆ

¹⁷ John R. G. Jenkins, “Marketing and Customer Behaviors” *Journal of Marketing*, 37, 3 (July, 1973): 131.

¹⁸ Daniel L. Katz and Robert L. Kahn, *The Social Psychology of Organizations*. 2nd ed. (New York: John Wiley, 1978), 34.

2. ทักษะคิดยังทำหน้าที่หรือประโยชน์โดยการใช้อุปกรณ์สภาวะจิตหรือปกป้องสภาวะจิตของบุคคลเพราะความคิดหรือความเชื่อบางอย่างสามารถทำให้ผู้เชื่อหรือคิดสบายใจ ส่วนจะผิดหรือถูกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง (Ego-defensive function)

3. ทำหน้าที่แสดงค่านิยมให้คนเห็นหรือรับรู้ (Value expressive function)

4. มีประโยชน์หรือให้คุณประโยชน์ทางความรู้เพราะมีทัศนคติไม่น้อยที่เกี่ยวกับความรู้เรื่องนี้ยิ่งการศึกษาสูงเท่าใด แนวโน้มที่ทัศนคติจะมีความรู้ทางวิชาการแฝงอยู่มาก แม้ความรู้แบบพื้นบ้านซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากศาสนาก็แฝงอยู่ในทัศนคติมาก ดังนั้น บางครั้งจึงแยกกันแทบไม่ออกโดยทั่วไปแล้วการศึกษาทัศนคติแบบดูที่ประโยชน์ของทัศนคติ (functional) จะมุ่งสนใจตัวบุคคลและสภาพทางจิตวิทยาของคนนั้น

การสร้างทัศนคติและค่านิยม

ทัศนคติของมนุษย์นั้นได้มาจากกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อน ซึ่งเรียกว่า สังคมประกิต (Socialization) กระบวนการสังคมประกิตหรือกระบวนการอบรมสั่งสอนนั้นมีเจตนาธรรมที่สำคัญ คือ สอนให้มนุษย์รับทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสังคมและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับ คนเรานั้นสามารถรับทัศนคติได้ 3 วิธี คือ วิธีที่ 1 เราได้รับโดยการติดต่อโดยตรง วิธีที่สอง เราสามารถรับทัศนคติมาโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่ให้ทัศนคตินั้น ๆ และวิธีสุดท้ายคือ การรับทัศนคติและค่านิยมที่ลึกซึ้งโดยกระบวนการสังคมประกิตในครอบครัว เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่แล้วเราก็อาจจะรับทัศนคติจากกลุ่มคนที่เรานิยมชมชอบ (Reference group) ในการพิจารณาถึงการเกิดทัศนคติ (Attitude Formation) นั้นยังมีความคิดเห็นเชิงทฤษฎีที่แตกต่างกันอยู่ระหว่างนักวิชาการ ซึ่งพอสรุปแนวคิดนี้ออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ กอร์ดอน อัลพอร์ต (Allport) ได้ให้ความเห็นเรื่องทัศนคติว่าอาจเกิดขึ้นจากพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมา ดังต่อไปนี้¹⁹ 1) เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาในบุคคล อย่างเช่น เด็กเกิดใหม่จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีจากบิดามารดา ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมจากสังคม ตลอดจนได้เห็นแนวการปฏิบัติของพ่อแม่แล้วรับมาปฏิบัติตามต่อไป 2) เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง คือ แยกสิ่งใดดี ไม่ดี ซึ่งเกิดจากค่านิยมหรือความเชื่อของสังคม เช่น ผู้ใหญ่กับเด็กจะมีการกระทำที่แตกต่างกัน 3) เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างกันออกไป ที่ได้เผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตในสังคมนั้นๆ เช่น บางคนมีทัศนคติไม่ดีต่อครูเพราะเคยตำหนิตน แต่บางคน มี ทัศนคติ ที่ดีต่อครูคนเดียวเท่านั้น เพราะเคยชมเชยตนเสมอ 4) เกิดจากการเลียนแบบ หรือ รับเอา ทัศนคติ ของผู้อื่นมาเป็นของตนด้วยความพึงพอใจ เช่น เด็กอาจรับทัศนคติ ของบิดามารดา หรือ ครูที่ตนนิยมชมชอบ มาเป็น ทัศนคติ ของตนได้ ครัทซ์ฟิลด์และบอลลาจี (Crutchfield and Ballachy) ได้ให้ความเห็นว่า ทัศนคติอาจเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ 4 ประการ

¹⁹ Allport Gordon W., *The Nature of Personality: Selected Papers*.

ดังนี้²⁰ 1) การตอบสนองความต้องการของบุคคล นั้นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้บุคคลนั้นก็จะมี ทัศนคติ ไม่ดีต่อสิ่งนั้น 2) การได้เรียนรู้ความจริงต่างๆ อาจโดยการอ่าน หรือจากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ได้ ฉะนั้น บางคนจึงอาจเกิดทัศนคติไม่ดีต่อผู้อื่น จากการฟังคำติฉินที่ใครๆ มาบอกไว้ก่อนก็ได้ 3) การเข้าไปเป็นสมาชิก หรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักยอมรับเอา ทัศนคติ ของกลุ่มมาเป็นของตน หากทัศนคตินั้นไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเกินไป 4) ทัศนคติเฉพาะบุคคล คือ ผู้ที่มีบุคลิกภาพสมบูรณ์มักมองผู้อื่นในแง่ดี หรือในลักษณะศรัทธาหรือเลื่อมใส ส่วนผู้ปรับตัวยากนั้น จะมีทัศนคติในทางตรงข้ามคือ มักมองว่ามีคนคอยอิจฉาริษยาหรือคิดร้ายต่างๆ ต่อตน

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวว่า “ทัศนคติ” ก่อตัวเกิดขึ้นมา ไม่คงที่ถาวร และเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัย 5 ประการ ดังต่อไปนี้²¹ 1) การจูงใจทางร่างกาย (Biological Motivation) ทัศนคติจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งกำลังดำเนินการตอบสนองตามความต้องการ หรือแรงผลักดันทางร่างกาย ตัวบุคคลจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของ ที่สามารถช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนได้ 2) ข่าวสารข้อมูล (Information) ทัศนคติจะมีพื้นฐานมาจากชนิดและขนาดของข่าวสารที่ได้รับรวมทั้งลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสาร ด้วยกลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็นและเข้าใจปัญหาต่างๆ (Selective Perception) ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่บุคคลนั้น จะทำให้บุคคลนั้นเก็บไปคิด และสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมาได้ 3) การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (Group Affiliation) ทัศนคติบางอย่างอาจมาจากกลุ่มต่างๆ ที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว วัด กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มกีฬา กลุ่มสังคมต่าง ๆ โดยกลุ่มเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่างๆ แต่ยังมีกร ถ่ายทอดข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้างทัศนคติขึ้นได้ โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อนร่วมงานเป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด (Primary Group) ที่จะเป็แหล่งสร้างทัศนคติให้แก่บุคคลได้ 4) ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์ของคนที่มีต่อวัตถุสิ่งของย่อมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลต่างๆ ติค่าสิ่งที่เขาได้มีประสบการณ์มาจนกลายเป็นทัศนคติได้ 5) ลักษณะท่าทาง (Personality) ลักษณะท่าทางหลายประการต่างก็มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญในการสร้างทัศนคติให้กับตัวบุคคล

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยต่าง ๆ ของการก่อตัวของ “ทัศนคติ” เท่าที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ในความเป็นจริง จะมีได้มีการเรียงลำดับตามความสำคัญแต่อย่างไรเลย ทั้งนี้เพราะปัจจัยแต่ละทาง

²⁰ Krech D., R.S. Crutchfield, and E.L. Ballachy, **Individual in Society** (Bombay: Tata Mcgraw-Hill, 1948), 153.

²¹ ธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหารการศึกษาการจัดการแผนใหม่ (Organization and Management)**. พิมพ์ครั้งที่ 10. (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2539), 166-167.

เหล่านี้ ตัวไหนจะมีความสำคัญต่อการก่อตัวของทัศนคติมากหรือน้อย ย่อมสุดแล้วแต่ว่าการพิจารณาสร้าง “ทัศนคติ” ต่อสิ่งดังกล่าว จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยใดมากที่สุด

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

โดยปกติในชีวิตประจำวันของมนุษย์ บ่อยครั้งที่เราพยายามจะเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลอื่นที่มีต่อเรา ด้วยการนำเสนอตัวเองด้วยวิธีที่เหมาะสม เพื่อให้คนอื่นเกิดทัศนคติที่ดีต่อเรา ซึ่งอาจใช้วิธีอภิปรายแลกเปลี่ยนหรือถกเถียงกันในประเด็นที่แสดงถึงทัศนคติของเรา และพยายามทำให้ผู้อื่นคล้อยตามยอมรับทัศนคตินั้น เช่นเดียวกับชีวิตของการทำงานในองค์กรที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุคคลต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งจำเป็นต้องหล่อหลอม (Modification) และบริหารทัศนคติเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ส่งผลดีต่อองค์กร กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ แบ่งออกเป็นหลายชนิด เช่น การเปลี่ยนแปลงภายนอกเพื่อทำตามผู้อื่นหรือความจำเป็นของสถานะแวดล้อมเรียกว่า การทำตามด้วยความจำเป็น (Compliance) ถ้าจะเปลี่ยนให้ลึกไปกว่านั้นคือ เปลี่ยนพร้อมกับรับของใหม่มาไว้ในใจโดยการเลียนแบบ (Identification) และสุดท้ายคือการยอมรับของใหม่ไว้ในใจโดยสิ้นเชิงและลึกซึ้ง (Internalization) ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้นมีตัวแปรสำคัญที่จะต้องได้รับการพิจารณาข้อแรกคือ กระบวนการกลั่นกรองสารใหม่ โดยการมีปฏิสัมพันธ์กันทางความรู้สึกนึกคิดกับผู้อื่น ข้อที่สองซึ่งเป็นข้อสำคัญของเอกคุณลักษณะทางสังคม คือการคงไว้ซึ่งโครงสร้างของทัศนคติหรือกล่าวกันง่าย ๆ คือทุกอย่างมุ่งเน้นไปยังการอนุรักษ์ทัศนคติ โดยเฉพาะถ้าสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเข้ากับทัศนคติของคนส่วนใหญ่ โดยการบริหารจัดการในการเปลี่ยนทัศนคติที่พบมากในองค์กร ได้แก่ 1) ทัศนคติที่มีต่อเพื่อนร่วมงานที่มีความหลากหลาย 2) ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมขององค์กร 3) ทัศนคติที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงซึ่งคาดว่าจะต้องเกิดขึ้น 4) ทัศนคติที่มุ่งเน้นความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติงานการใช้ความพยายามเพื่อเปลี่ยนทัศนคตินั้น เริ่มต้นด้วยการที่ผู้สื่อสาร (Communicator) พยายามใช้รูปแบบการชักชวนต่าง ๆ เพื่อสลายความเชื่อหรือค่านิยม ที่มีอยู่เดิมของบุคคล โดยอาจจะใช้เทคนิคการจูงใจ (Persuasion) เพื่อการละลายค่านิยมเดิมหรือย้าค่านิยมใหม่ มักเกี่ยวข้องกับการเน้นความรู้สึกเชิงอารมณ์เข้าช่วย แต่ในบางกรณีจำเป็นต้องใช้หลักของเหตุผล โดยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลช่วยจูงใจให้การเปลี่ยนเจตคติประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) ผู้สื่อสารที่มีประสิทธิผล (The effective communicator) โดยผ่านผู้สื่อสารที่ได้รับความเชื่อถือจะเป็นบุคคลที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นเปลี่ยนทัศนคติได้ดีที่สุด โดยความน่าเชื่อถือของผู้นั้นเกิดจากความเป็นผู้เชี่ยวชาญ ความเป็นผู้ปราศจากอคติ และความเป็นบุคคลน่าคบหา 1.1) ความเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Expert) การที่จะโน้มน้าวใจให้บุคคลอื่นเปลี่ยนทัศนคติได้ ผู้นั้นจำเป็นต้องมีความชำนาญการ (Expertise) โดยผู้อื่นยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะเป็นพิเศษซึ่งตรงกับงานขณะนั้นมาแนะนำหรือบอกเล่าประสบการณ์ให้เห็นผลดี เพื่อเปลี่ยนทัศนคติของบุคคล 1.2) ความเป็นผู้ปราศจากอคติ (Lack of bias) นอกจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญแล้วผู้สื่อสารเพื่อจูงใจให้ผู้ฟังเปลี่ยนทัศนคติได้นั้น

จำเป็นต้องเป็นที่ยอมรับในฐานะเป็นกลางไม่มีอคติต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด 1.3) ความเป็นบุคคลน่าคบหา (Likeability) ถ้าผู้สื่อสารจงใจมีบุคลิกที่น่าคบหาหรือเป็นคนมีเสน่ห์ ย่อมมีส่วนช่วยให้การจงใจเปลี่ยนทัศนคติประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้นกว่าการใช้ผู้ที่ตนไม่ชอบ เช่น ใช้คนมีชื่อเสียงที่เป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป 2) เทคนิคการจงใจที่ผ่านการพิสูจน์แล้ว (Proven persuasive techniques) มีหลายเทคนิค ได้แก่ 2.1) ใช้การพบปะแบบสองต่อสอง (Use face - to - face) การเกลี้ยกล่อมชักจูงแบบสองต่อสองมีโอกาช่วยให้เปลี่ยนเจตคติได้ดีกว่าวิธีสื่อสารทางอ้อม เช่น การส่งบันทึกช่วยจำ (Memo) จดหมายข่าว (Newsletter) หรือการปิดประกาศ (Posters) ทั้งนี้เพราะเป็นการสื่อสารโดยตรงแบบสองทางมีความยืดหยุ่น ต้องฟังอย่างตั้งใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังมองเห็นถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลสามารถตอบโต้ความเห็นระหว่างกัน และสามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติได้ดี 2.2) ใช้วิธีทางเดินสายกลางเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Seek moderate change) ในการเกลี้ยกล่อมจงใจให้ผู้ฟังเปลี่ยนทัศนคตินั้น ผู้สื่อสารควรกำหนดทำที่เป็นจุดยืนให้ชัดเจน ไม่แข็งเกินไปให้ผู้ฟังต้องคิดแบบตน แต่ก็ไม่อ่อนเกินไปตามทัศนคติของผู้ฟัง ดังนั้น การมีจุดยืนระหว่างกลางจะเหมาะสมที่สุด 2.3) ควรเสนอให้เห็นผลทั้งสองด้าน (Offer both side) กล่าวคือ ถ้าผู้ฟังเป็นคนเชื่อฟังง่าย การชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติด้วยการเสนอข้อมูลเพียงด้านเดียวตามที่ต้องการก็อาจเพียงพอ แต่กรณีของผู้ฟังที่ขบถถามและมีแง่มุมมองต่าง ๆ เชิงเหตุผล ถ้าจะเปลี่ยนทัศนคติได้ ผู้สื่อสารจำเป็นต้องให้ข้อมูลที่ครบถ้วนทั้งสองด้าน คือ ด้านบวกและด้านลบ พร้อมทั้งสามารถหาเหตุผลมาหักล้างคำแย้งของผู้ฟังได้ การเปลี่ยนทัศนคติก็อาจเกิดขึ้นแม้จะยากก็ตาม และเฮอริท ซี. เคลแมน (Kelman) ได้อธิบายถึง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude Change) โดยมีความเชื่อว่าทัศนคติอย่างเดียวกันนั้น อาจเกิดในตัวบุคคลด้วยวิธีที่ต่างกัน จากความคิดนี้ เฮอริท ซี. เคลแมน ได้แบ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติออกเป็น 3 ประการ²² ได้แก่ 1) การยินยอม (Compliance) จะเกิดได้เมื่อ บุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเขา และมุ่งหวังจะได้รับความพอใจจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่บุคคลยอมกระทำตามสิ่งที่ยากให้เขากระทำนั้น ไม่ใช่เพราะบุคคลเห็นด้วยกับสิ่งนั้น แต่เป็นเพราะเขาคาดหวังว่า จะได้รับ รางวัล หรือการยอมรับจากผู้อื่นในการเห็นด้วยและกระทำตาม ดังนั้น ความพอใจที่ได้รับจาก การยอมกระทำตามนั้น เป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคม หรืออิทธิพลของสิ่งที ก่อให้เกิดการยอมรับนั้น กล่าวได้ว่า การยอมกระทำตามนี้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งจะมีพลังผลักดันให้บุคคลยอมกระทำตามมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนหรือความรุนแรงของรางวัลและการลงโทษ 2) การเลียนแบบ (Identification) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนี้เป็นผลมาจากการที่บุคคลต้องการจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พอใจระหว่างตนเองกับ

²² A. ChanKelman, *Source Book of Laboratory Exercises in Plant Pathology*. (San Francisco: W.H. Freeman Co., 1967), 387-469.

ผู้อื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น จากการเลียนแบบนี้ ทักษะคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบ กล่าวได้ว่า การเลียนแบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทักษะคติ ซึ่งพลังผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความน่าโน้มน้าวใจของสิ่งเร้าที่มีต่อบุคคลนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับพลัง (Power) ของผู้ส่งสาร บุคคลจะรับเอาบทบาททั้งหมดของคนอื่นมาเป็นของตนเอง หรือแลกเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน บุคคลจะเชื่อในสิ่งที่ตัวเองเลียนแบบ แต่ไม่รวมถึงเนื้อหาและรายละเอียดในการเลียนแบบทักษะคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3) ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ซึ่งตรงกับความต้องการภายในค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในลักษณะนี้ จะสอดคล้องกับค่านิยมที่บุคคลมีอยู่เดิม ความพึงพอใจที่ได้จะขึ้นอยู่กับ เนื้อหารายละเอียดของพฤติกรรมนั้นๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ถ้าความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ถูกกระทบไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนทักษะคติทั้งสิ้น นอกจากนี้ องค์ประกอบต่างๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจนช่องทางในการสื่อสารนั้น ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะคติได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ ทักษะคติของบุคคลเมื่อเกิดขึ้นแล้ว แม้จะคงทนแต่ก็สามารถเปลี่ยนได้ โดยตัวบุคคล สถานการณ์ ข่าวสาร การชวนเชื่อ และสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมีความสัมพันธ์กับค่านิยมของบุคคลนั้น นอกจากนี้ อาจเกิดจากการยอมรับโดยการบังคับ เช่น กฎหมาย ข้อบังคับ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทักษะคตินั้นมีผลต่อพฤติกรรมไม่มากนัก การที่ต้องการให้ทำพฤติกรรมอย่างที่ต้องการโดยเป็นการกระทำที่เต็มใจซึ่งมีความหมายในระยะยาวมากกว่าเป็นการบังคับซึ่งได้ผลระยะสั้นๆ นั้น จะต้องสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทักษะคติของกลุ่มเป้าหมายให้มีทักษะคติในทางที่ดีต่อการกระทำนั้น ๆ ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะศึกษาถึงระดับทักษะคติของกลุ่มเป้าหมายต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมต่อไป

ความคิดเห็น (Opinion)

ความหมายของคำว่า “ความคิดเห็น” (Opinion) ตามคำนิยามในพจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (Webster)²³ ได้สรุปไว้ว่า “ความคิดเห็น” คือ ความเชื่อที่ได้เกิดขึ้นบนพื้นฐานแห่งความแน่นอน หรือความรู้ที่แท้จริง แต่จะเกิดจากสภาวะทางด้านจิตใจ ดังนั้น ความเห็นและการลงความเห็นของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันเช่นเดียวกัน อาจจะได้รับยอมรับหรือปฏิเสธจาก

²³ Webster. “Webster’s New World Dictionary of American English,” in *Wnw Dictionary*, 3rd College Gen Leath, ed. Victoria Neufeldt and David B. Guralnik (New York: 88 Prentice Hall, 1994), 301.

คนอื่นๆ ก็ได้เช่นเดียวกัน และนอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ต่างๆ กันดังรายละเอียดต่อไปนี้

เบรกเบค และโฮเวล (Brembeck and Howell)²⁴ กล่าวว่า “ความคิดเห็น” หรือ “ทัศนคติ” เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกภายในของแต่ละคน ในการตอบเกี่ยวกับแนวความคิดของแต่ละคนเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการกระทำส่วนความคิดเห็นเป็นทัศนคติที่แสดงออกมาเป็นคำพูด ซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับทัศนคติก็ได้

นูนแนลลี่ (Nunnally)²⁵ กล่าวว่า “ความคิดเห็น” นั้นจะใช้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการลงความเห็น และความรู้ ขณะที่ทัศนคติมักจะใช้กันมากในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึก และความชอบ และเรามักจะใช้คำว่า “ความคิดเห็น” มากกว่า “ทัศนคติ” ทัศนคติและความคิดเห็น มีความคล้ายกันมากและยากที่จะแยกออกจากกัน แต่ก็มี นักการศึกษา นักจิตวิทยาหลายท่านพยายามหาความหมายและความแตกต่างของคำว่า “ทัศนคติ” กับ “ความคิดเห็น” ออกจากกัน

นอร์มัน แอล. มูน (Munn)²⁶ กล่าวว่า “ความคิดเห็น” (ทัศนคติ) หมายถึง ความรู้สึก (Feeling) และความคิดเห็น (Opinion) ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบันและข้อเสนอใดๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอดไป

หลุยส์ แอล. เจอร์สโตน (Thurstone)²⁷ กล่าวว่า “ความคิดเห็น” (ทัศนคติ) เป็นผลรวมทั้งหมดของมนุษย์เกี่ยวกับ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความกลัวต่อบางสิ่งบางอย่าง การแสดงออกทางคำพูดเป็นความคิดเห็นและความคิดเห็นนี้เป็นสัญลักษณ์ของทัศนคติตั้งนั้น เราอยากวัดทัศนคติเราก็ทำได้โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งความคิดเห็นและทัศนคติมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

²⁴ Wilson L. Brembeck and William S. Howell. **Persuasion: A Means of Social Control.** (New Jersey: Prentice-Hall, 1953), 99-100.

²⁵ J. C. Nunnally, Jr., **Test and Measurement and Prediction.** (New York: McGraw-Hill, 1959), 285.

²⁶ Norman L. Munn, **Introduction to Psychology.** (Boston: Houghton Mifflin Company, 1962), 77.

²⁷ L.L. Thurstone, **The Measurement of Attitudes.** (Chicago: The University of Chicago Press, 1970), 77.

โคลาซา (Kolasa)²⁸ กล่าวว่า “ความคิดเห็น” เป็นการแสดงออกของแต่ละคนในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเป็นการประเมินผลสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ส่วนทัศนคตินั้น โคลาซา กล่าวว่า เป็นความโน้มเอียงในการแสดงออกของบุคคลอื่นๆ สถานที่สภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นในทางบวกหรือลบก็ตาม

ดังนั้น จากคำจำกัดความต่างๆ เหล่านี้จึงสรุปได้ว่า “ความคิดเห็น” คือ การแสดงออกทางด้านความเชื่อ และความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นการพูดหรือการเขียนก็ได้ โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวนี้ เพราะฉะนั้น “ความคิดเห็น” (Opinion) ก็มีส่วนสำคัญในการนำมาประกอบการสร้าง “ความพึงพอใจ” (Satisfaction) ให้เกิดแก่ผู้รับบริการได้ ทำให้องค์กรสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานด้านให้บริการได้เช่นกัน ว่ามีความสามารถสนองความต้องการของผู้มารับบริการได้หรือไม่เพียงใด และอย่างไร ด้วยเหตุนี้ การวัดผลและประเมินผลความคิดเห็นจึงเป็นทำความเข้าใจลักษณะอาการของทัศนคติในเวลาเดียวกัน ที่แสดงออกในด้านความพึงพอใจเช่นกัน ดังเช่น ความพึงพอใจหรือความต้องการมีส่วนร่วมกับแนวทางยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่อง “ความคิดเห็น” มากยิ่งขึ้น ความเข้าใจในเรื่อง “ความพึงพอใจ” หรือ “ความต้องการ” จึงเป็นเรื่องมองข้ามความสำคัญไม่ได้

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ทฤษฎีการวัดทัศนคติ (Theories of Attitude Measurement)

สุบิน ยุระรัช กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างทัศนคติกับความเชื่อ ค่านิยม และความคิดเห็นคำว่าทัศนคตินี้มีคำอื่น ๆ ที่มักใช้ปะปนกันอยู่เสมอ เช่น คำว่า ความเชื่อ (Belief) ค่านิยม (Value) และความคิดเห็น (Opinion) เป็นต้น ดังนั้น ในการศึกษาหรือการวัดทัศนคติ ถ้าผู้วัดมีความเข้าใจในนิยามและขอบเขตของทัศนคติอย่างแท้จริงแล้ว ก็จะทำให้การศึกษาหรือการวัดนั้นเป็นไปอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายทัศนคติกับความเชื่อ ในการศึกษาทัศนคติ บางครั้งเรามักจะพบว่ามีการใช้คำว่าทัศนคติ กับความเชื่อ ปะปนกันอยู่เสมอ แต่โดยแท้จริงแล้วทัศนคติ และความเชื่อมีความหมายที่แตกต่างกัน²⁹

²⁸ B. J. Kolasa, *Introduction of Behavioral Science for Business*. (New York: John Wiley and Sons, 1969), 386.

²⁹ สุบิน ยุระรัช, *ทฤษฎีการวัดทัศนคติ (Theory of Attitude Measurement)*, เข้าถึงเมื่อ 24 มิถุนายน 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=inthedarkandmonth=27-06-2007>

ออปเพนไฮม์ (Oppenheim)³⁰ การศึกษาทัศนคติมีมาตั้งแต่สมัยแรกเริ่มของจิตวิทยา สังคม และเป็นมโนทัศน์หนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากนักจิตวิทยาสังคมเป็นจำนวนมากในทุกยุคทุกสมัย เพราะทัศนคติมีความสำคัญต่อชีวิตของคนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น การเมืองการปกครอง การแต่งงาน ศาสนา นิสัยการรับประทานอาหาร การศึกษา แฟชั่น การอบรมเลี้ยงดู การแข่งขัน การสื่อสาร เป็นต้น ด้วยเหตุที่ทัศนคติมีความสำคัญดังกล่าวนี้ นักจิตวิทยาจึงพยายามคิดค้นและพัฒนาวิธีการต่าง ๆ เพื่อวัดทัศนคติของคน

สก๊อตต์ (Scott)³¹ การวัดทัศนคติ ส่วนใหญ่นักจิตวิทยาจะเป็นผู้ดำเนินการ โดยให้ความ สนใจในรูปแบบของการวัดชนิดต่าง ๆ ซึ่งได้ถูกสร้างขึ้นทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีการวัดทางจิตวิทยา (Psychometric Theory) ได้ถูกพัฒนาและนำมาใช้ อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการวัดทัศนคติ

การวัดทัศนคติ นั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะเท่ากับวัดสิ่งที่วัดไม่ได้ นักวิชาการก็หา วิธีโดยการสร้างเครื่องมือวัดขึ้นมาเรียกว่าสเกล (scale) ซึ่งหมายความว่า เป็นวิธีที่สร้างเครื่องมือโดย การใช้ประเด็นต่าง ๆ ของแต่ละเรื่องที่จะวัดมาซึ่งน้ำหนัก และให้คะแนนว่าข้อไหนควรจะ มีคะแนน น้อยกว่ากันอย่างไร พอสร้างวิธีวัดเสร็จแล้วก็ตรวจสอบพิจารณาความเชื่อถือได้ (validity) แล้ว ก็ใช้วัดทัศนคตินั้น ๆ กับกลุ่มคนที่ต้องการศึกษา ทัศนคติในเรื่องนั้น ๆ ของบุคคลแต่ละบุคคลจะเป็น อย่างไรก็ขึ้นอยู่กับคะแนนที่ได้รับ

การวัดทัศนคตินั้นผู้ศึกษาจะต้องรู้ว่าอะไรเป็นจุดสำคัญของทัศนคติ หรือว่ามันเป็นเพียง ทัศนคติรองลงไปซึ่งไม่สำคัญเท่าไร ทัศนคติที่เป็นแกนกลางนั้นจะมีเสถียรภาพสูงและบงการพฤติกรรม ได้มากกว่า ในการวัดทัศนคติในแง่ของความรู้สึก (Affective) โดยการให้คะแนนแต่ละประเด็นนั้นก็ เป็นการพยายามวัดสิ่งที่วัดยาก เพราะฉะนั้นความน้อยหรือความรุนแรงของทัศนคติจึงตัดสินใจ โดยกรรมการ ถ้าผู้ที่ถูกศึกษาเลือกข้อคะแนนน้อยของแต่ละหัวข้อก็จะเป็นผู้ที่เขาถือว่ามีทัศนคติเบา ในทางตรงกันข้าม ถ้าเลือกข้อคะแนนหนัก ๆ ก็จะเป็นคนมีทัศนคติในด้านนั้น ๆ หนัก

ลิเคิร์ต (Likert)³² ได้กำหนด scale ในการรวบรวมประเด็นต่าง ๆ ที่แสดงว่ามีท่าทีทาง บวกหรือทางลบต่อแต่ละเรื่อง หรือต่อของแต่ละสิ่ง ผู้ที่ถูกศึกษาจะบอกว่าเห็นด้วยกับหัวข้อแต่ละ

³⁰ A. N. Oppenheim, *Questionnaire Design and Attitude Measurement* (New York: Basic Books, 1966), 106.

³¹ William A. Scott "Attitude Measurement." in *The Handbook of Social Psychology*, ed. Gardner Lindzey and Elliot Aronson. (New Delhi: Amerind Publishing, 1975), 265.

³² Rensis Likert, "A Technique for the Measurement of Attitude," *Archives of Psychology* 22 ,140 (1932): 1-55.

หัวข้อ การให้คะแนนก็ให้โดยการรวมคะแนนทั้งหมดของการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อความที่บรรจุลงในมาตรวัดประกอบด้วยข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งในทางที่ดี (ทางบวก) และในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) และมีจำนวนพอ ๆ กัน ข้อความเหล่านี้อาจมีประมาณ 18-20 ข้อความ การกำหนดน้ำหนักคะแนน โดยการตอบแต่ละตัวเลือกกระทำภายหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลมาแล้ว โดยกำหนดตามวิธี Arbitrary weighting method ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด

การสร้างมาตรวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ท มีขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่าต้องการศึกษาทัศนคติของใครที่มีต่อสิ่งใด
2. ให้ความหมายของทัศนคติต่อสิ่งที่จะศึกษานั้นให้แจ่มชัด เพื่อให้ทราบว่าเป็น Psychological object นั้นประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง
3. สร้างข้อความให้ครอบคลุมลักษณะที่สำคัญ ๆ ของสิ่งที่จะศึกษาให้ครบถ้วนทุกแง่มุม และต้องมีข้อความที่เป็นไปในทางบวกและทางลบมากพอต่อการวิเคราะห์
4. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้นซึ่งทำได้โดยผู้สร้างข้อความเองและนำไปให้ผู้มีความรู้เรื่องนั้นๆ ตรวจสอบโดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษา และความเหมาะสมของภาษา
5. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนนำไปใช้จริง โดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งเพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความ และเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอื่น ๆ
6. กำหนดการให้คะแนนการตอบแต่ละตัวเลือก โดยทั่วไปนิยมใช้คือกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 สำหรับข้อความทางบวกและ 1 2 3 4 5 สำหรับข้อความทางลบ ซึ่งการกำหนดแบบนี้เรียกว่า Arbitrary weighting method

ทฤษฎีความต้องการ

ในปัจจุบันองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจต่อความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรนั้นๆ จากแนวคิดที่ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติเป็นส่วนหนึ่ง que เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจและในการสร้างแรงจูงใจให้ได้ผลดีนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ในทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจเพื่อจะได้นำไปใช้เป็นปัจจัยในการจูงใจให้บุคลากรในองค์กรได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอับบราฮัม เฮช. มาสโลว์ (Abraharn H. Maslow)³³ นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ตั้งทฤษฎีความต้องการขึ้นโดยกล่าวว่า มนุษย์เราทุกคนมีความต้องการอยู่ 5 ระดับโดยมนุษย์มีความต้องการในระดับพื้นฐานเบื้องต้นหลังจากนั้น ระดับความต้องการจะสูงตามลำดับขั้นขึ้นไป มนุษย์พยายามสนองความต้องการของตนเพื่อความอยู่รอด และผลสำเร็จของชีวิตจึงกับการจัด “ลำดับความต้องการของ

³³ Abraharn H. Maslow, *Motivation and Personality*. 2nd ed. (New York: Harper and Row, 1970), 54.

มนุษย์” (Hierarchy of Human Needs) ไว้ว่าเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) ความต้องการของบุคคลสามารถเรียงลำดับความสำคัญได้จากความต้องการระดับต่ำสุดไปหาสูงสุด ลำดับขั้นของความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) 2) ความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว ไม่เป็นสิ่งจูงใจพฤติกรรมของบุคคล ต่อไปอีกบุคคลจะถูกจูงใจด้วยความต้องการที่อยู่สูงขึ้นไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง 3) ความต้องการของบุคคลจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทันหมดไป ความต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้นมา จะเป็นไปตามลำดับไว้ใน แผนภูมิที่ 2

ความต้องการความสำเร็จแห่งตน	5
ความต้องการมีชื่อเสียงเกียรติยศ	4
ความต้องการผูกพันทางสังคม	3
ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยของชีวิต	2
ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา	1

แผนภูมิที่ 2 ทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์

ที่มา : สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์, เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.stou.ac.th/forum/page/Answer.aspx?idindex=144552>

จากแผนภูมิที่ 2 แสดงว่า ทฤษฎีของมาสโลว์แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น เรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการเหล่านี้ คือ 1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการ เบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด 2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ความต้องการที่อยู่ระดับสูง ขึ้นไปจะมีความสำคัญต่อเมื่อความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยเป็นการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ 3) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เมื่อความต้องการทาง ร่างกาย และความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกัน 4) ความต้องการที่จะได้รับเกียรติยศ ชื่อเสียง หรือศักดิ์ศรี (Esteem Needs) ให้เป็นที่ยอมรับของคนอื่น การมีอำนาจหรืออิทธิพลเหนือคนอื่น 5) ความต้องการความสมหวังของชีวิต (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุด ความต้องการความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด

ทฤษฎีความต้องการตามแนวความคิดของเมอร์เรย์ (Murray) มีความคิดเห็นว่า ความต้องการเป็นสิ่งทีบุคคลได้สร้างขึ้นก่อให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ความต้องการนี้บางครั้งเกิดขึ้นเนื่องจากแรง

กระตุ้นภายในของบุคคล และบางครั้งอาจเกิดความต้องการเนื่องจากสภาพสังคมก็ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากสภาพทางร่างกายและสภาพทางจิตใจนั่นเอง ทฤษฎีความต้องการตามหลักการของเมอร์เรย์สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ความต้องการที่จะเอาชนะด้วยการแสดงออก ความก้าวร้าว (Need for Aggression) ความต้องการที่จะเอาชนะผู้อื่น เอาชนะต่อสิ่งขัดขวางทั้งปวง ด้วยความรุนแรง มีการต่อสู้ การแค้น การทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าฟันกัน เช่น การพุดจากระทบ กระแทกกับบุคคลที่ไม่ชอบกัน หรือมี ปัญหากัน เป็นต้น 2) ความต้องการที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ (Need for Counteraction) ความต้องการที่จะเอาชนะนี้เป็นความต้องการที่จะฟันฝ่าอุปสรรค ความล้มเหลวต่างๆ ด้วยการสร้างความพยายามขึ้นมา เช่น เมื่อได้รับคำดูถูกดูหมิ่น ผู้ได้รับจะเกิดความพากเพียรพยายามเพื่อเอาชนะค่าสบประมาณจนประสบความสำเร็จเป็นต้น 3) ความต้องการที่จะยอมแพ้ (Need for Abasement) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่จะยอมแพ้ ยอมรับผิด ยอมรับคำวิจารณ์ หรือยอมรับการถูกลงโทษ เช่น การเผาตัวตายเพื่อประท้วงระบบการปกครอง พัน ท้ายนรสิงห์ไม่ยอมรับภัยโทษ ต้องการจะรับโทษตามกฎหมาย เป็นต้น 4) ความต้องการที่จะป้องกันตนเอง (Need for Defendant) เป็นความต้องการที่จะป้องกันตนเองจากคำวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิติเตียนซึ่งเป็นการป้องกันทางด้านจิตใจ พยายามหาเหตุผลมาอธิบายการกระทำของตน มีการป้องกันตนเองเพื่อให้พ้นผิดจากการกระทำต่างๆ เช่น ให้เหตุผลว่าสอบตกเพราะครูสอนไม่ดี ครู อาจารย์ที่ไม่มีวิญญูณครู ขี้เกียจอบรมสั่งสอนศิษย์ หรือประเภท “รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง” 5) ความต้องการเป็นอิสระ (Need for Autonomy) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางทั้งปวง ต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง 6) ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) คือ ความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จจากการศึกษาพบว่า เพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง 7) ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จัก หรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการเอาอกเอาใจ มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง พยายามสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น 8) ความต้องการความสนุกสนาน (Need for Play) เป็นความต้องการที่จะแสดงความสนุกสนาน ต้องการหัวเราะเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดมีการสร้างหรือเล่าเรื่องตลกขบขัน เช่น มีการพักผ่อนหย่อนใจมีส่วนร่วมในเกมกีฬา เป็นต้น 9) ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Need for Rejection) บุคคลมักจะมี ความปรารถนาในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดียินร้ายกับบุคคลอื่น ต้องการเมินเฉยจากผู้อื่น ไม่สนใจผู้อื่น 10) ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Need for Succorance) ความต้องการประเภทนี้จะเป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสนใจ เห็นอกเห็นใจ มีความสงสารในตนเอง ต้องการได้รับความช่วยเหลือ การดูแล ให้คำแนะนำดูแลจากบุคคลอื่นนั่นเอง 11) ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Need for Nurture) เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยการ

ให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากภัยอันตรายต่างๆ 12) ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น (Need for Exhibition) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นได้เห็น ได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเอง ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจ สนุกสนาน แปลกใจ หรือตกใจในเรื่องราวของตนเอง เช่น เล่าเรื่องตลกขบขัน ให้บุคคลอื่นฟังเพื่อบุคคลอื่นจะเกิดความประทับใจในตนเอง เป็นต้น 13) ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Need for Dominance) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นมีการกระทำตามคำสั่งหรือความคิด ความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น 14) ความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อาวุโสกว่า (Need for Deference) เป็นความต้องการที่ยอมรับนับถือผู้ที่อาวุโสกว่าด้วยความยินดี รวมทั้งนิยมชมชื่นในบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับบุคคลดังกล่าวด้วยความยินดี 15) ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้มเหลว (Need for Avoidance of Inferiority) ความต้องการจะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความอับอายทั้งหลาย ต้องการหลีกเลี่ยงการดูถูก หรือการกระทำต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความละอายใจ รู้สึกอับอายล้มเหลว พ่ายแพ้ 16) ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากอันตราย (Need for Avoidance Harm) ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย ต้องการได้รับความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง 17) ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ (Need for Avoidance of Blame) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยการคล้อยตามกลุ่ม หรือยอมรับคำสั่งหรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ 18) ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Need for Orderliness) เป็นความต้องการที่จะจัดสิ่งของต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความประณีต งดงาม 19) ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง เป็นความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียงของตนที่มีอยู่ไว้จนสุดความสามารถ เช่น การไม่ยอมขโมย แม้ว่าตนเองจะหิว หรือไม่ยอมทำความผิด ไม่คบโกงผู้ใดเพื่อชื่อเสียงวงศ์ตระกูล เป็นต้น 20) ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Need for Contrariness) เป็นความต้องการที่อยากจะเด่น นำสมัย ไม่เหมือนใคร

ทฤษฎีสองปัจจัย (Two-factor theory)

เฮิร์ตเซอร์เบิร์ก (Herzberg)³⁴ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่อาจทำให้เกิดความไม่พึงพอใจได้แก่ เงื่อนไขแวดล้อมภายนอกของงาน เช่น คุณภาพการบังคับบัญชา ค่าจ้างค่าตอบแทน นโยบายบริษัท เงื่อนไขการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น แต่มิใช่เป็นตัวงานจริง ปัจจัยเหล่านี้ถ้าได้รับการตอบสนองก็จะช่วยป้องกัน ปฏิกริยาทางลบจากพนักงานจึงเป็นสิ่งที่มิอาจขาดได้ จึงเรียกปัจจัยเหล่านี้ว่า ปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยเพื่อการคงอยู่ (Hygiene or maintenance factors) แต่ในทาง

³⁴ F. Herzberg, B. Mausner, R. Peterson, and D. Capwell, **Job attitudes: Review of research and opinion** (Pittsburg: Psychological Service of Pittsburg, 1959), 27.

ตรงกันข้ามปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน (Satisfaction) พบว่าอยู่ในงานที่ทำ หรือผลที่เกิดจากงานนั้นโดยตรง ได้แก่ ลักษณะของงาน ความสำเร็จของงาน โอกาสได้เลื่อนตำแหน่ง โอกาสได้ก้าวหน้าส่วนบุคคล และได้การยอมรับ เป็นต้น เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้พบว่าสามารถก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานได้สูง Herzberg จึงเรียกปัจจัยกลุ่มนี้ว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivators) ด้วยคุณสมบัติที่แตกต่างกันของปัจจัยทั้งสองคือปัจจัยสุขอนามัยและปัจจัยจูงใจ และผลงานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ในระยะหลัง พบว่าทั้งปัจจัยสุขอนามัยและปัจจัยจูงใจต่างมีผลต่อความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจในงานทั้งสองด้าน อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ดีทฤษฎีนี้ยังคงมีความสำคัญในการนำไปใช้บริหารองค์การ โดยผู้บริหารได้รับการแนะนำให้สนใจและเอาใจต่อปัจจัยที่ส่งเสริมความพึงพอใจในงาน เช่น การมีโอกาสนำหน้าส่วนบุคคล

ทฤษฎีปัจจัยนี้ยังได้เสนอแนะขั้นตอนเพื่อป้องกันมิให้เกิดความไม่พึงพอใจขึ้น ซึ่งได้เน้นปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสุขอนามัย เช่น การสร้างบรรยากาศของการทำงานดีจะมีผลช่วยลดความไม่พึงพอใจในงานของพนักงานได้มาก โดยเฉพาะผลวิจัยระบุว่าปัจจัยบางอย่าง เช่น ที่ทำงานซึ่งคับแคบ แออัด มีเสียงดังรบกวน ค่อนข้างมืด อุณหภูมิสูงหรือต่ำเกินไป การถ่ายเทของอากาศไม่ดี ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยแวดล้อมของงานทั้งสิ้นและก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจในงานได้สูงมาก จึงควรได้รับการป้องกันเอาใจใส่ดูแลจากผู้บริหาร

ทฤษฎีค่านิยม (Value theory)

แฟรงเกิล (Frankel)³⁵ ได้กล่าวว่า “ค่านิยม” คือ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิต เมื่อบุคคลให้ค่านิยมต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว แสดงว่าเขาจะยึดถือสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ควรมี ควรทำ และพยายามที่จะรับสิ่งนั้น ค่านิยมจะอยู่ในสมองและจิตใจของบุคคลเป็นมาตรฐานเฉพาะและน่ารักษาไว้ มนุษย์มีค่านิยมเป็นของตนเอง แม้ว่าจะไม่รู้ว่ามีสิ่งนั้นๆ เป็นค่านิยมก็ตาม ค่านิยมช่วยให้ตัดสินใจว่า สิ่งนั้นดีหรือเลวอย่างไร ค่านิยมเป็นเครื่องแสดงทิศทางของบุคคลอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีค่านิยมเกี่ยวกับค่านิยมในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) ค่านิยมเป็นลักษณะยืนยงถาวร ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นเครื่องกำหนดบุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคม กระบวนการเรียนรู้ในสังคมกลายเป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัยที่ค่อนข้างจะถาวรมั่นคงของค่านิยมต่างๆ นั้น อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างยาวนานในสังคมเป็นส่วนหนึ่งที่ฝังลึกค่านิยมไว้ในบุคคล ดังนั้น ค่านิยมจึงทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติในวิถีชีวิต และใช้ในการประเมินตัดสินใจ การชื่นชมยกย่อง และการตำหนิติเตียนตัวเองและผู้อื่น 2) ค่านิยมมีลักษณะในเชิงเปรียบเทียบด้านความสำคัญ ความหลากหลายของกระบวนการเรียนรู้ หรือ “การขัดเกลาทางสังคม” (Socialization) ที่ฝังรูปอยู่ในสถานการณ์ทางสังคมนั้น ทำ

³⁵ S. H. Frankel, *Two Philosophies of Money: The Conflict between Trust and Authority* (New York: St. Martin's Press, 1977), 49.

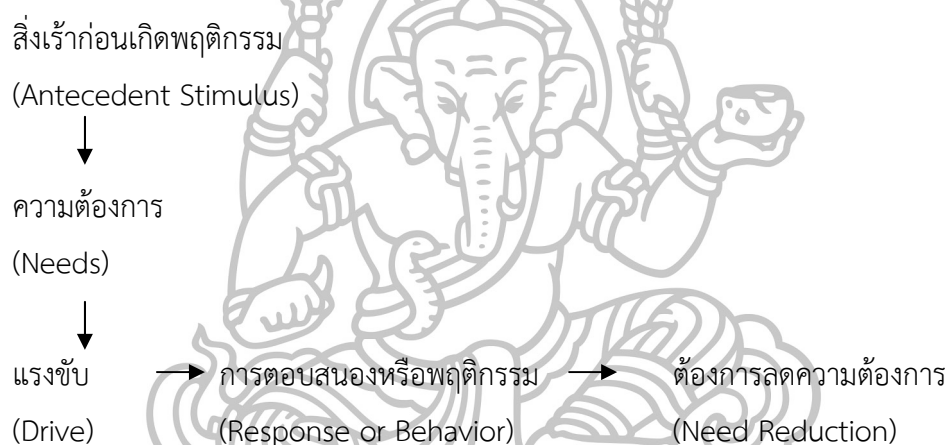
ให้ค่านิยมเกิดขึ้นหลากหลายเช่นกันและมีความสำคัญแตกต่างกันในเวลาเดียวกัน จึงทำให้เกิดขั้นตอนในการตัดสินใจเลือกค่านิยมในลำดับความสำคัญที่ต่างกัน ดังนั้น ค่านิยมจึงทำหน้าที่เป็นแบบแผนในการตัดสินใจระหว่างทางเลือกต่างๆ 3) ค่านิยมมีลักษณะเกี่ยวพันกับความเชื่อ สังคมทำหน้าที่ปลูกฝังความเชื่อให้แก่สมาชิกในสังคม และยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่ต้องปฏิบัติตาม มีลักษณะเป็นการระลึกถึง เป็นความรู้สึกผูกพัน ชอบ เกลียด หรือคัดค้าน ซึ่งนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมเมื่อมีตัวชักนำจึงเกิดการกระทำขึ้น ดังนั้น ค่านิยมจึงทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจ เพราะคิดว่าเป็นวิถีปฏิบัติที่ดีที่สุดและสอดคล้อง (Locke)³⁶ เป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญต่อเรื่องความพึงพอใจในงาน โดยมีแนวคิดหลักที่ว่า ความพึงพอใจในงานขึ้นอยู่กับผลที่บุคคลได้รับจากการทำงาน เช่น รางวัล ว่าตรงกับที่ตน ต้องการมากน้อยเพียงไร กล่าวคือ ยิ่งบุคคลนั้นเห็นว่าสิ่งที่ได้รับมีค่ามากเพียงไร ก็ยิ่งมีความพึงพอใจสูงตามไปด้วย แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเห็นว่าสิ่งที่ได้รับมีค่าน้อย ก็จะมี ความพึงพอใจลดน้อยด้วยเช่นกัน โดยแนวคิดของ Locke จึงเน้นถึงเรื่องการตีค่าราคาที่บุคคลนั้นมีต่อผลลัพธ์ที่ได้ ไม่ว่าผลลัพธ์นั้นจะเป็นอะไรก็ตาม ส่วนประเด็นหลัก คือ ความพึงพอใจตามที่คนทฤษฎีของ Locke ก็คือ ส่วนต่างหรือช่องว่างระหว่างผลตอบแทนซึ่งควรได้จากการทำงานกับผลที่ผู้้นั้นต้องการจะได้ กล่าวคือ ยิ่งมีส่วนต่างกันมากเพียงไรก็ยิ่งมีความพึงพอใจน้อยลงเพียงนั้น โดยประเด็นที่น่าสนใจประการหนึ่งของทฤษฎีค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ก็คือ ความเห็นว่าถ้าผู้บริหารต้องการทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจก็ต้องเอาใจใส่ในการปรับเปลี่ยนแต่ละประเด็นที่เกี่ยวกับการทำงานให้สอดคล้องกับแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกัน เช่น การให้ความสำคัญด้านโอกาสได้เลื่อนตำแหน่ง ผู้บริหารก็จำเป็นต้องใช้วิธีการพัฒนาทักษะและความรู้ด้านต่างๆ ที่จำเป็นกับตำแหน่งใหม่ให้กับบุคลากร พร้อมกับให้มีโอกาสได้ประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรงกับงานนั้น ก็จะมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้้นั้นเกิดความรู้สึกพึงพอใจในงานมากขึ้น กล่าวโดยสรุปค่านิยม ประกอบด้วยค่านิยมที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นความเชื่อสัตย์ การให้อภัย ความสามารถ ความใจกว้าง การสร้างสรรค์ ความทะเยอทะยาน และความมีเหตุผล และค่านิยมเป็นเป้าหมายในการดำรงชีวิต เช่น ชีวิตที่สะดวกสบาย ความเสมอภาค ความสุข การได้รับความยอมรับจากสังคม

ทฤษฎีพฤติกรรม (Behavior Theories)

ทฤษฎีนี้ อธิบายต้นเหตุของแรงจูงใจว่าเกิดจาก “แรงขับ (Drive)” ซึ่งเกิดขึ้นจากความ ต้องการทางสรีระไปกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมขึ้น เช่น ความต้องการอาหาร ความต้องการน้ำ ความต้องการทางเพศ เป็นต้น ความต้องการทางสรีระนี้ จะไปจูงใจให้บุคคลกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อลดแรงขับ และตอบสนองความต้องการ ซึ่งเป้าหมายของการลดแรงขับนี้ คือ การเกิด “สมดุลสภาพของ

³⁶ John Locke, *Theory of value and property*, accessed July 9, 2015, available from http://www.wikipedia.org/wiki/John_Locke#Theory_of_value_and_property

ร่างกาย (Homeostasis)” นั่นคือ อินทรีย์มีแนวโน้มที่จะรักษาสภาพความสมดุลไว้ หลายครั้งที่ร่างกายมีการตอบสนองต่างๆเพื่อรักษาภาวะสมดุล โดยสรุปนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม (Dollard, Miller and Hull)³⁷ ได้สร้างทฤษฎีแรงขับ (Drives) โดยถือหลักความสมดุล (Homeostasis) ที่กล่าวว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เราแสวงหาสภาพความสมดุลเสมอหรือมีแนวโน้มที่จะรักษาความคงตัวภายใน เช่น เวลาเราหิวมาก ๆ ระดับน้ำตาลในเลือดจะลดลงทำให้เราต้องรีบหาอาหารมารับประทานเพื่อรักษาระดับน้ำตาลในเลือดให้ปกติ ฉะนั้น ความหิวจึงเป็นแรงขับทำให้เราต้องทำพฤติกรรมมารับประทานอาหารนั่นเอง แนวคิดนี้ ฮัล (Hull)³⁸ ใช้ชื่อว่า “ทฤษฎีลดแรงขับ” (Drive Reduction Theory) ซึ่งมีคำอธิบาย ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 แสดงโครงสร้างทฤษฎีลดแรงขับ

ที่มา : ดุลยา จิตตะยโสธร, “บทที่ 10 แรงจูงใจ (Motivation)” วิชา HG 022 การบริหารตนเอง

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2555 เข้าถึงได้จาก

<http://department.utcc.ac.th/cte/images/stories/Download/ge/data/HG022/>

loadlesson10.pdf

จากแผนภาพที่ 4 พบว่า สิ่งเร้าก่อนเกิดพฤติกรรมหมายถึงสภาวะที่เกิดการขาด ทำให้เกิดความ ต้องการและเป็นแรงขับกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมสนองตอบ และทำให้มีการลดความต้องการ

³⁷ J. Dollard and N.E. Miller, *Personality and Psychotherapy* (New York: McGraw-Hill, 1950), 49.

³⁸ Clark Hull, *A Behavior System* (New Haven: Yale University Press, 1952), 36.

ดูลยา จิตตะยโสธร³⁹ ยกตัวอย่างว่า วันหนึ่งนักศึกษาบางคนไม่ได้รับประทานข้าวเช้าก่อนมามหาวิทยาลัย และเผอิญมีการประชุมตอนเที่ยงถึง 13 นาฬิกา แต่การประชุมยืดเยื้อไปจนหลัง 13 นาฬิกา จะเห็นว่ามึนนักศึกษาบางคนเดินออกจากห้องประชุมก่อนเลิก เพื่อไปหาอาหารรับประทานที่โรงอาหาร ถ้าจะอธิบายโดยใช้ทฤษฎีลดแรงขับของฮัล ช่างต้นนี้ สิ่งเร้าก่อนเกิดพฤติกรรมคือสภาพการขาดอาหารของนักศึกษาเป็นเวลาหลายชั่วโมง ดังนั้นเมื่อถึงเวลาอาหารกลางวัน จึงมีความต้องการคือความหิว ความต้องการนี้เป็นแรงขับหรือแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม คือ การลุกออกจากห้องประชุมไปโรงอาหารเพื่อซื้ออาหารรับประทาน และเมื่อรับประทานแล้วเกิดการลดความต้องการ ฉะนั้นความหิวจึงเป็นแรงขับ (Drive) หรือแรงจูงใจ (Motive) ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรม

ยอห์น (John R.G. Jenkins)⁴⁰ กล่าวว่าทัศนคติมีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Element or Belief) หมายถึง ความรู้ ความเชื่อ ความคิดรวบยอด หรือการรับรู้
2. องค์ประกอบเกี่ยวกับความชอบ ความรู้สึก หรือ อารมณ์ (Affective Element or Emotion) ได้แก่ ความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากองค์ประกอบแรก
3. องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะปฏิบัติการ (Behavioral Element or Tendency to Take Action) เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มเอียงที่จะมีการกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

ออปเพนไฮม์ (Oppenheim)⁴¹ ได้เสนอแนะไว้ว่า ในการวัดทัศนคติโดยใช้มาตรวัด หากต้องการที่จะศึกษารูปแบบทัศนคติ (Attitude Pattern) หรือการสำรวจทฤษฎีทัศนคติ (Theories of Attitudes) มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert) จะเป็นเทคนิควิธีที่เหมาะสมที่สุด หรือ หากต้องการที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude Change) วิธีของกัทท์แมน (Guttman) จะเป็นวิธีที่ดีที่สุด หรือหากต้องการที่จะศึกษาความแตกต่างของกลุ่ม (Group Differences) การใช้วิธีของ หลุยส์ แอล. เฮอร์สโตน (Thurstone) จะเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด เป็นต้น ดังนั้น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ สรุปว่า

³⁹ ดูลยา จิตตะยโสธร, บทที่ 10 แรงจูงใจ (Motivation), เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2555, เข้าถึงได้จาก <http://department.utcc.ac.th/cte/images/stories/Download/ge/data/HG022/loadlesson10.pdf>

⁴⁰ John R. G. Jenkins, "Marketing and Customer Behaviors" *Journal of Marketing* 37, 3 (1973): 41.

⁴¹ A. N. Oppenheim, *Questionnaire Design and Attitude Measurement* (New York: Basic Books, 1966), 13.

การนำเทคนิควิธีวัดแบบต่างๆ มาใช้จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวัดเฉพาะอย่างด้วย แบบวัดทัศนคติที่นิยมใช้มีอยู่ 4 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้⁴²

1. วิธีลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) เป็นวิธีการวัดทัศนคติที่รู้จักกันแพร่หลายมากที่สุดวิธีหนึ่ง การวัดทัศนคติของลิเคิร์ต เริ่มด้วยการรวบรวมหรือเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่ต้องการจะศึกษาให้ความหมายสิ่งที่ต้องการจะวัดให้แน่นอน ชัดเจน และครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาที่ต้องการวัดทั้งหมด และข้อความที่สร้างขึ้นต้องประกอบไปด้วยข้อความที่สนับสนุนและต่อต้านในเรื่องที่ต้องการจะวัด กล่าวคือ มีข้อความที่เป็นบวกและเป็นลบคละกันไป และนำข้อความที่รวบรวมได้ไปลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะทำการศึกษ โดยกำหนดคำตอบของแต่ละข้อความให้เลือกตอบได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งการให้คะแนนนั้น จะขึ้นอยู่กับชนิดของข้อความว่าเป็นข้อความที่สนับสนุนหรือเป็นเชิงบวก ถ้าตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนน 5 คะแนน และลดลงไปจนถึงตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนน 1 คะแนน ส่วนข้อความที่ต่อต้านหรือเป็นลบ ถ้าตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนน 5 คะแนน และลดลงเรื่อยๆ ไปจนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 1 คะแนน คะแนนของผู้ตอบแต่ละคนในแบบวัดทัศนคติ คือ ผลรวมของคะแนนทุกข้อในแบบวัดทัศนคติ ซึ่งลิเคิร์ตถือว่าผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดย่อมมีโอกาสที่จะตอบเห็นด้วย กับข้อความที่สนับสนุนสิ่งนั้นมาก และในทำนองเดียวกันผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งใดนั้นโอกาสที่จะเห็นด้วยกับข้อความที่สนับสนุนสิ่งนั้นก็มีย่อยและโอกาสที่จะตอบเห็นด้วยกับข้อความที่ต่อต้านสิ่งนั้นจะมีมาก คะแนนรวมของทุกข้อจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงทัศนคติของผู้ตอบในแบบวัดทัศนคติของแต่ละคน

2. วิธีเทอร์สโตน สเกล (Thurstone Scale) วิธีการวัดแบบเทอร์สโตนนี้เน้นปัญหาด้านการมีช่วงเท่ากัน มากกว่าการวัดแบบอื่น ซึ่งในทางปฏิบัติ หมายถึง วิธีการให้น้ำหนักหรือคะแนนแต่ละข้อความที่ประกอบขึ้นมาเป็นสเกล ข้อความแต่ละข้อความจะมีน้ำหนักในแต่ละช่วงเท่ากันโดยเทอร์สโตนยึดหลักที่ว่า “คุณลักษณะใดๆ ในความรู้สึกของคนเรานั้นจะมีตั้งแต่เห็นด้วยน้อยที่สุด ไปจนถึงเห็นด้วยมากที่สุด” โดยจะแบ่งช่วงความรู้สึกออกเป็น 11 ช่วงเท่าๆ กัน ความคิดเห็นแต่ละข้อความจะมีน้ำหนักค่าทัศนคติต่างกันไปจะอยู่ในช่วงไหนนั้นก็แล้วแต่ข้อความคิดเห็นนั้น

3. วิธีกัทแมนสเกล (Guttman Scale) จากข้อบกพร่องเทอร์สโตนสเกลและลิเคิร์ตสเกลในเรื่องเกี่ยวกับความหมายของคะแนนและความเป็นมิติเดียวกันตลอดจนความสามารถในการนำคะแนนมาสร้างเป็นสเกลใช้แก่ข้อบกพร่องที่กัทแมนได้ให้ความสนใจและคิดหาวิธีสร้างสเกลที่มีคุณสมบัติเด่น

4. วิธีการหาความแตกต่างของความหมาย (Semantic Differential) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดรวบยอด (Concepts) ของบุคคลแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ผู้ที่คิดวิธี

⁴² สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538), 78.

นี่คือ ชาร์ล ออสกู๊ด (Charles E. Osgood)⁴³ และผู้ร่วมงาน เป็นการศึกษาถึงความหมายของสิ่งต่างๆ ตามความคิดเห็นของกลุ่มที่จะศึกษาโดยการให้ประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ต้องการวัดอาจจะเป็นสถานที่ บุคคล เหตุการณ์ ฯลฯ การประมาณค่านั้นใช้คำคุณศัพท์ ซึ่งตรงกันข้าม และมีลำดับของความมากน้อยจากด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่งรวมทั้งหมด 7 อันดับ (บางครั้งใช้ 5 หรือ 3 อันดับ) ในการที่จะให้ผู้ตอบประเมินค่ามาก หรือน้อยนี้ทำให้เชื่อได้ว่าแบบวัดนี้สามารถใช้วัดทัศนคติของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อสิ่งต่างๆ ได้ และสามารถเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของกลุ่มต่างๆ ได้ สำหรับการศึกษาศึกษาทัศนคติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ก็คือ การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อภาวะหนี้สิน ปัจจัยก่อหนี้สิน และแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลย่อมเป็นข้อมูลสารสนเทศที่มีประโยชน์ในการนำมาพิจารณาในการตัดสินใจกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาได้จริงในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพราะฉะนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นใน “การวัดทัศนคติ” ความสำคัญของ “ความคิดเห็น” จึงเป็นพื้นฐานความรู้เบื้องต้นที่ต้องทำความเข้าใจเช่นกัน

ทฤษฎีบริโภคนิยม

สวากเลอร์ (Swagler)⁴⁴ การบริโภคนิยมเป็นพฤติกรรมการบริโภคมีความซับซ้อนเนื่องจากเป็นพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่สมเหตุสมผล ตรงไปตรงมา ตามประเภท ลักษณะ และปริมาณที่ควรจะเป็น ได้แก่ การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การบริโภคเพื่อโอ้อวด การซื้อโดยขาดการไตร่ตรอง และความเป็นวัตถุนิยม อาจกล่าวโดยรวมได้ว่า พฤติกรรมการบริโภคลักษณะนี้ เป็นลักษณะของความนิยม ความลุ่มหลง หรือคลั่งไคล้ในการซื้อ และการบริโภคอย่างที่เรียกว่า “การบริโภคนิยม” ซึ่งอาจตรงกับคำว่า “Consumerism” ในบางความหมาย ทั้งนี้เนื่องจากคำว่า Consumerism นั้นถูกตีความหลากหลาย ทั้งในเชิงบวกและลบ โดยความหมายในเชิงลบที่กล่าวถึง ลักษณะความเป็นวัตถุนิยมอย่างรุนแรง (Excessive materialism) รวมทั้งการที่ผู้ผลิตสินค้าให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการของลูกค้าโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมใดๆ โดยยึดหลักที่ความต้องการของลูกค้าสำคัญที่สุด บริษัทอยู่ได้ด้วยเงินจ่ายของลูกค้า และลูกค้าถูกต้องเสมอ⁴⁵ แม้จะยังไม่เคยมีนักวิชาการคนใดที่ให้นิยามเกี่ยวกับ “การบริโภคนิยม” อย่างเป็นทางการ แต่สามารถกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการบริโภคข้างต้น มีความเกี่ยวเนื่องกับการบริโภคนิยมตามความหมายของ Swagler และ Sorell และแกเธอร์

⁴³ E. Charles, Suci Osgood, J. George and Percy H. Tannenbaum, **The Measurement of Meaning** (Urbana Ill, University of Illinois Press, 1957), 125.

⁴⁴ Roger Swagler, “Evolution and Applications of the Term Consumerism: Theme and Variations” **The Journal of Consumer Affairs** 28, 2 (Winter 1994): 354.

⁴⁵ Tom Sorell, “Consumerism and the Internal Market in Health Care” **Journal of Medical Ethics** 23, (1997): 71-76.

ฮู๊ด(Gathergood)⁴⁶ ได้ศึกษาการควบคุมตัวเองโดยให้ความรู้ทางการเงินไม่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้ของผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่า การศึกษานี้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมตัวเองโดยให้ความรู้ทางการเงินไม่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้ของผู้บริโภคในสหราชอาณาจักร เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดการควบคุมตนเองและการไม่มีความรู้ทางการเงินที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกส่งผลต่อการไม่ชำระเงินของบัตรเครดิตของผู้บริโภค และจากรายงานภาระทางการเงินของผู้บริโภคมีปัญหาหนี้ที่มากขึ้นไปกว่ารายได้ ดังนั้น ผู้บริโภคที่มีปัญหาการควบคุมตนเองมีแนวโน้มในการใช้จ่ายสูง เช่น บัตรเก็บและสินเชื่อบุคคล นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้บริโภคที่มีปัญหาการควบคุมตัวเองมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาด้านรายได้ไม่พอต่อการใช้นี้จะถูกปฏิเสธเครดิตและค่าใช้จ่ายที่ไม่คาดฝันต่างๆ นั้นส่งผลต่อการขาดการควบคุมตนเอง และความเสี่ยงต่อปัญหาหนี้ และรายละเอียดที่มากที่สุดที่พบ ปัญหาการขาดการควบคุมตนเองในการทางการเงินมีปัญหามากกว่าการไม่รู้เข้าใจทางการเงินส่งผลต่อปัญหาหนี้ข้างต้น นั้นยูวดี ช่วยกิจ⁴⁷ ได้อธิบายถึงความเป็นมาแนวคิดบริโภคนิยม (Consumerism) ดังกล่าวนี้ไว้เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของไทย “Consumption” มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า “Consumere” เป็นคำที่บ่งบอกถึงการใช้จ่ายของที่เปลี่ยนได้เลื่อนได้และทิ้งได้ วัฒนธรรมบริโภคนิยมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้อุดมการณ์เศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) โดยมีเป้าหมายของการผลิตก็เพื่อขายสินค้าที่ผลิตได้นั้นให้กับผู้คนในสังคม และในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะผลิตและขายให้ได้กำไรมากที่สุดด้วย ดังนั้น จึงทำให้ระบบทุนนิยมต้องอาศัยกลไกการผลิตแบบอุตสาหกรรมที่สามารถผลิตสินค้าได้อย่างรวดเร็วในปริมาณมาก (Mass Production) เพื่อสนองความต้องการหรืออุปสงค์ (Demand) ทางการตลาดที่ขยายขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ตลาดอาณานิคมในอดีต หรือตลาดต่างประเทศในปัจจุบัน ปัญหาที่ตามมาก็คือ เกิดภาวะปริมาณของอุปทานล้นเกิน (Oversupply) ตลาด ซึ่งวิธีการที่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีนิยมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ใช้จัดการแก้ปัญหานี้ก็คือ ยุทธศาสตร์การตลาดและการโฆษณาของบริษัทข้ามชาติ (Multinational Companies) ในโลกที่สาม ซึ่งส่งผลให้เกิดลัทธิบริโภคนิยมขึ้น บริษัทข้ามชาติเป็นผู้กำหนดว่าจะผลิตอะไร แล้วกระตุ้นให้เกิดความต้องการบริโภคสินค้านั้นทั้ง ในโลกที่หนึ่งและโลกที่สาม หรือตลาดในโลกยุคไร้พรมแดน ธเนศ วงศ์ยานนาวา⁴⁸ สรุปว่า รากฐานของคำว่า

⁴⁶ J. Gathergood, “Self-control, financial literacy and consumer over-indebtedness.” *Journal of Economic Psychology* 33, 3 (June 2012): 590-602.

⁴⁷ ยูวดี ช่วยกิจ, “ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางการตลาดของฟิลลิปคอตเลอร์ กับลัทธิบริโภคนิยม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551), 19-23.

⁴⁸ ธเนศ วงศ์ยานนาวา, *ปฏิวัติบริโภค: จากสิ่งของฟุ่มเฟือยมาสู่สิ่งจำเป็น* (กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2550), 66-69.

“Consumption” จึงมีลักษณะที่ขัดแย้งกันในตัวเองหากมองตามบริบทที่เกิดขึ้นในปรากฏการณ์ทางสังคม (Social Context) แล้วจึงหมายถึง “ลัทธิบริโภคนิยม” และงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะหนี้สินของ ลินนา (Linna) ได้ศึกษาการล้มละลายของผู้บริโภคมีความเชื่อมโยงระหว่างการเริ่มต้นใหม่ของการรวมหนี้จากสถาบันการเงินและการเข้าถึงปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ผลการศึกษา พบว่า คำว่า 'เริ่มต้นใหม่' ใช้กันอย่างแพร่หลาย การดำเนินการครั้งนี้ต้องมีเพื่อให้การฟื้นฟูโครงสร้างหนี้ที่แท้จริงให้กับลูกหนี้ของผู้บริโภค และการทำให้ได้เริ่มต้นใหม่ เพื่อให้ลูกหนี้มีสภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของตนเอง แต่ก็ยังไม่ได้ประสบความสำเร็จในวัตถุประสงค์ของการปรับโครงสร้างหนี้ เพราะสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีของลูกหนี้หลังการปรับโครงสร้างหนี้ที่ไม่ได้เป็นสัญญาณของการบังคับใช้กฎหมายล้มละลาย อีกทั้ง ไม่ประสบความสำเร็จเป็นผลมาจากปัญหานโยบายทางสังคม ตามสมมติฐานที่มีการเริ่มต้นใหม่ต้องดำเนินการอย่างทั่วถึงและดำเนินการควบคู่ร่วมกัน และการดำเนินการคุ้มครองของภาระหนี้ ซึ่งความคุ้มครองภาระหนี้ต้องมีการควบคุมที่เข้มงวดเหมือนใช้อำนาจศาลและผู้รักษาความปลอดภัยเฝ้าระวัง จากการสำรวจเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของภาระหนี้ มีข้อเสียเกิดจากการควบคุมอย่างเข้มงวดมากเกินไป และการเรียงลำดับของปัญหาของลูกหนี้ไม่มีระบบการประเมินการปรับปรุงโครงสร้างที่เหมาะสม⁴⁹ ส่วนลิตวิน (Littwin) ได้ศึกษาการสร้างหนี้: บทบาทของความภัยคุกคามของเครดิตผู้บริโภคเสมือนการใช้ความรุนแรงในประเทศ ผลการวิจัยพบว่า หลายทศวรรษของการสนับสนุนโดยการเคลื่อนไหวภัยคุกคามในประเทศจากสถาบันต่าง ๆ ประกอบด้วย หน่วยงานตำรวจ โรงพยาบาล และสำนักงานกฎหมาย ศาล ประกอบกับความไม่สมบูรณ์ทางครอบครัวผู้บริโภคมีผลต่อการตอบสนองอย่างมีส่วนร่วม ขณะนี้การสนทนาเกี่ยวกับการถูกคุกคามด้านเครดิตของครอบครัวจะเป็นปัญหาทางสังคมมากกว่าการที่จะไม่ยอมกับปัญหาที่เกิดขึ้น การดำรงชีวิตอยู่ปัญหาที่เป็นอยู่และการแก้ปัญหาที่ดียิ่งมีนัยสำคัญ ถึงแม้มีการเติบโตของปัญหาและการรับรู้ภัยคุกคามที่เกิดในครอบครัว ซึ่งได้มีการพัฒนาแต่ยังไม่ได้รับการยอมรับและความต้องการและรับในการแก้ไข ซึ่งการละเมิดสิทธิทางการเงินผ่านข้อมูลทางเครดิตของผู้บริโภค ในฐานะที่เป็นผู้บริโภคเสมือนถูกคุกคามกับเจ้าหน้าที่ใช้ภัยคุกคามได้เริ่มใช้หนี้เป็นวิธีการบริหารจัดการควบคุมที่ไม่เหมาะสมทำให้ระบบเครดิตของและความหลากหลายของรูปแบบ เช่น การทำร้ายโดยการออกบัตรเครดิตยังไม่มีความพร้อม⁵⁰ และได้ศึกษาผู้บริโภคที่มีปัญหาหนี้เครดิต: ผลจากการสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาหนี้ของผู้บริโภคจากการใช้บัตรเครดิตและการซื้อสินค้าผ่อนชำระได้เพิ่มมากขึ้นอย่างมี

⁴⁹ Tuula Linna, “Consumer Insolvency: The Linkage Between the Fresh Start, Collective Proceedings, and the Access to Debt Adjustment.” *Journal of Consumer Policy* 38, 3 (March 2015): 357-374.

⁵⁰ A. Littwin, “Coerced Debt: The Role of Consumer Credit in Domestic Violence.” *California Law Review* 100, 4 (August 2012): 951-1026.

นัยสำคัญ ส่งผลในการผิคนัดชำระหนี้และเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการศึกษาของการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริโภคและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัตรเครดิตซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่มีวินัยในการใช้หนี้บัตรเครดิตที่อ่อนแอ การศึกษานี้สำรวจในสหรัฐอเมริกาและประเทศสิงคโปร์ โดยเรื่องปัญหานี้บัตรเครดิตเป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับความหลากหลายของวัฒนธรรมภาวะเปียบต่างๆ และปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน อีกทั้ง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยอื่นๆ เช่น บุคลิกภาพ และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเพื่อต้องการของฟรีที่เสนอมาและเพื่อตอบสนองความสะดวกสบาย⁵¹

ทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว

การปรับตัว (Adaptation) และการปรับตัวทางสังคม (Social Adaptation) เป็นทักษะการเอาชีวิตรอดในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ชำราชากรครูและบุคลากรทางการศึกษาก็เป็นสมาชิกสังคมอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องมีทักษะในการเอาตัวรอดจากสภาพเหตุการณ์ที่บีบบังคับในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งต้องดำเนินชีวิตในลักษณะการแข่งขันด้วยร่างกายที่แข็งแรงและมีสติปัญญาดีเลิศกว่าคนอื่นเพื่อความอยู่รอดเช่นกัน โดยชาลส์ โรเบิร์ต ดาร์วิน (Charles Robert Darwin) เป็นผู้เริ่มใช้คำว่า “การปรับตัว” (Adaptation) ใน “ทฤษฎีว่าด้วยการวิวัฒนาการ” (Darwin's Theory of Evolution) ได้สรุปความคิดว่าสิ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมของโลกที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายได้เท่านั้น ที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ ต่อมานักจิตวิทยาได้นำคำว่าปรับตัวมาใช้ในความหมายทางจิตวิทยาโดยเปลี่ยนมาใช้คำว่า “Adjustment” แทนคำว่า “Adaptation” ในการศึกษาและเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ จำเป็นต้องศึกษาทั้งในแง่ชีววิทยาและจิตวิทยา ในแง่ชีววิทยาได้แก่ การปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของร่างกาย ส่วนความหมายในแง่ของจิตวิทยานั้นหมายถึง การปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของจิตใจ อีกทั้ง มอล์ม และเจมิสัน (Malm and Jamison)⁵² ได้นิยามความหมายคำว่า “การปรับตัว” (Adjustment) หมายถึง วิธีการที่คนเราปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของตัวเอง ในสภาพแวดล้อม ซึ่งบางครั้งส่งเสริม บางครั้งขัดขวาง และบางครั้งสร้างความทุกข์ทรมานแก่เรา กระบวนการปรับตัวนี้ เกิดขึ้นจากความจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการและเราสามารถใช่วิธีการแบบต่าง ๆ ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการนั้นๆ ในสภาวะแวดล้อมที่ปกติธรรมดา หรือมีอุปสรรคขัดขวางต่าง ๆ กันไปและสอดคล้องกับลาซาร์ส

⁵¹ Richard Parker and Anindya Chatterjee, “Consumer Susceptibility to Credit Debt: Findings from Exploratory Surveys.” *Journal of Global Business Issues* 3, 2 (Summer 2009): 179-184.

⁵² Marguerite Malm and Olis G. Jamison, *Adolescence* (New York: McGraw-Hill Book Company, 1952), 14.

(Lazarus)⁵³ ได้นิยามความหมายคำว่า “การปรับตัว” (Adjustment) คือ กระบวนการหรือวิธีการทั้งหลายทางจิตซึ่งมนุษย์ใช้ในการเผชิญกับ ข้อเรียกร้อง หรือแรงผลักดันที่เกิดขึ้นทั้งภายนอกและภายใน เพื่อเลือกแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาของตน และสอดคล้องกับโคลแมน และแฮมแมน (Coleman and Hamman)⁵⁴ ได้นิยามความหมายคำว่า “การปรับตัว” (Adjustment) คือ ผลลัพธ์ที่เกิดจากความพยายามในการปรับตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจในการแก้ปัญหาต่างๆ เช่น ด้านบุคลิกภาพ ความต้องการ หรืออารมณ์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามอัตภาพที่ตนพอใจ อีกทั้ง เจคอบ (Jacob)⁵⁵ ได้อ้างถึงคำนิยามความหมายตามพจนานุกรมจิตวิทยาของคำว่า “การปรับตัว” (Adjustment) หมายถึง ความแปรปรวนและความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมที่ต้องสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจตามความปรารถนา เพื่อว่าตนเองจะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ส่วนกันยา สุวรรณแสง ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า การปรับตัว หมายถึง การปรับกายใจให้อยู่ในสังคมได้ในสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุข และลักษณะ สรีวัฒน์⁵⁶ ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า การปรับตัว คือ การที่บุคคลสามารถสร้างหรือขัดเกลากิจกรรมให้เข้ากับแบบแผนของสังคม หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ให้สามารถบรรลุจุดหมายที่ต้องการ ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุขทั้งทางกายและจิตใจ ไม่เกิดผลเสียทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เช่นเดียวกับพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน⁵⁷ ได้ให้ความหมายของการปรับตัวทางสังคมว่า หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์หรือแข่งขันกัน คนในสังคมจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้โดยการปรับปรุงไม่ให้เกิดความขัดแย้งจนถึงต้องแตกกลุ่มกัน แม้ว่าแต่ละคนอาจจะมีนิสัยใจคอหรือผลประโยชน์แตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุป การปรับตัว” (Adjustment) หรือการปรับตัวทางสังคมจึงมีความหมายโดยรวมถึง ความสามารถทางด้านร่างกายและจิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมทางบริบทสังคม (Social Contextual Environment) เพื่อสนองความต้องการตามที่

⁵³ R.S. Lazarus, *Psychological Stress and the Coping Process* (New York: McGraw-Hill, 1956), 63-65.

⁵⁴ Jame C. Coleman and James N. Butcher, *Abnormal Psychology and Modern Life* (New York: Bantam Books, 1984), 314.

⁵⁵ กันยา สุวรรณแสง, *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว* (กรุงเทพฯ: บำรุงราษฎร์, 2536), 50.

⁵⁶ ลักษณะ สรีวัฒน์, *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน* (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2544), 105.

⁵⁷ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทยฉบับ* (กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2532), 334.

ตนปรารถนาและให้เกิดสภาพความกลมกลืนหรือไม่พินกับสภาวะการณ์ (Situation) หรือสภาพแวดล้อม

3. แนวคิดเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์

ในหัวข้อของแนวคิดกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization Trends) ดังกล่าวนี้ จะนำเสนอในรายละเอียดเนื้อหา 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) ความหมายของโลกาภิวัตน์ 2) ยุคโลกาภิวัตน์ 3) ผลกระทบต่อสังคมไทย มีรายละเอียด ดังนี้

วัฒนา พรพราเมธกุล⁵⁸ ได้ให้คำนิยามคำว่า “โลกาภิวัตน์” (Globalization) นั้น หมายถึง ผลจากการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ อันแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาล ทั่วทั้งโลก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “โลกาภิวัตน์” และสอดคล้องกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้นิยามความหมายว่า “โลกาภิวัตน์” หมายถึง การแพร่กระจายไปทั่วโลก การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นต้น

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า “โลกาภิวัตน์” (Globalization) เป็นคำศัพท์เฉพาะที่บัญญัติขึ้นเพื่อตอบสนองปรากฏการณ์ของสังคมโลกที่เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในส่วนหนึ่งของโลก ย่อมส่งผลกระทบอันรวดเร็วและสำคัญต่อส่วนอื่นๆ ของโลกในเวลาเดียวกัน กระแสโลกาภิวัตน์นั้น ภาวะของการเคลื่อนย้ายทุน 4 แบบ ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ได้แก่ (1) ทุนมนุษย์ (Human Capital) เช่น การอพยพเข้าเมือง การย้ายถิ่น การอพยพจากถิ่นฐาน การเนรเทศ เป็นต้น (2) ทุนการเงิน (Financial Capital) เช่น เงินช่วยเหลือ ทุน หนี้ สินเชื่อและการกู้ยืม เป็นต้น (3) ทุนทรัพยากร (Resource Capital) เช่น พลังงาน โลหะ สินแร่ ไม้ เป็นต้น และ (4) ทุนอำนาจ (Power Capital) เช่น กองกำลังความมั่นคง พันธมิตร กองกำลังติดอาวุธ อย่างไรก็ตาม ทอฟเฟเลอร์ (Toffler) ได้แบ่งคลื่นการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกหรือลำดับพัฒนาการสังคมมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น โดยมีแนวคิดว่า โลกกำลังสิ้นสุดยุคอุตสาหกรรมและเข้าสู่สังคมข้อมูลข่าวสารและสังคมแห่งความรู้ ซึ่งแต่ละชั้นก็จะมีเหตุปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สืบเนื่องมาจากยุคเดิมเหมือนกับวัฏจักรการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับคำว่า “คลื่น” (Wave) หรือ “ทฤษฎีคลื่น” (Wave Theory) ซึ่งแบ่งง่ายๆ เป็น ยุคเกษตรกรรม ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม และยุค

⁵⁸ วัฒนา พรพราเมธกุล, กระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบต่อสังคมไทย. เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://wattanaharaji.exteen.com/>

ความรู้ ฟินเลย์(Finley)⁵⁹ กล่าวว่านั่นคือ ความเปลี่ยนแปลงระลอกใหญ่เกิดขึ้นและจางหายไปโดยมีระลอกใหม่เกิดมาแทนที่อยู่ตลอดเวลา ดังนี้

1. คลื่นลูกที่ 1 คือ “ยุคเกษตรกรรม” (Agricultural Ages) ซึ่งเริ่มจากมนุษย์เร่ร่อนก็เริ่มลงหลักปักฐาน “สร้างสมความรู้ด้านการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์” เพื่อยังชีพ มีที่ดินเป็น “ฐานการผลิต” ผลิตตามความจำเป็นของชุมชน (เอาไว้ใช้เอง) จึงทำให้เศรษฐกิจมีลักษณะกระจาย ทำของใครของมัน เมื่อเวลาผ่านไป การลงหลักปักฐานนี้ทำให้คนสามารถผลิตของยังชีพตอบสนองความต้องการของตนได้มากกว่าแต่ก่อนตอนเร่ร่อน ทำให้มีเวลาเอาไปพัฒนาวัฒนธรรมและมีเวลาในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆได้มากขึ้น จึงเกิดเป็นอารยธรรมใหญ่ๆ ขึ้น เช่น ในอินเดีย จีน โรมัน และยุโรป ดังนั้น สภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นสังคมแบบดั้งเดิม การผลิตด้าน การเกษตร เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ พึ่งพาธรรมชาติ สังคมเรียบง่ายไม่ซับซ้อน เป็นยุคอดีตจนก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรมแต่ก็ยังมีข้อจำกัดในด้านการผลิตประดิษฐ์กรรมที่มีความซับซ้อนและยังขาดความรู้ด้านวิทยาศาสตร์

2. คลื่นลูกที่ 2 คือ “ยุคอุตสาหกรรม” (Industrial Ages) เกิดจากจุดเริ่มต้นที่ว่า การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 เกิดขึ้นที่ประเทศอังกฤษใน พ.ศ. 2303 โดยมีการนำเอาเครื่องจักรไอน้ำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องจักรทอผ้าและใช้ถ่านหินเป็นพลังงานทางการผลิต การที่ประเทศอังกฤษประสบความสำเร็จในการปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้สร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้แก่อังกฤษอย่างมหาศาล หลังจากนั้น ก็ได้มีการนำเครื่องจักรมาใช้ในการผลิตอย่างกว้างขวาง ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้าและการส่งออกมากขึ้น ลัทธิจักรวรรดินิยมได้แพร่หลายเพราะประเทศที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยีเหล่านี้ต้องการวัตถุดิบและตลาดรองรับสินค้า เพื่อให้อุตสาหกรรมภายในประเทศตัวเองขยายตัว แรงงานจากภาคเกษตรเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมโดยไปเป็นกรรมกรเพิ่มมากขึ้น เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมากขึ้น องค์กรใหม่ๆได้เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากการคิดค้นพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การจัดจำหน่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด การค้า การขนส่ง และยังมียุคความรู้ในด้านสังคมศาสตร์เกิดขึ้นมากมาย เช่น รัฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ รวมไปถึงการพัฒนาแนวคิดของระบบทุนนิยมและสังคมนิยมที่มีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงอีกด้วย มีการนำเครื่องจักรไอน้ำมาพัฒนาไปสู่เครื่องจักรกล มาใช้เป็นพลังการผลิตแทนแรงงานคนและสัตว์ ก่อให้พลังการผลิตจำนวนมาก (Mass Production) สภาพสังคมเปลี่ยนไปสู่ การตลาดและการบริโภคนิยม ก้าวเข้าสู่ความทันสมัย สภาพสังคมซับซ้อน หลากหลายมากขึ้น เป็นยุคสามทศวรรษก่อนปัจจุบัน

3. คลื่นลูกที่ 3 คือ “ยุคคอมพิวเตอร์” (Computer Ages) เกิดขึ้นเมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นคอมพิวเตอร์ชนิดอิเล็กทรอนิกส์ดิจิทัลขึ้นได้เครื่องแรกของโลก โดยนักฟิสิกส์ จอห์น เมาคลี

⁵⁹ Michael Finley, Alvin Toffler and the Third Wave, accessed July 9, 2012, available from <http://www.cyberkuhinja.com>

(John Mauchly) และวิศวกร เจ. เพรสเปอร์ (J. Presper Eckert) มีชื่อว่า “The Electronic Numerical Integrator and Computer (ENIAC)” ซึ่งได้พัฒนาตามแนวคิดของ John Atanasoff ครูสอนวิชาฟิสิกส์ที่วิทยาลัยรัฐโอไฮโอ เครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องนี้สร้างเสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2488 มีน้ำหนัก 27,000 กิโลกรัม บรรจุด้วยหลอดสุญญากาศจำนวน 18,000 หลอด เพื่อใช้ในวัตถุประสงค์ทางการทหาร ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย รัฐฟิลาเดลเฟีย นอกจากนี้ก็มีคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ ได้แก่ (1) “The Electronic Discrete Variable Automatic Computer: EDVAC” สร้างเสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2495 เพื่อด้านธุรกิจส่วนตัว (2) “The Universal Automatic Computer: UNIVAC” เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า ในปี พ.ศ. 2491–2494 และ (3) “The Electronic Delay Storage Automatic Calculator: EDSAC” ของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2492 (Mauchly and Eckert: 1946)⁶⁰ หลังจากนั้นเป็นต้นมาทำให้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) พัฒนาขึ้นมากและรวดเร็ว ประกอบกับความพยายามในการทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์เชื่อมต่อกันเพื่อการสื่อสารกัน กลายเป็นระบบเครือข่าย (Network System) โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต (Internet Technology) และการสื่อสารคมนาคม (Telecommunications Technology) ทำให้ในยุคนี้เป็นยุคที่การผลิตและการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ มีความรวดเร็วมาก และเชื่อมต่อถึงกันได้ทั่วโลก

4. คลื่นลูกที่ 4 คือ “ยุคนวัตกรรม” (Innovation Ages) หรือ ยุคเทคโนโลยีข่าวสารข้อมูล (Informative Ages) ภายใต้ระบบทุนนิยมและระบบการค้าเสรี ทำให้มีการแข่งขันกันอย่างสูง และความรู้ที่จะนำมาใช้ในการทำงานและการพัฒนาธุรกิจมีอยู่ทั่วไป ซึ่งผู้ที่รู้จักใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้เดิมจะสามารถนำมาต่อยอดให้เกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ และทำให้เกิดการปกป้องนวัตกรรมของตนเองโดยการจดสิทธิบัตรหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือลิขสิทธิ์ เพื่อให้นวัตกรรมที่ตนคิดค้นขึ้นมานั้นได้รับการคุ้มครอง และสินค้าหรือบริการที่จะอยู่ในตลาดได้อย่างยาวนาน ต้องลอกเลียนแบบได้ยาก ดังนั้น ในยุคนี้จึงมีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาเชื่อมโยงระบบโทรศัพท์ โทรสาร ติดต่อกันทั่วโลก เป็นยุคโลกไร้พรมแดนการติดต่อสื่อสารรวดเร็วเป็นยุคโลกาภิวัตน์ต้นๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายจนคนในสังคมปรับตัวไม่ทันกับคลื่นการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก (Future Shock) เป็นยุคศตวรรษที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน

5. คลื่นลูกที่ 5 คือ “ยุคทรัพย์สินทางปัญญา” (Intelligence Property Ages) หรือ “ยุคโลกาภิวัตน์” (Globalization Ages) ในยุคนี้ซึ่งต่อเนื่องมาจากยุคที่ 4 จะเป็นยุคที่การพัฒนาจะวัดจาก “ปริมาณทรัพย์สินทางปัญญา” และนอกจากนี้จะต้องมีการสนับสนุนการทำงานของ “คนงานที่มีภูมิรู้” (Knowledge Worker) หรือ “สังคมอุดมปัญญา” (Knowledge-Based Society) เพื่อให้องค์กร

⁶⁰ John Mauchly and J. Eckert Presper, **ENIAC Computer**, accessed July 9, 2012, available from <http://www.ideafinder.com/history/inventions/comeniatic.htm>

ได้รับประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรมนุษย์แต่ละคน รวมไปถึงต้องมีความพยายามในการจัดการให้องค์ความรู้ที่จำเป็นอยู่กับองค์กรให้ได้ มีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้ (1) มีการจัดระเบียบความรู้ (ทุนทางปัญญา- Intellectual Capital) ต้องมีสมรรถภาพในการจัดเก็บ รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดหมวดหมู่และสืบค้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการใช้งาน (2) สร้างองค์กรและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (Learning Culture) ให้เกิดขึ้นตลอดเวลา (3) เตรียมปัจจัยให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และ (4) เน้นความรู้เกี่ยวกับ ทุนลูกค้า หรือ ทุนความสัมพันธ์ (Relationship Capital) ทุนมนุษย์ (Human Capital) และทุนโครงสร้าง (Structural Capital) ได้แก่ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ฐานข้อมูลโครงสร้างองค์การ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับสมรรถภาพขององค์การซึ่งสนับสนุนผลิตภาพของพนักงาน เพื่อสร้างความได้เปรียบด้านการแข่งขันให้กับพนักงาน รวมไปถึงความสามารถในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการพัฒนาสินค้าและบริการ

เพื่อให้เห็นภาพแนวโน้มการพัฒนาองค์กรสมัยใหม่เกี่ยวกับทุนทางปัญญา ซึ่งจากทั้งหมดที่กล่าวมาสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน⁶¹ ได้สรุปความสัมพันธ์ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 4 ข้างล่างนี้

ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital)	=	ทุนมนุษย์ (Human Capital)	+	ทุนโครงสร้าง (Structural Capital)	+	ทุนความสัมพันธ์ (Relationship Capital)
---------------------------------------	---	------------------------------	---	--------------------------------------	---	---

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างของทุนทางปัญญาขององค์กรสมัยใหม่

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, **ทุนมนุษย์กับการพัฒนาสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง, 2547), 3.

ดังนั้น จึงเป็นยุคที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดของสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ด้วยพลังแห่งความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีต่างๆ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และระบบการสื่อสารคมนาคม หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology)

กุลลดา เกษบุญชู-มีต⁶² ได้แบ่งยุคสมัยของโลกาภิวัตน์ที่มีบทบาทที่สำคัญต่อรัฐไทยเป็น 4 ยุคสมัยด้วยกัน คือ ยุคแรกเป็นระบบทุนนิยมที่มีอังกฤษเป็นศูนย์กลางซึ่งอาจเรียกยุคนี้ว่า (1) Pax

⁶¹ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, **ทุนมนุษย์กับการพัฒนาสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคล** (กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง, 2547), 3.

⁶² กุลลดา เกษบุญชู-มีต, **รัฐไทยกับโลกาภิวัตน์ (ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), 385-393.**

Britannica ยุคที่สองเริ่มต้นตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงการสิ้นสุดของสงครามเวียดนาม ซึ่งอาจจะเรียกว่า (2) Pax Americana I และยุคที่สามตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1980/2532 จนถึงปลายทศวรรษ 1980/2532 ซึ่งตั้งชื่อว่าเป็น (3) Pax Americana II และยุคสุดท้าย คือตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1990/2533 จนถึงปัจจุบันซึ่งอาจจะเรียกว่า (4) Pax Americana III ตามลำดับ อีกทั้ง บทบาทของพลังสังคมต่างๆ ที่ต้อนรับและต่อต้านลัทธิเสรีนิยมใหม่ พลังต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายการเมือง เทคโนโลยี พลังทางสังคมที่รวมถึงสหภาพแรงงาน และกลุ่มทุนภายใน ทั้ง 4 พลังนี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายดังกล่าว ส่วนกระแสโลกาภิวัตน์กับผลกระทบต่อสังคมไทย วัฒนา พรวรามาเมธกุล⁶³ ได้อธิบายถึง กระแสโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆ ในโลก โดยเฉพาะประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงและพึ่งพิงกับต่างประเทศสูง ดังเช่น ประเทศไทย จาก การประมวลผลการศึกษาและคาดการณ์ของนักวิชาการหลายท่านได้ข้อสรุปถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เป็นประเด็นสำคัญ และเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการเปลี่ยนแปลงลักษณะประชากรทั้งหมดดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลกระทบสำคัญ คือ 1) การสิ้นสุดของตลาดเดียว (The End of Single Market) เดิมตลาดของประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีลักษณะ Homogeneous โดยมีกลุ่มวัยรุ่นเป็นผู้ครอบครองตลาดส่วนใหญ่ แต่ต่อไปในอนาคต ตลาดจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจน คือ 1.1) ตลาดของผู้สูงอายุ 1.2) ตลาดของกลุ่มวัยรุ่น 2) ภาวะงบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกับประเทศกำลังพัฒนาซึ่งโครงสร้างของประชากรวัยสูงอายุที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาก จะมีผลต่อค่าใช้จ่ายของรัฐบาลที่จะเพิ่มขึ้น 3) การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว (Mobility of Labour) โดยเฉพาะแรงงานฝีมือหรือแรงงานที่มีความรู้ (Skilled Labor/Knowledge Labor) 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว 2) ความเหลื่อมล้ำของความรู้ (Knowledge Divide) จะเกิดขึ้นในระดับระหว่างประเทศและในระดับประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ได้แก่ 2.1) การศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในระบบและนอกระบบขยายตัวเพิ่มขึ้นมากจากการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Economy) 2.2) การวิจัยและพัฒนาจะมีความสำคัญมากขึ้น ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพที่จะต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาในเชิงธุรกิจ 2.3) ภาวะกำลังการผลิตส่วนเกิน (Overcapacity) ในสินค้าและบริการซึ่งเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกันก่อให้เกิดผลกระทบ 2 ประการ คือ 3.1) ภาวะการหดตัวทางเศรษฐกิจโลก 3.2) ภาวะของการเติบโตโดยว่างงาน 4) การพึ่งพิงและร่วมมือระหว่างกันมีมากขึ้นรองรับเคลื่อนไหวของข้อมูล เทคโนโลยีสมัยใหม่ การอพยพ และอิทธิพลของภาคธุรกิจและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร อีกทั้งประเทศ

⁶³ วัฒนา พรวรามาเมธกุล, กระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบที่มีต่อสังคมไทย, เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://wattanaharaji.exteen.com/>

ไทย กระแสโลกาภิวัตน์แห่งยุคไร้พรมแดนที่เกิดขึ้นนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อตรงข้ามข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นั่นคือ “วิกฤตต้มยำกุ้ง” (Tom Yum Kung Crisis) เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 ก่อให้เกิดความกลัวว่าจะเกิดการล่มสลายทางเศรษฐกิจทั่วโลกเนื่องจากการแพร่ระบาดของทางการเงิน ภายหลังจากที่ประเทศไทยฟื้นตัวจาก “วิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย” (Asian Financial Crisis) ในช่วงปี พ.ศ. 2540–2541 เศรษฐกิจไทยก็เริ่มทะยานขึ้นอีกครั้ง ในช่วงปี พ.ศ. 2545–2550 โดยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.6 โดยในทศวรรษที่ผ่านมา ความยากจนในไทยลดลงอย่างต่อเนื่องจากจุดสูงสุดที่ร้อยละ 21 เหลือเพียงร้อยละ 8 ในปี พ.ศ. 2552 โดยปัญหาความยากจนส่วนใหญ่ในไทยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชนบท โดยจากจำนวนคนยากจนในประเทศทั้งสิ้น 5.4 ล้านคน กว่าร้อยละ 88 อาศัยอยู่ในชนบท ในปี พ.ศ. 2553 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยได้ชะลอตัวลง เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซา และการเมืองที่ไม่มีเสถียรภาพ สำหรับปี 2554 ในภาพรวม ธนาคารโลกคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัวในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.5 และผลจากนโยบายเศรษฐกิจที่เหมาะสมนี้ ทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวไปข้างหน้าสู่เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษได้ อย่างต่อเนื่อง และประเทศไทยน่าจะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษในภาพรวมได้เกือบทั้งหมด (Thailand Overview, 2555) แต่ในทางตรงกันข้าม ภาระหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น กลับสูงขึ้นต่อเนื่องกันเรื่อยๆ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2554 มียอดหนี้สินทั้งหมดจำนวน 408,340,315,340.45 บาท และในปีเดียวกันนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้สำรวจภาวะหนี้สินของครูจำนวน 350,000 คน มีหนี้สินรวม 700,000 ล้านบาท เฉลี่ยคนละ 2 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี (หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 2555: 1) การที่หนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นแบบ “วงจรรหนี้” ไม่สิ้นสุด ส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัยก่อหนี้สินด้านนิสัยส่วนตัวของบุคคล และด้านผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลกตามกระแสโลกาภิวัตน์ตั้งแต่ “วิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย” พ.ศ. 2540–2541 ที่ผ่านมา ทำให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการกู้เงินเพิ่มมากขึ้นเพื่อชำระหนี้เก่าและเพื่อใช้เป็นค่าครองชีพใหม่ เท่ากับเป็นการเพิ่มจำนวนหนี้สินขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งกลายเป็นหนี้สะสมก้อนใหญ่ขึ้นในปัจจุบัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาหนี้สิน

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ⁶⁴ ได้ทำการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization Trends) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอย่างรวดเร็วและอย่างรุนแรงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ทำให้มีการปฏิรูปการศึกษาถึง 3 ระลอกที่ผ่านมา ที่สำคัญกระแสความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเติบโตมาจากครอบครัวระดับสังคมเศรษฐกิจชั้นกลางลงไป ต้องประสบกับภาวะหนี้สินที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการศึกษาต่อและพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการดูแลครอบครัวในด้านที่อยู่อาศัย การศึกษาของบุตร และการดูแลบุตร รวมถึงหนี้สินอันเกิดจากภาวะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม เช่น สภาพจิตใจที่ท้อแท้ถดถอย ค่านิยมตามกระแสสังคมเศรษฐกิจบริโภคนิยมที่เกินตัว การแบกภาวะหนี้สินเกินตัวในฐานะล้มละลาย เป็นต้น⁶⁵ เช่นเดียวกับทิพาศรี อินทะกุล ที่กล่าวว่า สภาพชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษามีสถานภาพทางสังคมค่อนข้างต่ำและมีปัญหาด้านการเงินอย่างรุนแรง นั่นคือ กำลังเผชิญกับวิกฤตทางการเงินชนิด “รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย” เป็นผู้ตามกระแสสังคมอย่างผิด แทนที่จะทำหน้าที่ชี้นำสังคมได้ เช่น ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นที่ต้องรับผิดชอบจ่ายเกินตัว ได้แก่ งานประชาสัมพันธ์กับชุมชน ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้เป็นหนี้สินเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ทำให้ต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ ทั้งภาคเอกชนและสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อนำมาใช้จ่ายให้เพียงพอต่อความจำเป็น ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้กับแหล่งหนี้หลายแห่งรวมกันโดยมีการกู้เงินจากแหล่งใหม่เพื่อนำมาใช้หนี้แหล่งเก่าในลักษณะของ “วงจรหนี้” เป็นเหตุให้วงจรหนี้ยาวขึ้นไม่สิ้นสุด⁶⁶

⁶⁴ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, สภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554), 38–42.

⁶⁵ รุ่ง แก้วแดง, ประวัติการศึกษาไทย (กรุงเทพฯ: มติชน, 2540), 1–8.

⁶⁶ ทิพาศรี อินทะกุล, “การศึกษามูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไข ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในโครงการเงินทุนหมุนเวียน เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร อาชีวศึกษาและเทคนิคการศึกษา ภาควิชาบริหารเทคนิคการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2547), 14–16.

อย่างไรก็ตาม เพชรดำ ธนูศรี ได้สรุปสาเหตุที่ข้าราชการครูต้องเข้าสู่ภาวะหนี้สินในลักษณะวงจรถนั้ที่ไม่สิ้นสุดไว้ ดังนี้⁶⁷

1. กู้ยืมเป็นหนี้ตั้งแต่เรียนหนังสือ เพราะผู้ปกครองต้องกู้เงินเพื่อใช้เป็นทุนการศึกษา เมื่อได้เป็นครูจึงต้องยืมเงินจากแหล่งเงินต่างๆ เพื่อนำไปชำระหนี้ในระบบที่ผู้ปกครองกู้ยืมมา
2. กู้ยืมเพื่อซื้อยานพาหนะเพื่อใช้ในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือติดต่องานที่อำเภอ เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีบ้านพักอยู่ห่างจากที่ทำงานมาก เพราะโรงเรียนมีบ้านพักครูไม่เพียงพอ หรือมีความทรุดโทรมมากแล้ว จนไม่สามารถอยู่อาศัยได้
3. กู้ยืมเพื่อสร้าง ซ่อมแซม และต่อเติมที่อยู่อาศัย เนื่องจากบ้านพัก มีไม่เพียงพอ ถึงมีก็คับแคบ ยิ่งเมื่อครูแต่งงานมีครอบครัว ก็ยิ่งลำบาก สวัสดิการค่าเช่าบ้านก็ไม่สามารถช่วยเหลือครูได้เท่าที่ควร เนื่องจากกำหนดว่า การบรรจุครั้งแรก และการย้ายตามคำร้องของตัวเอง ไม่มีสิทธิ์เลิกค่าเช่าบ้านได้ กอปรกับสถาบันการเงินเปิดโอกาสให้กู้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยได้ ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ก็ยังเป็นเหตุจูงใจให้ครูอยากมีบ้านของตัวเองมากยิ่งขึ้น
4. กู้ยืมเป็นทุนส่งบุตรหลานเล่าเรียน และใช้ในการศึกษาของตนเอง
5. กู้ยืมเพื่อซื้อเทคโนโลยีหรือเครื่องมือสื่อสาร เช่น คอมพิวเตอร์ วิทยุมือถือ โทรศัพท์ เป็นต้น
6. กู้ยืมนำไปเป็นทุนสร้างอาชีพเสริม แต่มักล้มเหลว เนื่องจากไม่มีเวลาดูแล ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต หรือขาดประสบการณ์ในการบริหารธุรกิจ
7. กู้ยืมเพราะค่าครองชีพสูง และภาษีสังคมสูง แต่รายได้ต่ำ
8. กู้ยืมเพราะมีค่านิยมผิด หวังรวยทางลัด เช่น ติดการพนัน เล่นหวย ติดเหล้ายาตอง ชอบพบปะสังสรรค์ ไม่มีการวางแผนในการใช้เงิน เป็นต้น
9. กู้ยืมเพราะไม่มีเงินจ่ายค่ารักษา เช่น ประสบอุบัติเหตุร้ายแรง ประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วย เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา สรุปสาเหตุที่ข้าราชการครูต้องเข้าสู่ภาวะหนี้สิน ดังนี้ 1) เนื่องจากครูมีความต้องการที่อยู่อาศัย จำเป็นต้องกู้ยืมเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายในการซื้อที่ดิน สร้าง ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ข้าราชการครูต้องเป็นหนี้มากที่สุด 2) การเป็นหนี้เกิดจากความจำเป็นต้องนำเงินมาใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน คือ ใช้จ่ายในครอบครัว เป็นค่าอาหาร ที่อยู่อาศัย ค่าพาหนะในการเดินทางไปทำงาน ครูบางคนต้องรับผิดชอบดูแลบุตรและญาติพี่น้อง 3) ครูเป็นหนี้เพราะต้องนำเงินมาจ่ายค่า

⁶⁷ เพชรดำ ธนูศรี, “ทำอย่างไรหนี้สินครูไทย ... จะลดลง” วารสารศึกษาศาสตร์ 25 ,2 (ตุลาคม 2544 - มกราคม 2545): 38-42.

เล่าเรียนของบุตรหลาน 4) การเป็นหนี้เพื่อต้องการสร้างฐานะทางสังคมให้สูงขึ้นโดยการหารายได้เสริม ยกเว้นการศึกษาของตนให้สูงขึ้น โดยมุ่งหวังความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานจึงต้องมีการกู้หนี้ เพื่อนำมาลงทุนในการทำอาชีพเสริม และเพื่อพัฒนาการศึกษาของตน 5) การก่อหนี้ของครูเกิดจาก ค่านิยมไม่พึงประสงค์ เช่น ค่านิยมฟุ่มเฟือย ชอบเที่ยว ดื่มกินโดยขาดความพอดี ใช้จ่ายเงินเกินตัว กินอาหารนอกบ้านหรูหรา การแต่งกายด้วยเสื้อผ้า และเครื่องประดับราคาแพง ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกตามแฟชั่นนิยม⁶⁸ นอกจากนี้ในปี 2554 ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครูได้สรุปมูลเหตุของการเป็นหนี้ มีมูลเหตุปัจจัยประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อซื้อบ้านและที่ดิน 2) เพื่อการดำรงชีพประจำวัน 3) เพื่อซื้อรถยนต์ 4) เพื่อการศึกษา 5) เพื่อวัตถุประสงค์อื่น 6) เพื่อการลงทุน และ 7) เพื่อซื้อของมีค่า เช่นเดียวกับ วรวรรณ หลุณภูเกรัมย์ ได้ศึกษา เรื่อง ภาระหนี้สินของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การศึกษากรุงเทพมหานคร ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขตการปกครองเขตคลองเตย พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดภาระหนี้สินส่วนใหญ่เป็นสาเหตุรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายภายใน ครอบครัว สำหรับวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเป็นวัตถุประสงค์เพื่อใช้หมุนเวียนในชีวิตประจำวัน เพื่อใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยหรือต่อเติมที่อยู่อาศัย เพื่อใช้ในการศึกษาต่อของตนเองและของบุตร⁶⁹ ส่วน รัชนิกร วงศ์จันทร์ กล่าวถึงการก่อหนี้เพื่อการบริโภคว่า จะช่วยให้บุคคลสามารถซื้อสินค้าหรือบริการที่มีราคาสูงเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอนาน ดังนั้น การก่อหนี้จะช่วยทำให้สามารถซื้อสิ่งจำเป็นดังกล่าวได้เร็วขึ้น เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุคคลให้ดีขึ้น การก่อหนี้เพื่อการลงทุน ข้าราชการให้ความสำคัญกับการลงทุนในด้านการศึกษาของตนเองและบุคคลในครัวเรือนมากที่สุด รองลงมา คือ การซื้อสังหาริมทรัพย์/อสังหาริมทรัพย์เพื่อเก็งกำไร และการลงทุนประกอบธุรกิจตามลำดับ โดยมีเป้าหมายหลักในการสร้างความมั่งคั่ง มั่นคงให้กับชีวิตของบุคคลและครอบครัว นอกจากนี้ การก่อหนี้เพื่อการลงทุนยังเป็นการนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมไปสร้างผลตอบแทนที่สูงกว่า ข้าราชการยังมีเหตุผลและความจำเป็นในการก่อหนี้ คือ 1) การใช้จ่ายบริโภคหรือการบริโภคในครัวเรือน 2) ความต้องการหรือช่องทางในการนำเงินที่ได้รับจากการกู้ยืมไปหาผลตอบแทนที่สูงกว่า 3) ความต้องการใช้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน และ 4) ได้รับความสะดวกจากบริการสินเชื่อ เช่น บัตรเครดิต/บัตรกดเงินสด ข้าราชการก็จะพร้อมที่จะก่อหนี้จนกระทั่งข้าราชการมีรายได้เพียงพอต่อการใช้

⁶⁸ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, สภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554), 38–42.

⁶⁹ วรวรรณ หลุณภูเกรัมย์, ภาระหนี้สินของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขตการปกครองเขตคลองเตย, เข้าถึงเมื่อ 29 มิถุนายน 2556, เข้าถึงได้จาก <http://econ.swu.ac.th/Portals/49/research>

จ่ายดังกล่าวหรือไม่มีความต้องการก่อนนี้ดังกล่าวแล้ว⁷⁰ สอดคล้องกับผลการศึกษานันทธรัตน์ จิโรภาส ได้ศึกษาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา พบว่า การเล่นพนันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สิน การผ่อนชำระบ้านพัก จำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะ การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สิน⁷¹ สอดคล้องกับ กนต์ อินทวงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ ข้าราชการครูมีสินทรัพย์ประเภทยานพาหนะได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ คิดเป็น ร้อยละ 85.5 สินทรัพย์ประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านและเครื่องอำนวยความสะดวก ได้แก่ โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า วิทยุ เทป เครื่องเล่น เครื่องปรับอากาศ คิดเป็นร้อยละ 75.5 ส่วนสินทรัพย์ประเภทอสังหาริมทรัพย์ได้แก่ บ้าน ที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 63 รวมแล้วข้าราชการครูมีทรัพย์สินส่วนใหญ่ คิดเป็น ร้อยละ 75.5 ซึ่งหลายรายการจากการจำแนกทรัพย์สินที่ต้องผ่อนส่งในแต่ละเดือนระบุว่าที่มีเพื่อกู้ยืมเงินและเช่าซื้อ มูลเหตุและสถานะหนี้สิน พบว่าข้าราชการครูเริ่มมีหนี้สินหลังจากเข้ารับราชการ คิดเป็น ร้อยละ 68.5 และมีสาเหตุการเกิดหนี้สิน เนื่องจากสาเหตุ 3 ข้อตามลำดับดังนี้ คือ (1) ซื้อหรือผ่อนรถยนต์หรือจักรยานยนต์ (2) การนำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน (3) ซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย⁷² สามารถ เตชะวงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง ค่านิยมและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้สิน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีค่านิยมคล้ายคลึงกันเกิดจากพฤติกรรมที่เลียนแบบตามกัน ค่านิยมของครูนำไปสู่การเกิดภาระหนี้สินได้แก่ ค่านิยมความมีหน้ามีตาในสังคม เมื่อจำแนกให้ชัดเจนพบว่า ค่านิยมของครูที่นำไปสู่การเกิดภาระหนี้สินมี 2 ประเภท คือ 1) ค่านิยมเฉพาะส่วนบุคคล ได้แก่ ค่านิยมการกิน เพราะการชอบอาหารหรูหราราคาแพง การดื่มสุราต่างประเทศ ค่านิยมการฟุ้งเฟ้อ ได้แก่ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง การซื้อเครื่องประดับกาย การซื้อและสะสมของมีค่า การเที่ยวเตร่ เที่ยวสถานเริงรมย์ การสูบบุหรี่ ค่านิยมการเสี่ยงโชค ติดการพนัน เล่นหวย 2) ค่านิยมที่เกี่ยวกับสังคม ได้แก่ ค่านิยมการกินเลี้ยง เลี้ยงต้อนรับ เลี้ยงส่ง การพบปะสังสรรค์ ค่านิยมการนับถือบุคคลที่มีตำแหน่งสูงระดับผู้บริหาร คนมีฐานะร่ำรวย คนมีการศึกษาสูง การโอ้อวดลูกหลานได้เข้าเรียนใน

⁷⁰ รชนีกร วงศ์จันทร์, **การบริหารการเงินส่วนบุคคล**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2555), 14.

⁷¹ นันทธรัตน์ จิโรภาส, “ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2552), บทคัดย่อ.

⁷² กนต์ อินทวงศ์, **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน**, เข้าถึงเมื่อ 29 มิถุนายน 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.otep.go.th/admin/assets/upload/files/XFp5lCaI8V_1416027534.pdf

สถานศึกษาที่มีชื่อเสียง และค่านิยมการจัดงานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ และงานประเพณีอื่น ๆ⁷³ และสอดคล้องกับ พรนิภา ลิ้มปพยอมได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู กรณีศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สาเหตุการเกิดหนี้สินของข้าราชการครู เรียงตามลำดับความสำคัญคือ ชื้อที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ภาษีสังคม ชื้อยานพาหนะ การศึกษาบุตร เลี้ยงดูบิดามารดา ชื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวกหรือเครื่องใช้ไฟฟ้า การรักษาตัวเนื่องจากการเจ็บป่วย การศึกษาต่อ การทำอาชีพเสริมแล้วขาดทุน⁷⁴ เช่นเดียวกับ ดาว นามบัณฑิต ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพหนี้สิน และความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู พบว่า สาเหตุการเกิดหนี้สินของข้าราชการครู เนื่องจากสาเหตุ 3 ข้อตามลำดับ ดังนี้ คือ 1) ชื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย 2) นำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน 3) นำไปซื้อหรือผ่อนรถกระบะ⁷⁵ และสอดคล้องกับ สำรวม จงเจริญ พบว่า ข้าราชการครูมีหนี้สินเนื่องจากซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย นำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน นำไปซื้อหรือผ่อนรถยนต์ ใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร และลงทุนทำอาชีพเสริม เป็นต้น นอกจากนี้ แหล่งเงินกู้ยืมมีส่วนทำให้ข้าราชการครูเป็นหนี้อีกด้วย เพราะเก็บเงินคืนได้สะดวก และบางครั้งต้นสังกัดยังเก็บเงินคืนให้เจ้าหน้าที่อีกด้วย ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูจะไม่เกิดปัญหาหากข้าราชการครูสามารถผ่อนชำระหนี้ได้ตามปกติ แต่เมื่อภาวะหนี้สินมีมากจนเกินกว่าจะชำระได้ ภาวะหนี้สินย่อมส่งผลกระทบต่อข้าราชการครูทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ⁷⁶ ได้ทำการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า จากสถานการณ์ปัจจุบันที่ภาวะค่าครองชีพสูงและรายได้ของข้าราชการครูต่ำ และนิสัยส่วนตัวที่ชอบความสะดวกสบาย ใ้หุ้เกินฐานะ โดยไม่รู้จักประมาณตนในการใช้จ่ายกับสิ่งที่ไม่จำเป็นหรือเกินความ

⁷³ สามารถ เตชะวงศ์, “ค่านิยมและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้สิน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544), บทคัดย่อ.

⁷⁴ พรนิภา ลิ้มปพยอม, “ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู กรณีศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2542), บทคัดย่อ.

⁷⁵ ดาว นามบัณฑิต, “การศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542), บทคัดย่อ.

⁷⁶ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, สภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554), 11-12.

จำเป็น และไม่คำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้ จึงทำให้ข้าราชการครูเข้าสู่ภาวะหนี้สินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และภาวะหนี้สินดังกล่าวนี้ได้ส่งผลกระทบต่อ 2 ด้าน ดังนี้ 1) ผลกระทบด้านร่างกาย 2) จิตใจ สุขภาพกายและสุขภาพจิตของข้าราชการครูนั้นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียนนอกจากผู้ปกครองซึ่งทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียนทุกๆ ด้าน ดังนั้น ครูจึงมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมนักเรียนให้เจริญงอกงามเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของการศึกษา นอกจากนี้ ยังเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ครูที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตไม่ดีนั้น มีส่วนทำให้สุขภาพจิตของนักเรียนเสียไปด้วย อาจกล่าวได้ว่า สุขภาพกายและสุขภาพจิตนั้น มีส่วนสัมพันธ์กัน หากสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้รับความกระทบกระเทือน ย่อมที่จะส่งผลกระทบต่ออีกสิ่งหนึ่งได้ ครูผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อสุขภาพของนักเรียนมากที่สุด การที่ครูจะช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนได้ดั่งนั้น ต้องคำนึงถึงสุขภาพกายและสุขภาพจิตของครูประกอบกันไปด้วย อีกทั้ง ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครูได้ระบุผลปรากฏว่า 1) คุณลักษณะของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า ข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินส่วนใหญ่มีคุณลักษณะของความเป็นครูอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) คุณลักษณะและผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินนั้น ในภาพรวมแตกต่างกับข้าราชการครูที่ไม่มีปัญหาหนี้สิน และสอดคล้องกับ กาญจนา พูลแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธร จังหวัดขอนแก่น⁷⁷ ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านประสิทธิภาพของงาน ทำให้ลางาน ขาดงานเพื่อหลบเจ้าหนี้หรือเพื่อไปหาเงิน หรือประกอบอาชีพเสริมในการนำเงินมาชำระหนี้ และปัญหาด้านประสิทธิภาพของงาน ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ไม่ตรงตามคำสั่งทำงานไม่เต็มที่ ปริมาณที่ได้ไม่เต็มกำลัง และทำงานผิดพลาดล่าช้า อีกทั้ง วีรณัฐ ปิณฑวนิช⁷⁸ ได้กล่าวว่า จากการสำรวจของศูนย์ปฏิรูปการศึกษา โดยความคิดเห็นของครูที่เป็นหนี้ทั่วประเทศ 100 ราย พบว่าอัตราร้อยละ 70 เห็นว่าภาวะหนี้สินส่งผลกระทบต่องานสอน เนื่องจากเกิดความวิตกกังวล เครียด ขาดสมาธิในการสอน และอัตราร้อยละ 30 เห็นว่ามีผลกระทบมาก เพราะต้องออกไปทำงานหารายได้เสริม ทำให้ความเอาใจใส่ต่อการสอนน้อยลง นอกจากนี้ ความกังวลและความเครียดจากปัญหาหนี้สินนั้น ทำให้ครูหงุดหงิด และลงโทษนักเรียนเกินกว่าเหตุ และบางครั้งไร้เหตุผลที่เหมาะสม และ

⁷⁷ กาญจนา พูลแก้ว, “พฤติกรรมการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธร จังหวัดขอนแก่น” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544), บทคัดย่อ.

⁷⁸ วีรณัฐ ปิณฑวนิช, *ออกกลางคัน โจทย์ท้าทายรัฐบาลใหม่*. กรุงเทพฯ: ผลิตผลการพิมพ์, 2544), 24.

การศึกษาจาก วิภาณีย์ อัจจาทร⁷⁹ ได้กล่าวว่า มีครูรายหนึ่งเปิดเผยว่า เคยประสบภาวะหนี้สินวิกฤตแทบเอาตัวไม่รอดจากการกู้เงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูไปซื้อรถยนต์ โทรศัพท์มือถือ และผ่อนบ้านในระยะเวลาไม่ห่างกันมากนัก รวมกว่า 800,000 บาท ทำให้เงินเดือนติดลบ 16,000 บาท ในขณะนั้นถูกหักเหลือไม่กี่ร้อยบาท ต้องหยิบบีมจากญาติและคนมีฐานะในท้องถิ่น ทำให้เกิดสภาพหนี้ทับถมและชักหน้าไม่ถึงหลัง ต้องหารายได้พิเศษด้วยการหาสินค้าไปตระเวนขายตามที่ต่างๆ และเป็นนายหน้าขายที่ดิน บางครั้งขาดสอนติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน วันที่สอนก็ไม่มีสมาธิ ไม่มีการเตรียมตัวสอน มีความกังวลใจ และขบคิดหาทางแก้ไขตลอดเวลา พร้อมยอมรับว่า ผลกระทบปรากฏชัดเจน คือ ผลการเรียนของนักเรียนในความรับผิดชอบตกต่ำ

กล่าวโดยสรุป การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูนั้น จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะหากครูขาดขวัญและกำลังใจด้วยสาเหตุจากการมีหนี้สินแล้ว ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของครูย่อมลดลงตามด้วย ดังนั้น ข้าราชการครูจึงต้องปรับตัวให้สามารถทำงานได้ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้ภาวะหนี้สินที่ข้าราชการครูประสบอยู่ต้องส่งผลกระทบต่อการทำงานได้ ซึ่งการปรับตัวในการทำงานนั้น แต่ละคนจะมีความสามารถในการปรับตัวที่แตกต่างกันออกไป บางคนสามารถปรับตัวได้ดี และบางคนปรับตัวได้ไม่ทัน ซึ่งถ้าบุคคลใดสามารถปรับตัวในการทำงานได้ดี ก็สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า บุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวในการทำงานได้

แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ในภาพรวมของปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้จัดตั้งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2540 โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู จำนวน 500,000,000 บาท และเงินทุนหมุนเวียนได้รับการจัดสรรเพิ่มเติมในปีงบประมาณต่อๆ มา ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนที่ได้รับจากการจัดสรรจากรัฐบาล รวมทั้งสิ้น 1,200,000,000 บาท อีกทั้ง ผลการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้มีการปรับหลักเกณฑ์และวิธีการกู้ยืม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของข้าราชการครู กำหนดวงเงินกู้ยืมรายละไม่เกิน 200,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี ผ่อนชำระคืนภายใน 8 ปี หรือ 96 งวด เป็นการดำเนินงานร่วมกับ “ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร” (ธ.ก.ส.) ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 สำนักงาน กคส. ได้ดำเนินการปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้องรวมทั้งแนวทาง แนวปฏิบัติต่างๆ ในการดำเนินงานให้เหมาะสม สอดคล้องตามโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ ใน

⁷⁹ วิภาณีย์ อัจจาทร, “หนี้สินครูปัญหาท้าทายรัฐบาลทันท่วงที.” วารสารวิทยากร 95, 3 (มีนาคม 2540): 78.

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 ไม่มีการจัดสรรเงินให้ข้าราชการครูผู้ยืม แต่ได้ดำเนินการชี้แจงและชักจูงความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 กระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู มีนโยบายที่จะช่วยเหลือข้าราชการครูกลุ่มใหญ่ จึงมีมติให้จัดสรรเงินทุนหมุนเวียนให้ข้าราชการครูผู้ยืมตามหลักเกณฑ์ใหม่ วงเงินกู้ยืมรายละไม่เกิน 200,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.5 ต่อปี ผ่อนชำระคืนภายใน 1 ปี (12 งวด) และปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ได้ดำเนินการปรับปรุงระเบียบบริหารเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูอีกครั้งหนึ่ง และไม่มีการจัดสรรเงินหมุนเวียนให้ข้าราชการครูผู้ยืม อีกทั้ง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 ได้ดำเนินการจัดสรรเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 โดยมีวงเงินให้ครูผู้ยืมรายละไม่เกิน 200,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี ผ่อนชำระคืนภายใน 8 ปี (96 งวด) โดยดำเนินงานกับ ธ.ก.ส. มีข้าราชการครูผู้ยืม จำนวน 2,477 ราย เป็นเงินจำนวน 407,117,715 บาท ส่วนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 ได้ขออนุมัติประมาณการรายจ่ายเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู โดยขออนุมัติวงเงินจัดสรรให้ข้าราชการครูได้ผู้ยืมจำนวน 500,000,000 บาท

อีกทั้ง ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขข้าราชการครูส่วนใหญ่มีหนี้สินมาก เนื่องจากมีรายจ่ายมาก ทั้งรายจ่ายส่วนตัว ครอบครัว และรายจ่ายเพื่อสังคม รวมทั้งรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นตามภาวะทางเศรษฐกิจ โดยวงเงินกู้รายละไม่เกิน 200,000 บาท ค่อนข้างน้อยและไม่เพียงพอ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลมีน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการและจำนวนหนี้สินของข้าราชการครูทั่วประเทศ และหน่วยงานต้นสังกัด (ส่วนราชการและสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษา) ไม่ทำหน้าที่ในการหักเงินเดือนข้าราชการครู เพื่อชำระหนี้โดยเคร่งครัด ทำให้เกิดมีหนี้ค้างชำระหนี้บางส่วนผู้ยืมบางรายขาดความรับผิดชอบในการชำระหนี้ และมีการดำเนินคดีกับผู้ยืมบางรายที่ไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด หรือไม่ติดต่อเพื่อชำระหนี้ เป็นเหตุให้ต้องดำเนินการฟ้องคดี ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มสูงขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบางส่วน ยังขาดความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดที่จะต้องดูแลเรื่องสวัสดิการของข้าราชการครูในสังกัด โดยการบริหารจัดการฐานข้อมูลลูกหนี้ยังไม่มีระบบและรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ และ ธ.ก.ส. สาขาไม่ดำเนินการติดตามหนี้อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดหนี้ค้างชำระ อีกทั้งการติดตามการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 76 จังหวัด โดยการสุ่มจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 ของทุกจังหวัด จังหวัดละ 5 คน รวม 380 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 253 ฉบับ ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 97.60 เห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ตามโครงการ

เงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู เพราะสามารถช่วยเหลือบรรเทาและผ่อนคลายภาระหนี้สินลงได้ นอกจากนี้ ข้าราชการครูร้อยละ 85.40 เห็นว่า โครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูนี้ ควรให้บุคลากรทางการศึกษาได้กู้ยืมด้วย (ซึ่งการที่ให้บุคลากรทางการศึกษามีสิทธิกู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนได้นั้น จะต้องไปปรับปรุงแก้ไขระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการบริหารเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู) และจากการสำรวจพบว่า วงเงินที่ให้ครูกู้ยืมเพื่อให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 82.20 เปอร์เซ็นต์ เห็นว่า ควรกำหนดเกณฑ์ให้กู้ยืมได้มากกว่า 200,000 บาท และผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 100 เปอร์เซ็นต์ เห็นว่า กระทรวงศึกษาธิการควรดำเนินการโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูนี้ต่อไป⁸⁰

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครูได้มีระบุข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินแห่งชาติ สมาพันธ์ครู จากสัดส่วนของข้าราชการครูที่เป็นหนี้ต่อข้าราชการครูทั้งหมดนั้น ครูที่เป็นหนี้เสียถือว่ามีจำนวนไม่มาก จึงควรมีวิธีการแก้ไขโดยเจาะกลุ่มดังกล่าวนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาให้หนี้สินข้าราชการครูให้ตรงจุดต่อไปควรสำรวจและตรวจสอบข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบถึงการเป็นหนี้ของข้าราชการครูแต่ละราย และนำมาเป็นฐานข้อมูล เพื่อศึกษาหาแนวทางให้ชัดเจน และแก้ไขอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจต่อผู้กู้โดยการจับอบรม เพื่อก่อให้เกิดวินัยทางการเงิน ส่วนภาคเอกชนควรมีระบบเครือข่ายเครดิต เพื่อช่วยให้มีวินัยของการเป็นหนี้ ส่วนข้าราชการครูควรมีระบบเครือข่ายเครดิตเช่นเดียวกับภาคเอกชน เพื่อป้องกันการสร้างหนี้เกินความสามารถในการชำระหนี้หนี้สินข้าราชการครูควรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หนี้ที่สามารถแก้ไขได้ และหนี้ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ส่วนหนี้ที่สามารถแก้ไขได้นั้น ควรตั้งทีมที่ปรึกษาเพื่อหาแนวทางวางแผนการบริหารหนี้ พร้อมทั้งจัดอบรมเกี่ยวกับการแก้ไขหนี้ แล้วจึงไปแก้ไขหนี้ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งเป็นหนี้ที่เกิดจากนิสัยการสร้างหนี้ของข้าราชการครูกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น อีกทั้งนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสศ.) มีอำนาจหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตครูให้มีความรู้เรื่องการบริหารการเงินและการแก้ไขปัญหาหนี้สินที่มีประสิทธิภาพ มีกระบวนการตัดสินใจที่ถูกต้อง และรู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และป้องกันมิให้ครูมีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการนั้น มีข้าราชการครูสายครูผู้สอนเป็นหนี้ 65 เปอร์เซ็นต์ และสายผู้บริหารเป็นหนี้ 74 เปอร์เซ็นต์ โดยภาพรวมนั้น ครูส่วนใหญ่สามารถบริหารจัดการหนี้ได้ด้วยตนเอง แต่มีครูส่วนหนึ่งที่มีปัญหาหนี้สิน คือ เมื่อได้กู้ยืมไปแล้วไม่สามารถบริหาร

⁸⁰ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, สภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554), 11-12.

จัดการหนี้ได้แหล่งเงินกู้ที่สำคัญของข้าราชการครู ประกอบด้วย 6 แหล่ง ดังนี้ 1) สหกรณ์ออมทรัพย์ครู 2) ธนาคารต่างๆ 3) ญาติพี่น้อง 4) เพื่อน 5) นายทุน 6) ธ.ก.ส.อย่างไรก็ตาม มูลเหตุของการเป็นหนี้ มีเหตุปัจจัยประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อซื้อบ้านและที่ดิน 2) เพื่อการดำรงชีพประจำวัน 3) เพื่อซื้อรถยนต์ 4) เพื่อการศึกษา 5) เพื่อวัตถุประสงค์อื่น 6) เพื่อการลงทุน และ 7) เพื่อซื้อของมีค่าและแผนยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครู โดยหัวใจสำคัญของแผนยุทธศาสตร์ คือ การพัฒนาสำคัญกว่าการกู้เงิน ประกอบด้วย 1) สร้างวินัยทางการเงินและการดำรงชีพ 2) การปรับโครงสร้างหนี้ 3) การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น 4) พัฒนาวิชาชีพและการเพิ่มรายได้ 5) สร้างกลไกในการบริหารจัดการหนี้ และแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สิน ได้จัดตั้งโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูแนวใหม่ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ 1) จัดให้มีคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูในระดับกระทรวง 2) สร้างความร่วมมือกับธนาคารและสถาบันการเงินอีกหลายแห่ง 3) สร้างรายได้เสริมโดยไม่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอน 4) ลดภาระเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อ 5) จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) ยังจัดตั้งโครงการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้⁸¹

1. โครงการพัฒนาชีวิตครู เป็นโครงการที่ได้จัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและธนาคารออมสิน เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู ซึ่งครูสามารถเข้าร่วมโครงการตามความสมัครใจ มีการทำบันทึกความเข้าใจ 3 ฝ่าย ได้แก่ กลุ่มข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ และธนาคารออมสิน เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามาในการดำเนินงานตามแผนของโครงการนี้ โดยมีธนาคารออมสินเป็นหน่วยงานสนับสนุนด้านการเงิน

2. โครงการคลินิกการเงินครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดบริการให้คำปรึกษาทางการเงินโดยผู้เชี่ยวชาญ และจัดคลินิกการเงินเคลื่อนที่ เพื่อให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกับคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูในเขตพื้นที่การศึกษา

3. โครงการเงินกู้ ชพค. เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับธนาคารกรุงไทย ซึ่งทางธนาคารได้กำหนดวงเงินให้สินเชื่อจำนวน 7,450 ล้านบาท ซึ่งผู้กู้จะส่งชำระคืนเฉพาะดอกเบี้ย ส่วนเงินต้นทาง สกสค. จะส่งไปชำระหนี้ให้กับทางธนาคาร เมื่อครูผู้กู้ถึงแก่กรรม นอกจากนี้ สกสค. ได้จัดพิมพ์หนังสือ “ครบเครื่องเรื่องแก้หนี้ครู” และ “ชีวิตที่มีความสุขของครูกับเงิน” เพื่อแจกจ่ายให้กับครูนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ด้วยตนเอง

⁸¹ วรากรณ์ สามโกเศศ, การแก้ปัญหานี้สินครู, เข้าถึงเมื่อ 20 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/websm/newsapr07>

อีกทั้ง กระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแก้ไขปัญหานี้สินแห่งชาติสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ 1) ควรมีการปรับโครงสร้างเกี่ยวกับค่าตอบแทนของครูให้มีความเหมาะสมกับสถานะทางเศรษฐกิจ 2) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งราชการและเอกชน ในการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหานี้สินของครู 3) ให้มีหน่วยงานระดับพื้นที่การศึกษาและระดับเขตในการแก้ไขปัญหานี้สิน 4) ควรมีการประสานด้านงบประมาณระหว่างผู้บริหารของ สกสศ. ผู้ว่าราชการจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในแต่ละจังหวัด เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหานี้สินของครู และควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตให้มีความสอดคล้องกับภาวะการณปัจจุบัน

อีกทั้ง นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครของปัญหานี้สินของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร มีสถาบันการเงินที่ให้ความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือครู 3 สถาบัน ได้แก่ 1) สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการกู้ยืม ดังนี้ 1.1) กู้สามัญสามารถกู้ได้ในวงเงินไม่เกิน 20 – 35 เท่า ของเงินเดือน 1.2) กู้ฉุกเฉิน วงเงินไม่เกิน 20,000 บาท และผ่อนชำระคืนภายใน 6 เดือน และแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ใช้ระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ครู กรุงเทพมหานคร ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับนี้สิน 3) ส่งเสริมสวัสดิการด้านบ้านพักครูและทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับสถาบันการเงิน เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย 4) ส่งเสริมด้านการพัฒนาครู โดยการสนับสนุนเรื่องการทำวิทยฐานะ และการให้ทุนการศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มคุณวุฒิทางการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแก้ไขปัญหานี้สินแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ 1) ควรส่งเสริมสนับสนุนในการทำวิทยฐานะของครู 2) จัดอบรมเรื่องการทำวิทยฐานะให้กับครู และ 3) ปรับแนวทางในการพิจารณาวิทยฐานะของครูให้เป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ เนื่องจากปัจจุบันเกณฑ์ในการตัดสินวิทยฐานะมีความแตกต่างกันมากในแต่ละพื้นที่

แบบจำลองแผนยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการ⁸² ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อลดอิทธิพลปัญหานี้สินที่ทำให้ประสิทธิภาพการทำงาน และความศรัทธาในอาชีพครู อาจกล่าวได้ว่า ภาวะหนี้สินที่มีปริมาณมากเกินความสามารถในการชำระดอกเบี้ยและเงินต้นได้นั้น ส่งผลกระทบต่อ (1) คุณภาพการศึกษา (2) การพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ และ (3) การพัฒนาประเทศทุกๆ ด้าน รัฐบาลหลายสมัยกับกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการสำรวจจำนวนหนี้สินของครูหลายครั้ง และมีโครงการต่างๆ เพื่อบรรเทาหนี้สินครู แต่ยังไม่บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายได้ ในขณะที่เดียวกันหนี้สินของครูกลับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นรัฐบาล

⁸² กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครูของกระทรวงศึกษาธิการ (กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารหนี้, 2554), 16.

นายกิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2554 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหานี้สนครุ ได้แก่ (1) โดยการพักชำระหนี้ และ (2) โดยการปรับโครงสร้างหนี้ตามนโยบายเพื่อเป็นการขับเคลื่อนนโยบายการแก้ไขปัญหานี้สนครุและบุคลากรทางการศึกษาให้เบ็ดเสร็จครบวงจรอย่างยั่งยืน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหานี้สนครุและบุคลากรทางการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (1) วิสัยทัศน์ (2) พันธกิจ (3) เป้าหมาย และ (4) แผนการแก้ไขปัญหานี้สนครุและบุคลากรทางการศึกษา ให้ดำเนินการเสร็จสิ้นภายในระยะ 4 ปี ตั้งแต่ ปี 2555 ถึงปี 2559 ดังนี้

วิสัยทัศน์ ระบุว่า ภายในปี 2559 ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนจะได้รับการพัฒนาวิชาชีพ และการบริหารจัดการเงิน ผู้มีหนี้สามารถปลดภาระหนี้สินได้อย่างถาวรและมีความสุข ผู้ไม่มีหนี้สินสามารถป้องกันการก่อหนี้สิน จะทำให้มีความมั่นคง และมีคุณภาพที่ดี สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

พันธกิจ ระบุว่า 1) ดำเนินการแก้ไขปัญหานี้สนครุและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยเน้นเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อแก้ไขปัญหานี้สนครุได้ผลเป็นรูปธรรม 2) ส่งเสริมสนับสนุนและกำหนดมาตรการ พร้อมทั้งแนวทางการป้องกันปัญหานี้สนครุให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 3) ส่งเสริม และสนับสนุน การพัฒนาวิชาชีพครู ด้วยการพัฒนาตนเองและกลุ่ม จัดสวัสดิการเพื่อเพิ่มรายได้ ตลอดจนยกย่อง และผดุงเกียรติของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สามารถแก้ปัญหานี้สนครุและเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต 4) สร้างมาตรการและกลไก ในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการหนี้สิน และสนับสนุนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย ระบุว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีหนี้สินทั้งในและนอกระบบจำนวน 350,000 คน หรือประมาณอัตราร้อยละ 60 ของจำนวนทั้งหมด สามารถปลดหนี้สินได้ภายในระยะเวลา 4 ปี แผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหานี้สนครุ พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559 เพื่อให้การแก้ไขปัญหานี้สนครุของครูและบุคลากรทางการศึกษา บรรลุตามพันธกิจและเป้าหมายที่วางไว้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างวินัยทางการเงินและแบบแผนการดำรงชีวิต เงื่อนไขที่สำคัญในการแก้ไขปัญหานี้สนครุและการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ การสร้างวินัยทางการเงินและแบบแผนการดำรงชีวิต ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมั่นคงเพื่อจะแก้ไขปัญหานี้สนครุ พร้อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การวางแผนการเงินที่ดี การบริหารจัดการเงิน การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น การสร้างรายได้เพิ่ม เช่น ผลงานวิชาชีพ การผลิตงานตามอาชีพ กำหนดค่าสอนเกิน 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ การรับภาระหน้าที่สอนสองชั้น สวัสดิการอื่นที่จำเป็นที่ควรจัดให้กับการออมทรัพย์

แผนยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับโครงสร้างหนี้ ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินให้ได้ผล จึงจำเป็นต้องดูแลครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีรายได้เหลืออย่างน้อยด้วยอัตราร้อยละ 40 ของเงินเดือน โดยยึดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. การรวบหนี้สินไว้ที่สถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว เพื่อให้เกิดความสะดวกในการบริหารจัดการหนี้สิน ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2. ขยายเวลาชำระหนี้สิน เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีรายได้เหลือมากขึ้น

3. ลดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 2 หรือ MLR – 2 โดยกำหนดเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

3.1 รัฐบาลสนับสนุนการจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำประเภท Soft Loan ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ในอัตรดอกเบี้ยของ MLR – 1

3.2 รัฐบาลสนับสนุนการจัดตั้งงบประมาณช่วยเหลือเรื่องอัตราดอกเบี้ยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในอัตราร้อยละ 1 ต่อปี

3.3 พักชำระดอกเบี้ย หรือการปลดหนี้สิน สำหรับกรณีมีเหตุอันวิสัย

แผนยุทธศาสตร์ที่ 3 การลดรายจ่าย สำหรับปัญหาหนี้สินที่เกิดจากสภาพรายจ่ายสูงกว่ารายได้นั้น การแก้ไขปัญหาหนี้สินจะต้องช่วยครูและบุคลากรทางการศึกษา ลดค่าใช้จ่ายลง โดยการจัดทำบัญชีครัวเรือน สนับสนุนให้ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่จำเป็น เช่น สิทธิเบิกค่าเช่าบ้าน สวัสดิการบ้านครู ครูคืนถิ่น คุปองวิชาการ ทุนการศึกษา จัดทำบัตรเดบิตการ์ด หรือสินค้าราคาถูก

แผนยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาวิชาชีพและเพิ่มรายได้ ภาระที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรับผิดชอบต่อ ประกอบด้วย 1) ครอบครัว 2) การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และ 3) บทบาทในสังคม การลดค่าใช้จ่ายเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการที่จะเพิ่มรายได้ได้อย่างยั่งยืนในวิชาชีพ เช่น

1. การพัฒนาครูให้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และการเลื่อนวิทยฐานะของครู คือ การสร้างผลงานวิชาการ

2. ส่งเสริมให้ครูผลิตงานตามหน้าที่ OTOP วิชาการ เช่น สื่อนวัตกรรม การเขียนหนังสือหรือตำราต่างๆ

3. จัดงบประมาณเพื่อจ่ายค่าสอนเกิน 18 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ อย่างน้อยชั่วโมงละ 50 บาท โดยจัดทำหลักเกณฑ์ระเบียบที่สามารถเบิกได้

4. ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในถิ่นทุรกันดาร ท้องที่เสี่ยงภัยความยุ่งยากลำบากในการปฏิบัติงาน จัดทำหลักเกณฑ์เงินค่าตอบแทนพิเศษช่วยเหลือ

5. ครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบสอนเกิน 1 ชั้นเรียน จัดทำหลักเกณฑ์ค่าตอบแทนพิเศษช่วยเหลือ

6. จัดงบประมาณเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาให้มากขึ้นอย่างทั่วถึง

7. ส่งเสริมในการพัฒนาอาชีพเสริมที่ไม่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอน

แผนยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างมาตรการและกลไกในการบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ผ่านมายังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากกระบวนการกำหนดมาตรการยังไม่ได้ชัดเจน ชัดเจน ได้แก่

1. การตรวจสอบภาระหนี้สินของผู้เข้าร่วมโครงการอย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน มีการควบคุม กำกับดูแล และรับรองจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับ และการรับรองจากเจ้าหน้าที่ หรือสถาบันการเงิน รวมถึงเครดิตบูโร
2. การจัดทำข้อมูลหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการอย่างถูกต้อง และจะต้องสร้างมาตรการไม่ให้ก่อหนี้ขึ้นอีก เมื่อเข้าร่วมโครงการ
3. การบังคับเข้าร่วมโครงการพัฒนาชีวิตตามยุทธศาสตร์ การสร้างวินัยทางการเงิน แผนการดำรงชีพ และการลดรายจ่ายอย่างจริงจัง
4. การตั้งคณะกรรมการ หน่วยงาน ผู้บังคับบัญชาครู สถาบันการเงิน ครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการต้องสร้างกลไกดำเนินงานอย่างจริงจัง อย่างเป็นระบบ และมีมาตรการ ลงโทษ

อย่างไรก็ตาม วรเทพ ไวกงวิโรจน์⁸³ แสดงความคิดเห็นว่า ความล้มเหลวที่เกิดจาก แนวทางยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ผ่านมา นั้น กระทรวงศึกษาธิการกำลังดำเนินการไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสม และคงจะแก้ไขปัญหาหนี้สินครู ไม่ได้ตามเป้าหมาย เพราะยังขาดปัจจัยที่สำคัญ 7 ประการ ได้แก่

1. การคิดจะบรรเทาปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยการสร้างหนี้เพิ่มหรือ เปลี่ยนเจ้าหน้าที่ ไม่ใช่วิธีแก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างแน่นอน เพราะหนี้ต้องล้างด้วยการลดและเลิกการสร้างหนี้ ใหม่ ไม่ว่าจะกับใครทั้งสิ้น
2. กระทรวงศึกษาธิการได้เคยแก้ไขปัญหาหนี้สินครูโดยวิธีผ่านธนาคารออมสินมาแล้ว อย่างน้อย 2-3 ครั้ง แต่ก็ประสบความล้มเหลว และในขณะเดียวกัน หนี้สินครูต่อหัวต่อคนกลับเพิ่ม สูงขึ้นไปอีก แล้วกระทรวงศึกษาธิการ ก็ยังไม่มีแนวคิดใหม่ยังคงใช้แนวทางเดิมที่ไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ พลิกกลับมาใช้อีก
3. การให้กู้เงินโดยใช้ทรัพย์สินค้ำประกันในวงเงินถึง 2 ล้านบาท ทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา จะไปเอาทรัพย์สินที่ใดมาเป็นหลักทรัพย์สินค้ำประกัน และจะมีครูกี่คนที่มีทรัพย์สินมากกว่า 2 ล้านบาท มาวางค้ำประกันหนี้ ซึ่งเป็นการแก้ไขที่ไม่ตรงจุดปัญหา แต่กลับสร้างปัญหาเพิ่มเติม

⁸³ วรเทพ ไวกงวิโรจน์, แก้ปัญหาหนี้สินครู เกาไม่ถูกที่คัน, เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.kroobannok.com/blog/8949>.

4. อัตราดอกเบี้ยกำหนดเบื้องต้นที่อัตราร้อยละ 6.25 ต่อปี ก็มีใช้อัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยเฉพาะในกรณีที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน เพราะสหกรณ์ออมทรัพย์หลายแห่งก็มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำกว่านี้ รวมทั้งมีเงินเฉลี่ยคืนประจำปีให้อีกด้วย (แม้ทางการจะแก้ไขว่าจะลดดอกเบี้ยให้ 1% ก็ต้องในกรณีที่ชำระหนี้ครบแล้วซึ่งเป็นเรื่องเกิดทีหลัง)

5. ทางราชการทราบหรือไม่ว่า จะมีครูกี่คนที่กู้เงิน 2 ล้านบาท แล้วผ่อนชำระได้โดยไม่เดือดร้อนต่อการครองชีพ เพราะครูมักมีรายได้ทางเดียวจากเงินเดือนเท่านั้น ซึ่งจะกลายเป็นหนี้ตลอดชีวิตเพื่อหวังเงินก้อนสุดท้ายตอนเกษียณอายุราชการเพื่อชำระหนี้ และไม่มีหลักประกันแน่นอนที่จะเป็นจริงได้สมบูรณ์ในอนาคต

6. การจะจำกัดมิให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนใหม่เป็นเรื่องพันวิสัย เพราะไม่มีกลไกใดจะควบคุมได้ การรुकืบของบัตรเครดิต การเจาะแนวของกลุ่ม Non-Bank การขยายวงเล็บของฉลวมเงินกู้ในระบบ การหลอกล่อของสินค้าผ่อนส่ง ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้จินตนาการของทางที่จะควบคุมการก่อหนี้มีแต่ทางเป็นหมัน สิ่งนี้คือการดำเนินงานที่ไม่ใช่กับบริหารมีอาชีพทางการเงิน

7. ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องเตรียมการสอน จะต้องเพิ่มวุฒิภาวะ จะต้องทำผลงานวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง แล้วจะเอาเวลาไปฝึกอาชีพแม้ฝึกอาชีพทำสินค้าได้อย่างไร ปัญหาการตลาดใครจะช่วยหากขายของไม่ได้ ขาดทุนเกิดขึ้นซ้ำซ้อน ใครจะแก้ไขปัญหา สรุปรูและบุคลากรทางการศึกษายังต้องตกอยู่ใน “วงจหนี้สิน” ไม่สิ้นสุด

นอกจากนี้ วรเทพ ไวกงวิโรจน์ ยังแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในเชิงสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา ถ้าจะให้ค่อยบรรเทาลงไปจะต้องใช้แนวทางของสหกรณ์ และหากภาครัฐจะอุดหนุนเรื่องเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ก็ควรจะผ่านองค์กรของสหกรณ์ไม่ใช่ธนาคาร แต่ความจริงเรื่องนี้ไม่ควรแก้ไขโดยการเพิ่มเงินให้กู้ยืมอย่างที่กล่าวมาแต่ต้นเพราะปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดจากเหตุเพียง 3 ประการ คือ

1. ค่านิยมของครูและบุคลากรทางการศึกษาเองที่ใช้เงินมากกว่ารายได้ แข่งขันกันมีมากกว่าแข่งขันกันหา เพราะครูยังไม่ยอมรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าถึงแหล่งเงินง่ายเกินไป เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมักปล่อยเงินกู้ไร้หลักทรัพย์ค้ำประกัน (Clean Loan) ในอัตราที่สูงมาก (บางแห่ง 1 ล้าน 6 แสนบาท) และผ่อนชำระถึง 10 ปี

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เคยมีความรู้ในด้านการจัดการบริหารเงินส่วนบุคคล (Personal Finance Management) จึงถือหลักแต่เพียงกู้เงินทุกครั้งที่เงินไม่พอใช้จ่าย แต่ไม่เคยวิเคราะห์ความจำเป็นของการใช้จ่ายเลยก่อนที่จะก่อหนี้ ซึ่งเป็นไปตามหลักทฤษฎีบริโภคนิยม

หนทางที่กระทรวงศึกษาธิการคิดจะแก้ไขหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น เป็นแนวทางที่แก้ไขไม่ตรงจุด "เกาไม่ถูกที่คัน" จึงขอที่กระทรวงศึกษาธิการจะคิดหาทางใหม่ให้รัดกุมขึ้น โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ในการจัดระเบียบการใช้จ่ายเงิน นำระบบสหกรณ์มาเป็นตัวนำด้วยหลักปรัชญาของสหกรณ์อย่างแท้จริง จัดระเบียบผู้บริหารในสหกรณ์ออมทรัพย์ครูให้มีคุณภาพ และความรู้ความสามารถ ยุติการสร้างหนี้สิน ขณะเดียวกันก็วางแผนลดหนี้ (โดยหลักสหกรณ์) ตามลำดับให้สหกรณ์ครูทุกสหกรณ์จัดให้มี Clinic การแก้ไขหนี้ให้สมาชิก หากเรารู้จักระบบสหกรณ์ดีกว่านี้ ใช้หลักปรัชญาสหกรณ์ให้ถูกต้อง อีกทั้งใช้องค์กรทางสหกรณ์เป็นเครื่องมือในการคิดอ่านแก้ไขปัญหาแล้ว เชื่อแน่ว่า ในไม่ช้าปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา ก็จะไม่เป็นภูเขาทับอกคุดเดียว กับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ดาว นามบัณฑิต ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพหนี้สิน และความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู พบว่า สาเหตุการเกิดหนี้สินของข้าราชการครู เนื่องจากสาเหตุ 3 ข้อตามลำดับ ดังนี้ คือ 1) ซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย 2) นำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน 3) นำไปซื้อหรือผ่อนรถกระบะ ความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สิน หลักการที่ 1 หลักการทั่วไปของการจัดตั้งเงินทุนหมุนเวียน ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเฉลี่ยในระดับ "เห็นด้วยมาก" ยกเว้นข้อ 6 ผู้มีสิทธิ์กู้เป็นผู้ที่มีหนี้ต้องชำระตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล และข้อ 7 ผู้มีสิทธิ์กู้เป็นผู้ที่ปรากฏตามหลักฐานการจ่ายเงินเดือนว่า ภายหลังหักเงินเดือนชำระหนี้แล้ว ไม่มีเงินคงเหลืออยู่เลย ข้าราชการครู มีความคิดเห็นเฉลี่ย อยู่ในระดับ "ไม่แน่ใจ" หลักการที่ 2 ว่าด้วยการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ข้าราชการครู มีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับ "เห็นด้วยมาก" ในทุกหัวข้อ หลักการที่ 3 ว่าด้วยการเพิ่มรายได้ให้กับข้าราชการครู ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับ "เห็นด้วยมาก" ยกเว้นข้อ 1 ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนมีจำนวนคาบสอนเกินเกณฑ์ ที่คณะกรรมการข้าราชการครูกำหนดควรได้รับค่าตอบแทนและข้อ 7 ปรับเงินเดือนข้าราชการครูให้สูงขึ้น โดยให้สอดคล้องกับตำแหน่งและหน้าที่ ระดับความเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับ "เห็นด้วยอย่างมาก" หลักการที่ 4 ว่าด้วยการลดรายจ่าย ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับ "เห็นด้วยมาก" ยกเว้นข้อ 8 ส่งเสริมให้ข้าราชการครูพึ่งตนเอง ความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับ "เห็นด้วยอย่างมาก" หลักการที่ 5 ว่าด้วยความคาดหวังในความสำเร็จในการแก้ไขหนี้สิน ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับ "เห็นด้วยมาก" ยกเว้นข้อ 1 เงินทุนหมุนเวียนที่อนุมัติให้กู้ไปแล้ว 2 ครั้งสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูในภาพรวมได้ ความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับ "ไม่แน่ใจ" 4) ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูที่สำคัญมีดังนี้ (1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรมีนโยบายการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูอย่างต่อเนื่อง (2) เงินทุนหมุนเวียนควร

มีหลักการบริหารที่สามารถช่วยเหลือข้าราชการครูที่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย (3) การแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียนควรเป็นไปด้วยความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ (4) กระทรวงศึกษาธิการควรจัดสวัสดิการให้กับข้าราชการครูมากขึ้น (5) ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาความเหมาะสมในการก่องหนี่ของข้าราชการครู (6) ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ข้าราชการครูมีรายได้เพิ่มขึ้น (7) ข้าราชการครูควรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้จ่ายโดยมีการวางแผนการใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์ และเหมาะสมกับรายได้ของตนเอง (8) ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูควรยึดคือหลักการพึ่งตนเอง (9) ข้าราชการครูควรปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน⁸⁴

บุญชู ไตรรัตน์รังษี ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะคิดต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชนในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับเพศต่างกันจะมีหนี้สินไม่แตกต่างกัน และ ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีหนี้สินไม่แตกต่างกัน⁸⁵

สำรวม จงเจริญ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544 พบว่าวิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหของครูได้ตามข้อเสนอแนะของข้าราชการครู คือ จัดสวัสดิการให้ เพิ่มอัตราเงินเดือนขึ้นให้เทียบเท่ากับเอกชน และจัดหาแหล่งเงินกู้ให้ผ่อนชำระยาวและผ่อนชำระต่ำ⁸⁶

วนิดา วิเศษภูวรากร⁸⁷ ได้ศึกษา ภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556: กรณีศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ภายหลังจากดำเนินนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 ภาระหนี้สินของข้าราชการเปลี่ยนแปลงไป โดยข้าราชการส่วนใหญ่ที่มีภาระหนี้สินเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 58.8 ในขณะที่ข้าราชการที่มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 32.2 และข้าราชการที่มีภาระหนี้สินลดลง มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 9.0 ซึ่งผลการศึกษาปัจจัยที่มี

⁸⁴ ดาว นามบัณฑิต, “การศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542), บทคัดย่อ.

⁸⁵ บุญชู ไตรรัตน์รังษี, “ทักษะคิดต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชนในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539), บทคัดย่อ.

⁸⁶ สำรวม จงเจริญ, “การศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544” วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 43, 1 (2546): 187-212.

⁸⁷ วนิดา วิเศษภูวรากร, “ภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือนพ.ศ. 2556: กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” Veridian E-Journal, Silpakorn University. ฉบับภาษาไทยสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ 8, 1 (2558) : 515.

ผลต่อภาระหนี้สินของข้าราชการ พบว่า 1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทข้าราชการ 2) ปัจจัยด้านครัวเรือน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และ 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานที่ปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการ

รัชนิกร วงศ์จันทร์ กล่าวถึงการก่อหนี้เพื่อการบริโภคว่า จะช่วยให้บุคคลสามารถซื้อสินค้าหรือบริการที่มีราคาสูงเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอนาน ดังนั้น การก่อหนี้จะช่วยทำให้สามารถซื้อสิ่งจำเป็นดังกล่าวได้เร็วขึ้น เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุคคลให้ดีขึ้น การก่อหนี้เพื่อการลงทุน ข้าราชการให้ความสำคัญกับการลงทุนในด้านการศึกษาของตนเองและบุคคลในครัวเรือนมากที่สุด รองลงมา คือ การซื้อสังหาริมทรัพย์/อสังหาริมทรัพย์เพื่อเก็งกำไร และการลงทุนประกอบธุรกิจ ตามลำดับ โดยมีเป้าหมายหลักในการสร้างความมั่งคั่ง มั่นคงให้กับชีวิตของบุคคลและครอบครัว นอกจากนี้ การก่อหนี้เพื่อการลงทุนยังเป็นการนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมไปสร้างผลตอบแทนที่สูงกว่า ข้าราชการยังมีเหตุผลและความจำเป็นในการก่อหนี้ คือ 1) การใช้จ่ายบริโภคหรือการบริโภคในครัวเรือน 2) ความต้องการหรือช่องทางในการนำเงินที่ได้รับจากการกู้ยืมไปหาผลตอบแทนที่สูงกว่า 3) ความต้องการใช้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน และ 4) ได้รับความสะดวกจากบริการสินเชื่อ เช่น บัตรเครดิต/บัตรกดเงินสด ข้าราชการก็จะพร้อมที่จะก่อหนี้จนกระทั่งข้าราชการมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายดังกล่าวหรือไม่มีความต้องการก่อหนี้ดังกล่าวแล้ว⁸⁸

ศิริวรรณ คงศิลา ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ภาวะหนี้สินของข้าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน ทวีวัฒนา และบางกอกน้อย ทั้งนี้ ข้าราชการที่มีภาระรับผิดชอบค่าใช้จ่ายครัวเรือนทั้งในกรณีที่ได้รับผิดชอบบางส่วนหรือรับผิดชอบทั้งหมด มีหนี้สินในสัดส่วนที่มากกว่าข้าราชการมีบุคคลอื่นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายครัวเรือนทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าข้าราชการที่มีภาระต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายครัวเรือน มีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่าข้าราชการที่ไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายครัวเรือนสถานที่ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการ⁸⁹

สมมาตุ มหารักษ์ ได้ศึกษาภาระหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาปี 2545 พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยที่เพศต่างกันมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน บุคลากรมหาวิทยาลัยที่อายุต่างก็มีจำนวนหนี้สินปัจจุบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 การทดสอบภาวะหนี้สินของบุคลากรที่มีอายุ 30-39 ปี และอายุ 40-49 ปี อายุ 30-39 ปีแตกต่างจากอายุต่ำกว่า 30 ปี อายุ 40-49 ปี แตกต่าง

⁸⁸ รัชนิกร วงศ์จันทร์, การบริหารการเงินส่วนบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2555), 17.

⁸⁹ ศิริวรรณ คงศิลา, “ภาวะหนี้สินของข้าราชการกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาข้าราชการกรุงเทพมหานครสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน ทวีวัฒนา และบางกอกน้อย” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), บทคัดย่อ.

จากอายุต่ำกว่า 30 ปี บุคลากรมหาวิทยาลัยที่มีรายได้ต่างกันมีภาวะหนี้สินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีรายได้ 10,000-20,000 บาทมีภาวะหนี้สูงที่สุด ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทมีภาวะหนี้สินต่ำที่สุด บุคลากรมหาวิทยาลัยที่ประเภทต่างกันมีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน⁹⁰

นุกูล ตรีเจริญ ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน ทั้งนี้ สัดส่วนของจำนวน ข้าราชการที่มีสถานภาพสมรสและมีหนี้สินมากกว่าสัดส่วนของจำนวนข้าราชการซึ่งมีสถานะโสดและอื่นๆ ที่มีหนี้สิน แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการที่มีสถานภาพสมรสมีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่าข้าราชการซึ่งมีสถานะอื่นๆ⁹¹

สุลักษณ์ เสงี่ยมลักษณ์ ได้ศึกษาภาวะการมีหนี้สินและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของ ข้าราชการตำรวจน้ำ ทั้งนี้ สัดส่วนของจำนวนข้าราชการที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าและมีหนี้สิน มากกว่าสัดส่วนของจำนวนข้าราชการซึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า และมีหนี้สิน แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่าข้าราชการซึ่งมีระดับการศึกษาสูงกว่า⁹²

จินตกานต์ คงเดชาชาญ⁹³ ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานครูเทศบาล ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานครูเทศบาลในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ยกเว้นด้านการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรมอยู่ในระดับปานกลาง 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานครูเทศบาลในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครปฐม ตามทัศนะของพนักงาน ครูเทศบาลโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรวรรณ หลุขภูเกรัมย์ ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะหนี้สินของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขตการปกครองเขตคลองเตย พบว่า

⁹⁰ สมมาตุ มหารักษ์, “ภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545” วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 16, 1 (มิถุนายน-ตุลาคม 2547): 107-116.

⁹¹ นุกูล ตรีเจริญ, “ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน” (งานวิจัยวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548), บทคัดย่อ.

⁹² สุลักษณ์ เสงี่ยมลักษณ์, “ภาวะการมีหนี้สินและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการ ตำรวจน้ำ” (สารนิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2554), บทคัดย่อ.

⁹³ จินตกานต์ คงเดชาชาญ, “คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานครูเทศบาลในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม” วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร 3, 2 (มกราคม-มิถุนายน 2556): 24-32.

สาเหตุที่ทำให้เกิดภาระหนี้สินส่วนใหญ่เป็นสาเหตุรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 42 สำหรับวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเป็นวัตถุประสงค์เพื่อใช้หมุนเวียนในชีวิตประจำวันร้อยละ 32 เพื่อใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ต่อเติมที่อยู่อาศัย ร้อยละ 27 เพื่อใช้ในการศึกษาต่อของตนเองและของบุตร ร้อยละ 14 การศึกษาถึงปัจจัยอายุ ระดับรายได้ และระดับตำแหน่ง พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁹⁴

ทิพพาศรี อินทะกุล ได้ศึกษา มูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ทั้งนี้ สัดส่วนของจำนวนข้าราชการเพศชายที่มีหนี้สิน มากกว่าสัดส่วนของจำนวนข้าราชการเพศหญิงที่มีหนี้สิน แสดงให้เห็นว่าข้าราชการเพศชายมีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่าข้าราชการเพศหญิง⁹⁵

นันทรัตน์ จิโรภาส ได้ศึกษาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา พบว่า ข้าราชการครูมีหนี้สินมากกว่า 1,000,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 34.8 โดยกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ร้อยละ 39.1 และผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 42.5 แต่ข้าราชการครูส่วนใหญ่ยังมีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย ร้อยละ 66 ด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สิน พบว่า การเล่นพนันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สิน อย่างมีนัยสำคัญ การผ่อนชำระบ้านพัก จำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะ การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินอย่างมีนัยสำคัญ⁹⁶

กันต์ อินทวงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ ข้าราชการครูมีสินทรัพย์

⁹⁴ วรวรรณ หลุขฎีเกรียง, ภาวะหนี้สินของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขตการปกครองเขตคลองเตย, เข้าถึงเมื่อ 29 มิถุนายน 2556, เข้าถึงได้จาก http://econ.swu.ac.th/Portals/49/research/research/55/55_1.pdf

⁹⁵ ทิพพาศรี อินทะกุล, “การศึกษามูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2547), บทคัดย่อ.

⁹⁶ นันทรัตน์ จิโรภาส, “ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2552), บทคัดย่อ.

ประเภทยานพาหนะได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ คิดเป็น ร้อยละ 85.5 สินทรัพย์ประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านและเครื่องอำนวยความสะดวก ได้แก่ โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า วิทยุ เทป เครื่องเล่น เครื่องปรับอากาศ คิดเป็นร้อยละ 75.5 ส่วนสินทรัพย์ประเภทอสังหาริมทรัพย์ได้แก่ บ้าน ที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 63 รวมแล้วข้าราชการครูมีทรัพย์สินส่วนใหญ่ คิดเป็น ร้อยละ 75.5 ซึ่งหลายรายการจากการจำแนกทรัพย์สินที่ต้องผ่อนส่งในแต่ละเดือนระบุว่าที่มีพระกัณฐ์เงินและเช่าซื้อ มูลเหตุและสภาวะหนี้สิน พบว่าข้าราชการครูเริ่มมีหนี้สินหลังจากเข้ารับราชการ คิดเป็น ร้อยละ 68.5 และมีสาเหตุการเกิดหนี้สิน เนื่องมาจากสาเหตุ 3 ข้อตามลำดับดังนี้ คือ (1) ซื้อหรือผ่อนรถยนต์หรือจักรยานยนต์ (2) การนำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน (3) ซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย และได้สรุปข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูที่สำคัญมีดังนี้ (1) กิจกรรมเพื่อสร้างค่านิยมให้กับข้าราชการครูให้มีความพอเพียงโดยการส่งเสริมการนำหลักแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้เพื่อปลูกฝังแนวคิดในการใช้ชีวิตประจำวัน (2) ควรมีการส่งเสริมให้ครูมีผลตอบแทนในวิชาชีพครูสูงขึ้นจากการทำตำแหน่งทางวิชาการ (3) มีการเลื่อนตำแหน่งและเงินเดือนให้สูงขึ้นตามตำแหน่งวิชาการและมีการพัฒนาวิชาชีพที่เป็นรายได้พิเศษ ให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจปัจจุบัน (4) ควรจัดให้มีการเจรจาประนอมหนี้และลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำลง (5) จัดหาเงินในการกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำและเพิ่มระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้ให้แก่ข้าราชการครู (6) ควรมีสวัสดิการเบิกค่าเล่าเรียนบุตรให้มากขึ้น (7) เพิ่มสวัสดิการที่อยู่อาศัยในการเช่าซื้อและ การกู้ซื้อเพื่อปลูกสร้างในอัตราดอกเบี้ยต่ำ (8) จัดกิจกรรม รมรงค์ทางด้านการศึกษา รื้อจึกประหยัด อยู่อย่างพอเพียงและพยายามลดค่าใช้จ่ายของครู โดย การเปลี่ยนความคิด (9) จัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมรายได้ให้ครอบครัวของครูเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น(10) พยายามลดแหล่งเงินกู้ในสถาบันอื่น ๆ ที่สามารถเข้ามามีบทบาทในการที่ให้ข้าราชการครูกู้เพิ่ม⁹⁷

เยาวพา คำฟู ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะหนี้สินของข้าราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า มี 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด คือ ความต้องการทางด้านสรีระค่านิยมทางเศรษฐกิจ และ ความต้องการทางด้านทางศักยภาพ ในการกู้ยืมเงินเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านสรีระ อาทิเช่น การซื้อ/เช่าที่อยู่อาศัย มากที่สุด รองลงมาคือ กู้มาเพื่อการนำไปลงทุนทำธุรกิจต่างๆ ที่จะทำให้มีรายรับเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากต้องการมีฐานะที่มั่นคง ซึ่งเป็นการตอบสนองค่านิยมทางเศรษฐกิจ อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการกู้ยืมเงิน คือ กู้เพื่อนำมาศึกษาต่อเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านทางศักยภาพ และเพื่อตอบสนองค่านิยมทางสังคม จากปัญหาที่พบสามารถจำแนกสาเหตุได้ 2 ด้าน คือ 1. ปัจจัยด้านการศึกษาต่อ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าข้าราชการในองค์การ

⁹⁷ กนต์ อินทวงศ์, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน, เข้าถึงเมื่อ 29 มิถุนายน 2556, เข้าถึงได้จาก

บริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ มีความคิดเห็นในการศึกษาต่อ ดังนี้ การศึกษาทำให้มีงานและมีรายได้เพิ่มขึ้น ทางเลือกในชีวิตมากขึ้นและการศึกษาทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งจากความคิดเห็นดังกล่าว สามารถวัดค่านิยมของบุคลากรในองค์กรว่าเห็นความสำคัญของการศึกษาและทางองค์กรควรให้การสนับสนุนทางเรื่องนี้ เนื่องจากในแง่ของบุคคลถือว่าเป็นการช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่ข้าราชการ ช่วยแบ่งเบาภาระหนี้สิน และในแง่ขององค์กรคือองค์กรจะได้รับผลประโยชน์ด้านการบริหารงาน เพราะมีบุคลากรในหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถที่จะมาพัฒนาระบบงานต่อไป 2. ปัจจัยด้านความต้องการพื้นฐาน คือการมีที่พักอาศัยและการมียานพาหนะ ซึ่งหากปัจจัยด้านนี้ไม่ได้รับการตอบสนองอาจมีผลกระทบต่อการทำงานและแรงจูงใจของตัวบุคคล⁹⁸

งานวิจัยต่างประเทศ

คริส (Chris) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหนี้ส่วนบุคคลกับระบบสุขภาพจิต ผลการศึกษา พบว่า จากเอกสารการสำรวจ จำนวน 39,333 ชุด ได้กลับมา จำนวน 39,283 ชุด ซึ่งมี 50 ชุดที่ไม่สมบูรณ์นั้น โดยการสัมภาษณ์ในกาใช้วิธีการเล่าเรื่องผ่านการรักษาในระยะยาวเพื่อควบคุมการป่วยทางจิตเวชหรือคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ มีปัจจัยของรายได้ ความมั่งคั่งซึ่งเป็นตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตที่ส่งผลต่อความยากจน ขณะที่การศึกษา ยังพบอีกว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีข้อจำกัด ไม่ว่าจะปัญหาหนี้ที่ทำให้เกิดสุขภาพจิต ตลอดจนข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการแสดงภาระหนี้นี้อาจนำไปสู่การพัฒนาของปัญหาสุขภาพจิต และการยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนนั้น การมีรายได้น้อยและความผิดปกตีส่งผลต่อสุขภาพทางจิต⁹⁹

แกเธอร์กู๊ด (Gathergood) ได้ศึกษาการควบคุมตัวเองโดยให้ความรู้ทางการเงินไม่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้ของผู้บริโภค ผลการวิจัย พบว่า การศึกษานี้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมตัวเองโดยให้ความรู้ทางการเงินไม่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้ของผู้บริโภคในสหราชอาณาจักร เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดการควบคุมตนเองและการไม่มีความรู้ทางการเงินที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกส่งผลต่อการไม่ชำระเงินของบัตรเครดิตของผู้บริโภค และจากรายงานภาระทางการเงินของผู้บริโภคมีปัญหานี้ที่มากเกินไปกว่ารายได้ ดังนั้น ผู้บริโภคที่มีปัญหาการควบคุมตนเองมีแนวโน้มในการใช้จ่ายสูง เช่น บัตรเก็บและสินเชื่อบุคคล นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้บริโภคที่มีปัญหาการควบคุมตัวเองมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาด้านรายได้ไม่พอต่อการใช้จ่ายหนี้จะถูกปฏิเสธเครดิตและค่าใช้จ่ายที่ไม่คาดฝันต่างๆ นั้น

⁹⁸ เยาวพา คำฟู, “ภาวะหนี้สินของข้าราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2559), บทคัดย่อ.

⁹⁹ Chris Fitch, Sarah Hamilton, Paul Bassett, Ryan Davey, “The relationship between personal debt and mental health: a systematic review,” *Mental Health Review Journal* 16, 4 (2011): 153-166.

ส่งผลต่อการขาดการควบคุมตนเอง และความเสี่ยงต่อปัญหาหนี้ และรายละเอียดที่มากที่สุดที่พบ ปัญหาการขาดการควบคุมตนเองในการทางการเงินมีปัญหามากกว่าการไม่รู้เข้าใจทางการเงินส่งผลต่อปัญหาหนี้¹⁰⁰

ลินนา (Linna) ได้ศึกษาการล้มละลายของผู้บริโภคมีความเชื่อมโยงระหว่างการเริ่มต้นใหม่ของการรวมหนี้จากสถาบันการเงินและการเข้าถึงปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ผลการศึกษา พบว่าคำว่า 'เริ่มต้นใหม่' ใช้กันอย่างแพร่หลาย การดำเนินการครั้งนี้ต้องมีเพื่อให้การฟื้นฟูโครงสร้างหนี้ที่แท้จริงให้กับลูกหนี้ของผู้บริโภค และการทำให้ได้เริ่มต้นใหม่ เพื่อให้ลูกหนี้มีสภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของตัวเอง แต่ก็ยังไม่ได้ประสบความสำเร็จในวัตถุประสงค์ของการปรับโครงสร้างหนี้ เพราะสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีของลูกหนี้หลังการปรับโครงสร้างหนี้ที่ไม่ได้เป็นสัญญาณของการบังคับใช้กฎหมายล้มละลาย อีกทั้ง ไม่ประสบความสำเร็จเป็นผลมาจากปัญหานโยบายทางสังคม ตามสมมติฐานที่มีการเริ่มต้นใหม่ต้องดำเนินการอย่างทั่วถึงและดำเนินการควบคู่ร่วมกัน และการดำเนินการคุ้มครองของภาระหนี้ ซึ่งความคุ้มครองภาระหนี้ต้องมีการควบคุมที่เข้มงวดเหมือนใช้อำนาจศาลและผู้รักษาความปลอดภัยใฝ่ระวัง จากการสำรวจเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของภาระหนี้ มีข้อเสียเกิดจากการควบคุมอย่างเข้มงวดมากเกินไป และการเรียงลำดับของปัญหาของลูกหนี้ไม่มีระบบการประเมินการปรับปรุงโครงสร้างที่เหมาะสม¹⁰¹

ลิตวิน (Littwin) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของความกังวลใจของเครดิตผู้บริโภคเสมือนการใช้ความรุนแรงในประเทศ ผลการวิจัย พบว่า หลายทศวรรษของการสนับสนุนโดยการเคลื่อนไหวกังวลใจในประเทศจากสถาบันต่าง ๆ ประกอบด้วย หน่วยงานตำรวจ โรงพยาบาล และสำนักงานกฎหมาย ศาล ประกอบกับความไม่สมบูรณ์ทางครอบครัวผู้บริโภคมีผลต่อการตอบสนองอย่างมีส่วนร่วม ขณะนี้การสนทนาเกี่ยวกับการถูกคุกคามด้านเครดิตของครอบครัวจะเป็นปัญหาทางสังคมมากกว่าการที่จะไม่ยอมกับปัญหาที่เกิดขึ้น การดำรงชีวิตอยู่ปัญหาที่เป็นอยู่และการแก้ปัญหาที่ต้อยต่อนัยสำคัญ ถึงแม้มีการเติบโตของปัญหาและการรับรู้กังวลใจที่เกิดขึ้นในครอบครัว ซึ่งได้มีการพัฒนาแต่ยังไม่ได้รับการยอมรับและความต้องการและรับในการแก้ไข ซึ่งการละเมิดสิทธิทางการเงินผ่านข้อมูลทางเครดิตของผู้บริโภค ในฐานะที่เป็นผู้บริโภคเสมือนถูกคุกคามกับเจ้าหน้าที่ใช้กังวลใจได้เริ่ม

¹⁰⁰ John Gathergood, "Self-control, financial literacy and consumer over-indebtedness," *Journal of Economic Psychology* 33, 3 (June 2012): 590-602.

¹⁰¹ Tuula Linna, "Consumer Insolvency: The Linkage Between the Fresh Start, Collective Proceedings, and the Access to Debt Adjustment," *Journal of Consumer Policy* 38, 3 (March 2015): 357-374.

ใช้หนี้เป็นวิธีการบริหารจัดการควบคุมที่ไม่เหมาะสมทำให้ระบบเครดิตของและความหลากหลายของรูปแบบ เช่น การทำร้ายโดยการออกบัตรเครดิตยังไม่มีความพร้อม¹⁰²

ปาร์เกอร์ (Parker) ได้ศึกษาผู้บริโภคที่มีปัญหาหนี้บัตรเครดิต ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาหนี้ของผู้บริโภคจากการใช้บัตรเครดิตและการซื้อสินค้าผ่อนชำระได้เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลในการผัดผ่อนชำระหนี้และเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการศึกษาของการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริโภคและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัตรเครดิตซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่มีวินัยในการใช้หนี้บัตรเครดิตที่อ่อนแอ การศึกษานี้สำรวจในสหรัฐอเมริกาและประเทศสิงคโปร์ โดยเรื่องปัญหาหนี้บัตรเครดิตเป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับความหลากหลายของวัฒนธรรมกฎระเบียบต่างๆ และปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน อีกทั้ง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยอื่นๆ เช่น บุคลิกภาพ และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเพื่อต้องการของฟรีที่เสนอมารวมและเพื่อตอบสนองความสะดวกสบาย¹⁰³

โอคซานเนน (Oksanen) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคมของปัญหาหนี้ในรัฐสวัสดิการนอร์ดิก: การศึกษาที่ใช้สมัครสมาชิกในประเทศฟินแลนด์ ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาจากหลายประเทศที่พัฒนานั้นมีปัญหานี้ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นหนี้ส่วนบุคคลและสินเชื่อของผู้บริโภคในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ปัญหานี้ได้กลายเป็นความกังวลอย่างกว้างขวางและเป็นยอมรับร่วมกันว่าเกิดปัญหาคืนจริง การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ปัญหานี้ในประชากรวัยผู้ใหญ่ของประเทศฟินแลนด์ ระหว่างจาก ปี ค.ศ.2005-2013 และการวิจัยก่อนหน้านี้เกี่ยวกับปัญหานี้และการสภาพคล่องทางการเงินที่ได้อาศัยจากการสำรวจจากการลงทะเบียนปัญหาหนี้สินซึ่งมีความจำเป็นในการแก้ปัญหาของคนในสังคม โดยข้อมูลหลักของการศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มจากที่เป็นตัวแทนของคนในชาติที่ลงทะเบียนระดับที่ 91-931 ที่อาศัยอยู่ในประเทศฟินแลนด์ มีอายุระหว่าง19-65 ปี มีข้อมูลจากการลงทะเบียนซึ่งได้จากผู้ดูแลระบบหลายแห่งรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับการใช้หนี้ และสถานะทางเศรษฐกิจของคนในสังคมที่ตกต่ำลง ยังพบว่า ปัญหานี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพสมรส มีบุตรและ และมีข้อมูลคดีทางอาญาก่อนที่มีความสัมพันธ์กับปัญหานี้¹⁰⁴

¹⁰² Angela Littwin, “Coerced Debt: The Role of Consumer Credit in Domestic Violence,” *California Law Review* 100, 4 (August 2012): 951-1026.

¹⁰³ R. Parker and A. Chatterjee, “Consumer Susceptibility to Credit Debt: Findings from Exploratory Surveys.” *Journal of Global Business Issues* 3, 2 (2009): 179-184.

¹⁰⁴ Atte Oksanen and Mikko Aaltonen, “Social Determinants of Debt Problems in a Nordic Welfare State: a Finnish Register-Based Study,” *Journal of Consumer Policy* 38, 3 (September 2015): 229-246.

วาจีต (Wajeet) ได้ศึกษาการแลกเปลี่ยนหนี้ให้เป็นทุนเพื่อบรรเทาปัญหาหนี้ของประเทศ ผลการวิจัย พบว่า การแลกเปลี่ยนหนี้เป็นทุนตามระบบและกลไกใหม่ของประเทศ โดยลูกหนี้และธนาคารที่เป็นเจ้าหนี้สามารถแก้ปัญหานี้ขึ้นที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤต และการวิจัยนี้สามารถวิเคราะห์และประเมินแลกเปลี่ยนหนี้เป็นทุน ยึดมุมมองของการเป็นลูกหนี้ นอกจากนี้ เป็นข้อดีที่มีความเป็นไปได้และมีข้อเสียสำหรับที่กำลังประเทศพัฒนา โดยพิจารณาการได้จากการสัญญาแลกเปลี่ยนดังกล่าว อีกทั้ง การวิจัยนี้แสดงเป็นวิธีการที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหานี้ให้เป็นทุน โดยโครงการแลกเปลี่ยนนี้มีบทบาทที่สำคัญในการบรรเทาปัญหาหนี้ของประชาชน และเอื้อต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต¹⁰⁵

จากผลการศึกษาวิจัยทั้งหมดดังกล่าวมาแล้วนี้ สรุปได้ว่า สาเหตุของการเกิดหนี้สินประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ดังนี้

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้เกิดระบบสังคมแบบบริโภคนิยม ข้าราชการหลงใหลในสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่ตรงกับความต้องการ รวดเร็ว และสะดวกมากขึ้น จับจ่ายใช้สอยเกินตัว ประกอบกับรายได้น้อยจึงทำให้เกิดหนี้สินตามมาในที่สุด
2. ปัจจัยด้านสังคม เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีพื้นฐานของการให้และการมีส่วนร่วมเป็นที่ตั้ง บางครอบครัวต้องอุปการะและสงเคราะห์คนในครอบครัวจำนวนมากทำให้มีรายจ่ายสูง ถ้ารายได้น้อยไม่พอเพียงกับรายจ่ายก็จะเกิดหนี้สินตามมาในที่สุด ประเพณีไทยและวัฒนธรรมไทยก็เช่นเดียวกัน ที่ทำให้เกิดหนี้สินเช่น ภาษีสังคม โดยเฉพาะเงินใส่ซองช่วยงานศพ งานแต่งงาน งานกฐิน งานผ้าป่า เป็นต้น
3. ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ผู้ที่มีหนี้สินไม่รู้จักรวางแผนการใช้จ่ายเงิน สรุ่ยสุร่าย และความไม่พอเพียงในการดำเนินชีวิต ตลอดจนไม่สามารถควบคุมจิตใจตนเองได้ สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สิน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ต้องเปลี่ยนค่านิยมในการเลียนแบบ สร้างจิตสำนึกของการประหยัดและอดออม จัดให้มีแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำและขั้นสุดท้ายใช้มาตรการลงโทษผู้ที่มี หนี้สินล้นพ้นตัว
4. ปัจจัยกระแสโลกาภิวัตน์แห่งศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อในวงกว้างทั่วโลกเกี่ยวกับสังคม การเงิน และเศรษฐกิจ ตั้งแต่ระดับกลุ่มประเทศเขตเศรษฐกิจ ภูมิภาค บริษัทการค้า จนถึงระดับล่างสุด คือ บุคคลธรรมดา ที่ต้องประสบกับภาวะหนี้สินในขั้นล้มละลาย (Bankruptcy)

¹⁰⁵ Wajeeh Elali, "Debt-Equity swaps and the alleviation of the ldc's debt problem. International," *Journal of Commerce and Management* 5, 4 (1995): 49-70.

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การวิจัยการวิจัย เรื่อง “กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สึนของครูและบุคลากรทางการศึกษา” ครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) ขั้นตอนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และขั้นตอนหลังเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) มลเหตุของปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อสาเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อสาเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการแก้ไขปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 17 คนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) และศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สึนของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สึนของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 400 คน เป็นหน่วยวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปตามระเบียบวิธีวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดเตรียมโครงการวิจัยอย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยเริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศงานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศ ต่างประเทศ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สึนของครูและบุคลากรทางการศึกษา ปรีक्षाและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาจัดทำโครงการวิจัย ตลอดจนเสนอโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่บัณฑิตวิทยาลัยแต่งตั้ง รับข้อเสนอจากคณะกรรมการมาปรับปรุงแก้ไข

โครงการวิจัย จัดทำโครงการวิจัยที่สมบูรณ์ เสนอโครงการวิจัยที่สมบูรณ์ต่อภาควิชา เพื่อนำเสนอและขออนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อดำเนินการทำวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือ นำไปทดลองใช้ ปรับปรุงคุณภาพ นำเครื่องมือที่พัฒนาแล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการของ Delphi Technique 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) การรายงานผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศ ต่างประเทศ และวรรณกรรม นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ (document synthesis) เป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการของ Delphi Technique โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการแก้ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (purposive method) ได้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน

2. ส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับคำแนะนำและแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นแบบ Delphi Technique รอบที่ 1

3. รวบรวมแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาวิเคราะห์สังเคราะห์แล้ว และนำไปสร้างเป็นข้อกระทงคำถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหานี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้วิจัยสร้างข้อคำถามดัดแปลงมาจากเอกสารของบันทึกการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหานี้สินแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎรให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ได้จากการสรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 โดยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2

4. นำแบบสอบถามความคิดเห็น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. ส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้ สิ้นของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมในรอบที่ 2 และได้ข้อมูลเป็นฉันทามติ

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้ สิ้นของครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการแก้ไขปัญหานี้ สิ้นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) 77 จังหวัด จำนวน 400 ชุด ด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ พร้อมกับนัดหมายวันที่เก็บแบบสอบถามคืน

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) ผลการยืนยันความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้ สิ้นของครูและบุคลากรทางการศึกษา จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้ สิ้นของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยคำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean, $\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation, S.D.)

3. วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้ สิ้นของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่าที (t-test)

ขั้นที่ 5 การรายงานผลการวิจัย โดยนำเสนอรายงานผลการวิจัยต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ จัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอรายงานผลการวิจัยต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

จากรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปได้ 5 ขั้นตอน ดังแสดงในแผนภูมิที่ 5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แผนภูมิที่ 5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

เป็นขั้นตอนการจัดทำร่างรายงานผลการวิจัย นำเสนอร่างรายงานผลการวิจัยต่อ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ จัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอรายงานผลการวิจัยต่อบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อขออนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยนี้ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนด รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล และ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ (quantitative research) และเทคนิคการวิจัย แบบเดลฟาย โดยมีการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเดียวที่ศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการ ทดลอง (the one-shot, non - experimental case study, research design) คือโดยสอบถาม ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง สามารถเขียนแสดงเป็นแผนผังได้ (diagram) ดังนี้

แผนภูมิที่ 6 แผนแบบการวิจัย

- เมื่อ R หมายถึงกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม
- X หมายถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาตามกรอบแนวคิดของการวิจัย
- O หมายถึงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

ประชากรผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์และเชี่ยวชาญในเรื่องการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อแสดงความคิดเห็นในการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จำนวน 17 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มผู้บริหารระดับสูง จำนวน 6 คน กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง (คณะกรรมการเครือข่ายพัฒนาชีวิตครูระดับภาค) จำนวน 6 คน และกลุ่มข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นหนี้ จำนวน 5 คน เพื่อหาแนวทางกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีวิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเลือกแบบเจาะจง (purposive samplings) โดยมีกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ช่วยพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้จากประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั่วประเทศที่มีภาระหนี้สินจำนวน 400,000 คน¹ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) และทำการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณการกลุ่มตัวอย่างจากของเครจซี่และมอร์แกน (krejcie and morgant)² ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเพื่อยืนยันปัญหาและนำไปเก็บข้อมูลด้วยเทคนิควิจัยแบบเดลฟาย ดังนี้

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, **ครูไทยมีหนี้เฉลี่ยคนละล้านบาท ศธ.ไฟเขียวเงินกู้ช่วยรายละเอียด**, เข้าถึงเมื่อ 16 ธันวาคม 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=33186&Key=hotnews>

² Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan, "Determining Sample Size for Research Activities." **Educational and Psychological Measurement**. 30, 3, (August 1973), 608.

1. ตัวแปรพื้นฐาน คือ ตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งได้จากสรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและความคิดเห็นจากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นซึ่งใช้เป็นเครื่องมือวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในแต่ละขั้นตอน รวม 3 ประเภทคือ

1. แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการค้นคว้าเกี่ยวกับตัวแปรกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษาโดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ มีประเด็นในการสอบถาม คือ กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตามกระบวนการของเดลฟาย รอบที่ 1

2. แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับการวิจัยแบบเดลฟาย รอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเรื่อง กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษาตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเพื่อยืนยันคำตอบตามผลการสอบถามความคิดเห็น รอบที่ 1 โดยแบบสอบถามความคิดเห็นปัญหาของหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีรายละเอียด ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เรื่อง กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นฉบับเดียวกันกับแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับการวิจัยแบบเดลฟาย รอบที่ 2

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย ดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในแต่ละขั้นการดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อทำเดลฟายรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ใช้คำถามปลายเปิด (open ended) โดยมีลักษณะเป็นการถามผู้เชี่ยวชาญว่า มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นมูลเหตุของปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และในสถานการณ์ปัจจุบันควรมีแนวทางอย่างไรบ้างสำหรับการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาวิเคราะห์โดยละเอียดแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นคำถาม มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หลักฐาน รายงานจากหน่วยงาน วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยใช้การสังเคราะห์เนื้อหา (content synthesis) เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และนำมาสร้างแบบสอบถามปลายเปิด

1.2 นำแบบสอบถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

1.3 ได้แบบสอบถามปลายเปิดที่ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเพื่อนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยแบบเดลฟายรอบที่ 1

2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ แบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 ซึ่งแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 1 มาสร้างข้อกระทงคำถามให้สอดคล้องกับการสรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยดัดแปลงคำถามมาจากเอกสารของบัณฑิตการประชุมชนคณะกรรมการแก้ไขปัญหานี้สินแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร และพัฒนาเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวความคิดเห็นของไลเคิร์ต (likert's rating scale) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากแบบสอบถามความคิดเห็นรอบที่ 1 จากผู้เชี่ยวชาญและตามหลักการแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลเอกสารของบัณฑิตการประชุมชนคณะกรรมการแก้ไขปัญหานี้สินแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร นำไปสร้างเป็นข้อกระทงคำถามเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามแบบสอบถามความคิดเห็นรอบที่ 2 ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้ถามผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมเพื่อยืนยันคำตอบตามแบบสอบถามความคิดเห็นรอบที่ 1 แล้วนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

2.2 นำแบบสอบถามความคิดเห็นรอบที่ 2 ที่ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเพื่อยืนยันคำตอบเดิม

3. แบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaires) สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษา เรื่อง กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษา เป็นฉบับเดียวกันกับ แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับการวิจัยแบบเดลฟาย รอบที่ 2 ซึ่งนำมาใช้เพื่อยืนยันความคิดเห็นระหว่างกลุ่มตัวอย่างครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการแก้ปัญหานี้สินกับความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จึงไม่มีขั้นตอนการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้ได้ข้อมูลตามความเป็นจริง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษา แบบอิสระ รอบที่ 1 โดยผู้วิจัยส่งหนังสือที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรออกให้เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้เชี่ยวชาญที่เป็นประชารัตน์หมายและสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นในการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย รอบที่ 1

2. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากร

การศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากร การศึกษา และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อยืนยันสาเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหา นี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นต่อ กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูบุคลากรทาง การศึกษา (สกสศ.) 77 จังหวัด จำนวน 400 ชุด ด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ พร้อมกับนัดหมายวันที่ เก็บแบบสอบถามคืน ระหว่าง วันที่ 16 ธันวาคม 2557 ถึง วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2558

3. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อออกหนังสือ ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไข ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รอบที่ 2 เพื่อยืนยันคำตอบเดิม โดยส่งแบบ สอบถามความคิดเห็นในการดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 ให้กับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองและ รวบรวมแบบสอบถามทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอนดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวกับมูลเหตุของปัญหานี้สินของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรจากเอกสาร ตำรา และบทความทางวิชาการ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับมูลเหตุของปัญหาและ การแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเทคนิคเดลฟายรอบที่ 1 ใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า ใช้วิธีหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอ ไทล์ (Interquartile range)

ระดับ 5 หมายถึง กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ภาระงานแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ภาระงานแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ภาระงานแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งกำหนดค่าน้ำหนักของแต่ละข้อดังนี้ ภาระงานแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดให้ค่าน้ำหนัก 5 คะแนน ระดับมากให้ค่าน้ำหนัก 4 คะแนน ระดับปานกลางให้ค่าน้ำหนัก 3 ระดับน้อยให้ค่าน้ำหนัก 2 คะแนน และระดับน้อยที่สุดให้ค่าน้ำหนัก 1 คะแนน

2.1 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า เมื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยรายข้อแล้ว แปลผลเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ภาระงานแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ภาระงานแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ภาระงานแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ภาระงานแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ภาระงานแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า เมื่อคำนวณค่ามัธยฐาน (Median) แต่ละข้อแล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย ดังนี้

ค่ามัธยฐาน 4.50-5.00 แสดง ข้อความนั้นมีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่ามัธยฐาน 3.50-4.49 แสดง ข้อความนั้นมีความเหมาะสมมาก

ค่ามัธยฐาน 2.50-3.49 แสดง ข้อความนั้นมีความเหมาะสมปานกลาง

ค่ามัธยฐาน 1.50-2.49 แสดง ข้อความนั้นมีความเหมาะสมน้อย

ค่ามัธยฐาน 1.00-1.49 แสดง ข้อความนั้นมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ค่ามัธยฐานที่กำหนดเป็นเกณฑ์การยอมรับในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญต้องมีความคิดเห็นเหมาะสมมากที่สุดคือ ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป

2.3 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า เมื่อคำนวณหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range / IR) แต่ละข้อจากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแล้ว พิจารณาความสอดคล้องตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ สูงกว่า 3.00 แสดงว่า คำตอบผู้เชี่ยวชาญไม่มีความหมายสอดคล้องกัน

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ สูงกว่า 2.00-2.99 แสดงว่าคำตอบผู้เชี่ยวชาญไม่มีความหมายสอดคล้องกันต่ำ

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ สูงกว่า 1.01-1.99 แสดงว่าคำตอบผู้เชี่ยวชาญไม่มีความหมายสอดคล้องกันปานกลาง

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ สูงกว่า 0.51-1.00 แสดงว่าคำตอบผู้เชี่ยวชาญไม่มีความหมายสอดคล้องกันสูง

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ สูงกว่า 0.50 แสดงว่า คำตอบผู้เชี่ยวชาญไม่มีความหมายสอดคล้องกันสูงมาก

ดังนั้น ค่าความสอดคล้องที่กำหนดเป็นเกณฑ์ยอมรับในการวิจัย มีความค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับหรือน้อยกว่า 1.00

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการยืนยันมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษา โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3.2 การแปลความหมายของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า เมื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยรายข้อแล้วแปลผลเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายตามแนวคิดของเบสต์ (best) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง สาเหตุของปัญหาของหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มูลเหตุของปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มูลเหตุของปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มูลเหตุของปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มูลเหตุของปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่าที (t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อคำถามในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการนำเสนอต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 1 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และระดับการศึกษา โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
4. การวิเคราะห์คะแนนคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย หรือ ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean, $\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation, S.D.)
5. การวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดย เปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่าที (t-test)

สรุป

การวิจัยการวิจัย เรื่อง “กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา” ครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) ขั้นตอนแรกเป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ (qualitative research) และขั้นตอนหลังเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) มูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อสาเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อสาเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 17 คนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) และศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 400 คน เป็นหน่วยวิเคราะห์ การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการของ Delphi Technique 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) การรายงานผลการวิจัย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบปลายเปิด และแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่ามัธยเลขคณิต (arithmetic mean, $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation, S.D.) และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่าที (t-test) ส่วน เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยการวิจัย เรื่อง “กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สื่อนของครูและบุคลากรทางการศึกษา” ครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) ขั้นตอนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และขั้นตอนหลังเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) มูลเหตุของปัญหานี้สื่อนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหานี้สื่อนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สื่อนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหานี้สื่อนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สื่อนของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบ คำบรรยาย จำแนกการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ตัวแปรมูลเหตุของปัญหานี้สื่อนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรจากเอกสาร ตำรา และบทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหานี้สื่อนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 1 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สื่อนที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหานี้สื่อนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และระดับการศึกษา โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

3.2. การวิเคราะห์คะแนนคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย หรือ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean, $\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation, S.D.)

3.3 การวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่าที (t-test)

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ตัวแปรมูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อที่	นักวิจัย มูลเหตุของปัญหา หนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา	ศิริชัย ตรีคุณ	ทิพย์ศรี อินทะบูล	วารวณ เกษียร	ตั้งเทพ อินทุ	นันทน์ นันทน์	รุ่งนง รุ่งนง	นันทน์ นันทน์	ตั้งเทพ นันทน์	นันทน์ นันทน์	นันทน์ นันทน์
1	เป็นหนี้ตั้งแต่เรียนหนังสือ โดยผู้ปกครอง ต้องกู้เงินเพื่อให้เป็นทุนการศึกษา	✓									
2	เพื่อช้อยานพาหนะเพื่อใช้ในการเดินทาง				✓	✓	✓	✓			
3	เป็นหนี้เพื่อเป็นทุนส่งบุตรหลานเล่าเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
4	เป็นหนี้เพื่อใช้ในการศึกษาของตนเองเพื่อ ปรับวิทยฐานะ	✓	✓	✓		✓			✓		✓
5	เป็นหนี้เพื่อซื้อเทคโนโลยีหรือเครื่องมือ สื่อสาร คอมพิวเตอร์ วิทยุและโทรศัพท์	✓			✓	✓	✓		✓		✓
6	เป็นหนี้เพื่อนำไปเป็นทุนสร้างอาชีพเสริม แต่มีกลิ่นเหลว	✓				✓	✓				✓

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	นักวิจัย มูลเหตุของปัญหา หนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา	เพชรดำ ธนุศรี	ทิพพาศรี อินทะกุล	วรวรรณ ทฤษฎีไกรียง	กัญจน์ อินทวงศ์	สำนักงาน สกสศ.	รัชนิภา วงศ์จันทร์	นันทรัตน์ จิโรภาส	สามารถ เตชะวงศ์	สำรวม จงเจริญ	พรนิภา ลิ้มพะยอม
7	เป็นหนี้เพราะ ติดการพนัน	✓						✓	✓		
8	เป็นหนี้เพราะเล่นหวย	✓							✓		
9	เป็นหนี้เพราะค่าครองชีพสูง และภาษี สังคมสูง แต่รายได้ต่ำ			✓			✓		✓		
10	เป็นหนี้เพราะไม่มีเงินค่ารักษาพยาบาล						✓				✓
11	เป็นหนี้เพราะติดเหล้า สุรา ยาตอง	✓							✓		
12	เป็นหนี้เพราะชอบบปะสังสรรค์	✓				✓	✓		✓		
13	เป็นหนี้เพราะไม่มีการวางแผนการใช้เงิน	✓									
14	เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคน เดียว	✓					✓				

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	นักวิจัย มูลเหตุของปัญหา หนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา	เพชรดำ ธนุศรี	ทิพพาศรี อินทะกุล	วราวรรณ ทฤษฎีไกรียง	กัญจน์ อินทวงศ์	สำนักงาน สกสศ.	รัชนิภา วงศ์จันทร์	นันทรัตน์ จิโรภาส	สามารถ เตชะวงศ์	สำรวม จงเจริญ	พรนิภา ลิ้มพะยอม
15	เป็นหนี้เพราะต้องเลี้ยงดูบิดา มารดา	✓				✓	✓				✓
16	เป็นหนี้เพราะลงทุนทำกิจกรรม เพื่อ ช่วยเหลือสังคม	✓				✓					
17	เป็นหนี้เพราะการใช้จ่ายเงินส่วนตัวในการ สนับสนุนการเรียนการสอน			✓		✓					
18	เป็นหนี้เพราะการใช้จ่ายเงินในการกินอาหาร นอกบ้านหรูหรา					✓	✓		✓		✓
19	เป็นหนี้เพราะการใช้จ่ายเงินในการแต่งกาย ด้วยเสื้อผ้า และเครื่องประดับราคาแพง	✓				✓			✓		
20	เป็นหนี้เพราะการใช้จ่ายเงินในการไปใช้จ่าย เพื่อเที่ยวเตร่ เที่ยวสถานเริงรมย์	✓				✓			✓		

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	นักวิจัย มูลเหตุของปัญหา หนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา	เพชรดำ ธานีศรี	ทิพพาศรี อินทะกุล	วารรณ ทฤษฎีเกรียง	กัญจน์ อิ่มทองดี	สำนักงาน สกสศ.	รัชนิภา วงศ์จันทร์	นันทรัตน์ จิโรภาส	สามารถ เตชะวงศ์	สำรวม จงเจริญ	พรนิภา ลิ้มพะยอม
21	เป็นหนี้เพราะการใช้จ่ายเงินในการไปใช้จ่าย เพื่อการสูบบุหรี่	✓							✓		
22	เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการ ดำรงชีวิตประจำวัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
23	เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกลที่พักอาศัย					✓					
24	เป็นหนี้เพราะความเหลื่อมล้ำของ สวัสดิการของรัฐ		✓			✓					
25	เป็นหนี้เพราะรักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ						✓				✓
26	เป็นหนี้เพราะต้องการความสะดวกในการ ใช้ชีวิต	✓			✓	✓			✓		
27	เป็นหนี้เพราะใช้บัตรเครดิตแทนเงินสด	✓					✓				

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	นักวิจัย มูลเหตุของปัญหา หนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการการศึกษา	เพชรดำ ชาญศรี	ทิพพาศรี อินทะกุล	วรวรรณ ทฤษฎีเกรียง	กันต์ อินทวงศ์	สำนักงาน สกสศ.	รัชนิภา วงศ์จันทร์	นันทรัตน์ จิโรภาส	สามารถ เตชะวงศ์	สำรวม จงเจริญ	พรนิภา ลิ้มพะยอม
28	เป็นหนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ของภาครัฐ	✓					✓				
29	เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปซ่อมแซมที่อยู่ อาศัย	✓		✓	✓	✓	✓				✓
30	เป็นหนี้เพราะต้องการสร้างฐานะทาง สังคม					✓	✓				✓
31	เป็นหนี้เพราะนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อการ พัฒนาการศึกษาของตนเอง		✓	✓		✓	✓				✓
32	เป็นหนี้เพราะนำเงินไปใช้ในการแต่งงาน						✓		✓		
33	เป็นหนี้เพราะสร้างบ้านราคาสูงเกินฐานะ	✓			✓	✓	✓	✓		✓	✓

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	นักวิจัย มูลเหตุของปัญหา หนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการการศึกษา	เพชรคำ ธนุศรี	ทิพพาศรี อินทะกุล	วราวรรณ ทฤษฎีเกียรติ	กันต์ อินทวงศ์	สำนึกาน สกสศ.	รัชนิกร วงศ์จันทร์	นันทรัตน์ จิโรภาส	สามารถ เต็มวงศ์	สำราญ จงเจริญ	พรนิภา ลิ้มพะยอม
34	เป็นหนี้เพราะกู้เงินมาใช้หนี้แทนญาติพี่น้อง	√			√		√				
35	เป็นหนี้เพราะการซื้อและสะสมของมีค่า	√			√			√	√		√

จากตารางที่ 3 พบว่า มูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถจัดกลุ่มตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความต้องการ มูลเหตุของการเกิดหนี้สิน ได้แก่ 1) การผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย 2) ความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการบ้านพักครู 3) ผ่อนเครื่องใช้อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ 4) การใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน 5) เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน 6) เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว 7) ต้องส่งเสียเลี้ยงดูบิดา มารดา 8) ทำงานอยู่ไกลบ้าน จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน 9) นำเงินไปซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 10) ค่าครองชีพสูง และภาษีสังคมสูง แต่รายได้ต่ำ 11) เป็นหนี้ตั้งแต่เรียนหนังสือ โดยผู้ปกครองต้องกู้เงินเพื่อให้เป็นทุนการศึกษา

2. ด้านค่านิยม มูลเหตุของการเกิดหนี้สิน ได้แก่ 1) เพื่อการพัฒนาการศึกษาของตนเอง 2) เป็นหนี้เพื่อใช้ในการศึกษาของตนเองเพื่อปรับวิทยฐานะ 3) ครูใช้ชีวิตตามกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ 4) ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต 5) อยากมีบ้านหรือมีรถยนต์ราคาแพง 6) ถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุน 7) การลงทุนทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม 8) ต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่ง 9) การใช้จ่ายส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน 10) ต้องจัดสรรเงินของตนไปเพื่องานสังคมสังสรรค์ 11) นำเงินไปใช้ในการจัดงานแต่งงาน 12) ต้องการสร้างฐานะทางสังคม รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ 13) ซื้อเทคโนโลยีหรือเครื่องมือสื่อสาร คอมพิวเตอร์ วิทยุและโทรศัพท์

3. ด้านพฤติกรรม มูลเหตุของการเกิดหนี้สิน ได้แก่ 1) การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา 2) การแต่งกายด้วยเสื้อผ้า และเครื่องประดับราคาแพง 3) การติดเหล้า สุรา ยาตอง 4) ใช้จ่ายในการสูบบุหรี่ 5) ใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่ 6) การซื้อและสะสมของมีค่า 7) กู้เงินมาใช้หนี้แทนญาติพี่น้อง 8) สร้างบ้านราคาสูงเกินฐานะ 9) ต้องใช้เงินตามการเปลี่ยนแปลงนโยบายของภาครัฐ 10) ใช้บัตรเครดิตแทนเงินสดทำให้ฟุ้งเฟ้อ 11) การเล่นหวย และเสี่ยงโชคด้วยการพนัน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 1 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบเดลฟายรอบที่ 1 นี้ ผู้วิจัยนำคำตอบจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) จากผู้เชี่ยวชาญ 17 คน มารวบรวมความคิดเห็นและวิเคราะห์โดยละเอียดแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็น ผลปรากฏดังนี้

1. มูลเหตุอะไรที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากการสังเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปเป็นประเด็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ดังนี้

1.1 ปัญหาหนี้สินของครูถือเป็นปัญหาใหญ่อยู่ในขณะนี้ ครูนับแสนคนที่ต่างรอคอยความหวังจากหน่วยงานสากล หรือจากรัฐบาลให้มาดำเนินการช่วยเหลือหนี้สินของครูอย่างแท้จริง เพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลูกหลานเยาวชนของเราจะได้รับความรู้จากการสั่งสอน และอบรมขัดเกลาให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นคนดีสามารถทำเลี้ยงชีพได้ ดังนั้นครูจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และสังคมถึงแม้ว่าในบางครั้งครูอาจจะต้องประสบปัญหาทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือมากกว่านั้นเพราะครูต้องอยู่ในสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลเด็กที่มีปัญหาไม่มีพ่อแม่หรือยากจนครูต้องจุนเจือเด็กที่นำสงสารขาดอุปกรณ์ในการเรียนบ้าง ไม่มีเงินกินขนมบ้างความเป็นครูก็ต้องช่วยเหลือเรื่องงานส่วนร่วม การกุศล และประโยชน์ต่างๆ ล้วนต้องใช้เงินทั้งสิ้น

1.2 การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเป็นกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อสภาพเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมในปัจจุบันและย่อมส่งผลต่อครูโดยตรง ยิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สังคมขาดการป้องกันการช่วยเหลือเกื้อกูลความเอื้ออาทรน้อยลง มีการแข่งขันกันในทุกทาง ภายนอกเป็นหลัก ผู้คนละเลยทางด้านจิตใจ ขาดจิตวิญญาณของความมีคุณธรรมและจริยธรรมครูซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักอาชีพหนึ่งของสังคมไทยที่ตกอยู่ในวังวนดังกล่าวของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิงวอนการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิตให้เหมือนในสังคมอยากมีบ้านหรือ มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมินว่าเหล่านั้นเป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน

1.3 ตัวครูและบุคลากรทางการศึกษา ขาดวินัย ไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง

1.4 การรวมกลุ่มของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ เป็นลักษณะเครือข่าย มีตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ ยังไม่เข้มแข็งพอ กิจกรรมที่ปฏิบัติยังไม่สามารถสร้างให้เป็นรูปธรรมได้จริง

1.5 ครูนอกจากภาระครอบครัว แล้วครูยังต้องพัฒนาตนเอง เช่น กู้เงินไปศึกษาต่อ กู้เงินเพื่อลงทุนทำผลงานทางวิชาการ การทำกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น เข้าสู่อีสโมสรต่างๆ ก็ทำให้ครูต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หรือแม้กระทั่งการดูแลเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งทำให้ครูเป็นหนี้เพิ่มขึ้น

1.6 ที่ทำงานอยู่ไกลและบ้านพักครูไม่เพียงพอ จึงทำให้ต้องซื้อรถกลับบ้านด้วยการผ่อน และการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งจะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้

1.7 ในการพัฒนาโรงเรียนถ้าต้องรองบประมาณ อาจทำให้การดำเนินการล่าช้า ครูจำเป็นที่จะต้องช่วยกันออกเงินเพื่อทำให้การพัฒนาโรงเรียนสำเร็จลุล่วงโดยเร็ว เช่น สร้างโรงอาหารหรือสนามเด็กเล่น เพื่อให้ทัดเทียมกับโรงเรียนเอกชนหรือต่อเติมห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนมีห้องเรียนในการเรียนการสอนได้อย่างพอเพียง

1.8 ตัวข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดวินัย ไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง

1.9 ขาดกระบวนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาหนี้ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ

1.10 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมีผลกระทบต่อนโยบายในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทำให้ขาดความต่อเนื่องในเชิงนโยบาย

1.11 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นลูกชานา ชาวไร่ จึงทำให้มีภาระหนี้สินมากเพราะครอบครัวคนไทย เป็นครอบครัวที่มีความกตัญญู และโอบอ้อมอารี เมื่อเรียนจบก็ต้องมาจุนเจือครอบครัว

1.12 สวัสดิการที่ไม่เพียงพอ เป็นสาเหตุใหญ่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องแสวงหา เพื่อตนเองและครอบครัว เช่น สวัสดิการบ้านพักครูจะมีบ้างแต่ไม่เพียงพอสำหรับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนโรงเรียนในเขตชนบทและโรงเรียนขนาดเล็กนั้นไม่มีสวัสดิการให้ถึงแม้ว่าจะมีก็มีส่วนน้อย ทำให้ต้องกู้เพื่อมาใช้จ่ายในส่วนสวัสดิการที่ขาดไป

2. ในสถานการณ์ปัจจุบันควรมีแนวทางอย่างไรบ้างสำหรับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากการสังเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปเป็นประเด็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ดังนี้

2.1 จัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาครู เป็นองค์กรอิสระ หรือองค์การมหาชน ไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการหรือให้มีหน่วยงาน องค์กร หรือแหล่งทุนอื่นใดเข้ามาบริหารจัดการหนี้สินข้าราชการครูและพัฒนาครูทั้งระบบ

2.2 ปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แยกออกจากข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยให้ระดับล่าง หรือครูที่แรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐานเงินเดือนและค่าตอบแทนกว้างกว่าระดับบน เนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยในการสร้างฐานะ

2.3 ปรับระบบเงินเดือนเหมือนทหารอัยการและศาล หรือนานาอารยประเทศ ซึ่งยกย่องวิชาชีพครู ทั้งนี้ เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครู

2.4 ผลการสำรวจความต้องการของครูและมีผลวิจัยตรงกันคือ ควรจัดตั้งกองทุน เพื่อบริหารจัดการหนี้ครู

2.5 รัฐบาลควรจัดตั้งกองทุนที่มีขนาดใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้กับครู เหมือนกับการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเกษตรกรโดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมสำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษา

2.6 จัดสำรวจ ครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลภาระการเป็นหนี้ทั้งระบบเพื่อให้ทราบฐานข้อมูลการเป็นหนี้ที่แท้จริง

2.7 ควรแบ่งประเภทปัญหาหนี้สินของครูเป็นระดับต่างๆ ในแต่ละระดับควรให้ช่วยเหลือโดยแนวทางต่างกัน

2.8 ควรรวมหนี้หลายๆ แหล่งของครูให้อยู่ในแหล่งเดียว และปรับโครงสร้างหนี้ขยายระยะเวลาการชำระ ลดอัตราดอกเบี้ย วงเงินผ่อนชำระให้อยู่ในวงเงินที่สามารถผ่อนชำระได้ และอาจให้รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย บางส่วนเช่นเดียวกับที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกร เพื่อให้ข้าราชการที่เป็นหนี้หมดหนี้โดยเร็ว

2.9 การเพิ่มฐานเงินเดือนรายได้ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน และโรงเรียนควรมีทุนสำรองการใช้จ่าย เมื่อครูต้องพานักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ นอกสถานที่

2.10 ควรจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้การศึกษาให้กับครู ในการดำเนินการการประกอบอาชีพครูและการดำรงชีวิตในขณะที่ยังเป็นหนี้สิน หากทางออกโดยให้ครูได้รับการศึกษาและปรับตัวให้ได้ในสถานการณ์ดังกล่าวอาจใช้ชีวิตโดยยึดหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” ในการดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบราชการและหวังระบบราชการ

2.11 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีอาชีพเสริมเพื่อเป็นการช่วยเหลือให้มีรายได้เพิ่มขึ้น (สามารถดำเนินการโดยมีกองทุนช่วยเหลือ)

2.12 จัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ รถยนต์พาหนะให้ทุกโรงเรียนสำหรับไว้บริการนักเรียนและขนส่งวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงจัดสรรค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอ

2.13 ครูต้องปรับตัวเองด้วยกระบวนการควบคุมตนเองทั้งควบคุมจากภายในตนเอง และภายนอกตนเอง การควบคุมปัจจัยภายในก็คือความจำเป็นพื้นฐาน พื้นฐานเดิมก่อนมาเป็นครู และพื้นฐานใหม่เมื่อมีครอบครัวและอื่นๆ ส่วนการควบคุมปัจจัยภายนอกตนเอง ก็คือ การไม่

ประมาณตนเอง การออกมียากได้ ความโลภ การใช้ชีวิตเกินฐานะ ความฟุ้งเฟ้อ และการหลงสังคมน และอื่นๆ

2.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 มีการแสดงตำแหน่งของค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) และคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 1 เพื่อยืนยันคำตอบหรืออาจเปลี่ยนคำตอบในแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 เพื่อความสะดวก และความเข้าใจที่ตรงกันในการสื่อความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

Mdn แทน ค่ามัธยฐาน
Q แทน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

จากการส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2 พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 กลุ่มรวม 17 คน ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟาย รอบที่ 2

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน	ค่ามัธยฐาน Mdn.	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q)	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
1. ด้านความต้องการ			
1.1 เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัยครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกลจึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน	5	.50	สอดคล้อง

ตารางที่ 4 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟาย รอบที่ 2 (ต่อ)

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน	ค่ามัธยฐาน Mdn.	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q)	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
1.2 ความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการบ้านพักครู เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูต้องแสวงหาเพื่อตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในโรงเรียนเขตชนบท	5	1.00	สอดคล้อง
1.3 เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม	5	1.00	สอดคล้อง
1.4 เป็นหนี้เพราะต้องผ่อนเครื่องใช้อุปกรณสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ	5	1.00	สอดคล้อง
1.5 เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ	4	1.00	สอดคล้อง
1.6 เป็นหนี้เพราะการศึกษาของบุตร	5	.50	สอดคล้อง
1.7 เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว	5	1.00	สอดคล้อง
1.8 เป็นหนี้เพราะต้องส่งเสียเลี้ยงดูบิดา มารดา	5	.50	สอดคล้อง
2. ด้านค่านิยม			
2.1 ค่านิยมทางวิชาการ			
2.1.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน	5	1.00	สอดคล้อง
2.1.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะการทำงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งจะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ 4 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟาย รอบที่ 2 (ต่อ)

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน	ค่า มัธยฐาน Mdn.	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์ (Q)	ความสอดคล้อง ของผู้เชี่ยวชาญ
2.2 ค่านิยมทางเศรษฐกิจ			
2.2.1 ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	5	1.00	สอดคล้อง
2.2 ค่านิยมทางเศรษฐกิจ			
2.2.2 เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุน	5	1.00	สอดคล้อง
2.3 ค่านิยมทางสังคม			
2.3.1 กู้เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือสังคม เช่นเข้าสู่สโมสรต่างๆ	5	1.00	สอดคล้อง
2.3.2 เป็นหนี้เพราะต้องการวงเงินโยกย้ายตำแหน่ง	5	.50	สอดคล้อง
2.3.3 เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขออนุปรณสนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ	5	1.00	สอดคล้อง
2.3.4 เป็นหนี้เพราะต้องจัดสรรเงินของตนไปเพื่องานพบปะสังสรรค์ งานสังคม	4	1.00	สอดคล้อง
3. ด้านพฤติกรรม			
3.1 การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา	4	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ 4 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟาย รอบที่ 2 (ต่อ)

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน	ค่า มัธยฐาน Mdn.	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์ (Q)	ความสอดคล้อง ของผู้เชี่ยวชาญ
3.2 การแต่งกายด้วยเสื้อผ้า และเครื่องประดับ ราคาแพง	4	.50	สอดคล้อง
3.3 นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวกับวบายมุข ได้แก่ การ ดื่มเหล้า และการสูบบุหรี่	4	1.00	สอดคล้อง
3.4 นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่	4	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ของมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟาย รอบที่ 2พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยได้มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินที่มีค่าความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าความสอดคล้องสูงมาก (Mdn.=4.50-5.00, Q=0.00-1.00) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ดังนี้

เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะค่าน้ำมัน สำหรับขนส่งอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ (Mdn.=5, Q=0.5) เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกล จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน (Mdn.=5, Q=1) เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม (Mdn.=5, Q=1) เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ (Mdn.=5, Q=1) เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว (Mdn.=5, Q=1) ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน (Mdn.=5, Q=1) ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต เช่น อยกมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน (Mdn.=5, Q=1) เป็นหนี้เพราะการไม่ประมาณตนเอง ใช้ชีวิตเกินฐานะ (Mdn.=5, Q=1) เป็นหนี้เพราะความโลภ ความฟุ้งเฟ้อ ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (Mdn.=5, Q=1) เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่ง (Mdn.=5, Q=1) นอกจากนี้

ทุกมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และค่าความสอดคล้องสูงทุกแนวทาง (Mdn.=4, Q=0.5-1)

ดังนั้น จากการหาค่าความเหมาะสมและค่าความสอดคล้องของมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้พบว่า มูลเหตุที่สำคัญ คือ เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขนอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกล จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต เช่น อยากมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน เป็นหนี้เพราะการไม่ประมาณตนเอง ใช้ชีวิตเกินฐานะ เป็นหนี้เพราะความโลภ ความฟุ้งเฟ้อ ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่ง ผลการวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมมากที่สุดและค่าความสอดคล้องสูง ทำให้เห็นถึงมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด

ตารางที่ 5 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ในการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2

การแก้ไขปัญหานี้สิน	ค่ามัธยฐาน Mdn.	ค่าพิสัย ควอไทล์ (Q)	ความสอดคล้อง ของผู้เชี่ยวชาญ
1.ด้านรายได้			
1.1 ปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แยกออกจากข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยให้ครูแรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐานเงินเดือนและค่าตอบแทนกว้างกว่าระดับบนเนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยในการสร้างฐานะเช่น ศึกษาต่อ มีรถ มีบ้าน มีครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่ายมาก	5	1.00	สอดคล้อง
1.2 ปรับระบบเงินเดือนเหมือนทหารอัยการและศาล หรือนานาอารยประเทศ เพื่อยกย่องวิชาชีพครู เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครู	5	1.00	สอดคล้อง
1.3 ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน	5	.50	สอดคล้อง
2.ด้านหนี้สิน			
2.1 ควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนที่มีขนาดใหญ่เป็นองค์กรอิสระ หรือองค์การมหาชน ไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเข้ามาบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ รวมถึงมีหน้าที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น สนับสนุนการมีอาชีพเสรี	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ 5 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ในการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 (ต่อ)

การแก้ไขปัญหานี้สิน	ค่ามัธยฐาน Mdn.	ค่าพิสัย ควอไทล์ (Q)	ความสอดคล้อง ของผู้เชี่ยวชาญ
2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอและรถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พักสำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอ	5	.50	สอดคล้อง
2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชุมสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหานี้สิน ข้าราชการครู และพัฒนาครูทั้งระบบ เป็นระยะ ๆ	5	1.00	สอดคล้อง
2.4 ควรแบ่งประเภทปัญหานี้สินของครูเป็นระดับต่างๆ ในและในแต่ละระดับควรให้การช่วยเหลือด้วยแนวทางที่ต่างกันอย่างเหมาะสม	5	1.00	สอดคล้อง
2.5 สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวมหนี้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้อยู่ในแหล่งเดียว และปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดยขยายระยะเวลาการชำระ ลดอัตราดอกเบี้ย โดยอยู่ในวงเงินที่ครูมีกำลังพอชำระได้ และให้รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย เช่นเดียวกับที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกร	5	.50	สอดคล้อง

ตารางที่ 5 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ในการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 (ต่อ)

การแก้ไขปัญหานี้สิน	ค่ามัธยฐาน Mdn.	ค่าพิสัย ควอไทล์ (Q)	ความสอดคล้อง ของผู้เชี่ยวชาญ
2. ด้านหนี้สิน			
2.6 การออกระเบียบ สร้างกฎการขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อให้ได้ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง	5	.50	สอดคล้อง
2.7 เสริมสร้างกระบวนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหานี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ	5	1.00	สอดคล้อง
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต			
3.1. การแก้ปัญหาและพัฒนาครู ควรประกาศเป็นนโยบายปฏิรูปการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบ	5	1.00	สอดคล้อง
3.2 การเลื่อนระดับ/ตำแหน่ง การมีและเลื่อนวิทยฐานะ ฯลฯ ต้องปรับทุกระบบเพื่อให้ทัดเทียมประชาคมอาเซียน และนานาชาติ อารยประเทศ	4	1.00	สอดคล้อง
3.3 กรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งดูแลสหกรณ์ควรประชุมร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวางแนวทางร่วมกันในการให้กู้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา	5	.50	สอดคล้อง
3.4 ควรจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้การศึกษากับครูในการดำเนินการประกอบอาชีพครูและการดำรงชีวิตในขณะที่ตนเอง เป็นหนี้สิน เป็นภาระทางออกโดยให้ครูได้รับการศึกษาและปรับตัวให้ได้ในสถานการณ์ดังกล่าว	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ 5 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ในการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 (ต่อ)

การแก้ไขปัญหานี้สิน	ค่ามัธยฐาน Mdn.	ค่าพิสัย ควอไทล์ (Q)	ความสอดคล้อง ของผู้เชี่ยวชาญ
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต			
3.5 รมรงค์ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก "เศรษฐกิจพอเพียง" ในการดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบราชการและนอกระบบราชการ	5	.50	สอดคล้อง
3.6 สนับสนุนให้โรงเรียนมีทุนสำรองการใช้จ่าย เพื่อให้ครูออกพานักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการศึกษา	5	1.00	สอดคล้อง
3.7 ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพยายามกำกับการใช้จ่ายของตนเองให้สมดุลกับรายได้ ลดความฟุ่มเฟือยลง ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่า	5	1.00	สอดคล้อง
3.8 ในระยะยาวควรเร่งควบคุมคุณภาพของครู และส่งเสริมให้บุคคลที่มีคุณภาพสูงเข้ามาประกอบอาชีพนี้ พร้อมเพิ่มอัตราค่าตอบแทนให้จูงใจ เพื่อการแข่งขันในเชิงคุณภาพต่อไป	5	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยทำการแก้ไขปัญหานี้สินที่มีค่าความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าความสอดคล้องสูงมาก (Mdn.=4.50-5.00, Q=0.00-1.00) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ดังนี้

ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน (Mdn.=5, Q=0.5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และรถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พัก

สำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอ (Mdn.=5, Q=0.5) สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวมหนี้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้อยู่ในแหล่งเดียว และปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดยขยายระยะเวลาการชำระ ลดอัตราดอกเบี้ย โดยอยู่ในวงเงินที่ครูมีกำลังพอชำระได้ และให้รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย เช่นเดียวกับที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกร (Mdn.=5, Q=0.5) การออกระเบียบสร้างกฎการขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อจะได้ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง (Mdn.=5, Q=0.5) กรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งดูแลสหกรณ์ควรประชุมร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวางแผนทางร่วมกันในการให้กู้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา (Mdn.=5, Q=0.5) รมรณรงค์ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก "เศรษฐกิจพอเพียง" ในการดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบราชการและนอกระบบราชการ (Mdn.=5, Q=0.5) นอกจากนี้ทุกข้อของการแก้ไขปัญหาหนี้สินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าความสอดคล้องสูงทุกข้อของการแก้ไขปัญหา (Mdn.=5, Q=1)

ดังนั้น จากการหาค่าความเหมาะสมและค่าความสอดคล้องของการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้พบว่า ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และรถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอ สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวมหนี้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้อยู่ในแหล่งเดียว และปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดยขยายระยะเวลาการชำระ ลดอัตราดอกเบี้ย โดยอยู่ในวงเงินที่ครูมีกำลังพอชำระได้ และให้รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย เช่นเดียวกับที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกร การออกระเบียบ สร้างกฎการขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อจะได้ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง กรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งดูแลสหกรณ์ควรประชุมร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวางแผนทางร่วมกันในการให้กู้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา และรณรงค์ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก "เศรษฐกิจพอเพียง" ในการดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบราชการและนอกระบบราชการ ผลการวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมมากที่สุดและค่าความสอดคล้องสูงมาก ทำให้เห็นถึงความต้องการให้การแก้ไขปัญหาหนี้สินมากที่สุด

จากการวิเคราะห์เอกสารและการวิเคราะห์แบบสอบถามเดลฟายถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความสอดคล้องกัน ดังนี้

1. มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

เพื่อให้การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งจำเป็นคือจะต้องทราบมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

1.1 ด้านความต้องการ

1.1.1 เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกล จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน

1.1.2 ความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการบ้านพักครู เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูต้องแสวงหาเพื่อตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในโรงเรียนเขตชนบท

1.1.3 เป็นหนี้เพราะต้องผ่อนเครื่องใช้อุปโภคบริโภคสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ

1.1.4 เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ

1.1.5 เป็นหนี้เพราะการศึกษาของบุตร

1.1.6 เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว

1.1.7 เป็นหนี้เพราะต้องส่งเสียเลี้ยงดูบิดา มารดา

1.2 ด้านค่านิยม

1.2.1 ค่านิยมทางวิชาการ

1.2.1.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อ เพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน

1.2.1.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง จะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้

1.2.2 ค่านิยมทางเศรษฐกิจ

1.2.2.1 ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ เช่น อยากมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.2.2 เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุน

1.2.3 ค่านิยมทางสังคม

1.2.3.1 กู้เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือสังคม เช่นเข้าสู่สโมสร
ต่างๆ

1.2.3.2 เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่ง

1.2.3.3 เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน
เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขนอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วม
กิจกรรมต่างๆ

1.2.3.4 เป็นหนี้เพราะต้องจัดสรรเงินของตนไปเพื่องานสังคมสังสรรค์

1.2.3 ด้านพฤติกรรม

1.2.3.1 การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา

1.2.3.2 การแต่งกายด้วยเสื้อผ้า และเครื่องประดับราคาแพง

1.2.3.3 นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยววบายมุขได้แก่ การดื่มเหล้า และสูบบุหรี่

1.2.3.4 นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดของการเดลฟายทั้ง 2 รอบข้างต้นแนวทางของ
แก้ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากการแสดงความคิดเห็นของ
ผู้เชี่ยวชาญ 17 คน สรุปได้ดังนี้

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 1) ด้านความ
ต้องการ 2) ด้านค่านิยม ได้แก่ 2.1) ค่านิยมทางวิชาการ 2.2) ค่านิยมทางเศรษฐกิจ และ 2.3) ค่านิยม
ทางสังคม 3) ด้านพฤติกรรม และมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหานี้สิน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อเสนอแนะของแนวทางแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ประเด็นการ แก้ปัญหา	ข้อเสนอแนะของแนวทางแก้ปัญหานี้สิน
1.ด้านรายได้	1.1 ปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษา แยกออกจากข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยให้ครูแรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐาน เงินเดือนและค่าตอบแทนกว้างกว่าระดับบนเนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยใน การสร้างฐานะเช่น ศึกษาคือมีรถ มีบ้าน มีครอบครัวครบถ้วน ซึ่งต้องใช้จ่ายมา 1.2 รับระบบเงินเดือนเหมือนทหารอัยการและศาล หรือนานาอารยประเทศ เพื่อยก ย่องวิชาชีพครู เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครู 1.3 ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับ สภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน

ตารางที่ 6 ข้อเสนอแนะของแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
(ต่อ)

ประเด็นการ แก้ปัญหา	ข้อเสนอแนะของแนวทางแก้ปัญหานี้สิน
2.ด้านหนี้สิน	<p>2.1 ประกาศเป็นนโยบายเร่งด่วนตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มครูที่มีปัญหาจริง มิใช่จากกองทุนพัฒนาชีวิตครู สำนักงานคณะกรรมการสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานอื่นใด โดยเฉพาะแล้วดำเนินการ ดังนี้</p> <p>2.1.1 วิเคราะห์สาเหตุ แนวทางแก้ไขตามความจำเป็นเร่งด่วนทุกวิถี ในการแก้หนี้สินขั้นวิกฤติที่ทั้งเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ยอมรับได้</p> <p>2.1.2 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงการกองทุนพัฒนาชีวิตครู ระยะที่ 2 ทั้งระบบ ตั้งแต่เงินที่แต่ละคนส่งยังคงอยู่ครบตามหลักเกณฑ์หรือไม่ แหล่งเงินทุนที่จะปล่อยให้กู้มีอยู่จริงหรือไม่ขณะนี้ติดอยู่ที่ขั้นตอนใด อยู่กับธนาคารใด ทำไมธนาคารแห่งประเทศไทยยังไม่อนุมัติ หรือติดขัดอยู่ในขั้นตอนใด</p> <p>2.1.3 เร่งรัด สั่งการให้ผู้เกี่ยวข้องพิจารณาอนุมัติเงินเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินของครูโดยเร็ว</p> <p>2.1.4 หากตรวจ แหล่งเงินทุนที่จะปล่อยให้กู้ไม่มีอยู่จริง ให้เร่งรัดผู้เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการคืนให้กับครู โดยด่วนที่สุด และลงโทษบุคคล กลุ่มบุคคลดังกล่าว ขอลงโทษ ลอกหลวง ฉ้อฉล ให้ครูเป็นหนี้ขั้นวิกฤติ ตามควรแก่กรณี ไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่าง ไม่ให้เกิดกรณีผิดวินัย คุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ หรือจำเป็นต้องยุบหน่วยงานดังกล่าวในที่สุดด้วย ก็แล้วแต่กรณี</p> <p>2.1.5 หากตรวจสอบผลเป็น ขอความกรุณาจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาครู เป็นองค์กรอิสระ หรือองค์การมหาชน ไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการหรือให้มีหน่วยงาน องค์กร หรือแหล่งทุนอื่นใดเข้ามาบริหารจัดการหนี้สินข้าราชการครูและพัฒนาครูทั้งระบบโดยด่วนต่อไป</p> <p>2.1.6 ประกาศการแก้ไขปัญหานี้สินทั้งระบบ เป็นระยะ ๆ</p>

ตารางที่ 6 ข้อเสนอแนะของแนวทางแก้ไขปัญหานี้ส่นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
(ต่อ)

ประเด็นการ แก้ปัญหา	ข้อเสนอแนะของแนวทางแก้ปัญหานี้ส่น
3. ด้านการ พัฒนา คุณภาพชีวิต	<p>การแก้ปัญหาและพัฒนาครูทั้งระบบประกาศเป็นนโยบายปฏิบัติการพัฒนาครูทั้งระบบการพัฒนาครูทั้งระบบ ดังนี้</p> <p>3.1 วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องคัดกรองโดยรอบคอบคัดคนดี คนเก่ง ที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครู ตั้งแต่การเข้าเรียน การเข้าสู่ตำแหน่ง การพัฒนาตนเอง (การอยู่ในตำแหน่ง) การเลื่อนระดับ/ตำแหน่ง การมีและเลื่อนวิทยฐานะ ฯลฯ ต้องปรับทุกระบบเพื่อให้ทัดเทียมประชาคมอาเซียน และนานาชาติ</p> <p>3.2 การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือเครื่องหมายเชิดชูเกียรติอื่นใด ต้องเป็นธรรมทั้งระบบ</p> <p>3.3 ปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แยกออกจากข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยให้ระดับล่าง หรือครูที่แรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐานเงินเดือนและค่าตอบแทนกว้างกว่าระดับบน เนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยในการสร้างฐานะเช่น ศึกษาต่อ มีรถ มีบ้าน มีครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่ายมาก (ครูจะได้ไม่เป็นหนี้ต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงแรกของการเข้าราชการ เหมือนรุ่นก่อน ๆ) หรือปรับระบบเงินเดือนเหมือนทหารอัยการและศาล หรือนานาอารยประเทศ ซึ่งยกย่องวิชาชีพครู ทั้งนี้ เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครู ในอนาคตต่อไป</p>

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สื่อนที่มีต่อมูลเหตุของปัญหา และการแก้ปัญหานี้สื่อนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และ วุฒิการศึกษา โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยให้แบบสอบถามที่มีข้อคำถามจำนวน 38 ข้อกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สื่อนซึ่งเป็นผู้ที่มีภาวะหนี้สินและร้องขอให้รัฐช่วยแก้ไขปัญหานี้สื่อน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ๆ ละ 1 ฉบับ รวมทั้งสิ้นจำนวน 400 ฉบับ ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 388 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.00 เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 385 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.25 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สื่อนซึ่งเป็นผู้ที่มีภาวะหนี้สินและร้องขอให้รัฐช่วยแก้ไขปัญหานี้สื่อน รวมทั้งสิ้น 385 คน เมื่อแยกพิจารณาตามเพศ และวุฒิการศึกษา โดยการแจกแจงค่าความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage) รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	170	44.16
1.2 หญิง	215	55.84
รวม	385	100
2. ระดับการศึกษาสูงสุด		
2.1 ปริญญาตรี	291	75.54
2.2 ปริญญาโท	94	24.46
รวม	385	100

จากตารางที่ 7 แสดงสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.84 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.16 ด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 75.54 รองลงมามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.46

3.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรมูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์จาก ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยนำค่ามัชฌิมเลขคณิต ที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรเกี่ยวกับมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยภาพรวม (n = 385)

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับ
ด้านความต้องการ	4.56	.13	มากที่สุด
ด้านค่านิยม	4.45	.18	มาก
1. ค่านิยมทางวิชาการ	4.68	.27	มากที่สุด
2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ	4.33	.22	มาก
3. ค่านิยมทางสังคม	4.33	.44	มาก
ด้านพฤติกรรม	3.46	.50	ปานกลาง
รวม	4.15	.18	มาก

จากตาราง 8 พบว่า โดยภาพรวมความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.18 อยู่ในระดับมาก โดยมีค่ามัชฌิมเลขคณิต อยู่ระหว่าง 3.46 – 4.68 แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวแปรโดยเฉลี่ยตั้งแต่ระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด คือ ด้านความต้องการ โดยมีค่ามัชฌิม

เลขคณิต ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ .13 รองลงมา คือ ด้านค่านิยม มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ .18 และด้าน พฤติกรรม มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ .50 ตามลำดับ ในส่วนด้านค่านิยม พบว่า ค่านิยมทางวิชาการเป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด โดยมีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) เท่ากับ .27 รองลงมา คือ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ .22 และค่านิยมทางสังคม มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ .44 และด้านพฤติกรรม มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.15 และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D) เท่ากับ .15

ตารางที่ 9 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรเกี่ยวกับ มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกเป็น รายด้าน (n = 385)

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน	ค่ามัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับ
ด้านความต้องการ	4.56	.13	มากที่สุด
1. เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงาน อยู่ไกล จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน	4.87	.34	มากที่สุด
2. ความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการ บ้านพักครู เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูต้องแสวงหาเพื่อ ตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูใน โรงเรียนเขตชนบท	4.40	.49	มาก
3. เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปลงทุนเพื่อประกอบ อาชีพเสริม	4.57	.56	มากที่สุด
4. เป็นหนี้เพราะต้องผ่อนเครื่องใช้อุปกรณ์สิ่ง อำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ	4.38	.53	มาก

ตารางที่ 9 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรเกี่ยวกับ
 เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกเป็น
 รายด้าน (n = 385) (ต่อ)

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน	ค่ามัชฌิม เลขคณิต { $\bar{X}$ }.	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับ
5. เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิต ในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่ง กายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ	4.83	.38	มากที่สุด
6. เป็นหนี้เพราะการศึกษาของบุตร	4.19	.42	มาก
7. เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว	4.78	.44	มากที่สุด
8. เป็นหนี้เพราะต้องส่งเสียเลี้ยงดูบิดา มารดา	4.43	.50	มาก
ด้านค่านิยม	4.45	.18	มาก
1. ค่านิยมทางวิชาการ	4.68	.27	มากที่สุด
1.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะ ต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน	4.91	.32	มากที่สุด
1.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้ เพราะการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง จะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้	4.45	.50	มาก
2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ	4.33	.22	มาก
2.1 ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้าน วัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ เช่น อยากมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดย ประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมใน ปัจจุบัน ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	4.60	.22	มากที่สุด
2.2 เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพ เสริมหรือขาดทุน	4.06	.41	มาก

ตารางที่ 9 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรเกี่ยวกับ
 เหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกเป็น
 รายด้าน (n = 385) (ต่อ)

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน	ค่ามัชฌิม เลขคณิต { $\bar{X}$).	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับ
2.3 เป็นหนี้เพราะการไม่ประมาณตนเอง ใช้เงิน เกินฐานะ	4.21	.47	มาก
2.4 ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดวินัย ไม่ ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง ก่อให้เกิดปัญหา หนี้สิน	4.39	.50	มาก
3. ค่านิยมทางสังคม	4.33	.44	มาก
3.1 กู้เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือ สังคม เช่นเข้าสู่สโมสรต่างๆ	4.26	.49	มาก
3.2 เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่ง	4.41	.80	มาก
3.3 เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุน การเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขนส่งอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ	4.65	.52	มาก
3.4 เป็นหนี้เพราะต้องจัดสรรเงินของตนไปเพื่อ งานพบปะสังสรรค์ งานสังคม	3.08	.59	มากที่สุด
ด้านพฤติกรรม	3.46	.50	มาก
1. การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา	3.93	.82	มาก
2. การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง และเครื่องประดับราคาแพง	3.26	.53	ปานกลาง
3. นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อการดื่มเหล้า	3.38	.54	ปานกลาง
4. นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อการสูบบุหรี่	3.31	.51	ปานกลาง
5. นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่	3.26	.53	ปานกลาง
รวม	4.15	.18	มาก

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกได้ ดังนี้

ด้านความต้องการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด คือ เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกล จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน ($\bar{X} = 4.87$) รองลงมา คือ เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ ($\bar{X} = 4.83$) เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว ($\bar{X} = 4.78$) และมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินน้อยที่สุด คือ เป็นหนี้เพราะการศึกษาของบุตร ($\bar{X} = 4.19$)

ด้านค่านิยมทางวิชาการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน ($\bar{X} = 4.91$) รองลงมา คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะการทำงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง จะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้ ($\bar{X} = 4.45$)

ด้านค่านิยมทางเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด คือ ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ เช่น อยากรมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา คือ เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุน ($\bar{X} = 4.06$)

ด้านค่านิยมทางสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด คือ เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขนอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมา คือ เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่ง ($\bar{X} = 4.41$) และมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินน้อยที่สุด คือ เป็นหนี้เพราะต้องจัดสรรเงินของตนไปเพื่องานสังคมสงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.98$)

ด้านพฤติกรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด คือ การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมา คือ นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวกับอบายมุข ได้แก่ การดื่มเหล้า และการสูบบุหรี่ ($\bar{X} = 3.38$) และมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินน้อยที่สุด คือ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพงและเครื่องประดับราคาแพง และนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่ ($\bar{X} = 3.26$)

3.3 การวิเคราะห์ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังตารางที่ 10 - 11

ตารางที่ 10 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน (n = 385)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับ
ด้านรายได้	4.73	.22	มากที่สุด
ด้านหนี้สิน	4.63	.19	มากที่สุด
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.69	.20	มากที่สุด
รวม	4.68	.17	มากที่สุด

จากตาราง 10 พบว่า ความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินมากที่สุดในด้านรายได้ ($\bar{X} = 4.73$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ($\bar{X} = 4.69$) และด้านหนี้สิน ($\bar{X} = 4.63$) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 แสดงค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรการแก้ไข ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกเป็นรายข้อ (n = 385)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน	ค่ามัธยฐาน เลขคณิต ($\bar{X}$).	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับ
ด้านรายได้	4.73	.22	มากที่สุด
1. ปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แยกออก จากข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยให้ครูแรกเข้าสู่ ตำแหน่งมีฐานเงินเดือนและค่าตอบแทนกว้างกว่า ระดับบนเนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยใน การสร้างฐานะเช่น ศึกษาต่อ มีรถ มีบ้าน มี ครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่ายมาก	4.99	.10	มากที่สุด
2. ปรับระบบเงินเดือนเหมือนทหารอัยการและ ศาล หรือนานาอารยประเทศ เพื่อยกย่องวิชาชีพ ครู เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาใน วิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครู	4.44	.50	มาก
3. ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครูและ บุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจปัจจุบัน	4.76	.43	มากที่สุด
ด้านหนี้สิน	4.63	.19	มากที่สุด
1. ควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนที่มีขนาดใหญ่เป็น องค์กรอิสระ หรือองค์การมหาชน ไม่สังกัด กระทรวงศึกษาธิการเข้ามาบริหารจัดการหนี้สิน ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้ง ระบบ รวมถึงมีหน้าที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น สนับสนุนการมีอาชีพเสรี	4.55	.31	มากที่สุด

ตารางที่ 11 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรการแก้ไข ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกเป็นรายข้อ (n = 385) (ต่อ)

การแก้ไขปัญหานี้สิน	ค่ามัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$).	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับ
ด้านหนี้สิน			
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และรถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอ	4.76	.26	มากที่สุด
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์การแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครู และพัฒนาครูทั้งระบบ เป็นระยะ ๆ	4.74	.44	มากที่สุด
4. ควรแบ่งประเภทปัญหานี้สินของครูเป็นระดับต่างๆ ในและในแต่ละระดับควรให้การช่วยเหลือด้วยแนวทางที่ต่างกันอย่างเหมาะสม	4.48	.50	มาก
5. สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวมหนี้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้อยู่ในแหล่งเดียว และปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดยขยายระยะเวลาการชำระ ลดอัตราดอกเบี้ย โดยอยู่ในวงเงินที่ครูมีกำลังพอชำระได้ และให้รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย เช่นเดียวกับที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกร	4.62	.26	มากที่สุด

ตารางที่ 11 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรการแก้ไข ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกเป็นรายข้อ (n = 385) (ต่อ)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$).	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับ
6. การออกระเบียบ สร้างกฎการขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อจะได้ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง	4.82	.41	มากที่สุด
7. เสริมสร้างกระบวนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ	4.44	.50	มาก
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.69	.20	มากที่สุด
1. การแก้ปัญหาและพัฒนาครู ควรประกาศเป็นนโยบายปฏิรูปการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบ	4.78	.42	มากที่สุด
2. การเลื่อนระดับ/ตำแหน่ง การมีและเลื่อนวิทยฐานะ ฯลฯ ต้องปรับทุกระบบเพื่อให้ทัดเทียมประชาคมอาเซียน และนานาชาติ	4.38	.49	มาก
3. กรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งดูแลสหกรณ์ ควรประชุมร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวางแผนร่วมกันในการให้กู้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา	4.71	.53	มากที่สุด
4. ควรจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้การศึกษาแก่ครู ในการดำเนินการประกอบอาชีพครูและการดำรงชีวิต ในขณะที่ตนเอง เป็นหนี้สิน เป็นการหาทางออก โดยให้ครูได้รับการศึกษาและปรับตัวให้ได้ในสถานการณ์ดังกล่าว	4.38	.55	มาก

ตารางที่ 11 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรการแก้ไข ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกเป็นรายข้อ (n = 385) (ต่อ)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$).	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับ
5. รณรงค์ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก "เศรษฐกิจพอเพียง" ในการดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบราชการและนอกระบบราชการ	4.81	.39	มากที่สุด
6. สนับสนุนให้โรงเรียนมีทุนสำรองการใช้จ่าย เพื่อให้ครูออกพานักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการศึกษา	4.83	.38	มากที่สุด
7. ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพยายาม กำกับการใช้จ่ายของตนเองให้สมดุลกับรายได้ ลดความฟุ่มเฟือยลง ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดต้อง คำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่า	4.94	.25	มากที่สุด
8. ในระยะยาวควรเร่งควบคุมคุณภาพของครู และส่งเสริมให้บุคคลที่มีคุณภาพสูงเข้ามาประกอบอาชีพนี้ พร้อมเพิ่มอัตราค่าตอบแทนให้จูงใจ เพื่อการแข่งขันในเชิงคุณภาพต่อไป	4.70	.46	มากที่สุด
รวม	4.68	.17	มากที่สุด

จากตาราง 11 ด้านรายได้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินมากที่สุด คือ ปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แยกออกจากข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยให้ครูแรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐานเงินเดือนและค่าตอบแทนกว้างกว่าระดับบนเนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยในการสร้างฐานะเช่น ศึกษาต่อ มีรถ มีบ้าน มีครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่ายมาก ($\bar{X} = 4.99$) รองลงมา คือ ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือน รายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.76$) และมีความ

คิดเห็นต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้สินน้อยที่สุด คือ ปรับระบบเงินเดือนเหมือนทหารอัยการและศาล หรือนานาอารยประเทศ เพื่อยกย่องวิชาชีพครูเพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครู ($\bar{X} = 4.44$)

ด้านหนี้สิน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินมากที่สุด คือ การออกระเบียบ สร้างกฎการขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อจะได้ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง ($\bar{X} = 4.82$) รองลงมา คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และรถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอ ($\bar{X} = 4.76$) และมีความคิดเห็นต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้สินน้อยที่สุด คือ เสริมสร้างกระบวนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหานี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.44$)

ส่วนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินมากที่สุด คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพยายามกำกับการใช้จ่ายของตนเองให้สมดุลกับรายได้ ลดความฟุ่มเฟือยลง ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่า ($\bar{X} = 4.94$) รองลงมา คือ สนับสนุนให้โรงเรียนมีทุนสำรองการใช้จ่าย เพื่อให้ครูออกพานักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.83$) และมีความคิดเห็นต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้สินน้อยที่สุด คือ การเลื่อนระดับ/ตำแหน่ง การมีและเลื่อนวิทยฐานะ ต้องปรับทุกระบบเพื่อให้ทัดเทียมประชาคมอาเซียน และนานาอารยประเทศ และควรจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้การศึกษาแก่ครู ในการดำเนินการประกอบอาชีพครูและการดำรงชีวิตในขณะของตนเอง เป็นหนี้สินเป็นการหาทางออกโดยให้ครูได้รับการศึกษาและปรับตัวให้ได้ในสถานการณ์ดังกล่าว ($\bar{X} = 4.38$ เท่ากัน)

เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะปัญหาหนี้สิน ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน ดังตารางที่ 12 – 15

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นรายด้าน จำแนกตามเพศ

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย(n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ด้านความต้องการ	4.53	.11	4.57	.14	-3.120*	369.893	.002
2. ด้านค่านิยม	4.45	.14	4.44	.21	.823	362.618	.411
3. ด้านพฤติกรรม	3.49	.51	3.43	.49	1.156	370	.249

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 12 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามเพศ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test โดยภาพรวมรายด้าน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านความต้องการอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านความค่านิยม และด้านพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความต้องการเป็นรายข้อ จำแนกตามเพศ

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ด้านความต้องการ	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย(n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดิน อยู่อาศัยครูและบุคลากรทางการ ศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกล จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน	4.98	.15	4.78	.41	6.179*	276.223	.000
2. ความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการบ้านพักครู เป็นสาเหตุ ที่ทำให้ครูต้องแสวงหาเพื่อตนเอง และครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูในโรงเรียนเขตชนบท	4.22	.42	4.55	.50	-6.930*	368.901	.000
3. เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปลงทุน เพื่อประกอบอาชีพเสริม	4.73	.50	4.44	.57	5.315*	366.257	.000
4. เป็นหนี้เพราะต้องผ่อนเครื่องใช้ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ	4.27	.44	4.48	.57	-3.938*	369.917	.000
5. เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อ การดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ เครื่องอุปโภคบริโภค	4.95	.22	4.73	.45	6.382*	312.923	.000
6. เป็นหนี้เพราะการศึกษาของบุตร	4.05	.22	4.30	.50	-6.477*	295.938	.000
7. เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบ ครอบครัวคนเดียว	4.80	.46	4.76	.43	.883	370	.378
8. เป็นหนี้เพราะต้องส่งเสียเลี้ยงดู บิดามารดา	4.27	.44	4.55	.50	-5.811*	364.394	.000

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 13 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านความต้องการจำเป็นตามเพศ พบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านความต้องการอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาจำแนกรายชื่อ พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกล จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อนอยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการบ้านพักครู เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูต้องแสวงหาเพื่อตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในโรงเรียนเขตชนบทอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องนำเงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม อยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องผ่อนเครื่องใช้อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถืออยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
5. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ อยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
6. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะการศึกษาของบุตร อยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
7. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียวไม่แตกต่างกัน

8. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องสูญเสียเลี้ยงดูบิดา มารดา อยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านค่านิยม จำแนกตามเพศ

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ด้านค่านิยม	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย(n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ค่านิยมทางวิชาการ	4.64	.27	4.71	.27	-2.529*	370	.012
1.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน	4.49	.35	4.93	.26	.694	370	.488
1.2 ครูและและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง จะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้	4.35	.48	4.58	.25	-3.242*	356.364	.001
2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ	4.33	.19	4.33	.24	-.020	370	.984
2.1 ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ เช่น อียากมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	4.64	.18	4.58	.25	2.718*	367.237	.007

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านค่านิยม จำแนกตามเพศ (ต่อ)

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ด้านค่านิยม	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย (n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
2.2 เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจาก การลงทุนทำอาชีพเสริมหรือ ขาดทุน	4.03	.42	4.09	.40	-1.422	370	.156
3. ค่านิยมทางสังคม	4.39	.38	4.27	.48	2.617*	369.997	.009
3.1 เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรม เพื่อ ช่วยเหลือสังคม เช่นเข้าสู่สโมสร ต่างๆ	4.26	.44	4.27	.52	-.263	368.768	.793
3.2 เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้น โยกย้ายตำแหน่ง	4.55	.70	4.29	.85	3.163*	369.301	.002
3.3 เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัว ในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับ ขนอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการ สอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ	4.77	.47	4.56	.54	4.133*	364.966	.000
3.4 เป็นหนี้เพราะต้องจัดสรรเงิน ของตนไปเพื่องานสังคมสังสรรค์	3.98	.48	3.98	.67	.097	366.278	.923

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 14 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านค่านิยมจำแนกตามเพศ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะค่านิยมทางวิชาการ อยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาจำแนกรายชื่อ พบว่า

1.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียนไม่แตกต่างกัน

1.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะการทำงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง จะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้ยืมอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะค่านิยมทางเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายชื่อ พบว่า

2.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะครูดอกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขันรักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ เช่น อยากมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุนไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะค่านิยมทางสังคม อยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาจำแนกรายชื่อ พบว่า

3.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะกู้เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น เข้าสู่สโมสรต่างๆไม่แตกต่างกัน

3.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่งอยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะการใช้จ่ายเงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขงอุปกรณสนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องจัดสรรเงินของตนไปเพื่องานสังคมสงเคราะห์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านพฤติกรรม จำแนกตามเพศ

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ด้านพฤติกรรม	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย(n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา	3.91	.85	3.94	.80	-.322	370	.747
2. การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพงและเครื่องประดับราคาแพง	3.32	.56	3.21	.50	1.880	330.739	.061
3. นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยววบายมุขได้แก่ การดื่มเหล้า และการสูบบุหรี่	3.44	.59	3.34	.50	1.780	320.266	.076
4. นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่	3.29	.51	3.23	.55	1.114	370	.266

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 15 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามเพศ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านพฤติกรรมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะการกินอาหารนอกบ้านหรูหราไม่แตกต่างกัน

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพงและเครื่องประดับราคาแพงไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะนำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวข้องอบายมุข ได้แก่ การดื่มเหล้า และการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน

4. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่ไม่แตกต่างกัน

เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน ดังตารางที่ 16 – 19

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายด้านโดยภาพรวม จำแนกตามเพศ

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย(n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ด้านรายได้	4.72	.21	4.74	.22	-.780	370	.436
2. ด้านหนี้สิน	4.61	.16	4.64	.22	-1.513	365.940	.131
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.68	.18	4.70	.21	-0.777	368.964	.438
โดยภาพรวม	4.67	.15	4.69	.18	-1.214	369.749	.226

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 16 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามเพศ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในด้านรายได้ไม่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในด้านหนี้สินไม่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านรายได้ เป็นรายข้อ จำแนกตามเพศ

การแก้ไขปัญหานี้สิน ด้านรายได้	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย(n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาแยก ออกจากข้าราชการพลเรือนโดย ให้ครูแรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐาน เงินเดือนกว้างกว่าระดับบน เนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ ปัจจัยในการสร้างฐานะเช่น ศึกษาต่อ มีรถ มีบ้าน มี ครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่ายมาก	4.98	.15	5.00	.00	-2.019*	163	.045
2. ปรับระบบเงินเดือนเหมือน ทหารอัยการและศาล หรือ นานาอารยประเทศ เพื่อยกย่อง วิชาชีพครู เพื่อจูงใจให้คนดี คน เก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครู เข้าสู่วิชาชีพครู	4.49	.50	4.41	.49	1.523	347.233	0.129
3. ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือน รายได้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจปัจจุบัน	4.70	.46	4.80	.40	-2.372*	323.090	0.018

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 17 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินของ
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านรายได้ จำแนกตามเพศ พบว่า ข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในด้านรายได้ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายชื่อ พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องการปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แยกออกจากข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยให้ครูแรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐานเงินเดือนและค่าตอบแทนกว้างกว่าระดับบนเนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยในการสร้างฐานะเช่น ศึกษาต่อ มีรถ มีบ้าน มีครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่ายมากอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องการปรับระบบเงินเดือนเหมือนทหารอัยการและศาล หรือนานาอารยประเทศ เพื่อยกย่องวิชาชีพครู เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านหนี้สิน จำแนกตามเพศ

การแก้ไขปัญหานี้ ด้านหนี้สิน	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย(n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนที่มีขนาดใหญ่เป็นองค์กรอิสระ หรือ องค์กรมหาชน ไม่สังกัด กระทรวงศึกษาธิการเข้ามาบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ รวมถึงมีหน้าที่ให้การสนับสนุนและ	4.49	.26	4.60	.33	-3.571*	369.936	.000

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านหนี้สิน จำแนกตามเพศ (ต่อ)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ด้านหนี้สิน	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย (n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น สนับสนุนการมีอาชีพเสริมเพื่อเป็นการช่วยเหลือครูให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น							
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และรถยนต์พา หนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอ	4.82	.24	4.72	.27	3.747*	363.604	.000
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู และพัฒนาครูทั้งระบบเป็นระยะ ๆ	4.78	.42	4.70	.46	1.730	362.941	.084
4. ปรับระบบเงินเดือนเหมือนทหาร อัยการและศาล หรือนานาอารยประเทศ เพื่อยกย่องวิชาชีพครู เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครู	4.49	.50	4.41	.49	1.523	347.233	.129

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านหนี้สิน จำแนกตามเพศ (ต่อ)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ด้านหนี้สิน	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย (n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
5. ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือน รายได้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจปัจจุบัน	4.70	.46	4.80	.40	-2.372*	323.090	.018
6. ควรแบ่งประเภทปัญหาหนี้สิน ของครูเป็นระดับต่างๆ ในและใน แต่ละระดับควรให้การช่วยเหลือ ด้วยแนวทางที่ต่างกันอย่าง เหมาะสม	4.37	.48	4.56	.50	-3.721*	353.855	.000
7. สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิด การรวมหนี้ ให้อยู่ในแหล่งเดียว และปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดย ขยายระยะเวลาการชำระ และลด อัตราดอกเบี้ย	4.63	.22	4.61	.29	1.064	369.546	.288
8. การออกระเบียบ สร้างกฎการ ขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครู อย่างชัดเจน เพื่อทราบมูลหนี้ที่ แท้จริง	4.87	.34	4.78	.46	2.256*	367.812	.025
9. เสริมสร้างกระบวนการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแก้ไข ปัญหาหนี้สินครูและบุคลากร ทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.33	.47	4.53	.50	-4.042*	358.402	.000

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 18 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านนี้สิน จำแนกตามเพศ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินในด้านนี้สินไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินในเรื่องควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนที่มีขนาดใหญ่เป็นองค์กรอิสระ หรือองค์การมหาชน ไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเข้ามาบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบ รวมถึงมีหน้าที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น สนับสนุนการมีอาชีพเสริมเพื่อเป็นการช่วยเหลือครูให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น อยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินในเรื่องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และรถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอ อยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินในเรื่องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครู และพัฒนาครูทั้งระบบ เป็นระยะ ๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินในเรื่องควรแบ่งประเภทปัญหานี้สินของครูเป็นระดับต่างๆ ในและในแต่ละระดับควรให้การช่วยเหลือด้วยในการแก้ปัญหาที่ต่างกันอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินในเรื่องสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวมหนี้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้อยู่ในแหล่งเดียว และปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดยขยายระยะเวลาการชำระลดอัตราดอกเบี้ย โดยอยู่ในวงเงินที่ครูมีกำลังพอชำระได้ และให้รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย เช่นเดียวกับที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกรไม่แตกต่างกัน

6. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้สินในเรื่องการออกระเบียบ สร้างกฎการขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจนเพื่อจะได้ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง อยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไข ปัญหาหนี้สินในเรื่องเสริมสร้างกระบวนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาหนี้สินครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ อยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำแนกตามเพศ

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย(n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. การแก้ปัญหาและพัฒนาครู ควรประกาศเป็นนโยบายปฏิรูป การพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา ทั้งระบบ	4.84	.37	4.73	.44	2.632*	369.266	.009
2. การเลื่อนระดับ/ตำแหน่ง การ มีและเลื่อนวิทยฐานะ ฯลฯ ต้อง ปรับทุกระบบเพื่อให้ทัดเทียม ประชาคมอาเซียน และนานา อารยประเทศ	4.28	.45	4.46	.50	-3.666*	363.351	.000
3. กรมส่งเสริมเกษตรและ สหกรณ์ ซึ่งดูแลสหกรณ์ควร ประชุมร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวาง แนวทางร่วมกันในการให้กู้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา	4.77	.53	4.66	.52	1.999*	349.149	.046

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำแนกตามเพศ (ต่อ)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย(n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
4. ควรจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้ การศึกษาแก่ครู ในการ ดำเนินการประกอบอาชีพครู และการดำรงชีวิตในขณะที่ ตนเอง เป็นหนี้สิน เป็นการ หาทางออกโดยให้ครูได้รับ การศึกษาและปรับตัวให้ได้ใน สถานการณ์ดังกล่าว	4.23	.53	4.50	.55	-4.709*	355.707	.000
5. รณรงค์ และส่งเสริมให้ครูและ บุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดย ยึดหลัก "เศรษฐกิจพอเพียง" ใน การดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบ ราชการและนอกระบบราชการ	4.87	.34	4.77	.42	2.615*	369.981	.009
6. สนับสนุนให้โรงเรียนมีทุน สำรองการใช้จ่าย เพื่อให้ครูออก พานักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อ การศึกษา	4.79	.41	4.85	.36	-1.448	326.392	.149
7. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องพยายามกำกับการใช้จ่ายของ ตนเองให้สมดุลกับรายได้ ลด ความฟุ้งเฟ้อลง ก่อนตัดสินใจ ซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความจำเป็น หรือประโยชน์ที่คุ้มค่า	4.98	.15	4.90	.30	3.017*	325.935	.003

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำแนกตามเพศ (ต่อ)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	เพศ				t	df	Sig.
	ชาย(n=170)		หญิง (n=215)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
8. ในระยะยาวควรเร่งควบคุมคุณภาพของครู และส่งเสริมให้บุคคลที่มีคุณภาพสูงเข้ามาประกอบอาชีพนี้ พร้อมเพิ่มอัตราค่าตอบแทนให้จูงใจ เพื่อการแข่งขันในเชิงคุณภาพต่อไป	4.69	.46	4.71	.46	-0.369	370	
โดยภาพรวม	4.67	.15	4.69	.18	-1.214	369.749	.226

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 19 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำแนกตามเพศ พบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องการแก้ปัญหาและพัฒนาครู ควรประกาศเป็นนโยบายปฏิรูปการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบ อยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องการเลื่อนระดับ/ตำแหน่ง การมีและเลื่อนวิทยฐานะ ฯลฯ ต้องปรับทุกระบบ เพื่อให้ทัดเทียมประชาคมอาเซียน และนานาชาติ ประเทศ อยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญ

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องกรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งดูแลสหกรณ์ควรประชุมร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อการแก้ปัญหาร่วมกันในการให้กู้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไข ปัญหาหนี้สินในเรื่องการจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้การศึกษากับครู ในการดำเนินการการประกอบอาชีพครู และการดำรงชีวิตในขณะที่ตนเอง เป็นหนี้สิน เป็นการหาทางออกโดยให้ครูได้รับการศึกษาและปรับ ตัวให้ได้ในสถานการณ์ดังกล่าว อยู่ในระดับที่น้อยกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไข ปัญหาหนี้สินในเรื่องรณรงค์และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก "เศรษฐกิจพอเพียง" ในการดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบราชการและนอกระบบราชการ อยู่ในระดับที่ มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็น ต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องสนับสนุนให้โรงเรียนมีทุนสำรองการใช้จ่าย เพื่อให้ครู ออกพานักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการศึกษาไม่แตกต่างกัน

7. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการแก้ไข ปัญหาหนี้สินในเรื่องครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพยายามกำกับค่าใช้จ่ายของตนเองให้สมดุล กับรายได้ ลดความฟุ่มเฟือยลง ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่า อยู่ในระดับที่มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็น ต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องในระยะยาวควรเร่งควบคุมคุณภาพของครู และส่งเสริมให้บุคคลที่มี คุณภาพสูงเข้ามาประกอบอาชีพนี้ พร้อมเพิ่มอัตราค่าตอบแทนให้จูงใจ เพื่อการแข่งขันในเชิงคุณภาพ ต่อไปไม่แตกต่างกัน

เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ดังตารางที่ 20 – 23

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ด้านความต้องการ	4.56	.13	4.55	.12	.427	370	.669
2. ด้านค่านิยม	4.44	.18	4.45	.18	.458	370	.647
3. ด้านพฤติกรรม	3.46	.51	3.45	.48	0.81	370	.936
โดยภาพรวม	4.15	.19	4.15	.17	.023	370	.982

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 20 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านความต้องการ ด้านค่านิยม และด้านพฤติกรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความต้องการเป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ด้านความต้องการ	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้าน ที่ดินอยู่อาศัยครูและและ บุคลากรทาง การศึกษา เป็นหนี้ เพราะทำงานอยู่ไกล จึงทำให้ ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน	4.86	.34	4.88	.33	-.351	370	.726
2. ความเหลื่อมล้ำของ สวัสดิการ เช่น สวัสดิการ บ้านพักครู เป็นสาเหตุที่ทำให้ ครูต้องแสวงหาเพื่อตนเองและ ครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูในโรงเรียนเขตชนบท	4.42	.49	4.35	.48	1.170	156.497	.244
3. เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไป ลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม	4.54	.56	4.64	.55	-1.383	370	.168
4. เป็นหนี้เพราะต้องผ่อน เครื่องใช้อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ	4.38	.54	4.40	.51	-.232	370	.817
5. เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไป ใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ เครื่อง บริโภคต่างๆ	4.82	.39	4.85	.36	-.602	370	.547

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความต้องการเป็นรายข้อ จำแนกตามวุฒิการศึกษา (ต่อ)

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ด้านความต้องการ	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
6. เป็นหนี้เพราะการศึกษาของบุตร	4.20	.43	4.15	.39	.901	370	.368
7. เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว	4.79	.42	4.75	.49	.876	370	.382
8. เป็นหนี้เพราะเลี้ยงดูบิดามารดา	4.44	.50	4.40	.49	.704	370	.482

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 21 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความต้องการ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านความต้องการไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกล จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อนไม่แตกต่างกัน

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการบ้านพักครู เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูต้องแสวงหาเพื่อตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในโรงเรียนเขตชนบทไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องนำเงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม ไม่แตกต่างกัน

4. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องผ่อนเครื่องใช้ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือไม่แตกต่างกัน

5. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ไม่แตกต่างกัน

6. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุหนี้สินเพราะการศึกษาของบุตรไม่แตกต่างกัน

7. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียวไม่แตกต่างกัน

8. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุหนี้สินเพราะเลี้ยงดูบิดา มารดาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านค่านิยม จำแนกตามวุฒิการศึกษา

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ด้านค่านิยม	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ค่านิยมทางวิชาการ	4.69	.27	4.65	.28	1.060	370	.290
1.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อ มาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้ เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน	4.91	.32	4.91	.32	.065	370	.948
1.2 ครูและและบุคลากรทางการ ศึกษาเป็นหนี้เพราะการทำผลงาน ทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง จะต้องใช้เงินในการทำก็ต่อองู้	4.46	.50	4.40	.49	1.126	154.656	.262

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านค่านิยม จำแนกตามวุฒิการศึกษา (ต่อ)

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ด้านค่านิยม	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ	4.33	.22	4.34	.21	-.162	370	.872
2.1 ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิงวอนการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ เช่น อยากมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	4.59	.23	4.63	.21	-1.341	370	.181
2.2 เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุน	4.07	.41	4.04	.42	.550	370	.583
3. ค่านิยมทางสังคม	4.31	.45	4.37	.42	-1.137	370	.256
3.1 เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น เข้าสู่อสังหาริมทรัพย์	4.28	.50	4.22	.44	1.048	170.939	.296
3.2 เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่ง	4.37	.81	4.53	.75	-1.741	163.887	.084
3.3 เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขนอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ	4.64	.52	4.70	.51	-1.057	370	.291
3.4 เป็นหนี้เพราะต้องจัดสรรเงินของตนไปเพื่องานสังคมสงเคราะห์	3.96	.59	4.03	.59	-1.011	370	.313

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 22 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านค่านิยม พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านความต้องการไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านค่านิยมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านค่านิยมทางวิชาการไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า

1.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียนไม่แตกต่างกัน

1.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง จะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้ไม่แตกต่างกัน

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านค่านิยมทางเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า

2.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ เช่น อยากมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

2.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุนไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านค่านิยมทางสังคมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า

3.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะกู้เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือสังคม เช่นเข้าสู่สโมสรต่างๆไม่แตกต่างกัน

3.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่งไม่แตกต่างกัน

3.3 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขออนุปรณสนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆไม่แตกต่างกัน

3.4 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะต้องจัดสรรเงินของตนไปเพื่องานสังคมสังสรรค์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านพฤติกรรม จำแนกตามวุฒิการศึกษา

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน ด้านพฤติกรรม	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา	3.92	.82	3.96	.83	-.346	370	.729
2. การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพงและเครื่องประดับราคาแพง	3.26	.54	3.24	.52	.336	370	.737
3. นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยววบายมุขได้แก่ การดื่มเหล้า และการสูบบุหรี่	3.38	.54	3.37	.55	.163	370	.870
4. นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่	3.26	.54	3.24	.52	.336	370	.737
โดยภาพรวม	4.15	.19	4.15	.17	.023	370	.982

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 23 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านพฤติกรรม พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านความต้องการไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในด้านพฤติกรรม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะการกินอาหารนอกบ้านหรูหราไม่แตกต่างกัน
2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพงและเครื่องประดับราคาแพงไม่แตกต่างกัน
3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะนำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวข้องอบายมุข ได้แก่ การดื่มเหล้า และการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน
4. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพราะนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่ไม่แตกต่างกัน

เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการแก้ไขปัญหานี้ส้น ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน ดังตารางที่ 24 – 27

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้ส้นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา

การแก้ไขปัญหานี้ส้น	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ด้านรายได้	4.56	.13	4.55	.12	.427	370	.669
2. ด้านหนี้สิน	3.46	.51	3.45	.48	.081	370	.936
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.44	.18	4.45	.18	.458	370	.647
โดยภาพรวม	4.69	.17	4.68	.16	.506	370	.613

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 24 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ส้นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ส้นไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ส้นในด้านรายได้ ด้านหนี้สินและด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านรายได้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การแก้ไขปัญหานี้สิน ด้านรายได้	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาแยกออกจาก ข้าราชการพลเรือนโดยให้ครู แรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐาน เงินเดือนกว้างกว่าระดับบน เนื่องจากมีความจำเป็นต้อง ใช้จ่ายในการสร้างฐานะ เช่น ศึกษาต่อ มีรถ มีบ้าน มี ครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่าย มาก	4.99	.12	5.00	.00	-2.011*	280	.045
2. ปรับระบบเงินเดือน เหมือนทหารอัยการและ ศาล หรือนานา อารยประเทศ เพื่อยกย่อง วิชาชีพครู เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาใน วิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครู	4.44	.50	4.45	.50	-.154	370	.877

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านรายได้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา (ต่อ)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ด้านรายได้	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
3. ควรพิจารณาเพิ่ม เงินเดือนรายได้ครูและ บุคลากรทางการศึกษาให้ เหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจปัจจุบัน	4.77	.42	4.73	.45	.767	370	.443

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 25 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านรายได้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินด้านรายได้ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนก พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แยกออกจากข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยให้ครูแรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐานเงินเดือนและค่าตอบแทนกว้างกว่าระดับบนเนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายในการสร้างฐานะเช่น ศึกษาต่อ มีรถ มีบ้าน มีครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่ายมากอยู่ในระดับน้อยกว่าระดับสูงกว่าปริญญาตรี

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องปรับระบบเงินเดือนเหมือนทหารอัยการและศาล หรือนานาอารยประเทศ เพื่อยกย่องวิชาชีพครู เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่วิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านหนี้สิน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การแก้ไขปัญหานี้ ด้านหนี้สิน	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนที่มีขนาดใหญ่เป็นองค์กรอิสระ หรือ องค์กรมหาชน ไม่สังกัดกระทรวง ศึกษาธิการเข้ามาบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ รวมถึงมีหน้าที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น สนับสนุนการมีอาชีพเสริมเพื่อเป็นการช่วยเหลือครูให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น	4.56	.31	4.53	.29	.694	370	.488
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และรถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอ	4.77	.26	4.76	.25	.275	370	.783

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้ส้นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านนี้ส้น จำแนกตามวุฒิการศึกษา (ต่อ)

การแก้ไขปัญหานี้ส้น ด้านนี้ส้น	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการ ประชาสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหานี้ ส้นข้าราชการครู และพัฒนาครู ทั้งระบบเป็นระยะ ๆ	4.74	.44	4.74	.44	.007	370	.994
4. ปรับระบบเงินเดือนเหมือน ทหารอัยการและศาล หรือนานา อารย ประเทศ เพื่อยกย่องวิชาชีพ ครู เพื่อจูงใจให้ คนดีและเก่งเข้าสู่ วิชาชีพครู	4.44	.50	4.49	.50	.854	370	.394
5. ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือน รายได้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจปัจจุบัน	4.62	.27	4.60	.23	.631	179.570	.529
6. ควรแบ่งประเภทปัญหานี้ส้น ของครูเป็นระดับต่างๆ ในแต่ละ ระดับควรให้การช่วยเหลือด้วย แนวทางที่ต่างกันอย่างเหมาะสม	4.81	.42	4.85	.39	-.699	370	.485
7. สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการ รวมหนี้ ให้อยู่ในแหล่งเดียว และ ปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดยขยาย ระยะเวลาการชำระลดอัตรา ดอกเบี้ย	4.46	.50	4.38	.49	1.315	155.338	.190

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านหนี้สิน จำแนกตามวุฒิการศึกษา (ต่อ)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ด้านหนี้สิน	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
8. การออกระเบียบ สร้างกฎการ ขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครู อย่างชัดเจน เพื่อทราบมูลหนี้ที่ แท้จริง	4.81	.42	4.85	.39	-.699	370	.485
9. เสริมสร้างกระบวนการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแก้ไข ปัญหาหนี้สินครูและบุคลากร ทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.46	.50	4.38	.49	1.31 5	155.338	.190

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 26 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านหนี้สิน จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินด้านหนี้สินไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนที่มีขนาดใหญ่เป็นองค์กรอิสระ หรือองค์กรมหาชน ไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเข้ามาบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ รวมถึงมีหน้าที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น สนับสนุนการมีอาชีพเสริมเพื่อเป็นการช่วยเหลือครูให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้นไม่แตกต่างกัน

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน

เรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และรถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู และพัฒนาครูทั้งระบบ เป็นระยะ ๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องควรแบ่งประเภทปัญหาหนี้สินของครูเป็นระดับต่างๆ ในและในแต่ละระดับควรให้การช่วยเหลือด้วยแนวทางที่ต่างกันอย่างเหมาะสมไม่แตกต่างกัน

5. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวมหนี้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้อยู่ในแหล่งเดียว และปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดยขยายระยะเวลาการชำระ ลดอัตราดอกเบี้ย โดยอยู่ในวงเงินที่ครูมีกำลังพอชำระได้ และให้รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย เช่นเดียวกับที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกรไม่แตกต่างกัน

6. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องการออกระเบียบ สร้างกฎการขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อจะได้ทราบมูลหนี้ที่แท้จริงไม่แตกต่างกัน

7. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินในเรื่องเสริมสร้างกระบวนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ด้านการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. การแก้ปัญหาและ พัฒนาครู ควรประกาศ เป็นนโยบายปฏิรูปการ พัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา ทั้งระบบ	4.79	.41	4.76	.43	.563	370	.573
2. การเลื่อนระดับ/ ตำแหน่ง การมีและเลื่อน วิทยฐานะ ฯลฯ ต้องปรับ ทุกระบบเพื่อให้ทัดเทียม ประชาคมอาเซียน และ นานาชาติประเทศ	4.40	0.49	4.34	0.48	.939	156.212	.349
3. กรมส่งเสริมเกษตรและ สหกรณ์ ซึ่งดูแลสหกรณ์ ควรประชุมร่วมกับ กระทรวง ศึกษาธิการ เพื่อ วางแผนทางร่วมกันในการ ให้กู้แก่ครู และบุคลากร ทางการศึกษา	4.69	0.53	4.76	0.50	-1.068	370	.286

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำแนกตามวุฒิการศึกษา (ต่อ)

การแก้ไขปัญหานี้สิน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่าปริญญา ตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
4. ควรจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้ การศึกษากับครู ในการ ดำเนิน การการประกอบ อาชีพครูและการดำรงชีวิต ในขณะที่ตนเอง เป็นหนี้สิน เป็นการหาทางออกโดยให้ ครูได้รับการศึกษาและ ปรับตัวให้ได้ตาม สถานการณ์	4.40	.56	4.32	.53	1.198	370	.232
5. รณรงค์ และส่งเสริมให้ ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก "เศรษฐกิจพอเพียง" ในการ ดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบ ราชการและนอกระบบ ราชการ	4.81	.39	4.84	.37	-.582	370	.561
6. สนับสนุนให้โรงเรียนมี ทุนสำรองการใช้จ่าย เพื่อให้ ครูออกพานักเรียนทำ กิจกรรมต่างๆ เพื่อ การศึกษา	4.82	.39	4.85	.36	-.602	370	.547

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำแนกตามวุฒิการศึกษา (ต่อ)

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	วุฒิการศึกษา				t	df	Sig.
	ปริญญาตรี (n=291)		สูงกว่าปริญญา ตรี (n=94)				
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
7. ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพยายามกำกับ การใช้จ่ายของตนเองให้ สมดุลกับรายได้ ลดความ ฟุ่มเฟือยลง ก่อนตัดสินใจ ซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความ จำเป็นหรือประโยชน์ที่ คุ้มค่า	4.93	.26	4.97	.18	-1.703	224.208	.090
8. ในระยะยาวควรเร่ง ควบคุมคุณภาพของครู และ ส่งเสริมให้บุคคลที่มี คุณภาพสูงเข้ามาประกอบ อาชีพนี้ พร้อมเพิ่มอัตรา ค่าตอบแทนให้จูงใจ เพื่อ การแข่งขันในเชิงคุณภาพ ต่อไป	4.71	.46	4.67	.47	.683	370	.495
โดยภาพรวม	4.68	.16	4.69	.17	.506	370	.613

* Sig. < 0.05

จากตารางที่ 27 ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เมื่อพิจารณาจำแนกรายด้านพบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในในเรื่องการแก้ปัญหาและพัฒนาครู ควรประกาศเป็นนโยบายปฏิรูปการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบไม่แตกต่างกัน
2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในในเรื่องการเลื่อนระดับ/ตำแหน่ง การมีและเลื่อนวิทยฐานะ ฯลฯ ต้องปรับทุกระบบเพื่อให้ทัดเทียมประชาคมอาเซียน และนานาชาติประเทศไม่แตกต่างกัน
3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในในเรื่องกรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งดูแลสหกรณ์ควรประชุมร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวางแผนทางร่วมกันในการให้กู้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน
4. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในในเรื่องการจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้การศึกษากับครู ในการดำเนินการประกอบอาชีพครูและการดำรงชีวิตในขณะที่ตนเอง เป็นหนี้สิน เป็นการหาทางออกโดยให้ครูได้รับการศึกษาและปรับตัวให้ได้ในสถานการณ์ดังกล่าวไม่แตกต่างกัน
5. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในในเรื่องรณรงค์ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก "เศรษฐกิจพอเพียง" ในการดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบราชการและนอกระบบราชการไม่แตกต่างกัน
6. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในในเรื่องสนับสนุนให้โรงเรียนมีทุนสำรองการใช้จ่าย เพื่อให้ครูออกพานักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการศึกษาไม่แตกต่างกัน
7. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพยายามกำกับค่าใช้จ่ายของตนเองให้สมดุลกับรายได้ ลดความฟุ่มเฟือยลง ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใด ต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่าไม่แตกต่างกัน
8. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องในระยะยาวควรเร่งควบคุมคุณภาพของครู และส่งเสริมให้บุคคลที่มีคุณภาพสูงเข้ามาประกอบอาชีพนี้ พร้อมเพิ่มอัตราค่าตอบแทนให้จูงใจ เพื่อการแข่งขันในเชิงคุณภาพต่อไปไม่แตกต่างกัน

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 ท่าน และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นด้วยกับมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษา กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) ขั้นตอนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และขั้นตอนหลังเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) มูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศ ต่างประเทศ และวรรณกรรม นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ (document synthesis) เป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการของ Delphi Technique โดยผู้วิจัย กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (purposive method) ได้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน

2. ส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับคำแนะนำและแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นแบบ Delphi Technique รอบที่ 1

3. รวบรวมแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาสังเคราะห์แล้ว สร้างข้อคำถามเป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2 โดยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ

4. ส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมในรอบที่ 2 และได้ข้อมูลเป็นฉันทามติ

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) 77 จังหวัด จำนวน 400 ชุด ด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ พร้อมกับนัดหมายวันที่เก็บแบบสอบถามคืน

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) ผลการยืนยันความคิดเห็นเกี่ยวกับมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean, $\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation, S.D.)

3. วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดย เปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่าที (t-test)

ขั้นที่ 5 การรายงานผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา” ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. มูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีมูลเหตุหลายประการ ประกอบด้วย มูลเหตุหลัก 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความต้องการ ได้แก่ 1) เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกลจึงจำเป็นต้องซื้อรถด้วยการผ่อน 2) ความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการบ้านพักครู เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูต้องแสวงหาเพื่อตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในโรงเรียนเขตชนบท 3) เป็นหนี้เพราะนำเงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม

4) เป็นหนี้เพราะต้องผ่อนเครื่องใช้อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ 5) เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ 6) เป็นหนี้เพราะการศึกษาของบุตร 7) เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว 8) เป็นหนี้เพราะต้องส่งเสียเลี้ยงดูบิดามารดา

1.2 ด้านค่านิยม ได้แก่ 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง และต้องใช้เงินในการทำ ก็ต้องกู้ 3) ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ เช่น อยากรมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 4) เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุน 5) กู้เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น เข้าสู่สโมสรต่างๆ 6) เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่ง 7) เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขนอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ 8) เป็นหนี้เพราะต้องจัดสรรเงินของตนไปเพื่องานสังคมสังสรรค์

1.3 ด้านพฤติกรรม ได้แก่ 1) การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา 2) การแต่งกายด้วยเสื้อผ้า และเครื่องประดับราคาแพง 3) นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวข้องกับได้แก่ การดื่มเหล้า และสูบบุหรี่ 4) นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่

2. ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นพหุวิธีการสอดคล้องกับมูลเหตุของปัญหา โดยเมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากแบบสอบถามรอบที่สอง พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกัน ได้แก่ มูลเหตุของปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับด้านความต้องการ 2) ด้านค่านิยม ได้แก่ 2.1) ค่านิยมทางวิชาการ 2.2) ค่านิยมทางเศรษฐกิจ และ 2.3) ค่านิยมทางสังคม และ 3) ด้านพฤติกรรม และมีข้อเสนอแนะของการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยให้พิจารณาประเด็นข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 1) การปรับปรุงระบบเงินเดือน ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ด้านหนี้สิน คือ การออกระเบียบ สร้างกฎการขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อจะได้ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ ครู

และบุคลากรทางการศึกษาต้องพยายามจำกัดการใช้จ่ายของตนเองให้สมดุลกับรายได้ และลดความฟุ่มเฟือยลง ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่า และการสนับสนุนให้โรงเรียนมีทุนสำรองการใช้จ่าย เพื่อให้ครูออกพานักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อวางแผนทางร่วมกัน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก "เศรษฐกิจพอเพียง" ในการดำรงชีวิต ทั้งที่อยู่ในระบบราชการและนอกระบบราชการ

3. ความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมูลเหตุของปัญหา และการแก้ปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเชิงปริมาณที่ได้ทำการยืนยันปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมของผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้นมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับคำตอบแบบสอบถามเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินด้านความต้องการ มากที่สุด คือ เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกล จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน รองลงมา คือ เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ และเป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินด้านค่านิยมทางวิชาการ มากที่สุดคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน รองลงมาคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง จะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินด้านค่านิยมทางเศรษฐกิจ มากที่สุดคือ ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ เช่น อยากมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมา คือ เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุน

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินด้านค่านิยมทางสังคม มากที่สุด คือ เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะค่าน้ำมัน สำหรับขนอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ รองลงมา คือ เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่ง

มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินด้านพฤติกรรม มากที่สุด คือ การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา รองลงมา คือ นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวกับอบายมุข ได้แก่ การดื่มเหล้า และการสูบบุหรี่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินเชิงปริมาณที่ได้ยืนยันการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับคำตอบแบบสอบถามเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

ด้านรายได้ คือ การปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แยกออกจากข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยให้ครูแรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐานเงินเดือนและค่าตอบแทนกว้างกว่าระดับบนเนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยในการสร้างฐานะเช่น ศึกษาค้อ มีรถ มีบ้าน มีครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่ายมาก และควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันและสอดคล้องกับข้อเสนอแนะผลเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย คือ ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และรถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พักสำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอ

ด้านหนี้สิน คือ การออกระเบียบ และสร้างกฎการขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อจะได้ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และรถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึงการจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้เพียงพอและสอดคล้องกับข้อเสนอแนะผลเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย คือ การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวมหนี้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้อยู่ในแหล่งเดียว และปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดยขยายระยะเวลาการชำระ ลดอัตราดอกเบี้ย โดยอยู่ในวงเงินที่ครูมีกำลังพอชำระได้ และให้รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย เช่นเดียวกับที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกร การออกระเบียบ สร้างกฎการขึ้นทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อจะได้ทราบมูลหนี้ที่แท้จริง

ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพยายามกำกับการใช้จ่ายของตนเองให้สมดุลกับรายได้ ลดความฟุ่มเฟือยลง ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่า และการสนับสนุนให้โรงเรียนมีทุนสำรองในการใช้จ่าย เพื่อให้ครูพานักเรียนออกไปทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการศึกษาและสอดคล้องกับข้อเสนอแนะผลเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย คือ กรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งดูแลสหกรณ์ควรประชุมร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวางแผนทางร่วมกันในการให้กู้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการรณรงค์ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก "เศรษฐกิจพอเพียง" ในการดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบราชการและนอกระบบราชการ

การอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้เพื่อทราบ 1) มูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. มูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วยมูลเหตุ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการ ด้านค่านิยม และด้านพฤติกรรม ซึ่งมูลเหตุดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า มูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีมูลเหตุหลายประการ เมื่อพิจารณามูลเหตุเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านความต้องการ ได้แก่ 1) เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดินอยู่อาศัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกลจึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน 2) ความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการบ้านพักครู เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูต้องแสวงหาเพื่อตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในโรงเรียนเขตชนบท 3) เป็นหนี้เพราะนำเงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม 4) เป็นหนี้เพราะต้องผ่อนเครื่องใช้ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ 5) เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ 6) เป็นหนี้เพราะการศึกษาของบุตร 7) เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว 8) เป็นหนี้เพราะต้องส่งเสียเลี้ยงดูบิดามารดา

จากมูลเหตุด้านความต้องการ ทั้ง 8 ตัวแปรนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของอับบราฮัม เฮช. มาสโลว์ ที่กล่าวว่า มนุษย์เราทุกคนมีความต้องการอยู่ 5 ระดับโดยมนุษย์มีความต้องการในระดับพื้นฐานหลังจากนั้นระดับความต้องการจะสูงตามลำดับขั้นขึ้นไป มนุษย์พยายามสนองความต้องการของตนเพื่อความอยู่รอดและเพื่อความสำเร็จของชีวิต โดยความต้องการของบุคคลที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจพฤติกรรมของบุคคลต่อไปอีก บุคคลจะถูกจูงใจด้วยความต้องการที่อยู่สูงขึ้นไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการของบุคคลจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทันหมดไป ความต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้นมา สอดคล้องกับข้อสรุปมูลเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า ข้าราชการครูเข้าสู่ภาวะหนี้สินด้วยมูลเหตุ ดังนี้ 1) เนื่องจากครูมีความต้องการที่อยู่อาศัยจำเป็นต้องกู้ยืมเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายในการซื้อที่ดิน สร้าง ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ข้าราชการครูต้องเป็นหนี้มากที่สุด 2) การเป็นหนี้เกิดจากความจำเป็นต้องนำเงินมาใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน คือ ใช้จ่ายใน

ครอบครัว เป็นค่าอาหาร ที่อยู่อาศัย ค่าพาหนะในการเดินทางไปทำงาน ครูบางคนต้องรับผิดชอบดูแลบุพการีและญาติพี่น้อง 3) ครูเป็นหนี้เพราะต้องนำเงินมาจ่ายค่าเล่าเรียนของบุตรหลาน 4) การเป็นหนี้เพื่อต้องการสร้างฐานะทางสังคมให้สูงขึ้นโดยการหารายได้เสริม ยกเว้นการศึกษาของตนให้สูงขึ้น โดยมุ่งหวังความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานจึงต้องมีการกู้หนี้ยืมสินเพื่อนำมาลงทุนในการทำอาชีพเสริม และเพื่อพัฒนาการศึกษาของตน สอดคล้องกับสอดคล้องกับ พรนิภา ลิมพะยอม ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู กรณีศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สาเหตุการเกิดหนี้สินของข้าราชการครู เรียงตามลำดับความสำคัญคือ ชื้อที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ภาษีสังคม ชื้อยานพาหนะ การศึกษาบุตร เลี้ยงดูบิดามารดา ชื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวกหรือเครื่องใช้ไฟฟ้า การรักษาตัวเนื่องจากการเจ็บป่วย การศึกษาต่อ การทำอาชีพเสริมแล้วขาดทุน สอดคล้องกับ กันต์ อินทวงศ์ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า มูลเหตุการเกิดหนี้สิน 3 ข้อตามลำดับ คือ (1) การซื้อหรือผ่อนรถยนต์ หรือจักรยานยนต์ (2) การนำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน (3) การซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย สอดคล้องกับดาว นามบัณฑิต ได้ศึกษา และพบว่า สาเหตุการเกิดหนี้สินของข้าราชการครู เนื่องจากสาเหตุ 3 ข้อตามลำดับ ดังนี้ คือ 1) ชื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย 2) นำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน และ 3) นำไปซื้อหรือผ่อนรถกระบะ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำรวม จงเจริญ ทิพพาศรี อินทะกุล และสมมาตุ มหารักษ์ ที่พบว่า ข้าราชการครูมีหนี้สินเนื่องจากซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย นำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน นำไปซื้อหรือผ่อนรถยนต์ ใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร และลงทุนทำอาชีพเสริม

1.2 ด้านค่านิยม ได้แก่ 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง จะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้ 3) ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต ฟุ้งเฟ้อ เช่น อยากมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน ไม่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 4) เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจากการลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุน 5) กู้เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือสังคม เช่นเข้าสู่สโมสรต่างๆ 6) เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้นโยกย้ายตำแหน่ง 7) เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขนส่งอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ 8) เป็นหนี้เพราะต้องจัดสรรเงินของตนไปเพื่องานสังคมสังสรรค์

จากมูลเหตุด้านค่านิยม ทั้ง 8 ตัวแปรนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีค่านิยมของแฟรงเกิล ซึ่ง กล่าวว่า เมื่อบุคคลให้ค่านิยมต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว แสดงว่าเขาจะยึดถือสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ควรมี ควรทำ

และพยายามที่จะรับสิ่งนั้น ค่านิยมจะอยู่ในสมองและจิตใจของบุคคลเป็นมาตรฐานเฉพาะ มนุษย์มีค่านิยมเป็นของตนเอง ช่วยให้ตัดสินใจว่า สิ่งนั้นดีหรือเลวอย่างไร ค่านิยมเป็นเครื่องแสดงทิศทางของบุคคลอีกด้วย สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง มีผลกระทบต่อคุณภาพวิถีชีวิตของคนในสังคม เช่น สภาพจิตใจที่ท้อแท้ถดถอย ค่านิยมตามกระแสสังคมเศรษฐกิจบริโภคนิยมที่เกินตัว การแบกภาวะหนี้สินเกินตัวเป็นต้นและสอดคล้องกับเพชรดำ ธนุศรี ได้สรุปสาเหตุที่ข้าราชการครูต้องเข้าสู่ภาวะหนี้สินในลักษณะวงจรมันที่ไม่สิ้นสุดไว้ ว่าครูและบุคลากรทางการศึกษากู้ยืมเพราะมีค่านิยมผิด หวังรวยทางลัด เช่น ติดการพนัน เล่นหวย ติดเหล้ายาตอง ชอบพบปะสังสรรค์ ไม่มีการวางแผนในการใช้เงิน และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้สรุปสาเหตุที่ข้าราชการครูต้องเข้าสู่ภาวะหนี้สินว่าการก่อหนี้ของครูเกิดจากค่านิยมไม่พึงประสงค์ เช่น ค่านิยมฟุ่มเฟือย ชอบเที่ยว ดื่มกินโดยขาดความพอดี ใช้จ่ายเงินเกินตัว และสอดคล้องผลการศึกษาของ สามารถ เตชะวงศ์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ค่านิยมและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้สิน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีค่านิยมคล้ายคลึงกันเกิดจากพฤติกรรมที่เลียนแบบตามกัน ค่านิยมของครูนำไปสู่การเกิดภาวะหนี้สินได้แก่ ค่านิยมความมีหน้ามีตาในสังคม เมื่อจำแนกให้ชัดเจนพบว่า ค่านิยมของครูที่นำไปสู่การเกิดภาวะหนี้สินมี 2 ประเภท คือ 1) ค่านิยมเฉพาะส่วนบุคคล ได้แก่ ค่านิยมการกิน เพราะการชอบอาหารหรูหราราคาแพง การดื่มสุราต่างประเทศ ค่านิยมการฟุ้งเฟ้อ ได้แก่ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง การซื้อเครื่องประดับกาย การซื้อและสะสมของมีค่า การเที่ยวเตร่ เที่ยวสถานเริงรมย์ การสูบบุหรี่ ค่านิยมการเสี่ยงโชค ติดการพนัน เล่นหวย 2) ค่านิยมที่เกี่ยวกับสังคม ได้แก่ ค่านิยมการกินเลี้ยง เลี้ยงต้อนรับ เลี้ยงส่ง การพบปะสังสรรค์ ค่านิยมการนับถือบุคคลที่มีตำแหน่งสูงระดับผู้บริหาร คนมีฐานะร่ำรวย คนมีการศึกษาสูง การโอ้อวด ลูกหลานได้เข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง และค่านิยมการจัดงานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ และงานประเพณีอื่น ๆ

1.3 ด้านพฤติกรรม ได้แก่ 1) การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา 2) การแต่งกายด้วยเสื้อผ้า และเครื่องประดับราคาแพง 3) นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวข้องบายมุขได้แก่ การดื่มเหล้า และสูบบุหรี่ 4) นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่

จากมูลเหตุด้านพฤติกรรม ทั้ง 4 ตัวแปรนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีแรงขับของดอลลาร์ด มิลเลอร์ และ ฮัลล์ (Dollard, Miller, Hull) ที่ถือหลักความสมดุล กล่าวว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เราแสวงหาสภาพความสมดุลเสมอหรือมีแนวโน้มที่จะรักษาความคงตัวภายในและสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้สรุปสาเหตุที่ข้าราชการครูต้องเข้าสู่ภาวะหนี้สินว่า การก่อหนี้ของครูเกิดจากพฤติกรรมใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ชอบเที่ยว ดื่มกินโดยขาดความพอดี ใช้จ่ายเงินเกินตัว กินอาหารนอกบ้านหรูหรา การแต่ง

กายด้วยเสื้อผ้า และเครื่องประดับราคาแพง ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกตามแฟชั่นนิยม และ สอดคล้องกับสามารถ เตจ๊ะวงศ์ ได้ศึกษา พบว่าพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้สิน ส่วนใหญ่มีค่านิยมคล้ายคลึงกันเกิดจากพฤติกรรมที่เลียนแบบตามกัน นำไปสู่การเกิดภาระหนี้สินได้แก่ การชอบอาหารหรูหราราคาแพง การดื่มสุราต่างประเทศ ค่านิยมการฟุ้งเฟ้อ ได้แก่ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง การซื้อเครื่องประดับกาย การซื้อและสะสมของมีค่า การเที่ยวเตร่ เที่ยวสถานเริงรมย์ การสูบบุหรี่ ค่านิยมการเสี่ยงโชค ติดการพนัน เล่นหวย การกินเลี้ยง เลี้ยงต้อนรับ เลี้ยงส่ง การพบปะสังสรรค์ และสอดคล้องกับ แกเธอร์กู๊ด (Gathergood) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การควบคุมตัวเองโดยให้ความรู้ทางการเงินไม่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้ของผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคที่มีปัญหาการควบคุมตัวเองมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาด้านรายได้ไม่พอต่อการใช้จ่ายจะถูกปฏิเสธเครดิตและค่าใช้จ่ายที่ไม่คาดฝันต่างๆ นั้นส่งผลต่อการขาดการควบคุมตนเอง และความเสี่ยงต่อปัญหาหนี้ และรายละเอียดที่มากที่สุดที่พบ ปัญหาการขาดการควบคุมตนเองในการทางการเงินมีปัญหา มากกว่าการไม่รู้เข้าใจทางการเงินส่งผลต่อปัญหาหนี้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครูทั้งระบบ ผลการวิจัยพบว่า สภาพมีหนี้สินพันตัวนับเป็นเหตุให้ครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน มีคุณภาพชีวิตลดลง และต้องทำงานเพื่อหารายได้เสริม ครูจึงอุทิศตนต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ไม่เต็มที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนของผู้เรียนลดลง

2. ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกัน ได้แก่ มูลเหตุของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทุกรายด้านมีความสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาข้างต้น และมีข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้ 1) ด้านรายได้ เกี่ยวกับเรื่องเงินเดือน ค่าตอบแทน ปรับปรุงระบบเงินเดือนใหม่มีความเหมาะสมกับทักษะความสามารถ 2) ด้านหนี้สิน ควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนขนาดใหญ่และเป็นองค์การอิสระ จัดสรรงบประมาณรองรับสวัสดิการที่เหมาะสม มีการประชาสัมพันธ์การจัดสรรหนี้สินอย่างเหมาะสมและถูกต้อง และ 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำการปฏิรูปพัฒนาทั้งระบบส่งเสริมสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งจัดตั้งมูลนิธิส่งเสริมความเข้มแข็งทั้งความรู้และการแก้ปัญหา มีเงินทุนสำรองรองรับการทำกิจกรรมให้กับนักเรียนและการควบคุมคุณภาพในระยะยาว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ส้ารวม จงเจริญ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544 พบว่า วิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาของครูได้ตามข้อเสนอแนะของข้าราชการครู คือ จัดสวัสดิการให้ เพิ่มอัตราเงินเดือนขั้นให้เทียบเท่ากับเอกชน และจัดหาแหล่งเงินกู้ให้ผ่อนชำระยาวและผ่อนชำระต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูของ ดาว นามบัณฑิต

ดังนี้ (1) กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูอย่างต่อเนื่อง (2) เงินทุนหมุนเวียนควรมีหลักการบริหารที่สามารถช่วยเหลือข้าราชการครูที่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย (3) การแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ควรเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ (4) กระทรวงศึกษาธิการควรจัดสวัสดิการให้กับข้าราชการครูมากขึ้น (5) ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาความเหมาะสมในการก่อหนี้ของข้าราชการครู (6) ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ข้าราชการครูมีรายได้เพิ่มมากขึ้น (7) ข้าราชการครูควรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้จ่ายโดยมีการวางแผนการใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์ และเหมาะสมกับรายได้ของตนเอง (8) ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูควรยึดคือหลักการพึ่งตนเอง (9) ข้าราชการครูควรปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิ่งต๋ อีนทวงศ์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ มีสาเหตุการเกิดหนี้สิน 3 ข้อตามลำดับดังนี้ คือ (1) ซื้อหรือผ่อนรถยนต์หรือจักรยานยนต์ (2) การนำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน (3) ซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย และได้สรุปข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูที่สำคัญมีดังนี้ (1) กิจกรรมเพื่อสร้างค่านิยมให้กับข้าราชการครูให้มีความพอเพียงโดยการส่งเสริมการนำหลักแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เพื่อปลูกฝังแนวคิดในการใช้ชีวิตประจำวัน (2) ควรมีการส่งเสริมให้ครูมีผลตอบแทนในวิชาชีพครูสูงขึ้นจากการทำตำแหน่งทางวิชาการ (3) มีการเลื่อนตำแหน่งและเงินเดือนให้สูงขึ้นตามตำแหน่งวิชาการและมีการพัฒนาวิชาชีพที่เป็นรายได้พิเศษ ให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจปัจจุบัน (4) ควรจัดให้มีการเจรจาประนอมหนี้และลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำลง (5) จัดหาเงินในการกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำและเพิ่มระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้ให้แก่ข้าราชการครู (6) ควรมีสวัสดิการเบิกค่าเล่าเรียนบุตรให้มากขึ้น (7) เพิ่มสวัสดิการที่อยู่อาศัยในการเข้าซื้อและ การกู้ซื้อเพื่อปลูกสร้างในอัตราดอกเบี้ยต่ำ (8) จัดกิจกรรม รมรงค์ทางด้านการศึกษา รื้อจักประหยัด อยู่อย่างพอเพียงและพยายามลดค่าใช้จ่ายของครู โดย การเปลี่ยนความคิด (9) จัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมรายได้ให้ครอบครัวของครูเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น(10)พยายามลดแหล่งเงินกู้ในสถาบันอื่น ๆ ที่สามารถเข้ามามีบทบาทในการที่ให้ข้าราชการครูกู้เพิ่ม

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมูลเหตุของปัญหาและการแก้ปัญหาหนี้สิน พบว่า ความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มูลเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินมากที่สุด คือ ด้านความต้องการ รองลงมา คือ ด้านค่านิยม และด้านพฤติกรรม ตามลำดับสอดคล้องกับผลการศึกษาของเยาวพา คำฟู ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะหนี้สินของข้าราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า มี 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดภาวะหนี้สิน

มากที่สุด คือ ความต้องการทางด้านสรีระ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ และ ความต้องการทางด้านทางศักยภาพ ในการกู้ยืมเงินเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านสรีระ อาทิเช่น การซื้อ/เช่าที่อยู่อาศัยมากที่สุด รองลงมาคือ กู้มาเพื่อนำไปลงทุนทำธุรกิจต่างๆ ที่จะทำให้มีรายรับเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากต้องการมีฐานะที่มั่นคง ซึ่งเป็นการตอบสนองค่านิยมทางเศรษฐกิจ อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการกู้ยืมเงิน คือ กู้เพื่อนำมาศึกษาต่อเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านทางศักยภาพ และเพื่อตอบสนองค่านิยมทางสังคม และจำแนกสาเหตุได้ 2 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านการศึกษาต่อ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าข้าราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ มีความคิดเห็นในการศึกษาต่อ ดังนี้ การศึกษาทำให้มีงานและมีรายได้เพิ่มขึ้น ทางเลือกในชีวิตมากขึ้นและการศึกษาทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งจากความคิดเห็นดังกล่าว สามารถวัดค่านิยมของบุคลากรในองค์การ ว่าเห็นความสำคัญของการศึกษาและทางองค์การควรให้การสนับสนุนทางเรื่องนี้ เนื่องจากในแง่ของบุคคลถือว่าเป็นการช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่ข้าราชการ ช่วยแบ่งเบาภาระหนี้สิน และในแง่ขององค์การคือองค์การจะได้รับผลประโยชน์ด้านการบริหารงาน เพราะมีบุคลากรในหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถที่จะมาพัฒนาระบบงานต่อไป 2) ปัจจัยด้านความต้องการพื้นฐาน คือการมีที่พักอาศัยและการมียานพาหนะ ซึ่งหากปัจจัยด้านนี้ไม่ได้รับการตอบสนองอาจมีผลกระทบต่อการทำงานและแรงจูงใจของตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับมาสโลว์ กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการไม่สิ้นสุด ซึ่งความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรม และความต้องการของมนุษย์เป็นไปตามลำดับขั้น ความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินมากที่สุดในด้านรายได้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และด้านหนี้สิน ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ส้ารวม จงเจริญ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544 พบว่า วิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาของครูได้ตามข้อเสนอแนะของข้าราชการครู คือ จัดสวัสดิการให้ เพิ่มอัตราเงินเดือนขึ้นให้เทียบเท่ากับเอกชน และจัดหาแหล่งเงินกู้ให้ผ่อนชำระยาวและผ่อนชำระต่ำ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กันต์ อินทวงศ์ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน แนวทางหนึ่งคือ จัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมรายได้ให้ครอบครัวของครูเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น พยายามลดแหล่งเงินกู้ในสถาบันอื่นๆ ที่สามารถเข้ามามีบทบาทในการที่ข้าราชการครูกู้เพิ่ม และในกระแสเศรษฐกิจปัจจุบันจึงมีการขอเพิ่มเงินเดือนให้เท่าเทียมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน ผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาและการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกตามเพศ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และผลการทดสอบความคิดเห็นต่อมูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาและการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกตามวุฒิ

การศึกษา พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของบุญชู ไตรรัตน์รังษี ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะคิดต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชนในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับเพศต่างกันจะมีหนี้สินไม่แตกต่างกัน และ ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีหนี้สินไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมมาตุ มหารักษ์ ได้ศึกษาภาระหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาปี 2545 พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยที่เพศต่างกันมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุลักษณ์ เสี่ยงลักษณ์ ได้ศึกษาภาวะการมีหนี้สินและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของ ข้าราชการตำรวจน้ำ พบว่า ข้าราชการที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่ามีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่า ข้าราชการซึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าซึ่งอาจเป็นเพราะสภาพพื้นฐานของผู้เข้าสู่อาชีพมีสภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ค่านิยม และพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาระบวกรแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติกับหน่วยงานของตนในบริบทดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ในการวิจัยภาระบวกรแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยทำการศึกษาทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิในการแก้ไขปัญหานี้เป็นเรื่องแรกในการดำเนินการควบคุมไปกับการสร้างรายได้ และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในระยะยาวมีรายละเอียด ดังนี้

1. ควรทำการส่งเสริมให้ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษามีระบบขึ้นเงินเดือนหรือค่าตอบแทนการเลื่อนตำแหน่งและเงินเดือนให้สูงขึ้นและส่งเสริมข้าราชการครูให้มีรายได้พิเศษ
2. ควรให้มีการเจรจาประนอมหนี้และลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และการให้ส่งงวดเดือนในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำลง จัดสรรเงินในการกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ระยะเวลาในการผ่อนหนี้ให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและตั้งศูนย์ช่วยเหลือประนีประนอมหนี้สินให้แก่ครู
3. ควรมีการเพิ่มค่าครองชีพและสวัสดิการให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านที่อยู่อาศัย การศึกษาต่อ การจัดให้มีรายได้เพิ่มและควรส่งเสริมให้ครูมีการประกอบอาชีพเสริมและเพิ่มค่าตอบแทนให้มากขึ้น

4. ควรจัดสวัสดิการด้านการกู้เพิ่มขึ้นและเบิกค่าเล่าเรียนของบุตรถึงปริญญาตรีและมีโครงการบ้านพักอาศัยหรือการต่อเติมที่อยู่อาศัยให้อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำและรัฐบาลควรมีนโยบายเพิ่มค่าตอบแทน เงินเดือน ค่าตอบแทนการสอนและลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติของกระบวนการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแบบการดำรงชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในอาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการตั้งกองทุนที่มีต่อการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กันต์ อินทวงศ์. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหานี้ส้นครูที่ส่งผลต่อ

คุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน. เข้าถึงเมื่อ 29 มิถุนายน 2556. เข้าถึงได้จาก

<http://www.otep.go.th/admin/assets/upload/files/XFp5>

กันยา สุวรรณแสง. การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ: บำรุงราษฎร์, 2536.

กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางแก้ไขปัญหานี้ส้นข้าราชการครูของกระทรวงศึกษาธิการ.

กรุงเทพฯ :สำนักงานบริหารหนี้, 2554.

กระทรวงศึกษาธิการ. ครูไทยมีหนี้เฉลี่ยคนละล้านบาท ศร.ไฟเขียวเงินกู้ช่วยรายละเอียด 2 แสน. เข้าถึง

เมื่อ 16 ธันวาคม 2556. เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=33186&Key=hotnews>

กาญจนา พูลแก้ว. “พฤติกรรมการทำงานและความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีความสัมพันธ์กับ

การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธร จังหวัดขอนแก่น”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

กุลลดา เกษบุญชู-มัต. รัฐไทยกับโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

จินตาทันต์ คงเดชาชาญ. “คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานครูเทศบาลในสถานศึกษา สังกัด

เทศบาลนครนครปฐม” วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร 3, 2 (มกราคม - มิถุนายน 2556): 24-32.

ดาว นามบัณฑิต. “การศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ส้นของ

ข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542.

ดุลยา จิตตะยโสธร. บทที่ 10 แรงจูงใจ (Motivation). เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2555. เข้าถึงได้จาก

<http://department.utcc.ac.th/cte/images/stories/Download/ge/data/HG022/loadlesson10.pdf>

บุญชู ไตรรัตน์รังสี. “ทัศนคติต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชน

ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์, 2539

ทิพพาศรี อินทะกุล. “การศึกษามูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวศึกษาและเทคนิคการศึกษา ภาควิชาบริหารเทคนิคการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2547.

ธงชัย สันติวงษ์. **องค์การและการบริหารการศึกษาการจัดการแผนใหม่ (Organization and Management)**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2539.

ธเนศ วงศ์ยานนาวา. **ปฏิวัติบริโภค: จากสิ่งของฟุ่มเฟือยมาสู่สิ่งจำเป็น**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2550.

นันทรัตน์ จิโรภาส. “ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2552.

นุกูล ตรีเจริญ. “ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน” งานวิจัยวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.

นารินทร์ นาครินทร์. **ครูบ้านนอก**. เข้าถึงเมื่อ 17 พฤษภาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.kroobannok.com>.

บุญชู ไตรรัตน์รังสี. “ทัศนคติต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชนในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.

พนม พงษ์ไพบูลย์. **การศึกษาปัจจัยที่ 5 ของชีวิต**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครูสภา, 2540.

พรทิพย์ เถาว์สุวรรณ. **ภาระการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดยะลา**. เข้าถึงเมื่อ 29 มิถุนายน 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.inspect12.moe.go.th/insite/Vijai.htm>

พรนิภา ลิ้มปะยอม. “ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู กรณีศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2542.

เพชรดำ ธนุศรี. “ทำอย่างไรหนี้สินครูไทย ... จะลดลง” **วารสารศึกษาศาสตร์** 25, 2 (ตุลาคม 2544 – มกราคม 2545): 2545.

เยาวพา คำฟู. “ภาวะหนี้สินของข้าราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556.

ยุวดี ช่วยกิจ. “ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางการตลาดของฟิลลิป คอตเลอร์ กับลัทธิบริโภคนิยม.”

วิทยานิพนธ์ สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.

รัชนิกร วงศ์จันทร์. **การบริหารการเงินส่วนบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ตลาด
หลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย, 2555.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน**.
กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2532.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค
พับลิเคชันส์ จำกัด, 2546.

รุ่ง แก้วแดง. **ประวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: มติชน, 2540.

ลักขณา สรวิวัฒน์. **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2544.

วนิดา วิศิษฐ์วรการ. “ภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556: กรณีศึกษา
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” **Veridian E-Journal,
Silpakorn University**. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ
8, 1 (เดือนมกราคม – เมษายน 2558): 515.

วารกรณ์ สามโกเศศ. **การแก้ปัญหาหนี้สินครู**. เข้าถึงเมื่อ 20 มิถุนายน 2555. เข้าถึงได้จาก
<http://www.moe.go.th/websm/newsapr07>

วัฒนา พรพรวราเมธกุล. **กระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบต่อสังคมไทย**. เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน
2555. เข้าถึงได้จาก <http://wattanaharaji.exteen.com/>

วรวรรณ หลงภูเก็กรียง. **ภาระหนี้สินของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ใน
เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขตการปกครองเขตคลองเตย**. เข้าถึงเมื่อ 29
มิถุนายน 2556. เข้าถึงได้จาก [http://econ.swu.ac.th/Portals/49/research/
research/55/55_1.pdf](http://econ.swu.ac.th/Portals/49/research/research/55/55_1.pdf)

วรเทพ ไททยาวิโรจน์. **แก้ปัญหาหนี้สินครู เกาไม่ถูกที่คัน**. เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2556. เข้าถึงได้
จาก [http://http://www.kroobannok.com/
blog/8949](http://http://www.kroobannok.com/blog/8949).

วิภาณีย์ อัจจาทร. “หนี้สินครูปัญหาทำลายรัฐบาลทวัน.” **วารสารวิทยจารย์** 95, 3 (มีนาคม
2540): 78.

วีรนุช ปิณฑวนิช. **ออกกลางคัน โจทย์ท้าทายรัฐบาลใหม่**. กรุงเทพฯ: ผลิผลการพิมพ์, 2544.

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู. **การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครู
และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554.

- ศิริวรรณ คงศิลา. “ภาวะหนี้สินของข้าราชการกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาข้าราชการ กรุงเทพมหานครสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน ทวีวัฒนา และบางกอกน้อย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- สามารถ เตชะวงศ์. “ค่านิยมและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้สิน” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- สมเจตน์ นาคเสวี และคณะ. “เจตคติต่อการวิจัยและปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยของบุคลากรวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี” โครงการสร้างความเข้มแข็ง วิทยาลัยอิสลามศึกษา วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2554.
- สมนึก ปฏิพานนท์. “การพัฒนาวิชาชีพครูสังคมศึกษาโดยการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.” วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต 1, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2550): 57.
- สมมาตุ มหารักษ์. “ภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545.” วารสารศึกษาศาสตร์ 16, 1 (มิถุนายน-ตุลาคม 2547): 107-116.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. **ทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพการบริหารทรัพยากรบุคคล.** กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.อี.พี.วี.ง, 2547.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **การสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนไทยในกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549.
- สำรวม จงเจริญ. “การศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544” สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.
- สุบิน ยุระรัช. **ทฤษฎีการวัดทัศนคติ (Theory of Attitude Measurement).** เข้าถึงเมื่อ 24 มิถุนายน 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.bloggang.com/mainblog.php>
- สุนน อมรวิวัฒน์. **บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549.
- สุลักษณ์ เสงี่ยมลักษณ์. “ภาวะการมีหนี้สินและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจน้ำ” สารนิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการ สวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2554.
- หนังสือพิมพ์ข่าวสด. **มารู้เรื่องหนี้ครูกับแนวทางการแก้ไขของรัฐ.** เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.matichon.co.th/khaosod>

ภาษาต่างประเทศ

- Allport, Gordon W. **Reading in Attitude Theory and Measurement**. New York: John Welley and Sons Inc. 1967.
- Brembeck, Wilson L., Howell, William S. **Persuasion: A Means of Social Control**. New Jersey: Prentice–Hall, 1953.
- Chankelman, A. **Source Book of Laboratory Exercises in Plant Pathology**. San Francisco: W.H. Freeman Co., 1967.
- Charles, E., Osgood, s., J. George and Tannenbaum Percy H. **The Measurement of Meaning** (Urbana Ill, University of Illinois Press, 1957.
- Hull, Clark. **A Behavior System**. New Haven: Yale University Press, 1952.
- Elali, W. “Debt-Equity swaps and the alleviation of the debt problem International” **Journal of Commerce and Management** 5, 4 (1995): 49-70.
- Fitch, C., Hamilton, S., Bassett P., Davey R. “The relationship between personal debt and mental health: a systematic review.” **Mental Health Review Journal** 16, 4 (2011): 153-166.
- Coleman, Jame C., and Butcher, N. **Abnormal Psychology and Modern Life**. New York: Bantam Books, 1984.
- Dollard, J. and Miller, N.E. **Personality and Psychotherapy**. New York: McGraw–Hill, 1950.
- Finley, Michael. **Alvin Toffler and the Third Wave**. Accessed July 9, 2012. Available from <http://www.cyberkuhinja.com>
- Frankel, S. H. **Two Philosophies of Money: The Conflict between Trust and Authority**. New York: St. Martin’s Press, 1977.
- Gathergood, J. “Self-control, financial literacy and consumer over-indebtedness” **Journal of Economic Psychology** 33, 3 (June 2012): 590-602.
- Good, Carter V. **Dictionary of Education**. New York: Mcgraw–Hill, 1959.
- Hammond, Kenneth R. “Measuring attitudes by error choice: An indirect method.” **Journal of Abnormal and Social Psychology** 43, 1 (1948): 38-48.

- Herzberg, F., Mausner, B., Peterson, R.O., and Capwell, Dora F. **Job attitudes: Review of research and opinion**. Pittsburg: Psychological Service of Pittsburg, 1959.
- Hull, Clark. **A Behavior System**. New Haven: Yale University Press, 1952.
- Jones, G. **Organizational behavior : Understanding and managing live at work**. 4th ed. Moutreal: Harper Collins College Pub., 1996
- Jones, Edward. E., and Kohleer, R. “The Effects of Plausibility on the Learning of Controversial Statements.” **Journal of Abnormal and Social Psychology** 57, 3 (November 1948): 315-320.
- Jenkins, John R. G. “Marketing and Customer Behaviors” **Journal of Marketing**, 37, 3, (July 1973): 110.
- Katz, Daniel L. and Kahn, Robert L. **The Social Psychology of Organizations**. 2nd ed. New York: John Wiley, 1978.
- Kelman, A. Chan. **Source Book of Laboratory Exercises in Plant Pathology**. San Francisco: W.H. Freeman Co. 1967.
- Kendler, H. **Basic Psychology**. New York: Appletin–Century–Crofts Company, 1963.
- Kolasa, B. J. **Introduction of Behavioral Science for Business**. New York: John Wiley and Sons, 1969.
- Krech, D., Crutchfield, R.S. and Ballachy, E. L. **Individual in Society**. Bombay: Tata McGraw–Hill, 1948.
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. “Determining Sample Size for Research Activities.” **Educational and Psychological Measurement**. 30, 3 (August 1973): 608.
- Lazarus, R.S. **Psychological Stress and the Coping Process**. New York: McGraw–Hill, 1956.
- Likert, R. “A Technique for the Measurement of Attitude.” **Archives of Psychology** 22, 140 (1932): 1-55.
- Linna, T. “Consumer Insolvency: The Linkage Between the Fresh Start, Collective Proceedings, and the Access to Debt Adjustment.” **Journal of Consumer Policy** 38 ,3 (March 2015): 357-374.

- Littwin, A. "Coerced Debt: The Role of Consumer Credit in Domestic Violence." **California Law Review**. 100, 4 (August 2012): 951-1026.
- Locke, John. **Theory of value and property**. Accessed July 9, 2015. Available from http://www.wikipedia.org/wiki/John_Locke#Theory_of_value_and_property
- Malm, Marguerite and Jamison, Olis G. **Adolescence**. New York: McGraw-Hill Book Company, 1932.
- Maslow, A.H. **Motivation and Personality**. 2nd.Ed. New York: Harper and Row, 1970.
- Mauchly, John., and Eckert, J. Presper. **ENIAC Computer**. Accessed July 9, 2012. Available from <http://www.ideafinder.com/history/inventions/comeniac.htm>
- Munn, Norman L. **Introduction to Psychology**. Boston: Houghton Mifflin Company, 1962.
- Newcomb. **Attitude**. Accessed October 25, 2009. Available from <http://www.novabizz.Ace/Attitude.htm>
- Nunnally, J. C., Jr. **Test and Measurement and Prediction**. New York: McGraw-Hill, 1959.
- Oksanen, A. and Aaltonen, M. "Social Determinants of Debt Problems in a Nordic Welfare State: a Finnish Register-Based Study." **Journal of Consumer Policy** 38, 3 (September 2015): 229-246.
- Oppenheim, A. N. **Questionnaire Design and Attitude Measurement**. New York:: Basic Books, 1966.
- Osgood, Charles E., Suci, George J., and Tannenbaum, Percy H. **The Measurement of Meaning**. Urbana III: University of Illinois Press, 1957.
- Parker, R.. and Chatterjee A. "Consumer Susceptibility to Credit Debt: Findings from Exploratory Surveys." **Journal of Global Business Issues** 3, 2 (Summer 2009): 179-184.
- Rankin, R. E., and Campbell, D. T. "Galvanic Skin Response to Negro and White Experimenters." **Journal of Abnormal and Social Psychology** 51, 1 (July 1955): 30-33.

- Rosenberg, R.J. and Hovland, C.I. **Attitude Organization and Change: An Analysis of Consistency among Attitude Components**. Westport: Greenwood Press, 1960.
- Scott, William A. "Attitude Measurement." Edited by Gardner Lindzey and Elliot Aronson. **The Handbook of Social Psychology**, New Delhi: Amerind Publishing, 1975.
- Sorell, T. "Consumerism and the Internal Market in Health Care." **Journal of Medical Ethics** 23, (1997): 71-76.
- Swagler, Roger. "Evolution and Applications of the Term Consumerism: Theme and Variations." **The Journal of Consumer Affairs** 28, 2 (Winter 1994): 354.
- The world bank. **Thailand Overview**, Accessed July 9, 2012. Available from <http://www.worldbank.org/en/country/thailand/overview>
- Thurstone, L.L. **The Measurement of Attitudes**. Chicago: The University of Chicago Press, 1970.
- Toffler, Alvin. **The Third Wave**. New York: Tantan Books, 1980.
- Webster. **Webster's new Dictionary of the American Language**. New York:: Compact School, The World Publishing, 1967.
- Webster. "Webster's New World Dictionary of American English." in **Wnw Dictionary, 3rd College Gen Leath**, 311. Edited by Victoria Neufeldt and David B. Guralnik, New York: Prentice Hall, 1994.
- Zimbardo, Philip., and Ebbesen, Ebbe B. **Influencing Attitude and Changing Behavior**. New York: McGraw-Hill Companies, 1970.

ภาคผนวก

ที่ ศธ ว. พิเศษ

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม ๗๓๐๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง “กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา”

เรียน ดร.อำนาจ สุนทรธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายปรีชา วิทยาภรณ์ นักศึกษาปริญญาโทชั้นโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติหัวข้อให้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา The Procedures of Solving Debt Problems of the Public Teachers and Educational Personnel”

ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอความอนุเคราะห์ให้ นายปรีชา วิทยาภรณ์ สัมภาษณ์ท่านในประเด็นเกี่ยวกับ “กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา” เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนางานวิจัยขั้นต่อไป ในกรณีนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๔-๒๑๙๑๓๖

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวิจัย รอบที่ 1
เรื่อง กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้วิจัย นายปรีชา วิทยาภรณ์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ให้สัมภาษณ์ นาย นาง นางสาว.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สถานที่ทำงาน.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วันที่ ..... เดือน..... พ.ศ. .... เวลา.....

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

วุฒิทางการศึกษา (สูงสุด).....

สาขาวิชา.....

ตำแหน่ง.....

สถานที่ทำงานหรือที่อยู่.....

โทรศัพท์ ..... โทรสาร .....

E-mail.....

ตอนที่ 2 แนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับทัศนคติและความต้องการมีส่วนร่วมตามแนวทาง

ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยระดมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา วัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา (2) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และ (3) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาทางการเงินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการทราบความคิดเห็นและแนวความคิดของผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา กล่าวคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ไม่ต้องกังวลกับปัญหาหนี้สิน โดยพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐาน และแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้น ดังนี้

แนวทางการสอบถาม

1. มูลเหตุอะไรที่ก่อให้เกิดภาระหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ในสถานการณ์ปัจจุบันควรมีแนวทางอย่างไรบ้างสำหรับการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย รอบที่ 2
เรื่อง กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

จุดมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อให้ได้กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. เพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติตามกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามเรื่อง “กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา” ที่นำเสนอให้ท่านพิจารณาในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการระดมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในด้านปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน (Consensus) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอแนวทางยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหานี้สึนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

การนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอโดยภาพรวม จึงไม่ส่งผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นรายบุคคลแต่อย่างใดผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัยของท่านไว้ ณ โอกาสนี้

นายปรีชา วิทยาภรณ์
นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

1.1 ชาย

1.2 หญิง

2. ระดับการศึกษา

2.1 ปริญญาตรี

2.2 สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ทักษะคิดต่อการรับรู้มูลเหตุของการเกิดภาวะหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา

ท่านคิดว่ากระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในส่วนของทักษะคิดและความต้องการมีส่วนร่วมตามแนวทางยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่ามีอะไรบ้างที่ควรดำเนินการ (โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นที่ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น) ตามลำดับ

เกณฑ์ในการพิจารณา

ระดับที่ 5	หมายถึง	ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยมากที่สุด
ระดับที่ 4	หมายถึง	ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยมาก
ระดับที่ 3	หมายถึง	ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยปานกลาง
ระดับที่ 2	หมายถึง	ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยน้อย
ระดับที่ 1	หมายถึง	ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยน้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วย

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหาหนี้สินของ ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
1	ด้านความต้องการ						
	1.1 เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้าน ที่ดินอยู่อาศัยครูและบุคลากร ทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงาน อยู่ไกล จึงทำให้ต้องซื้อรถด้วยการ ผ่อน						
	1.2 ความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการบ้านพักครู เป็น สาเหตุที่ทำให้ครูต้องแสวงหาเพื่อ ตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะครู ในโรงเรียนเขตชนบท						

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนกร แก้ไขปัญหานี้สินของ ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
1	ด้านความต้องการ						
	1.3 เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม						
	1.4 เป็นหนี้เพราะต้องผ่อนเครื่องใช้ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ						
	1.5 เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่า น้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกาย ต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ						
	1.6 เป็นหนี้เพราะการศึกษาของบุตร						
	1.7 เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบครอบครัวคนเดียว						
	1.8 เป็นหนี้เพราะส่งเสียเลี้ยงดูบิดามารดา						
2	ด้านค่านิยม						
	2.1 ค่านิยมทางวิชาการ						
	2.1.1 ครูและและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน						
	2.1.2 ครูและและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งจะต้องใช้เงินในการทำก็ต้องกู้						

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหานี้สินของ ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
2	ด้านค่านิยม						
	2.2 ค่านิยมทางเศรษฐกิจ						
	2.2.1 ครุตกอยู่ในวังวนของกระแส ทุนนิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิพากษ์การ แข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการความสะดวกในการใช้ชีวิต เช่น อยากมีบ้านหรู มีรถยนต์ราคา แพง โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็น หน้าตาของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน						
	2.2.2 เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจาก การลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุน						
	2.3 ค่านิยมทางสังคม						
	2.3.1 กู้เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือสังคม เช่นเข้าสู่โมสร ต่างๆ						
	2.3.2 เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้น โยกย้ายตำแหน่ง						
	2.3.3 เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัว ในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขน อุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ						
	2.3.4 เป็นหนี้เพราะต้องจัดสรรเงิน ของตนไปเพื่องานพบปะสังสรรค์ งานสังคม						

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหานี้สินของ ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
3	ด้านพฤติกรรม						
	3.1 การกินอาหารนอกบ้านทรูหรา						
	3.2 การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคา แพง และเครื่องประดับราคาแพง						
	3.3 นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวกับ อบายมุขได้แก่ การดื่มเหล้า การสูบ บุหรี่						
	3.4 นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่						

ตอนที่ 3 ความต้องการมีส่วนร่วมในแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหาหนี้สินของ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
1	ด้านรายได้						
	1.1 ปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทน ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษา แยกออกจากข้าราชการพลเรือน ศึกษา (ก.พ.) โดยให้ครูแรกเข้าสู่ตำแหน่งมีฐาน เงินเดือนและค่าตอบแทนกว้างกว่า ระดับบนเนื่อง จากมีความจำเป็นต้องใช้ ปัจจัยในการสร้างฐานะเช่น ศึกษาต่อ มี รถ มีบ้าน มีครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่ายมาก						
	1.2 ปรับระบบเงินเดือนเหมือนทหาร อัยการและศาล หรือนานาอารยประเทศ เพื่อยกย่องวิชาชีพครู เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่ วิชาชีพครู						
	1.3 ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนราย ได้ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสม กับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน						
2	ด้านหนี้สิน						
	2.1. ควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนที่มี ขนาดใหญ่เป็นองค์กรอิสระ หรือองค์กร มหาชน ไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเข้า มาบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ รวมถึงมีหน้าที่ให้การสนับสนุนและ ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษา เช่น สนับสนุนการมีอาชีพเสรี						

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหานี้สินของ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
2	ด้านหนี้สิน						
	2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณา จัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัด สวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และ รถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึง การจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และ ที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้ เพียงพอ						
	2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการ ประชาสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหานี้สิน ข้าราชการครู และพัฒนาครูทั้งระบบ เป็นระยะ ๆ						
	2.4 ควรแบ่งประเภทปัญหานี้สินของครู เป็นระดับต่างๆ ในและในแต่ละระดับ ควรให้การช่วยเหลือด้วยแนวทางที่ ต่างกันอย่างเหมาะสม						
	2.5 สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวม หนี้ของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้อยู่ในแหล่งเดียว และ ปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดยขยาย ระยะเวลาการชำระ ลดอัตราดอกเบี้ย โดยอยู่ในวงเงินที่ครูมีกำลังพอชำระได้ และให้รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย เช่นเดียวกับที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือ เกษตรกร						

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหานี้สินของ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
2	ด้านหนี้สิน						
	2.6 การออกระเบียบ สร้างกฎการขึ้น ทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อทราบมูลหนี้ที่แท้จริง						
	2.7 เสริมสร้างกระบวนการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขปัญห หนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบ						
3	3. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต						
	3.1 การแก้ปัญหาและพัฒนาครู ควร ประกาศเป็นนโยบายปฏิรูปการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบ						
	3.2 การเลื่อนระดับ/ตำแหน่ง การมีและ เลื่อนวิทยฐานะ ฯลฯ ต้องปรับทุกระบบ เพื่อให้ทัดเทียมประชาคมอาเซียน และ นานาชาติอารยประเทศ						
	3.3 กรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ ซึ่ง ดูแลสหกรณ์ควรประชุมร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวางแนวทาง ร่วมกันในการให้กู้แก่ครู และบุคลากร ทางการศึกษา						
	3.4 ควรจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้การศึกษากับ ครู ในการดำเนินการการประกอบอาชีพ ครูและการดำรงชีวิตในขณะที่ตนเอง เป็นหนี้สิน เป็นการหาทางออกโดยให้ครู ได้รับการศึกษาและปรับตัวให้ได้ใน สถานการณ์ดังกล่าว						

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหานี้สินของ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
3	ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต						
	3.5 รมรงค์ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” ในการดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบราชการ						
	3.6 สนับสนุนให้โรงเรียนมีทุนสำรองการใช้จ่าย เพื่อให้ครูออกพนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการศึกษา						
	3.7 ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพยายามกำกับการใช้จ่ายของตนเองให้สมดุลกับรายได้ ลดความฟุ่มเฟือยลง ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่า						
	3.8 ในระยะยาวควรเร่งควบคุมคุณภาพของครู และส่งเสริมให้บุคคลที่มีคุณภาพสูงเข้ามาประกอบอาชีพนี้ พร้อมเพิ่มอัตราค่าตอบแทนให้จูงใจ เพื่อการแข่งขันในเชิงคุณภาพต่อไป						

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการแก้ไขปัญหานี้ส่น
ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
เรื่อง : กระบวนการแก้ไขปัญหานี้ส่นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

จุดมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อให้ได้กระบวนการแก้ไขปัญหานี้ส่นของราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. เพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติตามกระบวนการแก้ไขปัญหานี้ส่นของราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถาม ฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เรื่อง กระบวนการแก้ไขปัญหานี้ส่นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอแนวทางยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหานี้ส่นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการรับรู้มูลเหตุของการเกิดภาวะหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหานี้ส่นขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

เมื่อท่านให้ข้อมูลครบถ้วนทุกข้อแล้ว โปรดส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย โดยใส่ซองที่ผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้แล้วจัดส่งทางไปรษณีย์ (ทั้งนี้ได้แนบซองส่งคืนมาด้วยแล้ว)

การนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอโดยภาพรวม จึงไม่ส่งผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นรายบุคคลแต่อย่างใดผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัยของท่านไว้ ณ โอกาสนี้

นายปรีชา วิทยาภรณ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

- 1.1 ชาย 1.2 หญิง

2. ระดับการศึกษา

- 2.1 ปริญญาตรี 2.2 สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ทศคติต่อการรับรู้มูลเหตุของการเกิดภาวะหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา

ท่านคิดว่ากระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในส่วนของทศคติและความต้องการมีส่วนร่วมตามแนวทางยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่ามีอะไรบ้างที่ควรดำเนินการ (โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นที่ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น) ตามลำดับ

เกณฑ์ในการพิจารณา

ระดับที่ 5	หมายถึง	ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยมากที่สุด
ระดับที่ 4	หมายถึง	ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยมาก
ระดับที่ 3	หมายถึง	ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยปานกลาง
ระดับที่ 2	หมายถึง	ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยน้อย
ระดับที่ 1	หมายถึง	ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยน้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วย

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ กระบวนการแก้ไขปัญหา หนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการ ศึกษา
		5	4	3	2	1	
1	ด้านความต้องการ						
	1.1 เป็นหนี้เพราะผ่อนชำระบ้านที่ดิน อยู่อาศัยครูและบุคลากรทางการ ศึกษา เป็นหนี้เพราะทำงานอยู่ไกล จึง ทำให้ต้องซื้อรถด้วยการผ่อน						
	1.2 ความเหลื่อมล้ำของสวัสดิการ เช่น สวัสดิการบ้านพักครู เป็นสาเหตุ ที่ทำให้ครูต้องแสวงหาเพื่อตนเองและ ครอบครัว โดยเฉพาะครูในโรงเรียน เขตชนบท						
	1.3 เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปลงทุน เพื่อประกอบอาชีพเสริม						
	1.4 เป็นหนี้เพราะต้องผ่อนเครื่องใช้ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ						
	1.5 เป็นหนี้เพราะต้องนำเงินไปใช้เพื่อ การดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเครื่องแต่งกายต่างๆ เครื่องบริโภคต่างๆ						
	1.6 เป็นหนี้เพราะการศึกษาของบุตร						
	1.7 เป็นหนี้เพราะรับผิดชอบ ครอบครัว คนเดียว						

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหานี้ของ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
1	ด้านความต้องการ						
	1.8 เป็นหนี้เพราะส่งเสียเลี้ยงดูบิดา มารดา						
2	ด้านค่านิยม						
	2.1 ค่านิยมทางวิชาการ						
	2.1.1 ครูและบุคลากรทางการ ศึกษา เป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อ เพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนก็ต้องกู้ เงินมาจ่ายค่าเทอมและค่าเล่าเรียน						
	2.1.2 ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาเป็นหนี้เพราะการทำผลงานทาง วิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง จะต้องใช้เงิน ในการทำก็ต้องกู้						
	2.2 ค่านิยมทางเศรษฐกิจ						
	2.2.1 ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุน นิยมสมัยใหม่ทำให้ครูวิ่งหาการแข่งขัน รักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ ต้องการ ความสะดวกในการใช้ชีวิต เช่น อยากมี บ้านหรู มีรถยนต์ราคาแพง โดยประเมิน ว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาของผู้คนในสังคม ในปัจจุบัน						
	2.2.2 เป็นหนี้เพราะถูกฉ้อโกงจากการ ลงทุนทำอาชีพเสริมหรือขาดทุน						
	2.3 ค่านิยมทางสังคม						
	2.3.1 กู้เงินเพื่อลงทุนทำกิจกรรม เพื่อ ช่วยเหลือสังคม เช่นเข้าสู่สโมสรต่างๆ						

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหานี้ของ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
2	ด้านค่านิยม						
	2.3.2 เป็นหนี้เพราะต้องการวิ่งเต้น โยกย้ายตำแหน่ง						
	2.3.3 เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวใน การสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ค่า พาหนะ ค่าน้ำมัน สำหรับขนอุปกรณ์ สนับสนุนการเรียนการสอน ขนส่ง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ						
	2.3.4 เป็นหนี้เพราะต้องจัดสรรเงินของ ตนไปเพื่องานพบปะสังสรรค์ งานสังคม						
3	ด้านพฤติกรรม						
	3.1 การกินอาหารนอกบ้านหรูหรา						
	3.2 การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง และเครื่องประดับราคาแพง						
	3.3 นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวกับบอบายมุข ได้แก่ การดื่มเหล้า การสูบบุหรี่						
	3.4 นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อเที่ยวเตร่						

ตอนที่ 3 ความต้องการมีส่วนร่วมในแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหาหนี้สินของ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
1	ด้านรายได้						
	1.1 ปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา แยกออกจาก ข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยให้ครูแรก เข้าสู่ตำแหน่งมีฐานเงินเดือนและ ค่าตอบแทนกว้างกว่าระดับบนเนื่องจาก มีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยในการสร้าง ฐานะเช่น ศึกษาต่อ มีรถ มีบ้าน มี ครอบครัว ซึ่งต้องใช้จ่ายมาก						
	1.2 ปรับระบบเงินเดือนเหมือนทหาร อัยการและศาล หรือนานาอารยประเทศ เพื่อยกย่องวิชาชีพครู เพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่งที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าสู่ วิชาชีพครู						
	1.3 ควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือนรายได้ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสม กับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน						
2	ด้านหนี้สิน						
	2.1. ควรดำเนินการจัดตั้งกองทุนที่มี ขนาดใหญ่เป็นองค์กรอิสระ หรือองค์กร มหาชน ไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเข้า มาบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ รวมถึงมีหน้าที่ให้การสนับสนุนและ ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษา เช่น สนับสนุนการมีอาชีพเสรี						

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหานี้สินของ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
2	ด้านหนี้สิน						
	2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณา จัดสรรงบประมาณไปเพื่อสวัสดิการแก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัด สวัสดิการบ้านพักครูให้เพียงพอ และ รถยนต์พาหนะให้กับทุกโรงเรียน รวมถึง การจัดสรรเงินค่าเดินทาง เบี้ยเลี้ยง และ ที่พัก สำหรับการเดินทางไปราชการให้ เพียงพอ						
	2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการ ประชาสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหานี้สิน ข้าราชการครู และพัฒนาครูทั้งระบบ เป็นระยะ ๆ						
	2.4 ควรแบ่งประเภทปัญหานี้สินของครู เป็นระดับต่างๆ ในและในแต่ละระดับ ควรให้การช่วยเหลือด้วยแนวทางที่ ต่างกันอย่างเหมาะสม						
	2.5 สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวม หนี้ของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้อยู่ในแหล่งเดียว และ ปรับโครงสร้างหนี้ให้ครูโดยขยาย ระยะเวลาการชำระ ลดอัตราดอกเบี้ย โดยอยู่ในวงเงินที่ครูมีกำลังพอชำระได้ และให้รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย เช่นเดียวกับที่ทางรัฐบาลช่วยเหลือ เกษตรกร						

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหานี้สินของ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
2	ด้านหนี้สิน						
	2.6 การออกระเบียบ สร้างกฎการขึ้น ทะเบียนการเป็นหนี้ของครูอย่างชัดเจน เพื่อทราบมูลหนี้ที่แท้จริง						
	2.7 เสริมสร้างกระบวนการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหา หนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบ						
3	ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต						
	3.1 การแก้ปัญหาและพัฒนาครู ควร ประกาศเป็นนโยบายปฏิรูปการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบ						
	3.2 การเลื่อนระดับ/ตำแหน่ง การมีและ เลื่อนวิทยฐานะ ฯลฯ ต้องปรับทุกระบบ เพื่อให้ทัดเทียมประชาคมอาเซียน และ นานาชาติอารยประเทศ						
	3.3 กรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ ซึ่ง ดูแลสหกรณ์ควรประชุมร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวางแนวทาง ร่วมกันในการให้กู้แก่ครู และบุคลากร ทางการศึกษา						
	3.4 ควรจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้การศึกษากับ ครู ในการดำเนินการการประกอบอาชีพ ครูและการดำรงชีวิตในขณะที่ตนเอง เป็นหนี้สิน เป็นการหาทางออกโดยให้ครู ได้รับการศึกษาและปรับตัวให้ได้ใน สถานการณ์ดังกล่าว						

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะกระบวนการ แก้ไขปัญหานี้สินของ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
		5	4	3	2	1	
3	ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต						
	3.5 รมรงค์ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ชีวิตโดยยึดหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” ในการดำรงชีวิตทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบราชการ						
	3.6 สนับสนุนให้โรงเรียนมีทุนสำรองการใช้จ่าย เพื่อให้ครูออกพนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการศึกษา						
	3.7 ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพยายามกำกับกับการใช้จ่ายของตนเองให้สมดุลกับรายได้ ลดความฟุ่มเฟือยลง ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่า						
	3.8 ในระยะยาวควรเร่งควบคุมคุณภาพของครู และส่งเสริมให้บุคคลที่มีคุณภาพสูงเข้ามาประกอบอาชีพนี้ พร้อมเพิ่มอัตราค่าตอบแทนให้จูงใจ เพื่อการแข่งขันในเชิงคุณภาพต่อไป						

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นายปรีชา วิทยาภรณ์
 เครื่องราชอิสริยาภรณ์ จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย
 ที่อยู่ปัจจุบัน 259 หมู่ 6 ซอยย่อยเซฟ ตำบลท่าข้าม
 อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2545 สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
 สาขาสังคมศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ. 2549 สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
 สาขาพัฒนาชุมชน
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ. 2551 สำเร็จการศึกษาปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบัญชี
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ. 2554 ศึกษาระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยศิลปากรจังหวัดนครปฐม

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2519 ผู้จัดการธนาคารออมสินและประธานสภาจังหวัดสมุทรสาคร
 พ.ศ. 2521 ผู้อำนวยการโรงเรียนประวัติราศึกษา
 พ.ศ. 2533 ประธานสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ. 2534 กรรมการองค์การตลาดกระทรวงมหาดไทย
 พ.ศ. 2531 - ปัจจุบัน ที่ปรึกษา, ผู้อำนวยการ และเลขานุการ ประจำคณะกรรมการ
 ต่างๆ ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษา, การสาธารณสุข,
 การเงินการธนาคาร, การคมนาคม, การสื่อสารมวลชน,
 การวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี, ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและ
 คณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินแห่งชาติ
 สภาผู้แทนราษฎรและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ